

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 10. kesäkuuta 2025
(OR. en)

6300/25

Toimielinten välinen asia:
2024/0259 (NLE)

COEST 154
POLCOM 31

SÄÄDÖKSET JA MUUT VÄLINEET

Asia: Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Uzbekistanin tasavallan
tehostettu kumppanuus- ja yhteistyösopimus

EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN
SEKÄ UZBEKISTANIN TASAVALLAN
TEHOSTETTU KUMPPANUUS- JA YHTEISTYÖSOPIMUS

JOHDANTO

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

KROATIAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARI,

MALTAN TASAVALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sopimuspuolia, jäljempänä 'jäsenvaltiot',

ja

EUROOPAN UNIONI

ja

UZBEKISTANIN TASAVALTA,

jäljempänä yhdessä 'osapuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON vahvat siteensä ja yhteiset arvonsa,

OTTAVAT HUOMIOON halunsa vahvistaa molempien edun mukaista yhteistyötä, joka on perustettu Firenzessä 21 päivänä kesäkuuta 1996 allekirjoitetulla Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Uzbekistanin tasavallan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella kumppanuuden perustamisesta,

OTTAVAT HUOMIOON halunsa päivittää suhteensa vastaamaan uusia poliittisia ja taloudellisia realiteetteja ja kumppanuutensa kehitystä,

ILMAISEVAT yhteisen tahtonsa lujittaa, syventää ja monipuolistaa yhteistyötään kaikilla tasoilla yhteistä etua koskevissa kahdenvälisissä, alueellisissa ja kansainvälisissä kysymyksissä,

VAHVISTAVAT UUDELLEEN sitoutumisensa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistämisen, suojelun ja täytöntöönpanon vahvistamiseen sekä demokratian periaatteiden, oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallintotavan kunnioittamiseen,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa periaatteisiin, jotka on vahvistettu Yhdistyneiden kansakuntien (YK) peruskirjassa, YK:n yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 antamalla päätöslauselmalla A/RES/217 (III) A hyväksytyssä ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä (Etyj) ja erityisesti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen yhteydessä 1 päivänä elokuuta 1975 hyväksytyssä vuoden 1975 Helsingin päätösasiakirjassa, jäljempänä 'Etyjin Helsingin päätösasiakirja', YK:n yleiskokouksen 16 päivänä joulukuuta 1966 antamalla päätöslauselmalla 2200A (XXI) hyväksytyssä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa ja YK:n yleiskokouksen 16 päivänä joulukuuta 1966 antamalla päätöslauselmalla 2200A (XXI) hyväksytyssä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa, sekä muihin yleismaailmallisiin periaatteisiin ja kansainvälisen oikeuden normeihin,

TOISTAVAT sitoutumisensa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden aktiiviseen edistämiseen, tehokkaaseen monenvälisyyteen ja riitojen rauhanomaiseen ratkaisemiseen, erityisesti tekemällä yhteistyötä YK:n ja Etyjin puitteissa,

OTTAVAT HUOMIOON halunsa kehittää edelleen säännöllistä poliittista vuoropuhelua yhteistä etua koskevista kahdenvälisistä ja kansainvälisistä kysymyksistä,

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa kansainvälisiin velvoitteisiin torjua joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämistä,

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa yhteistyön vahvistamiseen oikeuden, vapauden ja turvallisuuden alalla, myös korruption torjunnassa,

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa kestävän poliittisen, sosioekonomisen ja institutionaalisen kehityksen edistämiseen tekemällä yhteistyötä,

OTTAVAT HUOMIOON halukkuutensa vahvistaa taloussuhteitaan vapaan markkinatalouden periaatteiden pohjalta ja luoda suotuisa ilmapiiri kahdenvälisten kauppaa- ja investointisuhteiden ja molempia osapuolia hyödyttävien yhteyksien laajentamiselle,

TUKEVAT Uzbekistanin tasavallan saavutuksia ja pyrkimyksiä liiketoimintaympäristön parantamiseksi, korruption torjumiseksi sekä talouskasvun ja työllisyyden edistämiseksi,

EDISTÄVÄT Uzbekistanin tasavallan liittymistä Maailman kauppajärjestöön (WTO) ja oikeuksien ja velvollisuuksien läpinäkyvää ja syrjimätöntä täytäntöönpanoa WTO:n puitteissa sekä vahvistavat Euroopan unionin aikomuksen tarjota teknistä apua tässä prosessissa, mukaan lukien normien ja standardien sertifiointin, teollis- ja tekijänoikeussuojaa koskevan lainsäädännön ja lainvalvontakäytäntöjen alalla,

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa kestävän kehityksen periaatteen kunnioittamiseen ja keskinäiseen yhteistyöhön YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi,

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa ympäristön kestävyys ja suojelun varmistamiseen, myös rajat ylittävän yhteistyön ja niiden monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanon, joiden sopimuspuolia ne ovat, avulla, sekä yhteistyön vahvistamiseen kaikilla ilmastotoimien aloilla 12 päivänä joulukuuta 2015 hyväksytyn ilmastomuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen, jäljempänä 'Pariisin ilmastopöytäkirja', tavoitteiden mukaisesti,

TUNNUSTAVAT, että kaikkea ydinenergian rauhanomaista käyttöä koskevaa yhteistyötä säännellään tämän sopimuksen osapuolten välillä Brysselissä 6 päivänä lokakuuta 2003 allekirjoitetulla Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) ja Uzbekistanin tasavallan hallituksen välisellä ydinenergian rauhanomaista käyttöä koskevalla yhteistyösopimuksella ja että tämä asia ei kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan,

OTTAVAT HUOMIOON halunsa laajentaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta tieteen ja teknologian, innovoinnin ja koulutuksen, kulttuurin ja urheilun alalla,

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa rajat ylittävän ja alueellisen yhteistyön edistämiseen,

PANEVAT MERKILLE, että jos osapuolet päättävät tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen tehdä tämän sopimuksen puitteissa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alaa koskevia erillissopimuksia, jotka Euroopan unioni tekee Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevaisuudessa tehtävien erillissopimusten määräykset eivät sido Irlantia, ellei Euroopan unioni samanaikaisesti Irlannin kanssa ilmoita Uzbekistanille niiden aiempien kahdenvälisten suhteiden osalta, että tällaiset sopimukset ovat tulleet Irlantia sitoviksi osana Euroopan unionia Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti; panevat merkille myös, että tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla myöhemmin toteutettavat Euroopan unionin sisäiset toimenpiteet eivät sido Irlantia, jos se ei ole ilmoittanut haluavansa osallistua tällaisiin toimenpiteisiin tai hyväksyä ne pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti; panevat lisäksi merkille, että tällaiset Euroopan unionin tulevat sopimukset tai myöhemmät sisäiset toimenpiteet kuuluisivat Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSASTO

TAVOITTEET JA YLEISET PERIAATTEET

1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Tällä sopimuksella pannaan alulle osapuolten välinen tehostettu kumppanuus ja yhteistyö, jotka perustuvat yhteisiin arvoihin, yhteisiin etuihin ja haluun vahvistaa suhteita kaikilla sopimuksen soveltamisaloilla osapuolten yhteisen edun mukaisesti.
2. Tämä kumppanuus ja yhteistyö on osapuolten välinen prosessi, joka edistää kestäväää kehitystä, rauhaa, vakautta ja turvallisuutta lisäämällä ulko- ja turvallisuuspolitiikan lähentymistä, tehokasta poliittista ja taloudellista yhteistyötä sekä monenvälisyyttä.

2 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Demokratian periaatteiden sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien, sellaisina kuin ne vahvistetaan erityisesti ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, YK:n peruskirjassa, Etyjin Helsingin päätösasiakirjassa ja muissa asiaa koskevissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat, kunnioittaminen on kummankin osapuolen sisä- ja ulkopoliitiikan perusta ja olennainen osa tätä sopimusta.

2. Osapuolet toistavat sitoutumisensa kansainvälisiin työnormeihin sellaisten Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimusten mukaisesti, joiden sopimuspuolia ne ovat tai joiden sopimuspuolia niistä voi tulla.
3. Osapuolet vahvistavat noudattavansa hyvän hallintotavan periaatteita muun muassa torjumalla korruptiota kaikilla tasoilla.
4. Osapuolet toistavat sitoutumisensa vapaan markkinatalouden periaatteisiin, kestävän kehityksen edistämiseen ja ilmastonmuutoksen torjuntaan.
5. Osapuolet sitoutuvat torjumaan kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin eri muotoja ja joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämistä sekä edistämään tehokasta monenvälisyyttä.
6. Osapuolet panevat tämän sopimuksen täytäntöön ottaen huomioon yhteiset arvot, tasa-arvoisen vuoropuhelun, keskinäisen luottamuksen, kunnioituksen ja hyödyn periaatteet, alueellisen yhteistyön, tehokkaan monenvälisyyden ja erityisesti YK:n ja Etyjin jäsenyydestä johtuvat kansainväliset velvoitteensa.

II OSASTO

POLIITTINEN VUOROPUHELU SEKÄ POLIITTISET UUDISTUKSET; YHTEISTYÖ ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN ALALLA

3 ARTIKLA

Poliittisen vuoropuhelun tavoitteet

Osapuolet kehittävät tehokasta poliittista vuoropuhelua kaikilla yhteistä etua koskevilla aloilla, mukaan lukien ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sisäiset uudistukset. Poliittisen vuoropuhelun tavoitteena on

- a) lisätä poliittisen yhteistyön vaikutusta ja lähentymistä ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta sekä edistää, säilyttää ja vahvistaa rauhaa ja alueellista ja kansainvälistä vakautta ja turvallisuutta tehokkaan monenvälisyyden pohjalta;
- b) vahvistaa kestäväää poliittista, sosioekonomista ja institutionaalista kehitystä;
- c) vahvistaa demokratian periaatteiden, oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallintotavan ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista sekä lisätä yhteistyötä näillä aloilla;
- d) kehittää vuoropuhelua ja syventää yhteistyötä turvallisuuden ja puolustuksen alalla;
- e) edistää riitojen rauhanomaista ratkaisemista sekä alueellisen koskemattomuuden, rajojen loukkaamattomuuden, täysivaltaisuuden ja itsenäisyyden periaatteita; ja
- f) parantaa edelleen alueellisen yhteistyön edellytyksiä.

4 ARTIKLA

Demokratia ja oikeusvaltioperiaate

Osapuolet tehostavat vuoropuhelua ja yhteistyötä tavoitteenaan

- a) varmistaa demokratian periaatteiden ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen sekä lujittaa edelleen demokraattisten instituutioiden vakautta, vaikuttavuutta ja vastuuvollisuutta;
- b) tukea pyrkimyksiä panna täytäntöön oikeuslaitosta ja lainsäädäntöä koskevia uudistuksia, joilla varmistetaan instituutioiden tehokas toiminta lainvalvonnan ja oikeudenhoidon aloilla, oikeussuojan saatavuus ja oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeuslaitoksen riippumattomuus, vastuuvollisuus ja tehokkuus, sekä vahvistaa menettelytakeita rikosoikeudellisissa menettelyissä ja uhrien ja todistajien oikeuksia;
- c) edistää sähköistä hallintoa ja uudistaa julkishallintoa vastuullisen, tehokkaan ja läpinäkyvän hallinnon luomiseksi kaikilla tasoilla;
- d) tukea vaaliprosessien ja vaaliviranomaisten valmiuksien parantamista; ja
- e) varmistaa tehokas korruption torjunta kaikilla tasoilla.

5 ARTIKLA

Ihmisoikeudet ja perusvapaudet

Osapuolet tekevät yhteistyötä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistämiseksi ja suojelemiseksi sekä tehostavat vuoropuhelua ja yhteistyötä tavoitteenaan

- a) varmistaa ihmisoikeuksien ja etnisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvien henkilöiden, kuten vammaisten henkilöiden, oikeuksien kunnioittaminen ja edistää sitä sekä torjua väkivaltaa ja kaikenlaista syrjintää;
- b) varmistaa lasten suojelu väkivallalta, riistolta ja hyväksikäytöltä ja edistää tätä suojelua;
- c) varmistaa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien, kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien sekä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien suojelu ja edistäminen, mukaan lukien sananvapaus ja tiedotusvälineiden vapaus, rauhanomaisen kokoontumisen ja yhdistymisen vapaus, vapaus kidutuksesta ja pahoinpitelystä sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapaus;
- d) edistää taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia ja työnormien tehokasta täytäntöönpanoa sellaisten ILO:n yleissopimusten mukaisesti, joiden sopimuspuolia ne ovat tai joiden sopimuspuolia niistä voi tulla;
- e) poistaa naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta sekä varmistaa sukupuolten tasa-arvo, mukaan lukien naisten ja tyttöjen merkityksellinen osallistuminen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen;
- f) vahvistaa ihmisoikeusosalalla toimivia kansallisia instituutioita muun muassa edistämällä niiden merkityksellistä osallistumista päätöksentekoprosesseihin; ja

- g) vahvistaa yhteistyötä YK:n ihmisoikeuselimissä ja erityismenettelyissä ja panna niiden antamat suositukset tehokkaasti täytäntöön.

6 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskunta

Osapuolet tekevät yhteistyötä vahvistaakseen kansalaisyhteiskuntaa tukevia olosuhteita ja kansalaisyhteiskunnan roolia avoimen demokraattisen yhteiskunnan taloudellisessa, sosiaalisessa ja poliittisessa kehittämisessä, erityisesti seuraavasti:

- a) vahvistamalla kansalaisjärjestöjen valmiuksia, riippumattomuutta ja vastuuvollisuutta;
- b) edistämällä kansalaisyhteiskunnan osallistumista lainsäädäntö- ja päätöksentekoprosesseihin käynnistäen avoin, läpinäkyvä ja säännöllinen vuoropuhelu julkisten instituutioiden ja kansalaisyhteiskunnan edustajien välillä;
- c) vahvistamalla yhteyksiä ja tietojen ja kokemusten vaihtoa kansalaisyhteiskunnan kaikkien alojen välillä Euroopan unionissa ja Uzbekistanin tasavallassa; ja
- d) varmistamalla kansalaisyhteiskunnan osallistuminen osapuolten välisiin suhteisiin, myös tämän sopimuksen täytäntöönpanoon.

7 ARTIKLA

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

1. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa noudattamaan kansainvälisen oikeuden yleismaailmallisia periaatteita ja normeja, mukaan lukien YK:n peruskirjaan ja Etyjin Helsingin päätösasiakirjaan kirjatut periaatteet ja muun muassa seuraavat periaatteet: täysivaltainen yhdenvertaisuus, suvereniteettiin erottamattomasti kuuluvien oikeuksien kunnioittaminen, pidättäytyminen voimakeinojen käytöstä tai niillä uhkaamisesta, rajojen loukkaamattomuus, valtioiden alueellinen koskemattomuus, riitojen rauhanomainen ratkaisu, sisäisiin asioihin puuttumattomuus, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen, mukaan lukien ajatuksen-, omantunnon-, uskonnon- tai vakaumuksenvapaus, kansojen yhtäläiset oikeudet ja itsemääräämisoikeus, valtioiden välinen yhteistyö sekä kansainvälisen oikeuden mukaisten velvoitteiden täyttäminen vilpittömässä mielessä.
2. Osapuolet tehostavat vuoropuheluaan ja yhteistyötään ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla, mukaan lukien turvallisuus- ja puolustuspolitiikan näkökohdat, sekä käsittelevät erityisesti konfliktien estämiseen ja tehostettuun ja tulokselliseen kriisinhallintaan, riskien vähentämiseen, kyberturvallisuuteen, turvallisuusalan tehokkaaseen toimintaan, alueelliseen vakauteen, aseriisuntaan, asesulkuun, asevalvontaan ja vientivalvontaan liittyviä kysymyksiä.

8 ARTIKLA

Kansainvälistä yhteisöä koskettavat vakavat rikokset

1. Osapuolet vahvistavat, että vakavimmat koko kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset eivät saa jäädä rankaisematta ja että niiden osalta on varmistettava tehokas syytteenpano toteuttamalla toimenpiteitä kansallisella tasolla ja tehostamalla kansainvälistä yhteistyötä.

2. Osapuolet katsovat, että Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja muiden monenvälisten rakenteiden perustaminen ja toiminta ovat edistäneet osaltaan kansainvälistä rauhaa ja oikeutta. Osapuolet tekevät tältä osin yhteistyötä muun muassa käymällä vuoropuhelua.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä vuoropuhelun käymiseksi kansanmurhiin, rikoksiin ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksiin liittyvistä kysymyksistä hyödyntämällä asianmukaisia kahdenvälisiä ja monenvälisiä puitteita.

9 ARTIKLA

Konfliktien estäminen ja kriisinhallinta

Osapuolet tekevät yhteistyötä konfliktien estämisen ja kriisinhallinnan alalla luodakseen rauhalliset ja vakaat olosuhteet.

10 ARTIKLA

Alueellinen vakaus ja konfliktien rauhanomainen ratkaiseminen

1. Osapuolet tehostavat yhteisiä toimiaan parantaakseen syvemmän alueellisen yhteistyön edellytyksiä keskeisillä aloilla, kuten rajat ylittävien vesi-, mineraali- ja energiavarojen kestävä hallinnointi, laillista rajat ylittävää henkilö- ja tavaraliikennettä helpottava rajavalvonta, kestävät yhteydet, hyvät naapuruussuhteet sekä demokraattinen ja kestävä kehitys, mikä edistää vakautta ja turvallisuutta Keski-Aasiassa. Osapuolet pyrkivät konfliktien rauhanomaiseen ratkaisemiseen.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa toimita noudatetaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisen tavoitetta, sellaisena kuin se on vahvistettu YK:n peruskirjassa, Etyjin Helsingin päätösasiakirjassa ja muissa asiaa koskevissa monenvälisissä asiakirjoissa, joiden sopimuspuolia Euroopan unioni ja Uzbekistanin tasavalta ovat.

11 ARTIKLA

Joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen

1. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä ja osallistuvat joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen panemalla täytäntöön kansainvälisistä aseriisunta- ja asesulkusopimuksista sekä muista sellaisista asiaa koskevista kansainvälisistä asiakirjoista, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat, johtuvat velvoitteensa ja noudattamalla niitä kaikilta osin. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä määräys on tämän sopimuksen olennainen osa.
3. Osapuolet tekevät lisäksi yhteistyötä ja osallistuvat joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen
 - a) toteuttamalla toimia kaikkien muiden asiaa koskevien kansainvälisten asiakirjojen allekirjoittamiseksi, ratifioimiseksi tai niihin liittymiseksi tapauksesta riippuen ja niiden panemiseksi kaikilta osin täytäntöön;
 - b) luomalla tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän, jolla valvotaan joukkotuhoaseisiin liittyvien tavaroiden vientiä ja kauttakulkua, mukaan lukien kaksikäyttöteknologian loppukäytön valvonta, ja joka sisältää tehokkaita seuraamuksia vientivalvonnan laiminlyönnistä.

4. Osapuolet käyvät säännöllistä vuoropuhelua edellä mainittujen sopimuksen osien täydentämiseksi ja vahvistamiseksi.

12 ARTIKLA

Pienaseet ja kevyet aseet sekä tavanomaisten aseiden vientivalvonta

1. Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden ja niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laitton tuotanto, siirto ja liikkuminen sekä niiden liiallinen keskittyminen, huono hallinnointi, riittämättömästi turvatut varastot ja valvoton leviäminen ovat edelleen vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle.
2. Osapuolet noudattavat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien mukaisia velvoitteitaan pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi sekä 20 päivänä heinäkuuta 2001 hyväksytyn pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevan YK:n toimintaohjelman ja kansainvälisten sopimusten, joiden sopimuspuolia ne ovat, puitteissa antamia sitoumuksia ja panevat ne kaikilta osin täytäntöön.
3. Osapuolet toteavat, että sisäiset valvontajärjestelmät ovat tärkeitä tavanomaisten aseiden siirtämiselle niiden voimassa olevien kansainvälisten normien mukaisesti, joihin osapuolet ovat sitoutuneet. Osapuolet tunnustavat, että tällaisten valvontatoimien vastuullinen soveltaminen on tärkeää, sillä se edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä ja estää tavanomaisten aseiden luvatonta välitystä.
4. Osapuolet edistävät muun muassa säännöllisellä vuoropuhelulla yhteistyötä sekä toimien koordinoitua, täydentävyyttä ja yhdistämistä pyrkiessään sääntelemään tavanomaisten aseiden kansainvälistä kauppaa tai parantamaan tällaisen kaupan sääntelyä ja ehkäisemään ja torjumaan aseiden laitonta kauppaa tai lopettamaan sen.

III OSASTO

OIKEUS, VAPAUS JA TURVALLISUUS

13 ARTIKLA

Henkilötietojen suoja

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää varmistaa yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevat perusoikeudet ja edistää niitä.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien tasokkaan suojelun ja tehokkaan täytäntöönpanon, myös lainvalvontaviranomaisten toiminnassa, kansainvälisen terrorismin ja muun kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.
3. Osapuolet tunnustavat, että henkilötietojen suojan varmistaminen on yksi perustekijöistä talous- ja kauppasuhteiden kehittämisessä ja kansalaisten luottamuksen lisäämisessä digitaalitalouteen.
4. Osapuolten yhteistyöhön sisältyy käytännön apua henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamisessa ottaen huomioon Euroopan unionin ja kansainväliset oikeudelliset välineet ja normit, mukaan lukien yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä 28 päivänä tammikuuta 1981 tehty Euroopan neuvoston yleissopimus sekä 8 päivänä marraskuuta 2001 tehty valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskeva lisäpöytäkirja yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä, sekä yhteistyö tietosuojaa koskevien sääntöjen täytäntöönpanossa.

14 ARTIKLA

Yhteistyö muuttoliike- ja turvapaikka-asioiden sekä rajaturvallisuuden alalla

1. Osapuolet vahvistavat, että on tärkeää käynnistää kokonaisvaltainen vuoropuhelu kaikista muuttoliikkeeseen liittyvistä kysymyksistä, mukaan lukien laillinen maahanmuutto Euroopan unionin ja kansallisen toimivallan mukaisesti, laittoman maahanmuuton taustalla olevat syyt, kansainvälinen suojelu sekä laittoman maahanmuuton, maahantulijoiden salakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäiseminen ja torjunta.
2. Yhteistyö perustuu osapuolten keskinäisiin neuvotteluihin tehtävään tarvearviointiin, ja sitä tehdään osapuolten asiaan liittyvän lainsäädännön mukaisesti. Siinä keskitytään erityisesti seuraaviin seikkoihin:
 - a) laittoman maahanmuuton taustalla oleviin syihin puuttuminen;
 - b) kansainvälistä suojelua koskevan kansallisen lainsäädännön ja käytäntöjen kehittäminen ja täytäntöönpano yleismaailmallisten periaatteiden ja normien mukaisesti ja palauttamiskiellon periaatteen noudattamisen varmistaminen;
 - c) syyskuun 19 päivänä 2016 annetulla YK:n yleiskokouksen päätöslausumalla A/RES/71/1 hyväksytyn pakolaisia ja muuttajia koskevan New Yorkin julkilausuman merkityksen tunnustaminen ja kansainvälisen ja alueellisen yhteistyön vahvistaminen YK:n puitteissa ja asiaankuuluvilla alueellisilla foorumeilla;
 - d) maahanpääsyä koskevat säännöt ja maahantuloluvan saaneiden henkilöiden oikeudet ja asema, maassa laillisesti asuvien ulkomaalaisten oikeudenmukainen kohtelu ja kotouttaminen, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä rasismien ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet;

- e) tuloksellisten ja ennalta ehkäisevien laitonta maahanmuuttoa, maahantulijoiden salakuljetusta ja ihmiskauppaa koskevien toimintaperiaatteiden vahvistaminen 8 päivänä tammikuuta 2001 YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla A/RES/55/25 hyväksytyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen ja sen sellaisten pöytäkirjojen mukaisesti, jotka ovat tulleet voimaan osapuolten osalta, mukaan lukien keinot torjua salakuljettajien verkostoja, hajottaa ihmiskauppaan osallistuvia rikollisverkostoja ja suojella ihmiskaupan uhreja;
- f) organisointia, koulutusta, parhaita käytäntöjä ja muita operatiivisia toimenpiteitä koskevat kysymykset muuttoliikkeeseen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi erityisesti laittoman maahanmuuton, asiakirjojen turvallisuuden, kansalaisten liikkumisen helpottamiseen tähtäävän viisumipolitiikan sekä rajaturvallisuuden ja muuttoliikkeen tietojärjestelmien aloilla; ja
- g) työvoimaan liittyvää toimintaa sekä laillisten maahanmuuttajien ja heidän perheenjäsentensä oikeuksien suojelua koskevat kysymykset kansainvälisten normien mukaisesti.

15 ARTIKLA

Takaisinotto ja laittoman maahanmuuton torjunta

1. Laittoman maahanmuuton ehkäisyä ja käsittelyä koskevan yhteistyön puitteissa osapuolet sopivat, että
 - a) Uzbekistanin tasavalta ottaa takaisin kansalaisensa, jotka eivät täytä tai eivät enää täytä voimassa olevia edellytyksiä päästä jäsenvaltion alueelle tai oleskella tai asua siellä, kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä ja ilman aiheutonta viivytystä;

- b) kukin jäsenvaltio ottaa takaisin kansalaisensa, jotka eivät täytä tai eivät enää täytä voimassa olevia edellytyksiä päästä Uzbekistanin tasavallan alueelle tai oleskella tai asua siellä, Uzbekistanin tasavallan pyynnöstä ja ilman aiheetonta viivytystä; ja
- c) jäsenvaltiot ja Uzbekistanin tasavalta myöntävät kansalaisilleen asianmukaiset matkustusasiakirjat tällaisia tarkoituksia varten 30 päivän kuluessa siitä, kun pyynnön esittänyt osapuoli on esittänyt, mahdollisesti sähköisesti, liitteessä 3 kuvatun mallin mukaisesti laaditun takaisinottopyynnön (mahdollisuuksien mukaan myös kansalaisuuden todistavat asiakirjat).

Jos matkustusasiakirjaa ei myönnetä tässä määräajassa, osapuolet voivat käyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/1953¹ liitteessä vahvistettua eurooppalaista matkustusasiakirjaa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamista varten tai vastaavaa Uzbekistanin tasavallan matkustusasiakirjaa.

Jos takaisin otettavalla henkilöllä ei ole kansalaisuuden osoittavaa asiakirjaa tai muuta todistetta, asianomaisen jäsenvaltion tai Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisen diplomaatti- tai konsuliedustuston on Uzbekistanin tasavallan tai asianomaisen jäsenvaltion pyynnöstä tehtävä kaikin tavoin yhteistyötä, jotta henkilön kansalaisuus voidaan selvittää.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/1953, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, eurooppalaisen matkustusasiakirjan käyttöönotosta laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamista varten ja 30 päivänä marraskuuta 1994 annetun neuvoston suosituksen kumoamisesta (EUVL L 311, 17.11.2016, s. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1953/oj>).

2. Osapuolet voivat harkita mahdollisuutta neuvotella
 - a) Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan välisen sopimuksen, jolla säännellään takaisinottoa koskevia erityisiä menettelyjä ja velvoitteita jäsenvaltioille ja Uzbekistanin tasavallalle;
 - b) sopimuksen Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan kansalaisten viisumimenettelyjen helpottamisesta.

16 ARTIKLA

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä estääkseen ja torjuakseen tehokkaasti rahoituslaitosten ja nimettyjen rahoitusalan ulkopuolisten yritysten ja ammatinharjoittajien käytön rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen.
2. Tätä varten osapuolet vaihtavat tietoja lainsäädäntönsä puitteissa ja tekevät yhteistyötä varmistaakseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) antamien suositusten ja asiaan liittyvien kansainvälisten elinten hyväksymien muiden vaatimusten tehokkaan ja täydellisen täytäntöönpanon. Tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa rikosten tuottoon perustuvan omaisuuden tai varojen tunnistamista, jäljittämistä, takavarikointia, menetetyksi tuomitsemista ja takaisinperintää. Osapuolet käyttävät tässä tietojenvaihdossa suojattuja ja luotettavia kanavia, kuten rahanpesun selvittelykeskusten Egmont-ryhmän peruskirjassa ja rahanpesun selvittelykeskusten Egmont-ryhmän rahanpesun selvittelykeskusten välistä tietojen vaihtoa koskevissa periaatteissa esitettyjä kanavia.

17 ARTIKLA

Laittomat huumausaineet

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen tasapainoisen, näyttöön perustuvan ja yhdenmestävän lähestymistavan laittomiin huumausaineisiin ja uusiin psykoaktiivisiin aineisiin.
2. Huumeisiin liittyvien politiikkojen ja toimien tavoitteena on lujittaa laittomien huumausaineiden ehkäisyyn ja torjuntaan liittyviä rakenteita, vähentää laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää sekä puuttua laittomien huumausaineiden käytöstä aiheutuviin terveydellisiin ja sosiaalisiin seurauksiin vahinkojen vähentämiseksi. Osapuolet tekevät yhteistyötä estääkseen huumausaineiden kemiallisten lähtöaineiden kulkeutumisen huumausaineiden sekä psykotrooppisten ja uusien psykoaktiivisten aineiden laittomaan valmistukseen.
3. Osapuolet sopivat 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista yhteistyömenetelmistä. Toimien on perustuttava huumausaineiden valvonnasta tehdyissä YK:n yleissopimuksissa vahvistettuihin yhteisesti sovittuihin periaatteisiin ja muihin kansainvälisiin sopimuksiin, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat.

18 ARTIKLA

Järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunta

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä muun muassa seuraavanlaisen rikollisen ja laittoman toiminnan, myös kansainvälisen toiminnan, torjumiseksi ja estämiseksi riippumatta siitä, liittyykö se järjestäytyneeseen rikollisuuteen:
 - a) maahantulijoiden salakuljetus;
 - b) ihmiskauppa;

- c) ampuma-aseiden, myös pienaseiden ja kevyiden aseiden, salakuljetus ja kauppa;
- d) laittomien huumausaineiden, psykotrooppisten aineiden ja lähtöaineiden salakuljetus ja kauppa;
- e) tavaroiden salakuljetus ja laiton kauppa;
- f) laitton taloudellinen tai rahoitustoiminta, kuten väärentäminen, rinnakkaistuonti ja teollis- ja tekijänoikeusloukkaukset, veropetokset ja julkisiin hankintoihin liittyvät petokset;
- g) kavallukset kansainvälisten avunantajien rahoittamissa hankkeissa;
- h) yksityisen ja julkisen sektorin korruptio kaikissa muodoissaan;
- i) asiakirjojen väärentäminen ja väärin lausuntojen antaminen; ja
- j) kyberrikollisuus.

2. Osapuolet tehostavat lainvalvontaelinten kahdenvälistä, alueellista ja kansainvälistä yhteistyötä. Osapuolet panevat tehokkaasti täytäntöön asiaa koskevat kansainväliset normit, erityisesti ne, jotka on vahvistettu YK:n yleiskokouksen 8 päivänä tammikuuta 2001 antamalla päätöslauselmalla A/RES/55/25 hyväksytyssä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa vuoden 2000 YK:n yleissopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä korruption ehkäisemiseksi ja torjumiseksi asiaa koskevien kansainvälisten normien, erityisesti niiden, jotka on vahvistettu YK:n yleiskokouksen 31 päivänä lokakuuta 2003 antamalla päätöslauselmalla A/RES/58/4 hyväksytyssä korruption vastaisessa YK:n yleissopimuksessa, sekä tähän yleissopimukseen liittyvien arviointien perusteella annettujen suositusten mukaisesti.

19 ARTIKLA

Terrorismin torjunta

1. Osapuolet vahvistavat terrorismin torjumisen ja ehkäisemisen merkityksen ja sopivat tekevänsä yhteistyötä kahdenvälisellä, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla ehkäistäkseen ja torjuakseen terrorismia kaikissa sen ilmenemismuodoissa.
2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että terrorismin torjunnassa on erittäin tärkeää kaikin tavoin kunnioittaa oikeusvaltioperiaatetta ja noudattaa tarkasti kansainvälistä oikeutta, myös kansainvälistä humanitaarista oikeutta, YK:n peruskirjan periaatteita ja kaikkia asiaa koskevia terrorismin torjuntaan liittyviä kansainvälisiä ja ihmisoikeuksiin liittyviä välineitä, joiden sopimuspuolia ne ovat.
3. Osapuolet korostavat kaikkien tarkoituksenmukaisten terrorismin torjuntaan liittyvien YK:n sopimusten yleismaailmallisen ratifioinnin ja täytäntöönpanon tärkeyttä. Osapuolet sopivat edistävänsä vuoropuhelua kansainvälistä terrorismia koskevan kattavan yleissopimuksen luonnoksesta ja tekevänsä yhteistyötä YK:n yleiskokouksen 8 päivänä syyskuuta 2006 antamalla päätöslauselmalla A/RES/60/288 hyväksytyn Yhdistyneiden kansakuntien maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian ja kaikkien asiaan liittyvien YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien täytäntöönpanemiseksi.
4. Osapuolet vahvistavat lainvalvontaan ja oikeuslaitokseen perustuvan lähestymistavan merkityksen terrorismin torjunnassa ja sopivat tekevänsä yhteistyötä terrorismin ehkäisemiseksi ja tukahduttamiseksi erityisesti
 - a) vaihtamalla tietoa terroristiryhmistä ja terroristeista sekä niiden tukiverkostoista kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti muun muassa tietosuojan ja yksityisyyden suojelun osalta;

- b) vaihtamalla kokemuksia terrorismin ehkäisemisestä ja tukahduttamisesta, keinoista ja menetelmistä ja niihin liittyvistä teknisistä näkökohdista sekä koulutuksesta sovellettavan lainsäädännön mukaisesti;
 - c) vaihtamalla näkemyksiä radikalisoitumisesta ja värväyksestä sekä tavoista torjua radikalisoitumista ja edistää radikalismista luopumista ja yhteiskuntaan sopeuttamista;
 - d) vaihtamalla näkemyksiä ja kokemuksia terrorismista epäiltyjen henkilöiden rajat ylittävästä liikkumisesta ja matkustamisesta sekä terroriuhista;
 - e) jakamalla parhaita käytäntöjä, jotka koskevat ihmisoikeuksien suojelua terrorismin torjunnassa, etenkin rikosoikeudellisten menettelyjen osalta;
 - f) huolehtimalla, että terrorismirikokset kriminalisoidaan, ja toteuttamalla toimenpiteitä terrorismin rahoittamisen torjumiseksi; ja
 - g) toteuttamalla toimenpiteitä kemiallisen, biologisen, säteily- ja ydinterrorismin uhkaa vastaan ja toteuttamalla tarvittavat toimenpiteet, joilla estetään kemiallisten, biologisten, radioaktiivisten ja ydinaineiden hankinta, siirto ja käyttö terroristarkoituksiin sekä suuren riskin kemiallisten, biologisten, radioaktiivisten ja ydinlaitosten vastaiset laittomat teot.
5. Yhteistyö perustuu käytettävissä oleviin asiaa koskeviin arviointeihin ja osapuolten keskinäiseen kuulemiseen.

20 ARTIKLA

Oikeudellinen yhteistyö

1. Osapuolet tehostavat keskinäistä oikeusapua ja rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa nykyistä yhteistyötään sellaisten kansainvälisten sopimusten pohjalta, joiden sopimuspuolia ne ovat. Osapuolet vahvistavat nykyisiä mekanismejaan ja harkitsevat tarvittaessa uusien mekanismien kehittämistä tämän alan kansainvälisen yhteistyön helpottamiseksi.
2. Osapuolet kehittävät keskinäistä oikeusapua koskevaa oikeudellista yhteistyötä yksityis-, kauppa- ja rikosoikeuden alalla, erityisesti rikosoikeudellista yhteistyötä koskevien kahdenvälisten sopimusten ja monenvälisten yleissopimusten sekä yksityisoikeudellista yhteistyötä koskevien monenvälisten yleissopimusten neuvottelemisen, tekemisen ja täytäntöönpanon osalta, mukaan lukien kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän Haagin konferenssin yleissopimukset.

21 ARTIKLA

Konsuliviranomaisten antama suojelu

Uzbekistanin tasavalta hyväksyy, että minkä tahansa jäsenvaltion, jolla on pysyvä edustusto Uzbekistanin tasavallassa, diplomaatti- ja konsuliviranomaiset voivat tarjota suojelua sellaisten jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole Uzbekistanin tasavallassa pysyvää edustustoa, joka pystyisi tietyssä tapauksessa tosiasiassa antamaan konsuliviranomaisten suojelua, samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omille kansalaisille.

IV OSASTO

KAUPPA JA KAUPAN LIITÄNNÄISTOIMENPITEET

1 LUKU

LAAJA-ALAISET MÄÄRÄYKSET

22 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän osaston tavoitteena on

- a) osapuolten välisen kaupan laajentaminen, monipuolistaminen ja helpottaminen erityisesti tullimuodollisuuksien ja kaupan helpottamista, kaupan teknisten esteiden vähentämistä ja terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevien määräysten avulla säilyttäen samalla kummankin osapuolen oikeus säätää lakeja yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi;
- b) osapuolten välisen palvelukaupan ja investointien helpottaminen muun muassa juoksevien maksujen ja pääomien vapaan siirrettävyyden avulla;
- c) osapuolten julkisten hankintojen markkinoiden avaaminen tehokkaasti ja vastavuoroisesti;

- d) innovoinnin ja luovuuden edistäminen varmistamalla kaikkien teollis- ja tekijänoikeuksien riittävä ja tehokas suoja;
- e) sellaisten olosuhteiden edistäminen, jotka tukevat vääristymätöntä kilpailua osapuolten taloudellisessa toiminnassa, erityisesti niiden välisen kaupankäynnin ja investointien osalta;
- f) kansainvälisen kaupan kehittäminen tavalla, joka kestävää kehitystä taloudelliselta, sosiaaliselta sekä ympäristön kannalta;
- g) tehokkaan, oikeudenmukaisen ja ennakoitavan riitojenratkaisumekanismin perustaminen tämän osaston tulkintaa ja soveltamista koskevien riitojen ratkaisemiseksi.

23 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä osastossa tarkoitetaan

- a) 'maataloussopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta maataloudesta;
- b) 'tuontilisensiointisopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta tuontilisensioinnin menettelytavoista;
- c) 'polkumyyntisopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta GATT 1994 -sopimuksen VI artiklan soveltamisesta;

- d) 'päivillä' kalenteripäiviä, myös viikonloppuja ja vapaapäiviä;
- e) 'energiaperuskirjasta tehdyllä sopimuksella' Lissabonissa 17 päivänä joulukuuta 1994 tehtyä sopimusta Euroopan energiaperuskirjasta;
- f) 'voimassa olevalla' tai 'nykyisellä' tämän sopimuksen voimaantullessa voimassa olevaa;
- g) 'GATT 1994 -sopimuksella' WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää tullitariffeja ja kauppaa koskevaa yleissopimusta 1994;
- h) 'GATS-sopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1B sisältyvää palvelukaupan yleissopimusta;
- i) 'toimenpiteellä'¹ mitä tahansa toimenpidettä, joka voi olla lain, säännöksen tai määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;
- j) 'osapuolen toimenpiteillä'² toimenpiteitä, jonka toteuttavat tai pitävät voimassa
 - i) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet tai viranomaiset; ja
 - ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet käyttäessään keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;
- k) 'henkilöllä' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että ilmaisulla 'toimenpide' tarkoitetaan myös toimimatta jättämistä.

² Selvyyden vuoksi todetaan, että ilmaisulla 'osapuolen toimenpiteet' tarkoitetaan sellaisia j kohdan i ja ii alakohdassa lueteltujen tahojen toimenpiteitä, jotka toteutetaan tai pidetään voimassa ohjeistamalla, ohjaamalla tai valvomalla suoraan tai välillisesti muiden tahojen toimintaa kyseisten toimenpiteiden osalta.

- l) 'tarkistetulla Kioton yleissopimuksella' Kiotossa 18 päivänä toukokuuta 1973 tehtyä tullimenettelyjen yksinkertaistamista ja yhdenmukaistamista koskevaa kansainvälistä yleissopimusta;
- m) 'suojalausekesopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta suojalausekkeista;
- n) 'tukisopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää tukia ja tasoitustulleja koskevaa sopimusta;
- o) 'SPS-sopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta terveys- ja kasvinsuojelutoimista;
- p) 'TBT-sopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta kaupan teknisistä esteistä;
- q) 'kolmannella maalla' maata tai aluetta, joka on tämän sopimuksen maantieteellisen soveltamisalueen ulkopuolella;
- r) 'kaupan helpottamissopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta kaupan helpottamisesta;
- s) 'TRIPS-sopimuksella' WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1C sisältyvää sopimusta teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista;
- t) 'valtiosopimusoikeutta koskevalla Wienin yleissopimuksella' Wienissä 23 päivänä toukokuuta 1969 tehtyä valtiosopimusoikeutta koskevaa Wienin yleissopimusta;

- u) 'Maailman tullijärjestön Arushan julistuksella' Arushassa Tansaniassa 7 päivänä heinäkuuta 1993 annettua tulliyhteistyöneuvoston julistusta tullialan rehellisyydestä;
- v) 'WTO:n perustamissopimuksella' Marrakechissa 15 päivänä huhtikuuta 1994 tehtyä Maailman kauppajärjestön perustamissopimusta.
- w) 'WTO:lla' Maailman kauppajärjestöä.

24 ARTIKLA

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

1. Osapuolet vahvistavat kansainvälisten sopimusten, joiden sopimuspuolia ne ovat, mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa toisiinsa nähden.
2. Tämän sopimuksen ei saa tulkita edellyttävän osapuolen toimivan tavalla, joka olisi ristiriidassa sen WTO:n perustamissopimuksen mukaisten velvoitteiden kanssa.

25 ARTIKLA

Viittaukset säädöksiin ja määräyksiin sekä muihin sopimuksiin

1. Kun tässä osastossa viitataan säädöksiin ja määräyksiin joko yleisesti tai viittaamalla tiettyyn säädökseen, asetukseen tai direktiiviin, viittaus koskee säädöksiä ja määräyksiä sellaisina kuin ne ovat muutettuina, jollei toisin mainita.

2. Kun tässä osastossa viitataan muihin sopimuksiin tai oikeudellisiin asiakirjoihin tai niiden osiin tai kun siihen liitetään viittaamalla muita sopimuksia tai oikeudellisia asiakirjoja tai niiden osia, tällaisten viittausten katsotaan sisältävän, jollei toisin mainita,

- a) kyseisten sopimusten tai oikeudellisten asiakirjojen liitteet, pöytäkirjat, alaviitteet, tulkintaa koskevat huomautukset ja selittävät huomautukset; ja
- b) jatkosopimukset, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat, tai muutokset, jotka sitovat osapuolia, lukuun ottamatta tapauksia, joissa viittauksella vahvistetaan voimassa olevat oikeudet.

26 ARTIKLA

Kansallisen lainsäädännön mukainen kanneoikeus

Osapuoli ei omassa lainsäädännössään säädä kanneoikeudesta toista osapuolta vastaan sillä perusteella, että toisen osapuolen toimenpide ei ole yhdenmukainen tämän sopimuksen kanssa.

27 ARTIKLA

Kauppakokoonpanossa toimivan yhteistyöneuvoston erityistehtävät

1. Kun yhteistyöneuvosto suorittaa sille annettuja tähän osastoon liittyviä tehtäviä, se koostuu osapuolten edustajista, jotka vastaavat kauppaan liittyvistä asioista osapuolten oikeudellisten kehysten mukaisesti, tai heidän nimeämistään henkilöistä.

2. Kauppakokoonpanossa toimiva yhteistyöneuvosto

- a) valtuutetaan tekemään päätöksiä, joilla muutetaan yhteisymmärryksessä seuraavia tämän sopimuksen osia edellyttäen, että osapuolten omassa lainsäädännössä säädetyt sisäiset menettelyt on saatettu päätökseen.
 - i) liitteet 5-A, 5-B, 5-C ja 5-D;
 - ii) liite 6;
 - iii) liitteet 7-A, 7-B ja 7-C;
 - iv) liite 9-A;
 - v) liitteet 14-A ja 14-B;
 - vi) pöytäkirja keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa, jäljempänä 'pöytäkirja'.
- b) voi tehdä päätöksiä tämän osaston tulkinnasta;
- c) voi perustaa tässä osastossa perustettujen alakomiteoiden lisäksi muita alakomiteoita, jotka koostuvat osapuolten edustajista, ja osoittaa niille tehtäviä toimivaltansa rajoissa; se voi myös päättää muuttaa perustamilleen alakomiteoille osoitettuja tehtäviä ja lakkauttaa alakomiteoita.

3. Edellä 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettut muutokset vahvistetaan osapuolten välisellä diplomaattisten noottien vaihdolla, ja ne tulevat voimaan viimeisen diplomaattisen nootin vastaanottamisesta, elleivät osapuolet toisin sovi.
4. Kauppakokoonpanossa toimiva yhteistyöneuvosto tekee päätöksiä ja antaa asianmukaisia suosituksia sen jälkeen, kun osapuolten omassa lainsäädännössä säädetyt sisäiset menettelyt on saatettu päätökseen.
5. Jos yhteistyöneuvoston ei ole mahdollista kokoontua, 2 kohdassa tarkoitettut päätökset voidaan tehdä kirjallisella menettelyllä.

28 ARTIKLA

Kauppakokoonpanossa toimivan yhteistyökomitean erityistehtävät

1. Kun yhteistyökomitea suorittaa sille tässä osastossa annettuja tehtäviä, se koostuu osapuolten edustajista, jotka vastaavat kauppaan liittyvistä asioista, tai heidän nimeämistään henkilöistä.
2. Kauppakokoonpanossa toimivalla yhteistyökomitealla on erityisesti seuraavat tehtävät:
 - a) avustaa yhteistyöneuvostoa sen hoitaessa kauppaan liittyviä asioita koskevia tehtäviään;

- b) valvoa tämän osaston asianmukaista täytäntöönpanoa ja soveltamista; tältä osin, ja rajoittamatta 14 luvussa vahvistettuja oikeuksia, kumpi tahansa osapuoli voi saattaa minkä tahansa tämän osaston soveltamiseen tai tulkintaan liittyvän kysymyksen yhteistyökomitean käsiteltäväksi;
- c) valvoa tämän osaston kehittämistä tarpeen mukaan edelleen ja arvioida sen soveltamisen tuloksia;
- d) selvittää sopivia tapoja ehkäistä ja ratkaista ongelmia, joita saattaa ilmetä tämän osaston soveltamisalaan kuuluvilla aloilla; ja
- e) valvoa tämän osaston nojalla perustettujen alakomiteoiden työtä.

3. Suorittaessaan tämän artiklan 2 kohdan mukaisia tehtäviään yhteistyökomitea voi tehdä ehdotuksia 27 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen muutosten tekemiseksi tai 27 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen tulkintojen antamiseksi, kun yhteistyöneuvoston ei ole mahdollista kokoontua.

4. Kauppakokoonpanossa toimiva yhteistyökomitea tekee päätöksiä ja antaa asianmukaisia suosituksia sen jälkeen, kun osapuolten omassa lainsäädännössä säädetyt sisäiset menettelyt on saatettu päätökseen.

29 ARTIKLA

Koordinaattorit

1. Molemmat osapuolet nimittävät koordinaattorin tätä osastoa varten 60 päivän kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta ja ilmoittavat toisilleen koordinaattorin yhteystiedot.

2. Koordinaattorit laativat yhdessä yhteistyöneuvoston ja yhteistyökomitean kokousten esityslistat tämän luvun mukaisesti, tekevät kaikki muut tarvittavat valmistelut sekä huolehtivat tarvittaessa näiden elinten antamien päätösten jatkotoimista.

30 ARTIKLA

Alakomiteat

1. Alakomiteat koostuvat Euroopan unionin edustajista ja Uzbekistanin tasavallan edustajista.
2. Alakomiteat kokoontuvat vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä ja sen jälkeen kerran vuodessa tai kumman tahansa osapuolen tai yhteistyökomitean pyynnöstä tarkoituksenmukaisella tasolla. Kokoukset voidaan pitää myös etäyhteydellä mitä tahansa osapuolten käytettävissä olevaa teknistä välinettä hyödyntäen. Kokoukset, joissa osanottajat ovat henkilökohtaisesti läsnä, pidetään vuorotellen Brysselissä ja Taškentissa.
3. Alakomiteoiden puheenjohtajina toimivat yhdessä molempien osapuolten edustajat.

2 LUKU

TAVARAKAUPPA

31 ARTIKLA

Soveltamisala

Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, tätä lukua sovelletaan osapuolten väliseen tavarakauppaan.

32 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'konsulitoimilla' menettelyä, jossa viejäosapuolen tai jonkin kolmannen osapuolen alueella olevalta tuojaosapuolen konsulilta hankitaan konsulilasku tai konsuliviisumi kauppalaskulle, alkuperätodistukselle, tavaraluettelolle, laivaajan vienti-ilmoitukselle tai muille tulliasiakirjoille, joita vaaditaan tavarantoiminnan yhteydessä;
- b) 'tullilla' mitä tahansa tavarantoiminnasta kannettavia tai tavarantoimintaan liittyviä tullee ja maksuja; määritelmä ei sisällä mitään seuraavista:
 - i) 34 artiklan mukaisesti kannettua sisäistä veroa vastaava maksu;

- ii) GATT 1994 -sopimuksen, polkumyyntisopimuksen, maataloussopimuksen, tukisopimuksen tai suojalausekesopimuksen mukaisesti sovelletut polkumyyntitullit, erityiset suojatoimet, tasoitustullit tai muut suojatullit; eikä
- iii) tavarán tuonnista tai siihen liittyen kannetut maksut, jotka on rajattu tarjottujen palvelujen likimääräisten kustannusten määrään;
- c) 'vientilisensiointimenettelyllä' hallinnollista menettelyä, joka edellyttää hakemuksen tai muiden asiakirjojen (muiden kuin tulliselvitystä varten yleensä tarvittavien asiakirjojen) jättämistä yhdelle tai useammalle asiaankuuluvalla hallintoelimelle ennakkoedellytyksenä viennille viejäosapuolen tullialueelta;
- d) 'osapuolen tavaralla' GATT 1994 -sopimuksessa tarkoitettua kotimarkkinatavaraa;
- e) 'harmonoidulla järjestelmällä' Maailman tullijärjestön kehittämää harmonoitua tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmää kaikkine oikeudellisine huomautuksineen ja muutoksineen;
- f) 'tuontilisensioinnilla' hallinnollista menettelyä, joka edellyttää hakemuksen tai muiden asiakirjojen (muiden kuin tulliselvitystä varten yleensä tarvittavien asiakirjojen) jättämistä yhdelle tai useammalle asiaankuuluvalla hallintoelimelle ennakkoedellytyksenä tuonnille tuojaosapuolen tullialueelle;

- g) 'korjaamisella' kaikkea käsittelytoimintaa, joka tehdään tavaralle sen toiminnallisten puutteiden tai sille aiheutuneiden aineellisten vahinkojen korjaamiseksi ja joka merkitsee tavarán saattamista alkuperäiseen toimintaansa tai sen varmistamista, että tavara on sen käyttöä koskevien teknisten vaatimusten mukainen, ja jota ilman tavaraa ei voitaisi enää käyttää tavanomaisella tavalla siihen tarkoitukseen, johon se oli tarkoitettu; tavarán korjaamiseen sisältyvät kunnostus ja ylläpito mutta eivät toiminta tai prosessit, joilla
- i) tuhotaan tavarán olennaiset ominaispiirteet tai luodaan uusi tai kaupallisesti erilainen tavara;
- ii) muunnetaan puolivalmis tavara valmiiksi tavaraksi; tai
- iii) parannetaan tai kohennetaan tavarán teknistä suorituskyyä.

33 ARTIKLA

Suosituimmuuskohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää suosituimmuuskohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen I artiklan mukaisesti, joka sisällytetään soveltuvín osin tähán sopimukseen ja otetaan sen osaksi.
2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta etuuskohteluun, jonka jompikumpi osapuoli myöntää kolmannen maan tavaroille GATT 1994 -sopimuksen mukaisesti.

34 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu sisäisen verotuksen ja sääntelyn alalla

1. Kumpikin osapuoli myöntää kansallisen kohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen III artiklan, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, mukaisesti. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen III artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset liitetään soveltuvin osin tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.
2. Uzbekistanin tasavallan osalta tätä artiklaa aletaan soveltaa tupakkatuotteisiin, alkoholijuomiin ja valkoiseen sokeriin, jossa ei ole maku- tai väriaineita, kymmenen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tai päivänä, jona Uzbekistanin tasavallasta tulee WTO:n jäsen, sen mukaan, kumpi ajankohdista on aikaisempi.

35 ARTIKLA

Tuonti- ja vientirajoitukset

Kumpikaan osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa toisen osapuolen minkään tavarantoontiin tai toisen osapuolen alueelle tarkoitettuun vientiin tai vientimyyntiin sovellettavia kieltoja tai rajoituksia muutoin kuin GATT 1994 -sopimuksen XI artiklan ja sen huomautusten ja lisämääräysten mukaisesti. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen XI artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset sisällytetään soveltuvin osin tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.

36 ARTIKLA

Vientitullit, -verot ja muut maksut

1. Kauppakumppanuutensa kehittämiseksi ja kaupankäyntimahdollisuuksiensa helpottamiseksi osapuolet pyrkivät olemaan ottamatta käyttöön uusia tulleja, veroja tai muita maksuja, joita sovelletaan tavarán vientiin toisen osapuolen alueelle tai sen yhteydessä, tai mitään sisäistä veroa tai muuta maksua, jota sovelletaan toiseen osapuoleen vietyyn tavararaan ja joka on suurempi kuin vero tai maksu, joka kannetaan samankaltaisista tavaroista, kun ne on tarkoitettu kotimaiseen kulutukseen, tai muita vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä.
2. Jos osapuoli myöntää vientitulleille, -veroille tai muille maksuille edullisemman kohtelun, kun kyseessä on sen vienti muuhun kolmanteen osapuoleen, kyseisen osapuolen on ulotettava sama kohtelu koskemaan toiseen osapuoleen suuntautuvaa vientiä.
2. Poikkeuksellisissa olosuhteissa osapuoli voi soveltaa tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettua toimenpidettä toiseen osapuoleen. Tällaista toimenpidettä soveltava osapuoli julkaisee virallisella verkkosivustollaan asiaankuuluvat tiedot, myös soveltamisen odotetun keston, 60 päivää ennen tällaisen toimenpiteen voimaantuloa.

37 ARTIKLA

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta

Osapuolet sopivat vaihtavansa kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskevia tietoja ja hyviä käytäntöjä tarkoituksenaan edistää Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan vientivalvontaa koskevaa yhteistyötä.

38 ARTIKLA

Maksut ja muodollisuudet

1. Osapuolen toisen osapuolen tavarat tuonnista tai viennistä tai niiden yhteydessä kantamien maksujen määrä rajoitetaan tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustannuksiin, eivätkä ne saa olla kotimarkkinatavaroiden välillistä suojelua tai tuonnin tai viennin verotusta fiskaalisessa tarkoituksessa.
2. Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä kaikki tuonnin tai viennin yhteydessä kantamansa maksut siten, että viranomaiset, talouden toimijat ja muut asianosaiset voivat tutustua niihin.
3. Kumpikaan osapuoli ei edellytä konsultointia, mukaan lukien niihin liittyviä palkkioita ja maksuja, toisen osapuolen tavaroiden tuonnin yhteydessä.

39 ARTIKLA

Korjatut tavarat

1. Tavarat alkuperästä riippumatta kumpikaan osapuoli ei saa kantaa tullia sellaisesta tavarasta, joka palautuu osapuolen tullialueelle sen jälkeen, kun kyseinen tavara on ensin tilapäisesti viety sen tullialueelta toisen osapuolen tullialueelle korjausta varten.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta tavaraan, joka on tuotu tullivarastoon, vapaakauppa-alueille tai vastaavaan asemaan ja joka tämän jälkeen viedään korjausta varten eikä sitä tuoda uudelleen tullivarastoon, vapaakauppa-alueille tai vastaavaan asemaan.

3. Tavarankäytöstä riippumatta kumpikaan osapuoli ei saa kantaa tullia tavarasta, joka on tuotu tilapäisesti toisen osapuolen tullialueelta korjausta varten.

40 ARTIKLA

Tavaroiden väliaikainen maahantuonti

Osapuoli myöntää toiselle osapuolelle vapautuksen väliaikaisesti tuotujen tavaroiden tuontimaksuista ja tulleista niissä tapauksissa ja niiden menettelyjen mukaisesti, joista määrätään muissa sitä sitovissa tavaroiden väliaikaista maahantuontia koskevissa kansainvälisissä yleissopimuksissa. Tätä poikkeusta sovelletaan kummankin osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

41 ARTIKLA

Kauttakuljetus

1. GATT 1994 -sopimuksen V artikla sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.

2. Osapuolet toteuttavat kaikki tarpeelliset toimenpiteet energiatuotteiden kauttakulun helpottamiseksi vapaan kauttakulun periaatteen sekä energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen 7 artiklan mukaisesti.

42 ARTIKLA

Alkuperämerkintä

1. Jos Uzbekistanin tasavalta vaatii alkuperämerkin Euroopan unionista tuotuihin tavaroihin, se hyväksyy alkuperämerkinnän ”Made in EU” tai vastaavan merkinnän Uzbekistanin tasavallan alkuperämerkintää koskevien vaatimusten mukaisella kielellä vähintään yhtä suotuisin ehdoin kuin jäsenvaltioiden alkuperämerkkeihin sovellettavat ehdot.
2. Käytettäessä alkuperämerkintää ”Made in EU” Uzbekistanin tasavalta kohtelee Euroopan unionia yhtenä alueena.

43 ARTIKLA

Tuontilisensiointimenettelyt

1. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön ja hallinnoi tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn WTO-sopimuksen 1, 2 ja 3 artiklan mukaisia tuontilisensiointimenettelyjä. Tätä varten tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn sopimuksen 1, 2 ja 3 artikla sisällytetään soveltuvin osin tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.

2. Osapuolen, joka ottaa käyttöön lisensiointimenettelyjä tai olemassa olevien lisensiointimenettelyjen muutoksia, on ilmoitettava siitä toiselle osapuolelle 90 päivän kuluessa kyseisten muutosten julkaisemisesta. Ilmoituksen on sisällettävä tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa täsmennetyt tiedot. Osapuolen katsotaan noudattavan tätä artiklaa, jos se on ilmoittanut tuontilisensiointimenettelyistä tai sen muutoksista, myös tuontilisensiointisopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa täsmennetyistä tiedoista, kyseisen sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetulle tuontilisensiointikomitealle. Uzbekistanin tasavallan osalta tuontilisensiointikomitealle annettavaa ilmoitusta koskevaa velvollisuutta sovelletaan siitä päivästä alkaen, jolloin Uzbekistanin tasavallasta tulee WTO:n jäsen.
3. Osapuoli toimittaa viipymättä toisen osapuolen pyynnöstä kaikki asiaankuuluvat tiedot, mukaan lukien tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa täsmennetyt tiedot, kaikista tuontilisensiointimenettelyistä, jotka se aikoo ottaa käyttöön, on ottanut käyttöön tai pitää voimassa, sekä voimassa oleviin lisensiointimenettelyihin tehtävistä muutoksista.

44 ARTIKLA

Vientilisensiointimenettelyt¹

1. Kumpikin osapuoli julkistaa kaikki uudet vientilisensiointimenettelyt tai olemassa olevan vientilisensiointimenettelyn muutokset siten, että hallitukset, kaupan alan toimijat ja muut asianosaiset osapuolet voivat tutustua niihin. Kyseiset tiedot on julkaistava mahdollisuuksien mukaan viimeistään 45 päivää ennen uuden vientilisensiointimenettelyn tai nykyisen vientilisensiointimenettelyn muutoksen voimaantuloa ja joka tapauksessa viimeistään sinä päivänä, jona tällainen menettely tai muutos tulee voimaan.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että mikään tässä artiklassa ei edellytä osapuolelta vientilisenssin myöntämistä tai estä osapuolta toteuttamasta YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien tai monenvälisten asensukujärjestelmien ja vientivalvontajärjestelyjen mukaisia velvollisuuksiaan tai sitoumuksiaan.

2. Vientilisensiointimenettelyistä julkistettaviin tietoihin on sisällytettävä:
- a) vientilisensiointimenettelyjen tai niihin tehtyjen muutosten tekstit;
 - b) kunkin vientilisensiointimenettelyn kohteena olevat tavarat;
 - c) kunkin menettelyn osalta kuvaus vientilisenssin hakuprosessista ja mahdollisista kriteereistä, jotka hakijan on täytettävä voidakseen hakea vientilisenssiä, kuten vaatimus toimiluvasta, investoinnin tekeminen tai ylläpitäminen tai tietty sijoittautumismuoto toiminnan harjoittamista varten osapuolen alueella;
 - d) yhteyspiste tai -pisteet, joista henkilöt, joiden etua asia koskee, voivat saada lisätietoja vientilisenssin saannin ehdoista;
 - e) hallintoelin tai -elimet, joille hakemus tai muu asiaan liittyvä asiakirja-aineisto on toimitettava;
 - f) kuvaus mahdollisesta toimenpiteestä tai mahdollisista toimenpiteistä, jotka vientilisensiointimenettelyllä pannaan täytäntöön;
 - g) kunkin vientilisensiointimenettelyn voimassaoloaika, ellei menettely jää voimaan, kunnes se lakkautetaan tai sitä tarkistetaan uudella julkaisulla;
 - h) jos osapuoli aikoo käyttää vientilisensiointimenettelyä jonkin vientikiintiön hallinnoimiseen, kiintiön kokonaismäärä ja, soveltuvin tapauksissa, arvo sekä kiintiön alkamis- ja päättymispäivät; ja

- i) mahdolliset vapautukset tai poikkeukset vientilisenssin hankkimisvaatimuksesta, tiedot kyseisten vapautusten tai poikkeusten hakemisesta ja käytöstä sekä niiden myöntämiskriteerit.

3. Kumpikin osapuoli ilmoittaa nykyiset vientilisensiointimenettelynsä toiselle osapuolelle 30 päivän kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Osapuolen, joka ottaa käyttöön uuden vientilisensiointimenettelyn tai muuttaa nykyistä vientilisensiointimenettelyään, on ilmoitettava menettelystä tai muutoksesta toiselle osapuolelle 90 päivän kuluessa menettelyn tai muutoksen julkaisemisesta. Ilmoituksessa on mainittava niiden lähteiden viitetiedot, joissa 2 kohdassa edellytetyt tiedot on julkaistu, ja soveltuvissa tapauksissa asiaankuuluvan viranomaisen verkkosivuston osoite.

45 ARTIKLA

Ydinaineiden kauppa

Ydinaineiden kauppaan liittyvää yhteistyötä säännellään ydinenergian rauhanomaista käyttöä koskevasta yhteistyöstä Brysselissä 6 päivänä lokakuuta 2003 tehdyllä Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) ja Uzbekistanin tasavallan hallituksen välisellä sopimuksella¹.

¹ EUVL L 269, 21.10.2003, s. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2003/744/oj.

3 LUKU

KAUPAN SUOJAKEINOT

46 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Seuraavat määräykset sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvien osien:
 - a) GATT 1994 -sopimuksen XIX artikla;
 - b) suojalausekesopimus;
 - c) GATT 1994 -sopimuksen VI artikla;
 - d) polkumyyntisopimus; ja
 - e) tukisopimus.
2. Tämän luvun määräyksiin ei sovelleta tämän sopimuksen IV osaston 14 lukua.

47 ARTIKLA

Avoimuus

1. Osapuolten on käytettävä kaupan suojatoimia (polkumyynnin ja tukien vastaiset toimet ja monenväliset suojatoimet) asiaa koskevien WTO:n vaatimusten sekä oikeudenmukaisen ja läpinäkyvän järjestelmän mukaisesti.

Monenväliset suojatoimenpiteet

2. Osapuolen, joka panee vireille tutkimuksen suojatoimenpiteiden käyttöönottoa varten, on ilmoitettava tutkimuksen vireillepanosta toiselle osapuolelle, jos asiaan liittyy jälkimmäisen osapuolen huomattava taloudellinen etu.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan, että osapuolella on huomattava taloudellinen etu, jos se kuuluu tuodun tuotteen viiteen suurimpaan toimittajaan suojatoimenpiteitä koskevan tutkimuksen vireillepanopäivää edeltäneiden kolmen vuoden aikana joko absoluuttisena määränä tai arvona mitattuna.

4. Sen estämättä, mitä 2, 3 ja 5 kohdassa määrätään, osapuolen, joka panee vireille suojatoimenpiteitä koskevan tutkimuksen ja aikoo soveltaa suojatoimenpiteitä, on toisen osapuolen pyynnöstä

- a) toimitettava toiselle osapuolelle välittömästi tapauskohtainen kirjallinen ilmoitus kaikista suojatoimenpiteitä koskevan tutkimuksen vireillepanoon ja suojatoimenpiteiden käyttöönottoon johtavista merkityksellisistä tiedoista, mukaan lukien tarvittaessa suojatoimenpiteitä koskevan tutkimuksen vireillepanoa, alustavia päätelmiä ja tutkimuksen lopullisia päätelmiä koskevat tiedot; ja
- b) tarjottava toiselle osapuolelle mahdollisuus neuvotteluihin.

5. Valitessaan tämän artiklan mukaisia toimenpiteitä osapuolet pyrkivät asettamaan etusijalle toimenpiteet, jotka aiheuttavat vähiten häiriöitä kahdenväliselle kaupalle.

Polkumyynnin vastaiset toimenpiteet ja tasoitustoimenpiteet

6. Osapuolten on välittömästi väliaikaisten toimenpiteiden käyttöönoton jälkeen ja ennen lopullisten päätelmien tekemistä ilmoitettava kokonaisuudessaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla kaikki ne olennaiset tosiseikat ja näkökohdat, joihin niiden päätös toimenpiteiden soveltamisesta perustuu, sanotun kuitenkaan rajoittamatta polkumyynnin sopimuksen 6 artiklan 5 kohdan ja tukisopimuksen 12 artiklan 4 kohdan soveltamista. Ilmoittaminen on tehtävä kirjallisesti, ja asianomaisille osapuolille on annettava riittävästi aikaa esittää huomautuksensa tällaisista olennaisista tosiasioista ja näkökannoista.

7. Kaikille asianosaisille on annettava tilaisuus tulla kuulluiksi ja esittää näkemyksensä polkumyyntiä ja tasoitustulleja koskevien tutkimusten aikana, kunhan tämä ei tarpeettomasti viivästytä tutkimusten suorittamista.

48 ARTIKLA

Yleisen edun huomioon ottaminen

Polkumyyntiä ja tasoitustulleja koskevien tutkimusten aikana kotimaan tuotannonalalla, kuluttajilla, käyttäjillä ja tuojilla on oikeus toimittaa asiaa koskevia tietoja, joita tutkivat viranomaiset tarkastelevat asiaa koskevien kansallisten menettelysääntöjen mukaisesti.

Alhaisemman tullin sääntö

Jos osapuoli päättää ottaa käyttöön polkumyyntitullin, sen määrä ei saa ylittää polkumyyntimarginaalia, mutta se voi periaatteessa olla tätä marginaalia alhaisempi, jos alhaisempi tulli riittää poistamaan osapuolen tuotannonalalle aiheutuneen vahingon.

4 LUKU

TULLI

49 ARTIKLA

Tulliyhteistyö

1. Osapuolet tiivistävät tullialan yhteistyötään varmistaakseen läpinäkyvät kaupankäyntiolosuhteet, helpottaakseen kauppaa, parantaakseen toimitusketjun turvallisuutta, edistääkseen kuluttajien turvallisuutta, pysäyttääkseen sellaisten tavaroiden virran, jotka loukkaavat teollis- ja tekijänoikeuksia, ja torjuakseen salakuljetusta ja muita tullilainsäädännön rikkomisia.

2. Osapuolet tekevät 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi käytettävissä olevien resurssien rajoissa yhteistyötä, jonka päämääränä on muun muassa

- a) parantaa tullilainsäädäntöä sekä yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa tullimenettelyjä niiden kansainvälisten yleissopimusten ja normien mukaisesti, joita sovelletaan tullimenettelyjen ja kaupan helpottamisen alalla, mukaan lukien ne, jotka ovat laatineet Euroopan unioni (esimerkiksi tullitoiminnan ohjeet), WTO ja Maailman tullijärjestö (erityisesti tarkistettu Kioton yleissopimus);
- b) perustaa nykyaikaiset tullijärjestelmät, mukaan lukien nykyaikaiset tulliselvitysteknologiat, määräykset valtuutetuista talouden toimijoista, automatisoidut riskiperusteiset analyysit ja tarkastukset, yksinkertaistetut tavaroiden luovutusmenettelyt, jälkitarkastukset, läpinäkyvät tullausarvon määrittämiskäytännöt ja määräykset tullin ja liike-elämän kumppanuuksista;
- c) edistää mahdollisimman korkeatasoisten rehellisyysvaatimusten noudattamista tullialalla ja erityisesti rajalla soveltamalla Maailman tullijärjestön Arushan julistukseen sisältyvien periaatteiden mukaisia toimenpiteitä;
- d) vaihtaa parhaita käytäntöjä sekä antaa koulutusta ja teknistä tukea suunnitteluun, valmiuksien kehittämiseen ja mahdollisimman korkeatasoisten rehellisyysvaatimusten noudattamisen varmistamiseen;
- e) vaihtaa tarvittaessa asiaankuuluvia tietoja kunnioittaen tietojen luottamuksellisuutta ja henkilötietojen suojaamista koskevia osapuolten sääntöjä;
- f) osallistua tulliviranomaisten välisiin koordinoituihin tullitoimiin;

- g) tunnustaa tarvittaessa aiheellisilta osin vastavuoroisesti valtuutettujen talouden toimijoiden ohjelmat ja tullitarkastukset, mukaan lukien niitä vastaavat kauppaa helpottavat toimenpiteet;
- h) tutkia tarvittaessa aiheellisilta osin mahdollisuuksia osapuolten tullipassitusjärjestelmien yhteenliittämiseen.

50 ARTIKLA

Keskinäinen hallinnollinen apu

Osapuolet antavat toisilleen keskinäistä hallinnollista apua tulliasioissa pöytäkirjan mukaisesti.

51 ARTIKLA

Tullausarvon määrittäminen

Tavaroiden tullausarvon määrittämisessä osapuolten välisessä kaupassa noudatetaan WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvän GATT 1994 -sopimuksen VII artiklan soveltamisesta tehtyä sopimusta, joka sisällytetään soveltuvin osin tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.

5 LUKU

KAUPAN TEKNISET ESTEET

52 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on helpottaa osapuolten välistä tavarakauppaa ehkäisemällä, tunnistamalla ja poistamalla tarpeettomia kaupan teknisiä esteitä.

53 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkien sellaisten TBT-sopimuksessa määriteltyjen standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen valmisteluun, hyväksymiseen ja soveltamiseen, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen tavarakauppaan.
2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, tätä lukua ei sovelleta
 - a) valtion elinten omia tuotanto- tai kulutusvaatimuksiaan varten laatimiin hankintaeritelmiin; eikä
 - b) tämän sopimuksen 6 luvun soveltamisalaan kuuluviin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin, sellaisina kuin ne on määritelty SPS-sopimuksen liitteessä A.

54 ARTIKLA

Suhteet TBT-sopimukseen

1. TBT-sopimuksen 2 artiklan 1–8, 11 ja 12 kohta, 3 artiklan 1, 4 ja 5 kohta, 4 artikla, 5 artiklan 1–5, 8 ja 9 kohta, 6 artikla, 7 artiklan 1, 4 ja 5 kohta, 8 artikla ja 9 artikla sekä liitteet 1 ja 3 sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.
2. Uzbekistanin tasavalta saattaa päätökseen standardointijärjestelmänsä lähentämisen TBT-sopimukseen, erityisesti menettelyohjeisiin, mukaan lukien TBT-sopimuksessa määriteltyjen standardien vapaaehtoisuus, viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.
3. TBT-sopimuksessa, sellaisena kuin se on sisällytettynä tähän sopimukseen, olevia viittauksia 'tähän sopimukseen' pidetään soveltuvin osin viittauksina tähän sopimukseen.
4. Tähän sopimukseen sisältyvissä TBT-sopimuksen määräyksissä 'jäsenillä' tarkoitetaan tämän sopimuksen osapuolia.

55 ARTIKLA

Tekniset määräykset

1. Kumpikin osapuoli suorittaa suunniteltujen teknisten määräysten sääntelyvaikutusten arvioinnin omien sääntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti.

2. Kumpikin osapuoli arvioi ehdotetun teknisen määräyksen sellaiset käytettävissä olevat sääntelylliset ja muut vaihtoehdot, joilla voidaan täyttää osapuolen oikeutetut tavoitteet, TBT-sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
3. Kumpikin osapuoli käyttää teknisten määräystensä perustana asiaankuuluvia kansainvälisiä standardeja, paitsi jos teknistä määräystä laativa osapuoli voi osoittaa, että tällaiset kansainväliset standardit olisivat tehoton tai epäasianmukainen keino asetettujen oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.
4. Liitteessä 5-A lueteltujen organisaatioiden laatimia kansainvälisiä standardeja pidetään TBT-sopimuksen 2 ja 5 artiklassa ja liitteessä 3 tarkoitettuina asiaankuuluvina kansainvälisinä standardeina sillä edellytyksellä, että niitä laatiessaan tällaiset järjestöt ovat noudattaneet periaatteita ja menettelyjä, jotka on vahvistettu kaupan teknisiä esteitä käsittelevän WTO:n komitean päätöksessä, joka koskee kansainvälisten standardien, ohjeiden ja suositusten laatimisen periaatteita suhteessa TBT-sopimuksen 2 ja 5 artiklaan ja liitteeseen 3.
5. Yhteistyökomitea harkitsee kumman tahansa osapuolen pyynnöstä liitteessä 5-A olevan luettelon päivittämistä.
6. Jos osapuoli ei ole käyttänyt kansainvälisiä standardeja teknisten määräystensä perustana, kyseisen osapuolen on toisen osapuolen pyynnöstä yksilöitävä mahdolliset merkittävät poikkeamat asiaankuuluvista kansainvälisistä standardeista, selitettävä syyt, joiden vuoksi tällaiset standardit on katsottu epäasianmukaisiksi tai tehottomiksi asetetun tavoitteen kannalta, ja annettava tieteellinen tai tekninen näyttö, johon tällainen arvio perustuu.

7. TBT-sopimuksen 2 artiklan 3 ja 4 kohdan lisäksi kumpikin osapuoli tarkastelee teknisiä määräyksiään lähentääkseen niitä asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin ottaen huomioon muun muassa asiaankuuluvien kansainvälisten standardien viimeisimmän kehityksen tai olosuhteiden muutokset, joiden vuoksi asiaankuuluvista kansainvälisistä standardeista on poikettu.

8. Laatiessaan teknisiä määräyksiä, joilla voi olla huomattava vaikutus kauppaan, kumpikin osapuoli varmistaa omien sääntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti, että käytössä on menettelyjä, joilla osapuolten henkilöt voivat osallistua julkiseen kuulemismenettelyyn, lukuun ottamatta tapauksia, joissa ilmenee tai uhkaa ilmetä kiireellisiä turvallisuuteen, terveyteen, ympäristönsuojeluun tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia. Kumpikin osapuoli mahdollistaa toisen osapuolen henkilöiden osallistumisen tällaisiin kuulemisiin ehdoin, jotka ovat yhtä suotuisat kuin sen omille henkilöille myönnettyt ehdot, ja julkistaa kyseisten kuulemismenettelyjen tulokset.

56 ARTIKLA

Standardit

1. Jotta standardit voitaisiin yhdenmukaistaa mahdollisimman kattavasti, kumpikin osapuoli kannustaa alueelleen sijoittautuneita standardointielimiä sekä alueellisia standardointielimiä, joiden jäseniä osapuoli tai sen alueelle sijoittautuneet standardointielimet ovat,
 - a) osallistumaan omien resurssiensa rajoissa asianomaisten kansainvälisten standardointielinten toteuttamaan vastaavien kansainvälisten standardien valmisteluun;
 - b) käyttämään asiaankuuluvia kansainvälisiä standardeja pohjana kehittämilleen standardeille, paitsi silloin, kun tällaiset kansainväliset standardit olisivat tehoton tai sopimaton keino esimerkiksi ihmishengen ja ihmisten terveyden suojelun riittämättömän tason tai oleellisten ilmastollisten tai maantieteellisten tekijöiden tai oleellisten teknologisten ongelmien vuoksi;

- c) välttämään kansainvälisten standardointielinten työn toistamista tai päällekkäisyyttä niiden tekemän työn kanssa;
- d) tarkistamaan säännöllisin väliajoin kansallisia ja alueellisia standardeja, jotka eivät perustu asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin, jotta niitä voidaan lähentää tällaisiin kansainvälisiin standardeihin;
- e) tekemään yhteistyötä toisen osapuolen asiaankuuluvien standardointielinten kanssa kansainvälisen standardointitoiminnan yhteydessä; kyseistä yhteistyötä voidaan tehdä kansainvälisissä standardointielimissä tai aluetasolla; ja
- f) edistämään kahdenvälistä yhteistyötä toisen osapuolen standardointielinten kanssa.

2. Osapuolten olisi vaihdettava tietoja

- a) standardien käytöstään teknisten määräysten tukena; ja
- b) standardointiprosesseistaan sekä kansainvälisten, alueellisten ja pienempien alueiden standardien käytön laajuudesta kansallisten standardiensa perustana.

3. Jos standardeista tehdään pakollisia liittämällä ne osaksi teknisen määräyksen luonnosta tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyä tai viittaamalla niihin, 59 artiklassa vahvistettujen avoimuutta koskevien velvoitteiden on täyttyttävä.

57 ARTIKLA

Vaatimustenmukaisuuden arviointi

1. Teknisten määräysten laatimista, hyväksymistä ja soveltamista koskevia 55 artiklan määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin myös vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyihin.
2. Jos osapuoli edellyttää vaatimustenmukaisuuden arviointia erityisenä varmennuksena siitä, että tuote on teknisen määräyksen mukainen, osapuoli
 - a) valitsee vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt, jotka ovat oikeassa suhteessa riskinarvioinnin perusteella määritettyihin riskeihin;
 - b) harkitsee yhtenä vaihtoehtona teknisten määräysten noudattamisen osoittamiseksi tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen eli valmistajan yksinomaisella vastuullaan antaman vaatimustenmukaisuusvakuutuksen käyttöä vaatimustenmukaisuusvakuutuksena edellyttämättä pakollista kolmannen osapuolen suorittamaa arviointia; ja
 - c) toimittaa pyydettyä toiselle osapuolelle tietoja perusteista, joita on käytetty tiettyjen tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen valintaan.
3. Jos osapuoli edellyttää kolmannen osapuolen suorittamaa vaatimustenmukaisuuden arviointia erityisenä varmennuksena siitä, että tuote on teknisen määräyksen mukainen, eikä osapuoli ole varannut tätä tehtävää 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla valtion viranomaiselle, osapuoli
 - a) käyttää akkreditointia ensisijaisena keinona vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymiseksi;

- b) hyödyntää mahdollisimman hyvin akkreditointia ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevia kansainvälisiä standardeja sekä kansainvälisiä sopimuksia, joihin osapuolten akkreditointielimet osallistuvat, esimerkiksi ILAC:n (International Laboratory Accreditation Cooperation) ja IAF:n (International Accreditation Forum) mekanismien avulla;
- c) liittyy tai kannustaa tapauksesta riippuen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksiaan liittymään kaikkiin asiaankuuluviin kansainvälisiin sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tulosten yhdenmukaistamista tai niiden hyväksymisen helpottamista;
- d) varmistaa, että talouden toimijoilla on mahdollisuus valita vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksista, jotka osapuolen viranomaiset ovat nimenneet tiettyä tuotetta tai tuoteryhmää varten;
- e) varmistaa, että vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset ovat riippumattomia valmistajista, tuojista ja muista talouden toimijoista ja ettei akkreditointielimillä ja vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksilla ole eturistiriitoja;
- f) sallii vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksille alihankkijoiden käytön vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvien testien tai tarkastusten suorittamiseen, mukaan lukien toisen osapuolen alueella sijaitsevat alihankkijat; ja
- g) julkaisee yhdellä verkkosivustolla luettelon laitoksista, jotka osapuoli on nimennyt suorittamaan tällaista vaatimustenmukaisuuden arviointia, ja asiaankuuluvat tiedot kunkin tällaisen laitoksen nimeämisalasta.

4. Edellä olevan 3 kohdan f alakohdan ei saa tulkita estävän osapuolta edellyttämästä, että alihankkijat täyttävät samat vaatimukset kuin vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos itse täyttää kyseisessä alakohdassa tarkoitettujen testien tai tarkastusten suorittamiseksi.

5. Mikään tässä artiklassa ei estä osapuolta edellyttämästä, että tiettyjä tuotteita koskevan vaatimustenmukaisuuden arvioinnin suorittavat osapuolen määrittelemät valtion viranomaiset. Tällaisissa tapauksissa osapuoli

- a) rajaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnista perittävät maksut tarjotun palvelun likimääräisten kustannusten määrään ja selittää vaatimustenmukaisuuden arviointia hakevan pyynnöstä, miten osapuolen tällaisesta vaatimustenmukaisuuden arvioinnista määräämät maksut on rajattu tarjotun palvelun likimääräisten kustannusten määrään; ja
- b) julkistaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnista perittävät maksut.

6. Sen estämättä, mitä 2–5 kohdassa määrätään, osapuolet hyväksyvät toimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen todisteeksi voimassa olevien teknisten määräysten noudattamisesta liitteessä 5-B täsmennettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti.

58 ARTIKLA

Yhteistyö kaupan teknisten esteiden alalla

1. Osapuolet tehostavat yhteistyötään standardien, teknisten määräysten, metrologian, markkinavalvonnan, akkreditoinnin ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla, jotta ne voisivat lisätä toistensa järjestelmien tuntemusta ja helpottaa pääsyä toistensa markkinoille. Tätä varten osapuolet pyrkivät yksilöimään ja kehittämään tiettyihin kysymyksiin tai tietyille aloille soveltuvia sääntely-yhteistyömekanismeja ja -aloitteita, joihin voi sisältyä
- a) teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen valmistelua ja soveltamista koskevien tietojen ja kokemusten vaihtoa;

- b) työtä teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen lähentämisen tai yhdenmukaistamisen mahdollistamiseksi;
- c) yhteistyön edistämistä metrologian, standardoinnin, vaatimustenmukaisuuden arvioinnin ja akkreditoinnin aloilla toimivien osapuolten elinten välillä; ja
- d) tietojen vaihtoa asiaan liittyvillä alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla standardien, teknisten määräysten, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen ja akkreditoinnin alalla tapahtuneesta kehityksestä.

2. Edistääkseen keskinäistä kauppaa osapuolet

- a) pyrkivät vähentämään eroja, joita niiden välillä on teknisten määräysten, metrologian, standardoinnin, markkinavalvonnan, akkreditoinnin ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen aloilla, myös edistämällä kansainvälisesti sovittujen asiaa koskevien välineiden käyttöä;
- b) edistävät akkreditoinnin käyttöä kansainvälisten sääntöjen mukaisesti vaatimuksenmukaisuuden arviointilaitosten teknisten valmiuksien arvioinnin ja toiminnan tukemiseksi; ja
- c) edistävät Uzbekistanin tasavallan ja sen asiaankuuluvien kansallisten elinten osallistumista standardien, vaatimustenmukaisuuden arvioinnin, akkreditoinnin, metrologian ja näihin liittyvien tehtävien alalla toimivien eurooppalaisten ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan sekä mahdollisuuksien mukaan niiden liittymistä kyseisiin järjestöihin.

3. Osapuolet pyrkivät luomaan prosessin, jolla voidaan saavuttaa Uzbekistanin tasavallan teknisten määräysten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen asteittainen lähentyminen Euroopan unionin vastaaviin, sekä ylläpitämään tätä prosessia.

4. Aloilla, joilla yhdenmukaistamista on jo tapahtunut, osapuolet voivat harkita teollisuustuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointia ja hyväksymistä koskevien sopimusten neuvottelemista.

59 ARTIKLA

Avoimuus

1. Laatiessaan teknisiä määräyksiä, joilla voisi olla huomattava vaikutus kauppaan, kumpikin osapuoli antaa toiselle osapuolelle mahdollisuuden toimittaa kirjallisia huomautuksia vähintään 60 päivän ajan ehdotettujen teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen julkaisemisesta, lukuun ottamatta tapauksia, joissa ilmenee tai uhkaa ilmetä kiireellisiä turvallisuuteen, terveyteen, ympäristönsuojeluun tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia. Osapuolen on suhtauduttava myönteisesti kohtuulliseen pyyntöön, joka koskee kirjallisten huomautusten esittämiseksi asetetun määräajan pidentämistä.
2. Jos osapuoli saa toiselta osapuolelta kirjallisia huomautuksia ehdotetusta teknisestä määräyksestä tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelystä, osapuoli:
 - a) keskustelee toisen osapuolen pyynnöstä kirjallisista huomautuksista toimivaltaisen sääntelyviranomaisensa kanssa ajankohtana, jona huomautukset voidaan ottaa huomioon; ja
 - b) vastaa huomautuksiin kirjallisesti viimeistään päivänä, jona se julkaisee teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn.
3. Kumpikin osapuoli antaa toisen osapuolen pyynnöstä tietoja sellaisen teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn tavoitteista, oikeusperustasta ja perusteista, jonka osapuoli on hyväksynyt tai jonka hyväksymistä se ehdottaa.

4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen hyväksymät tekniset määräykset ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt julkaistaan verkkosivustolla ja että ne ovat maksutta saatavilla.
5. Kumpikin osapuoli antaa tietoja teknisten määräysten tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen hyväksymisestä ja voimaantulosta sekä hyväksytyistä lopullisista teksteistä.
6. Kumpikin osapuoli varaa teknisten määräysten julkaisun ja niiden voimaantulon välille kohtuullisen ajan, jotta toisen osapuolen talouden toimijoilla on aikaa sopeutua. Ilmaisulla 'kohtuullinen aika' tarkoitetaan vähintään kuuden kuukauden ajanjaksoa, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tämä olisi tehoton keino täyttää oikeutetut tarkoitukset.

60 ARTIKLA

Merkinnät

1. Kumpikin osapuoli vahvistaa, että sen teknisten määräysten, jotka koskevat muun muassa tai yksinomaan merkintöjä, on oltava TBT-sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan periaatteiden mukaisia.
2. Jos osapuoli edellyttää tuotteiden pakollista merkitsemistä, sovelletaan seuraavia edellytyksiä:
 - a) osapuoli edellyttää ainoastaan tietoja, jotka ovat merkityksellisiä tuotteen kuluttajien tai käyttäjien kannalta tai tarpeen osoittamaan, että tuote vastaa pakollisia teknisiä vaatimuksia;

- b) osapuoli ei edellytä tuotteiden merkintöjen ennakkohyväksyntää, rekisteröintiä tai sertifiointia eikä maksujen suorittamista edellytyksenä sille, että sen markkinoille saatetaan tuotteita, jotka muuten täyttävät sen pakolliset tekniset vaatimukset, ellei tämä ole tarpeen TBT-sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen oikeutettujen tavoitteiden täyttämiseksi;
- c) jos osapuoli edellyttää, että talouden toimijat käyttävät yksilöllistä tunnistenumeroa, sen on myönnettävä tällainen numero toisen osapuolen talouden toimijoille ilman aiheutonta viivytystä ja syrjimättömästi;
- d) edellyttäen, että alla luetellut seikat eivät ole harhaanjohtavia tai ristiriitaisia tai aiheuta sekaannusta suhteessa tavaroiden tuojaosapuolen vaatimiin tietoihin, kyseinen osapuoli sallii
 - i) tavaroiden tuojaosapuolen vaatiman kielen lisäksi muilla kielillä annettavat tiedot;
 - ii) kansainvälisesti hyväksytyt nimikkeistöt, kuvat, symbolit tai grafiikan; ja
 - iii) tavaroiden tuojaosapuolen vaatimien tietojen lisäksi annettavat lisätiedot;
- e) osapuoli hyväksyy sen, että lisämerkinnät tai merkintöihin tehtävät korjaukset tehdään tuontimaan tullivarastoissa tai muilla tähän tarkoitukseen osoitetuilla alueilla, jollei osapuolten lainsäädännössä edellytetä tällaisia merkintöjä kansanterveyteen ja turvallisuuteen liittyvistä syistä; ja
- f) osapuoli pyrkii hyväksymään merkinnät, jotka voidaan kiinnittää olemassa oleviin merkintöihin tai jotka ovat tuotteiden mukana seuraavissa asiakirjoissa eivätkä fyysisesti tuotteisiin kiinnitettyinä.

3. Edellä olevan 2 kohdan e alakohtaa sovelletaan siihen päivään saakka, jona Uzbekistanin tasavalta liittyy WTO:hon.

61 ARTIKLA

Muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden markkinavalvontaa, turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta koskeva yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden markkinavalvontaa, turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta koskevan yhteistyön merkityksen kaupan helpottamiselle ja kuluttajien ja muiden käyttäjien suojelemiselle sekä tiedonjakoon perustuvan vastavuoroisen luottamuksen rakentamisen merkityksen.
2. Markkinavalvonnan riippumattoman ja puolueettoman toiminnan takaamiseksi osapuolet varmistavat
 - a) markkinavalvontatehtävien ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tehtävien erottamisen; ja
 - b) sen, ettei mikään etu vaikuta talouden toimijoihin kohdistuvan markkinavalvontaviranomaisten valvonnan riippumattomuuteen.
3. Osapuolet voivat tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden markkinavalvonnan, turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden alalla erityisesti seuraavien osalta:
 - a) markkinavalvonta ja täytäntöönpanotoimet;
 - b) riskinarviointimenetelmät ja tuotetestaus;

- c) tuotteiden koordinoitu palautusmenettely tai muut vastaavat toimet;
- d) tieteelliset, tekniset ja sääntelyä koskevat seikat, joilla pyritään parantamaan muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta;
- e) terveyden ja turvallisuuden kannalta merkittävät esille tulevat kysymykset;
- f) standardointiin liittyvät toimet; ja
- g) virkamiesvaihto.

4. Euroopan unioni voi toimittaa Uzbekistanin tasavallalle tuoteturvallisuutta koskevasta nopeasta tietojenvaihtojärjestelmästäan valikoituja tietoja, jotka koskevat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/95/EY¹ tai sen seuraajasäädöksessä tarkoitettuja kulutustavaroita, ja Uzbekistanin tasavalta voi toimittaa Euroopan unionille vastaavia tietoja muiden kuin elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä Uzbekistanin tasavallan asiaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitetuista kulutustavaroita koskevista ja toteutetuista ehkäisevistä, rajoittavista ja korjaavista toimenpiteistä. Tietojenvaihto voi tapahtua seuraavissa muodoissa:

- a) tapauskohtainen vaihto asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa, lukuun ottamatta henkilötietoja; tai
- b) järjestelmällinen vaihto sellaisen järjestelyn perusteella, jonka yhteistyökomitea voi vahvistaa liitteessä 5-C.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/95/EY, annettu 3 päivänä joulukuuta 2001, yleisestä tuoteturvallisuudesta (EYVL L 11, 15.1.2002, s. 4, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/95/oj>).

5. Yhteistyökomitea voi liitteessä 5-D vahvistaa järjestelyn vaatimustenvastaisten muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden osalta toteutettuja toimia koskevaa säännöllistä, muuta kuin 4 kohdassa tarkoitettua tietojenvaihtoa varten, sähköinen tietojenvaihto mukaan lukien.
6. Osapuolet käyttävät 3–5 kohdan nojalla saatuja tietoja yksinomaan kuluttajien, terveyden, turvallisuuden tai ympäristön suojelun tarkoituksiin.
7. Kumpikin osapuoli käsittelee 3–5 kohdan nojalla saatuja tietoja luottamuksellisina.
8. Edellä 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa järjestelyissä on täsmennettävä vaihdettavien tietojen laji, vaihtoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt sekä luottamuksellisuutta ja henkilötietojen suojaa koskevien sääntöjen soveltaminen. Yhteistyökomitealla on toimivalta tehdä päätöksiä liitteissä 5-C ja 5-D esitettyjen järjestelyjen määrittämiseksi tai muuttamiseksi.
9. Tässä luvussa 'markkinavalvonnalla' tarkoitetaan viranomaisten harjoittamaa toimintaa ja toteuttamia toimenpiteitä, yhteistyössä talouden toimijoiden kanssa harjoitettu toiminta ja toteutetut toimet mukaan lukien, osapuolen menettelyjen pohjalta, jotta kyseinen osapuoli voi valvoa, että tuotteet ovat sen lainsäädännössä vahvistettujen vaatimusten mukaisia tai turvallisia, tai puuttua näihin seikkoihin. Uzbekistanin tasavallan osalta 'talouden toimijalla' tarkoitetaan valmistajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa tai myyjää.

62 ARTIKLA

Tekniset keskustelut ja neuvottelut

1. Kumpikin osapuoli voi pyytää keskustelua sellaisesta toisen osapuolen luonnoksesta tekniseksi määräykseksi tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyksi, jonka se katsoo voivan vaikuttaa merkittävän kielteisesti osapuolten väliseen kauppaan. Pyyntö on esitettävä kirjallisesti, ja siinä on yksilöitävä
 - a) kyseessä oleva toimenpide;
 - b) tämän luvun määräykset, joihin huolenaiheet liittyvät; ja
 - c) pyynnön perusteet, myös kuvaus pyynnön esittävän osapuolen toimenpiteeseen liittyvistä huolenaiheista.
2. Osapuoli toimittaa pyyntönsä toisen osapuolen kaupan teknisiä esteitä käsittelevälle koordinaattorille.
3. Osapuolet kokoontuvat jommankumman osapuolen pyynnöstä keskustellakseen pyynnössä esitetyistä huolenaiheista henkilökohtaisesti tai video- tai puhelinneuvotteluna 60 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä ja pyrkivät ratkaisemaan asian mahdollisimman nopeasti. Jos pyynnön esittävä osapuoli pitää asiaa kiireellisenä, se voi pyytää, että kokous järjestetään lyhyemmässä määräajassa. Tällaisissa tapauksissa pyynnön vastaanottanut osapuoli tarkastelee tällaista pyyntöä myönteisesti.
4. Osapuoli voi pyytää neuvotteluja toisen osapuolen kanssa mistä tahansa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvasta kysymyksestä toimittamalla kirjallisen pyynnön toisen osapuolen kaupan teknisiä esteitä käsittelevälle koordinaattorille. Osapuolet pyrkivät kaikin tavoin ratkaisemaan asian molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla.
5. Tämä artikla ei vaikuta 14 luvun mukaisiin osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

63 ARTIKLA

Kaupan teknisiä esteitä käsittelevä koordinaattori

1. Kumpikin osapuoli nimeää kaupan teknisiä esteitä käsittelevän koordinaattorin ja ilmoittaa toiselle osapuolelle kyseisen koordinaattorin yhteystiedot ja niihin mahdollisesti tehtävät muutokset. Kaupan teknisiä esteitä käsittelevät koordinaattorit työskentelevät yhdessä helpottaakseen tämän luvun täytäntöönpanoa ja osapuolten välistä yhteistyötä kaikissa TBT-sopimukseen liittyvissä asioissa.
2. Kaupan teknisiä esteitä käsittelevien koordinaattoreiden tehtäviin kuuluvat
 - a) tämän luvun täytäntöönpanon ja hallinnoinnin seuranta, mukaan lukien kaikki kysymykset, jotka liittyvät teknisten määräysten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen kehittämiseen, hyväksymiseen, soveltamiseen tai noudattamisen valvontaan;
 - b) viestintä toisen osapuolen kaupan teknisiä esteitä käsittelevän koordinaattorin kanssa osapuolten tekemistä aloitteista, joilla tehostetaan yhteistyötä standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen kehittämisen ja parantamisen alalla;
 - c) järjestelyt teknisten keskustelujen käynnistämiseksi tarvittaessa 62 artiklan mukaisesti; ja
 - d) tietojen vaihtaminen valtiosta riippumattomilla, alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla tapahtuneesta kehityksestä.
3. Kaupan teknisiä esteitä käsittelevien koordinaattorien on viestittävä keskenään kaikilla sovituilla koordinaattorien tehtävien suorittamisen kannalta asianmukaisilla menetelmillä.

64 ARTIKLA

Siirtymäkausi

Uzbekistanin tasavallan osalta 55 artiklan 3, 6 ja 7 kohtaa, 56 artiklan 1 kohdan b ja c alakohtaa, 57 artiklan 3 kohdan b ja d alakohtaa ja 5 kohtaa sekä liitettä 5-B aletaan soveltaa viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.

6 LUKU

TERVEYS- JA KASVINSUOJELUASIAT

65 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän luvun tavoitteena on vahvistaa periaatteet, joita sovelletaan osapuolten välisessä kaupassa terveys- ja kasvinsuojelutoimiin, sellaisina kuin ne on määritelty terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevassa WTO:n sopimuksessa, jäljempänä 'SPS-sopimus', mukaan lukien eläinten ja kasvien terveys ja elintarviketurvallisuus, ja joita sovelletaan eläinten hyvinvointiin, mikrobilääkeresistenssiin ja kestäviin elintarvikejärjestelmiin liittyvään yhteistyöhön. Osapuolet soveltavat tässä luvussa vahvistettuja periaatteita tavalla, jolla helpotetaan kauppaa ja vältetään perusteettomien esteiden luominen osapuolten väliselle kaupalle säilyttäen kuitenkin kummankin osapuolen soveltama ihmisten, eläinten tai kasvien elämän ja terveyden suojelun taso.

66 ARTIKLA

Periaatteet

1. Osapuolet varmistavat, että terveys- ja kasvinsuojelutoimia kehitetään ja sovelletaan suhteellisuuden, avoimuuden, syrjimättömyyden ja tieteellisen perusteltavuuden periaatteiden mukaisesti ja ottaen huomioon kansainväliset standardit (Roomassa 6 päivänä joulukuuta 1951 allekirjoitettu kansainvälinen kasvinsuojeluyleissopimus, jäljempänä 'IPPC', Maailman eläintautijärjestön, jäljempänä 'WOAH', ja Codex Alimentarius -komission, jäljempänä 'CAC', vahvistamat standardit).
2. Kummankin osapuolen on varmistettava, että sen terveys- ja kasvinsuojelutoimet eivät aiheuta mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää sen oman ja toisen osapuolen alueen välillä, jos alueilla on voimassa samanlaiset tai samankaltaiset olosuhteet. Terveys- ja kasvinsuojelutoimia ei saa soveltaa tavalla, joka johtaisi osapuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.
3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että terveys- ja kasvinsuojelutoimet, -menettelyt ja -tarkastukset pannaan täytäntöön asianmukaisesti ja toisen osapuolen toimivaltaiselta viranomaiselta saadut tietopyynnot käsitellään ilman aiheetonta viivytystä ja siten, että tuontituotteille myönnetään vähintään yhtä suotuisa kohtelu kuin vastaaville kotimaisille tuotteille.

67 ARTIKLA

Tuontiin liittyvät vaatimukset ja viralliset terveys- ja kasvinsuojelutodistukset

1. Kummankin osapuolen tuontiin liittyvät vaatimukset perustuvat CAC:n, WOA:n ja IPPC:n periaatteisiin ja niiden asiaa koskeviin standardeihin, paitsi jos tuontiin liittyvien vaatimusten tukena on sovellettavien SPS-sopimuksen kansainvälisten sääntöjen mukaisesti toteutettu tieteellinen riskinarviointi.
2. Tuojaosapuolen tuontiin liittyviä vaatimuksia sovelletaan viejäosapuolen koko alueeseen samoin kuin virallisia terveys- ja kasvinsuojelutodistuksia, joita voidaan vaatia osapuolten välisessä maataloustuotteiden, myös kasvien ja kasvituotteiden, kaupassa, jollei 69 artiklasta muuta johdu.
3. Tässä luvussa virallisilla terveys- ja kasvinsuojelutodistuksilla tarkoitetaan viejäosapuolen myöntämiä asiakirjoja, joilla taataan, että luetellut tuojaosapuolen lainsäädännössä määritellyt tuontiin liittyvät vaatimukset täyttyvät niiden tuotteiden osalta, joita ne koskevat.

68 ARTIKLA

Vastaavuus

1. Osapuolet tunnustavat yleisesti tai johonkin toimialaan tai toimialan osaan sovellettavien yksittäisten toimenpiteiden ja/tai toimenpidekokonaisuuksien ja/tai järjestelmien vastaavuuden asiaa koskevien kansainvälisten menettelyjen mukaisesti viejäosapuolen pyynnöstä ja mikäli tuojaosapuoli antaa tyydyttävän arvion.

2. Yhteistyökomitea vahvistaa vastaavuuden tunnustamisen, joka kirjataan liitteeseen 6.

69 ARTIKLA

Eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät toimenpiteet

1. Osapuolet tunnustavat käsitteinä tuholaisista tai taudeista vapaat alueet sekä alueet, joissa esiintyy vain vähän tuholaisia tai tauteja, SPS-sopimuksen sekä asiaankuuluvien CAC:n, WOAH:n ja IPPC:n standardien, suuntaviivojen tai suositusten mukaisesti.
2. Määrittäessään kasvintuhoojista tai taudeista vapaita alueita tai alueita, joilla esiintyy vain vähän tuholaisia tai tauteja, osapuolten on otettava huomioon sellaiset tekijät kuin maantieteellinen sijainti, ekosysteemit, epidemiologinen seuranta sekä terveys- ja kasvinsuojeluvalvonnan tehokkuus tällaisilla alueilla.
3. Tuojaosapuoli perustaa terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvät toimenpiteet, joita se soveltaa viejäosapuoleen, jonka alueella esiintyy kasvintuhoojia tai tauteja, viejäosapuolen tekemään vyöhykejakopäätökseen edellyttäen, että tuojaosapuoli on vakuuttunut, että asianmukainen suojelun taso saavutetaan.

70 ARTIKLA

Tarkastukset ja auditoinnit

1. Tarkastukset ja auditoinnit, joita tuojaosapuoli suorittaa viejäosapuolen alueella viejäosapuolen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmien arvioimiseksi, suoritetaan asiaankuuluvien IPPC:n, WOA:n ja CAC:n standardien, suuntaviivojen ja suositusten mukaisesti. Yksittäisiin vientiä harjoittaviin laitoksiin ja valmistajiin voidaan milloin tahansa kohdistaa tarkastus- ja sertifiointijärjestelmien auditoinnin osana tehtäviä lisätarkastuksia.
2. Jos tuojaosapuoli on tyytyväinen kohdassa 1 tarkoitettujen tarkastusten ja auditointien tuloksiin ja pitää yllä luetteloa laitoksista, joille on myönnetty lupa tuoda eläimiä tai eläintuotteita, se hyväksyy viejäosapuolen alueella sijaitsevat laitokset viejäosapuolen pyynnöstä ilman ennakkotarkastusta tuojaosapuolen määrittämin asianmukaisin takein.
3. Kumpikin osapuoli hyväksyy takeet seuraavien seikkojen perusteella:
 - a) toimivaltaisen viranomaisen arviointi ja sen kyky valvoa vientiä harjoittavia laitoksia;
 - b) toimivaltaisen viranomaisen kirjallinen tae tuojaosapuolen vähimmäisvaatimusten noudattamisesta.

4. Tuojaosapuoli ilmoittaa mahdollisuuksien mukaan toiselle osapuolelle vaatimustenvastaisesta hyödykkeestä ja vaatimustenvastaisuuden syystä ja toimittaa sille kaikki asiaankuuluvat tiedot vaatimustenvastaisuuden syistä.
5. Tarkastukset ja auditoinnit suorittava osapuoli vastaa tarkastusten ja auditointien kustannuksista omien sisäisten menettelyjensä mukaisesti.

71 ARTIKLA

Tuontivalvonta ja -maksut

1. Jos tuontivalvonnassa ilmenee asianomaisten tuontivaatimuksien vastaisuuksia, tuojaosapuolen toteuttamien toimien on perustuttava riskinarviointiin eikä niillä saa rajoittaa kauppaa enempää kuin terveys- ja kasvinsuojelun asianmukaisen tason saavuttaminen tuojaosapuolella edellyttää.
2. Tuojaosapuoli ilmoittaa mahdollisuuksien mukaan tuojalle tai sen edustajalle vaatimustenvastaisesta lähetyksestä ja vaatimustenvastaisuuden syistä ja tarjoaa sille mahdollisuuden hakea päätökseen muutosta. Tuojaosapuoli ottaa huomioon kaikki merkitykselliset tiedot, jotka on toimitettu päätöksen tarkastelua varten.
3. Osapuoli voi kerätä maksuja kustannuksista, joita koituu rajatarkastusten toteuttamisesta. Tällaiset maksut eivät saisi ylittää katettavia kustannuksia.

72 ARTIKLA

Tietojenvaihto ja yhteistyö

1. Osapuolet keskustelevat ja vaihtavat tietoja olemassa olevista terveys- ja kasvinsuojelutoimista ja eläinten hyvinvointia edistävistä toimista sekä tällaisten toimien kehittämisestä ja täytäntöönpanosta. Tällaisessa keskustelussa ja tietojenvaihdossa on otettava tarpeen mukaan huomioon SPS-sopimus sekä IPPC:n, WOAH:n ja CAC:n standardit, suuntaviivat ja suositukset.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä elintarvikkeiden turvallisuuteen, eläinten terveyteen, eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja mikrobilääkeresistenssiin liittyvissä kysymyksissä vaihtamalla tietoja, asiantuntemusta ja kokemuksia valmiuksien kehittämiseksi kyseisillä aloilla. Tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä teknistä apua. Erityistä huomiota kiinnitetään eläin- ja kasvitautien havaitsemiseen ja torjuntaan sekä riskianalyysijärjestelmien parantamiseen. Yhteistyökomitea voi hyväksyä tätä tarkoitusta varten teknisen avun ohjelman.
3. Osapuolet aloittavat viipymättä vuoropuhelun terveys- ja kasvinsuojeluasioista kumman tahansa osapuolen pyynnöstä tarkastellakseen terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyviä ja muita tämän luvun soveltamisalaan kuuluvia kiireellisiä kysymyksiä. Yhteistyökomitea voi hyväksyä tällaista vuoropuhelua koskevat säännöt.
4. Osapuolet nimeävät tämän luvun soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä koskevaa yhteydenpitoa varten yhteyspisteet, joita koskevat tiedot ne pitävät ajan tasalla.

73 ARTIKLA

Avoimuus

Kumpikin osapuoli

- a) pyrkii avoimuuteen sellaisten terveys- ja kasvinsuojelutoimien osalta, joita sovelletaan kauppaan ja erityisesti toisen osapuolen tuontiin sovellettaviin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyviin vaatimuksiin;
- b) ilmoittaa toisen osapuolen pyynnöstä ja ilman aiheetonta viivytystä tiettyjen tuotteiden tuontiin sovellettavat vaatimukset sekä mahdollisen riskinarvioinnin tarpeen;
- c) ilmoittaa toisen osapuolen yhteyspisteelle ilman aiheetonta viivytystä postitse, faksilla tai sähköpostitse kaikista osapuolten väliseen tavarakauppaan liittyvistä vakavista tai merkittävistä riskeistä ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle, myös elintarvikkeisiin liittyvistä hätätilanteista.

7 LUKU

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUDET

1 JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

74 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän luvun tavoitteena on

- a) helpottaa innovatiivisten ja luovien tuotteiden ja palvelujen tuotantoa ja kaupallistamista osapuolten välillä kestävyyden ja osallistavuuden lisäämiseksi osapuolten taloudessa;
- b) helpottaa ja säännellä osapuolten välistä kauppaa sekä vähentää sen vääristymiä ja esteitä; ja
- c) saavuttaa riittävä ja tehokas teollis- ja tekijänoikeuksien suojan ja täytäntöönpanon taso.

75 ARTIKLA

Velvoitteiden luonne ja soveltamisala

1. Osapuolet panevat täytäntöön teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat kansainväliset sopimukset, joiden sopimuspuolia ne ovat. WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1C sisältyvä TRIPS-sopimus sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin. Tällä luvulla täydennetään ja täsmennetään kummankin osapuolen oikeuksia ja velvoitteita, jotka on vahvistettu teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat.
2. Tässä luvussa 'teollis- ja tekijänoikeuksilla' tarkoitetaan kaikkia tämän luvun 78–120 artiklassa ja TRIPS-sopimuksen II osan 1–7 jaksossa tarkoitettuja teollis- ja tekijänoikeuksien luokkia.
3. Teollis- ja tekijänoikeuksien suoja sisältää suojan vilpillistä kilpailua vastaan Pariisissa 20 päivänä maaliskuuta 1883 tehdyn teollisoikeuden suojelemista koskevan yleissopimuksen, sellaisena kuin se on tarkistettuna Tukholmassa 14 päivänä heinäkuuta 1967, jäljempänä 'Pariisin yleissopimus', 10 bis artiklan mukaisesti.
4. Tämä luku ei estä osapuolta soveltamasta lainsäädäntönsä säännöksiä, joilla otetaan käyttöön tiukempia teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa ja täytäntöönpanoa koskevia vaatimuksia, jos ne ovat tämän luvun mukaisia.

76 ARTIKLA

Sammuminen

1. Kumpikin osapuoli säätää teollis- ja tekijänoikeuksien kansallista tai alueellista sammumista koskevasta järjestelmästä.
2. Oikeuksien sammumista tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla sovelletaan ainoastaan teosten tai muun suojatun aineiston alkuperäiskappaleiden tai niiden kopioiden levittämiseen yleisölle myymällä tai muulla tavoin.

77 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää tämän luvun soveltamisalaan kuuluvien teollis- ja tekijänoikeuksien osalta toisen osapuolen kansalaisille vähintään yhtä suotuisan kohtelun kuin omille kansalaisilleen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun¹ osalta, ellei seuraavissa sopimuksissa sallituista poikkeuksista muuta johdu:
 - a) Pariisin yleissopimus;

¹ Tässä kohdassa 'suojaus' käsittää seikat, jotka vaikuttavat teollis- ja tekijänoikeuksien saatavuuteen, hankintaan, laajuuteen, voimassapitoon ja täytäntöönpanoon, samoin kuin seikat, jotka vaikuttavat tässä luvussa erityisesti mainittujen teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöön. Lisäksi tässä kohdassa 'suojaus' käsittää toimenpiteet, joilla estetään tehokkaiden teknisten suojakeinojen kiertäminen, sekä oikeuksien hallinnointitietoja koskevat toimenpiteet.

- b) Bernissä hyväksytty yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta, jäljempänä 'Bernin yleissopimus', sellaisena kuin se on tarkistettuna Pariisissa 24 päivänä heinäkuuta 1971 ja muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979;
- c) Roomassa 26 päivänä lokakuuta 1961 tehty kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyriyten suojaamisesta, jäljempänä 'Rooman yleissopimus'; tai
- d) Washingtonissa 26 päivänä toukokuuta 1989 hyväksytty sopimus integroituihin piireihin liittyvästä henkisestä omaisuudesta.

Esittäjien, äänitteiden tuottajien ja yleisradio-organisaatioiden osalta ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu velvoite koskee ainoastaan oikeuksia, joista määrätään tässä sopimuksessa.

2. Osapuoli voi hyödyntää 1 kohdan nojalla sallittavia poikkeuksia oikeudellisista ja hallinnollisista menettelyistään ja muun muassa velvoittaa toisen osapuolen kansalaisen ilmoittamaan prosessiosoitteen sen alueella tai nimittämään edustajan sen alueella sillä edellytyksellä, että

- a) tällaiset poikkeukset ovat tarpeen sellaisten osapuolen säädösten tai määräysten noudattamisen varmistamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa tämän luvun kanssa; ja
- b) tällaisia poikkeuksia ei sovelleta tavalla, joka merkitsisi peiteltyä kaupan rajoittamista.

3. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta menettelyihin, joista määrätään Maailman henkisen omaisuuden järjestön, jäljempänä 'WIPO', alaisuudessa tehdyissä teollis- ja tekijänoikeuksien hankintaa tai voimassapitoa koskevissa monenvälisissä sopimuksissa.

2 JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIA KOSKEVAT NORMIT

1 ALAJAKSO

TEKIJÄNOIKEUS JA LÄHIOIKEUDET

78 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

1. Kumpikin osapuoli noudattaa seuraavia sopimuksia:
 - a) Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996 hyväksytty WIPO:n tekijänoikeussopimus;
 - b) Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996 hyväksytty WIPO:n esitys- ja äänitesopimus; ja
 - c) Marrakechissa 28 päivänä kesäkuuta 2013 tehty Marrakechin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi.
2. Kumpikin osapuoli pyrkii kaikin kohtuullisin keinoin ratifioimaan Pekingissä 24 päivänä kesäkuuta 2012 hyväksytyn audiovisuaalisia esityksiä koskevan Pekingin sopimuksen tai liittymään siihen.

79 ARTIKLA

Tekijät

Kumpikin osapuoli säätää, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää

- a) teostensa toisintaminen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;
- b) teostensa alkuperäiskappaleen tai sen kopion levitys yleisölle myymällä tai millä tahansa muulla tavalla;
- c) teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta itse valitsemanaan aikana; ja
- d) teostensa alkuperäisversioiden tai kopioiden kaupallinen vuokraus yleisölle.

80 ARTIKLA

Esittäjät

Kumpikin osapuoli säätää, että esittäjillä on yksinoikeus sallia tai kieltää

- a) esitystensä tallentaminen¹;

¹ Ilmaisulla 'tallentaminen' tarkoitetaan äänten tai niitä edustavien merkkien tai liikkuvan kuvan, riippumatta siitä, liittyykö siihen ääniä tai niitä edustavia merkkejä, sisällyttämistä materiaaliseen alustaan, josta ne voidaan havaita, kopioida tai tuoda julki laitteen avulla.

- b) esitystensä tallenteiden toisintaminen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;
- c) esitystensä tallenteiden saattaminen yleisön saataville joko myymällä tai muulla tavalla;
- d) esitystensä tallenteiden saattaminen yleisön saataville langallisesti tai langattomasti siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada esitysten tallenteet käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta itse valitsemanaan aikana;
- e) esitystensä yleisradiointi langattomasti ja välittäminen yleisölle, paitsi jos esitys on jo sinänsä yleisradioitu tai peräisin tallenteelta; ja
- f) esitystensä tallenteiden kaupallinen vuokraus yleisölle.

81 ARTIKLA

Äänitteiden tuottajat

Kumpikin osapuoli säätää, että äänitteiden tuottajilla on yksinoikeus sallia tai kieltää

- a) äänitteidensä toisintaminen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;
- b) äänitteidensä, mukaan lukien niiden kopiot, saattaminen yleisön saataville joko myymällä tai muulla tavalla;

- c) äänitteidensä saattaminen yleisön saataville langallisesti tai langattomasti siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada äänitteet käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta itse valitsemanaan aikana; ja
- d) äänitteidensä kaupallinen vuokraus yleisölle.

82 ARTIKLA

Yleisradio-organisaatiot

Kumpikin osapuoli säätää, että yleisradio-organisaatioilla on yksinoikeus sallia tai kieltää

- a) lähetystensä tallentaminen, riippumatta siitä, tapahtuuko lähetyksen langallisesti vai langattomasti, mukaan lukien lähetykset kaapelin tai satelliitin välityksellä;
- b) lähetystensä tallenteiden toisintaminen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain riippumatta siitä, tapahtuvatko kyseiset lähetykset johtoja pitkin vai vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä, mukaan lukien lähetykset kaapelin tai satelliitin välityksellä;
- c) lähetystensä tallenteiden saattaminen yleisön saataville langallisesti tai langattomasti riippumatta siitä, tapahtuvatko kyseiset lähetykset johtoja pitkin vai vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä, mukaan lukien lähetykset kaapelin tai satelliitin välityksellä, siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada tallenteet käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta itse valitsemanaan aikana;

- d) lähetystensä tallenteiden tai niiden kopioiden saattaminen yleisön saataville joko myymällä tai muulla tavalla riippumatta siitä, tapahtuvatko kyseiset lähetykset johtoja pitkin vai vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä, mukaan lukien lähetykset kaapelin tai satelliitin välityksellä; ja
- e) lähetystensä uudelleen tapahtuva yleisradiointi langattomasti sekä lähetystensä välittäminen yleisölle, jos tällainen välittäminen tapahtuu paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy pääsymaksua vastaan.

83 ARTIKLA

Kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden yleisradiointi ja välittäminen yleisölle

1. Kumpikin osapuoli säätää, että esittäjillä ja äänitteiden tuottajilla on oikeus käyttäjän maksamaan kohtuulliseen kertakorvaukseen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai tällaisen äänitteen kopiota käytetään yleisradiointiin tai välittämiseen yleisölle.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että 1 kohdassa tarkoitettu kohtuullinen kertakorvaus jaetaan asiaankuuluvien esittäjien ja äänitteiden tuottajien kesken. Kumpikin osapuoli voi esittäjien ja äänitteiden tuottajien välisen sopimuksen puuttuessa määrittää ehdot, joiden mukaan esittäjät ja äänitteiden tuottajat jakavat kohtuullisen kertakorvauksen.

84 ARTIKLA

Suoja-aika

1. Uzbekistanin tasavallan osalta tätä artiklaa aletaan soveltaa kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.
2. Teoksen tekijän oikeudet ovat voimassa tekijän koko elinajan ja 70 vuotta tämän kuoleman jälkeen riippumatta päivästä, jona teos on laillisesti saatettu yleisön saataville.
3. Sanoitetun sävellyksen suojan voimassaoloaika päättyy 70 vuoden kuluttua seuraavista henkilöistä viimeisenä elossa olleen kuolemasta, riippumatta siitä, onko kyseiset henkilöt nimetty tekijäkumppaneiksi: sanoitetun sävellyksen sanoittaja ja säveltäjä, mikäli sekä sanoitus että sävellys on luotu erityisesti kyseistä sanoitettua sävellystä varten.
4. Jos tekijänoikeus kuuluu yhteisesti teoksen tekijäkumppaneille, 1 kohdassa tarkoitettu voimassaoloaika lasketaan viimeisenä elossa olleen tekijäkumppanin kuolemasta.
5. Nimettömänä tai salanimellä julkaistujen teosten suojan voimassaoloaika on 70 vuotta teoksen saattamisesta laillisesti yleisön saataville. Jos tekijän käyttämä salanimi ei aiheuta epäilystä tämän henkilöllisyydestä tai jos tekijä ilmaisee henkilöllisyytensä ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuna aikana, on sovellettava 1 kohdassa esitettyä suojan voimassaoloaikaa.

6. Elokuvateoksen tai audiovisuaalisen teoksen suojan voimassaoloaika päättyy 70 vuoden kuluttua seuraavista henkilöistä viimeisenä elossa olleen kuolemasta, riippumatta siitä, onko kyseiset henkilöt nimetty tekijäkumppaneiksi:

- a) pääohjaaja;
- b) käsikirjoittaja;
- c) vuoropuhelun kirjoittaja; ja
- d) nimenomaisesti kyseistä elokuvateosta tai audiovisuaalista teosta varten luodun musiikin säveltäjä.

7. Yleisradio-organisaatioiden oikeudet lakkaavat 50 vuoden kuluttua lähetyksen ensimmäisestä yleisradioinnista riippumatta siitä, tapahtuuko kyseinen lähetys johtoja pitkin vai vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä, mukaan lukien lähetykset kaapelin tai satelliitin välityksellä.

8. Esittäjien oikeudet lakkaavat aikaisintaan 50 vuoden kuluttua esityksen tallentamispäivästä.

9. Äänitteiden tuottajien oikeudet lakkaavat aikaisintaan 50 vuoden kuluttua tallennuksesta tai, jos äänite julkaistaan laillisesti tänä aikana, 70 vuoden kuluttua tällaisesta julkaisemisesta. Jos äänitettä ei ole laillisesti julkaistu mutta se on saatettu laillisesti yleisön saataville kyseisenä aikana, suojan voimassaoloaika on 70 vuotta tällaisesta yleisön saataville saattamisesta. Kumpikin osapuoli voi säätää tehokkaista toimenpiteistä varmistaakseen, että suoja-ajan ensimmäisten 50 vuoden jälkeisellä 20 vuoden ajanjaksolla saatu voitto jaetaan tasapuolisesti esittäjien ja äänitteiden tuottajien kesken.

10. Tässä artiklassa määrättyt suoja-ajat lasketaan suoja-ajan aloittavan tapahtuman vuotta seuraavan vuoden tammikuun 1 päivästä.

11. Kumpikin osapuoli voi säätää tässä artiklassa määrättyjä suoja-aikoja pidemmistä suoja-ajoista.

85 ARTIKLA

Jälleenmyyntioikeus

1. Kumpikin osapuoli säätää, että alkuperäisen kuvataideteoksen tekijällä on luovuttamaton oikeus, josta ei voida luopua edes etukäteen, saada rojaltili teoksen sellaisesta jälleenmyynnistä saadusta hinnasta, joka tapahtuu sen jälkeen, kun tekijä on luovuttanut teoksensa ensimmäisen kerran.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta sovelletaan kaikkeen jälleenmyyntiin, johon osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidekaupan ammattilaisia, kuten huutokauppakamareita, taidegallerioita sekä taidekauppiaita yleensä.

3. Kumpikin osapuoli voi säätää, että 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta ei sovelleta jälleenmyyntiin, jossa myyjä on hankkinut teoksen suoraan tekijältä vähemmän kuin kolme vuotta ennen kyseistä jälleenmyyntiä ja jossa jälleenmyyntihinta ei ylitä tiettyä vähimmäismäärää.

4. Korvausten perintämenettelyt ja määrät määräytyvät kummankin osapuolen lainsäädännön perusteella.

86 ARTIKLA

Oikeuksien kollektiivinen hallinnointi

1. Osapuolet pyrkivät lisäämään yhteistyötä yhteisvalvontajärjestöjensä välillä edistääkseen teosten ja muun suojatun aineiston saatavuutta osapuolten alueilla sekä tällaisten teosten tai muun suojatun aineiston käytöstä saatavien tekijänoikeustulojen siirtoa yhteisvalvontajärjestöjensä välillä.
2. Osapuolet lisäävät yhteisvalvontajärjestöjensä avoimuutta etenkin niiden keräämien tekijänoikeustulojen, niiden keräämiinsä tekijänoikeustuloihin soveltamien vähennysten, kerättyjen tekijänoikeustulojen käytön, levityspolitiikan ja kokoelmien osalta.
3. Kumpikin osapuoli kannustaa osapuolen alueelle sijoittautuneita yhteisvalvontajärjestöjä, jotka edustavat toiseen osapuoleen sijoittautunutta toista yhteisvalvontajärjestöä edustussopimuksen nojalla, maksamaan tarkasti, säännöllisesti ja huolellisesti rahamäärät, jotka se on velkaa edustamalleen yhteisvalvontajärjestölle, sekä antamaan edustamilleen yhteisvalvontajärjestöille tietoa niiden puolesta kerättyjen tekijänoikeustulojen määrästä ja kyseisistä tekijänoikeustuloista tehdyistä vähennyksistä.

87 ARTIKLA

Poikkeukset ja rajoitukset

Kumpikin osapuoli voi määrätä rajoituksia tai poikkeuksia 79–82 artiklassa tarkoitettuihin oikeuksiin vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teosten tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijoiden oikeutettuja etuja.

88 ARTIKLA

Teknisten toimenpiteiden suojaaminen

1. Uzbekistanin tasavallan osalta tätä artiklaa aletaan soveltaa kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.
2. Kumpikin osapuoli säätää riittävästä oikeudellisesta suojasta, jolla torjutaan sellaista tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämistä, jota asianomainen henkilö harjoittaa tietoisena siitä, että hän pyrkii tällaiseen tavoitteeseen, tai niin, että hänellä on riittävät perusteet tietää tämä.
3. Kumpikin osapuoli säätää riittävästä oikeudellisesta suojasta, jolla torjutaan sellaisten laitteiden, tuotteiden tai komponenttien valmistamista, maahantuontia, jakelua, myyntiä, vuokrausta, myytäväksi tai vuokrattavaksi ilmoittelua tai kaupallisiin tarkoituksiin omistamista tai sellaisten palvelujen tarjoamista,
 - a) joita markkinoidaan, mainostetaan tai pidetään kaupan tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämiseksi;
 - b) joiden tarkoituksella tai käytöllä on tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämisen lisäksi vain vähän muuta kaupallista merkitystä; tai
 - c) jotka on pääasiallisesti suunniteltu, tuotettu, mukautettu tai toteutettu siten, että niiden tarkoituksena on mahdollistaa tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertäminen tai helpottaa sitä.

4. Tässä alajaksossa 'teknisillä toimenpiteillä' tarkoitetaan tekniikkaa, laitetta tai komponenttia, joka on suunniteltu normaalissa käyttötarkoituksessa estämään tai rajoittamaan teoksiin tai muuhun aineistoon kohdistuvia tekoja, joihin ei ole saatu lupaa tekijänoikeuden tai lähioikeuksien haltijalta kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettulla tavalla. Teknisiä toimenpiteitä pidetään 'tehokkaina', jos oikeudenhaltijat valvovat suojatun teoksen tai muun aineiston käyttöä jonkin sellaisen pääsynvalvonta- tai suojauskeinon avulla, jolla tavoiteltu suoja saavutetaan. Sellaisia keinoja ovat esimerkiksi teoksen tai muun aineiston salaus tai muunlainen muuttaminen ja kopioinnin valvontajärjestelmä.

5. Jos oikeudenhaltijat eivät toteuta vapaaehtoisia toimenpiteitä, kumpikin osapuoli voi sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään oikeudellisesta suojasta, toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että riittävä oikeudellinen suoja, jolla torjutaan tämän artiklan mukaisesti määrättyjen tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämistä, ei estä 87 artiklan mukaisista poikkeuksista tai rajoituksista hyötyviä hyödyntämästä tällaisia poikkeuksia tai rajoituksia.

89 ARTIKLA

Oikeuksien hallinnointitietoja koskevat velvoitteet

1. Uzbekistanin tasavallan osalta tätä artiklaa aletaan soveltaa kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

2. Kumpikin osapuoli säätää riittävästä oikeudellisesta suojasta sellaista henkilöä vastaan, joka tietoisesti suorittaa luvatta jonkin seuraavista teoista, jos tällainen henkilö tietää tai hänen voidaan kohtuudella olettaa tietävän, että näin tehdessään hän aiheuttaa, mahdollistaa tai salaa kansallisessa lainsäädännössä säädetyn tekijänoikeuden tai lähioikeuksien loukkaamisen tai helpottaa sitä:

- a) oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen poistaminen tai muuttaminen; ja
- b) tämän alajakson nojalla suojattujen teosten tai muun aineiston levittäminen, maahantuonti levitystä varten, yleisradiointi, yleisölle välittäminen tai yleisön saataville saattaminen niin, että sähköiset oikeuksien hallinnointitiedot on poistettu tai niitä on muutettu luvatta.

3. Tässä artiklassa 'oikeuksien hallinnointitiedoilla' tarkoitetaan kaikkia oikeudenhaltijoiden toimittamia tietoja, joilla tunnistetaan tässä artiklassa tarkoitettu teos tai muu aineisto, tekijä tai muu oikeudenhaltija, tai tietoja teoksen tai muun aineiston käyttöehdoista ja -edellytyksistä sekä numeroita tai koodeja, jotka tarkoittavat tällaista tietoa.

4. Edellä olevaa 2 kohtaa sovelletaan, jos jokin kyseisistä tiedoista on liitetty tässä artiklassa tarkoitetun teoksen tai muun aineiston kappaleeseen tai se ilmenee mainittua teosta tai aineistoa yleisölle välitettäessä.

2 ALAJAKSO

TAVARAMERKIT

90 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

1. Kumpikin osapuoli
 - a) noudattaa Madridissa 27 päivänä kesäkuuta 1989 hyväksyttyyn tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Madridin sopimukseen liittyvää pöytäkirjaa, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä lokakuuta 2006 ja 12 päivänä marraskuuta 2007;
 - b) ylläpitää tavaramerkkien luokitusjärjestelmää, joka on 15 päivänä kesäkuuta 1957 tehdyn tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröimistä varten koskevan Nizzan sopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979, mukainen; ja
 - c) pyrkii kaikin kohtuullisin keinoin liittymään Singaporessa 27 päivänä maaliskuuta 2006 tehtyyn Singaporen sopimukseen tavaramerkkilaista.

91 ARTIKLA

Merkit, jotka voivat muodostaa tavaramerkin

Tavaramerkkinä voi olla mikä tahansa merkki, kuten sanat, mukaan lukien henkilönnimet, tai kuviot, kirjaimet, numerot, värit, tavaroiden tai niiden päällyksen muoto, tai äänet, jos

- a) tällaisilla merkeillä voidaan erottaa yrityksen tavarat tai palvelut muiden yritysten tavaroista tai palveluista; ja
- b) tällaiset merkit voidaan esittää kummankin osapuolen tavaramerkkirekisterissä tavalla, joka mahdollistaa sen, että toimivaltaiset viranomaiset ja yleisö voivat määrittää sen haltijan saaman suojan selkeän ja täsmällisen kohteen.

92 ARTIKLA

Tavaramerkillä myönnettyt oikeudet

1. Rekisteröidyn tavaramerkin haltijalla on yksinoikeus tavaramerkkiin. Tavaramerkin haltijalla on oikeus estää kaikkia kolmansia osapuolia, joilla ei ole tavaramerkin haltijan suostumusta, käyttämästä elinkeinotoiminnassa merkkiä,
 - a) joka on sama kuin rekisteröity tavaramerkki, sellaisia tavaroita tai palveluja varten, jotka ovat samoja kuin ne tavarat tai palvelut, joita varten tavaramerkki on rekisteröity;

b) joka sen vuoksi, että se on sama tai samankaltainen kuin samoja tai samankaltaisia tavaroita tai palveluja varten oleva rekisteröity tavaramerkki, aiheuttaa yleisön keskuudessa sekaannusvaaran, joka sisältää vaaran merkin ja rekisteröidyn tavaramerkin välisestä miellelyhtymästä.

2. Osapuolet aloittavat vuoropuhelun, jotta Uzbekistanin tasavalta voisi vahvistaa unionin lainsäädännön mukaiset oikeudelliset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että rekisteröidyn tavaramerkin haltijalla on oikeus estää kaikkia kolmansia osapuolia tuomasta tavaroita elinkeinotoiminnassa sen osapuolen alueelle, jolla tavaramerkki on rekisteröity, vaikka niitä ei luovuteta siellä vapaaseen liikkeeseen.

93 ARTIKLA

Rekisteröintimenettely

1. Kumpikin osapuoli säätää tavaramerkkien rekisteröintijärjestelmästä, jossa jokainen asianomaisen tavaramerkkien hallintoelimen lopullinen kielteinen päätös, myös osittainen hylkääminen, ilmoitetaan asianomaiselle osapuolelle kirjallisesti ja asianmukaisesti perusteltuna, ja tähän päätökseen on voitava hakea muutosta.

2. Kumpikin osapuoli säätää kolmansien osapuolten mahdollisuudesta vastustaa tavaramerkkihakemuksia tai tarvittaessa tavaramerkkien rekisteröintejä. Tällaisten vastustusmenettelyjen on oltava kontradiktoria.

3. Kumpikin osapuoli tarjoaa yleisesti saataville sähköisen tietokannan tavaramerkkihakemuksista ja tavaramerkkien rekisteröinneistä.

94 ARTIKLA

Tunnetut tavaramerkit

Pariisin yleissopimuksen 6 bis artiklassa ja TRIPS-sopimuksen 16 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen tunnettujen tavaramerkkien suojelun täytäntöönpanemiseksi kumpikin osapuoli soveltaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojelua käsittelevän Pariisin liiton konferenssin ja WIPO:n yleiskokouksen tunnettujen tavaramerkkien suojelua koskevaa yhteistä suositusta, joka annettiin kolmannessakymmenennessäneljännessä WIPO:n jäsenvaltioiden konferenssien kokoussarjassa 20–29 päivänä syyskuuta 1999.

95 ARTIKLA

Poikkeukset tavaramerkillä myönnettyihin oikeuksiin

1. Kumpikin osapuoli säätää tavaramerkin antamia oikeuksia koskevista rajoitetuista poikkeuksista, kuten kuvaavien termien, myös maantieteellisten merkintöjen, oikeudenmukaisesta käytöstä, ja ne voivat säätää myös muista rajoitetuista poikkeuksista sillä edellytyksellä, että tällaisissa poikkeuksissa otetaan huomioon tavaramerkin haltijan ja kolmansien osapuolten oikeudet edut.
2. Tavaramerkki ei oikeuta haltijaa kieltämään kolmatta osapuolta käyttämästä elinkeinotoiminnassa seuraavia edellyttäen, että tämä käyttö on hyvän liiketavan mukaista:
 - a) kolmannen osapuolen nimeä tai osoitetta, jos kolmas osapuoli on luonnollinen henkilö;

- b) merkkejä tai merkintöjä, jotka koskevat tavaroiden tai palvelujen lajia, laatua, määrää, käyttötarkoitusta, arvoa tai maantieteellistä alkuperää, tavaroiden valmistusajankohtaa tai palvelujen suoritusajankohtaa tai muita tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksia; ja
- c) tavaramerkkiä, jos sen käyttäminen on tarpeen tavarain tai palvelun, erityisesti lisätarvikkeiden tai varaosien, käyttötarkoituksen osoittamiseksi.

3. Tavaramerkki ei oikeuta haltijaa kieltämään kolmatta osapuolta käyttämästä elinkeinotoiminnassa paikallisesti vaikuttavaa aikaisempaa oikeutta, jos oikeus on tunnustettu kyseisen osapuolen lainsäädännössä ja sitä käytetään vain alueella, jolla se on tunnustettu.

96 ARTIKLA

Menettämisperusteet

1. Kumpikin osapuoli säätää, että tavaramerkki on julistettava menetetyksi, jollei sitä vähintään kolmen vuoden yhtäjaksoisen ajan kuluessa ole otettu tosiasialliseen käyttöön asianomaisella alueella tavaroille tai palveluille, joita varten se on rekisteröity, eikä käyttämättä jättämiselle ole pätevää syytä.
2. Tavaramerkin haltijan oikeutta tavaramerkkiin ei saa vaatia menetettäväksi, jos tavaramerkkiä on ryhdytty tosiasiallisesti käyttämään tai alettu uudestaan käyttää kolmen vuoden määräajan päättymisen jälkeen mutta ennen menettämisvaatimuksen tekemistä.

3. Käytön aloittamista tai uudelleen aloittamista menettämiskaavan tekemistä edeltäneen, aikaisintaan vähintään kolmen vuoden yhtäjaksoisen käyttämättä jättämisen määräajan päättyessä alkaneen kolmen kuukauden määräajan kuluessa ei kuitenkaan oteta huomioon, jos käytön aloittamista tai uudelleen aloittamista koskeviin valmisteluihin on ryhdytty vasta haltijan saatua tiedon siitä, että menettämiskaava voidaan tehdä.
4. Tavaramerkki on julistettava menetetyksi myös, jos sen rekisteröintipäivän jälkeen
- a) siitä on tavaramerkin haltijan toiminnan tai toimimatta jättämisen vuoksi tullut elinkeinotoiminnassa sellaisesta tavarasta tai palvelusta yleisesti käytetty nimitys, jota varten se on rekisteröity;
 - b) siitä on tavaramerkin haltijan tai tämän suostumuksella jonkun muun käytettyä tavaramerkkiä niissä tavaroissa tai palveluissa, joita varten se on rekisteröity, tullut harhaanjohtava erityisesti kyseisten tavaroiden tai palvelujen luonteen, laadun tai maantieteellisen alkuperän osalta.

97 ARTIKLA

Vilpillisessä mielessä tehdyt hakemukset

Tavaramerkki on julistettava mitättömäksi, jos hakija on tehnyt tavaramerkin rekisteröintihakemuksen vilpillisessä mielessä. Kumpikin osapuoli voi myös säätää, että tällaista tavaramerkkiä ei saa rekisteröidä.

3 ALAJAKSO

MALLIT

98 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Euroopan unioni noudattaa 2 päivänä heinäkuuta 1999 hyväksytyn teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan mukaisia sitoumuksiaan, ja Uzbekistanin tasavalta pyrkii kaikin kohtuullisin keinoin ratifioimaan Geneven asiakirjan tai liittymään siihen.

99 ARTIKLA

Rekisteröityjen mallien suoja

1. Kumpikin osapuoli säätää sellaisten itsenäisesti luotujen mallien suojasta, jotka ovat uusia ja omaperäisiä. Tällainen suoja on tarjottava rekisteröinnillä, ja sillä on myönnettävä yksinoikeus mallien haltijoille tämän alajakson mukaisesti. Tätä artiklaa sovellettaessa osapuoli voi pitää omaperäisenä mallia, jonka luonne on yksilöllinen.

2. Rekisteröidyn mallin haltijalla on oikeus estää kolmansia osapuolia, joilla ei ole rekisteröidyn mallin haltijan suostumusta, vähintään valmistamasta, tarjoamasta myytäväksi, myymästä, tuomasta maahan, varastoimasta tai käyttämästä esineitä, joilla on suojattu malli tai jotka muodostavat suojatun mallin, jos tällaisiin toimiin ryhdytään kaupallisessa tarkoituksessa.
3. Sellaista mallia, jota sovelletaan tai joka sisältyy moniosaisen tuotteen osana olevaan tuotteeseen, pidetään uutena ja omaperäisenä vain,
- a) jos osa, sen jälkeen, kun se on sisällytetty moniosaiseen tuotteeseen, pysyy näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana; ja
 - b) siltä osin kuin kyseiset osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja omaperäisyyden vaatimukset.
4. Edellä olevan 3 kohdan a alakohdassa 'tavanomaisella käytöllä' tarkoitetaan loppukäyttäjän toimesta tapahtuvaa käyttöä, lukuun ottamatta kunnossapito-, huolto- tai korjaustöitä.

100 ARTIKLA

Suoja-ajan pituus

Kumpikin osapuoli varmistaa, että malli on suojattu vähintään viiden vuoden ajan hakemuksen jättämispäivästä ja että oikeudenhaltijalla on oikeus uusia suoja-aika yhdeksi tai useammaksi viisivuotiskaudeksi siten, että suoja-aika on yhteensä vähintään 15 vuotta hakemispäivästä.

101 ARTIKLA

Poikkeukset ja rajoitukset

1. Kumpikin osapuoli voi säätää rajoitetuista poikkeuksista mallien suojaan edellyttäen, että poikkeukset eivät ole kohtuuttomasti ristiriidassa suojattujen mallien tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti vahingoita suojatun mallin haltijan oikeutettuja etuja, kun otetaan huomioon kolmansien osapuolien oikeutetut edut.
2. Mallisuoja ei ulotu malleihin, jotka määräytyvät yksinomaan teknisten tai toiminnallisten seikkojen perusteella. Mallioikeutta ei myönnetä tuotteen ulkoasun niille piirteille, jotka on välttämättä toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta tuote, johon malli sisältyy tai johon sitä sovelletaan, voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen tai asentaa siihen, sen ympärille tai sitä vasten siten, että kumpikin tuote voi toimia tarkoitetulla tavalla.
3. Mallioikeuksia ei myönnetä mallille, joka on yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen.
4. Tämän artiklan 2 kohdasta poiketen malli antaa 99 artiklan 1 kohdassa määrätyin edellytyksin suojan mallille, joka sallii keskenään vaihdettavissa olevien tuotteiden monenlaisen kokoamisen tai liittämisen moduulijärjestelmäksi.

102 ARTIKLA

Suhde tekijänoikeuteen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että malli voi saada osapuolen tekijänoikeuslainsäädännön mukaista suojaa siitä päivästä lähtien, jona malli on luotu tai saatettu johonkin muotoon. Kumpikin osapuoli määrittää näin myönnettävän suojan laajuuden ja edellytykset sekä vaadittavan omaperäisyyden tason.

4 ALAJAKSO

MAANTIETEELLISET MERKINNÄT

103 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tässä alajaksossa 'maantieteellisillä merkinnöillä' tarkoitetaan TRIPS-sopimuksen 22 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä maantieteellisiä merkintöjä, ja niiden katsotaan sisältävän myös 'alkuperänimitykset'.
2. Tätä alajaksoa sovelletaan osapuolten alueilta peräisin olevien maantieteellisten merkintöjen tunnustamiseen ja suojaan.

3. Osapuolen maantieteellisiin merkintöihin, joita toinen osapuoli suojelee, sovelletaan tätä alajaksoa ainoastaan, jos ne kuuluvat 104 artiklassa tarkoitetun lainsäädännön soveltamisalaan.

104 ARTIKLA

Vakiintuneet maantieteelliset merkinnät

1. Liitteessä 7-A olevassa A jaksossa luetellun Uzbekistanin tasavallan lainsäädännön on sisällettävä liitteessä 7-A olevassa B jaksossa esitetty maantieteellisten merkintöjen rekisteröintiä ja valvontaa koskevat osatekijät viimeistään viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.
2. Tarkasteltuaan liitteessä 7-A olevassa A jaksossa lueteltua Euroopan unionin lainsäädäntöä Uzbekistanin tasavalta toteaa, että kyseinen lainsäädäntö sisältää liitteessä 7-A olevassa B jaksossa esitetty maantieteellisten merkintöjen rekisteröintiä ja valvontaa koskevat osatekijät.
3. Saatuaan vastaväitemenettelyn päätökseen liitteessä 7-B vahvistettujen perusteiden mukaisesti ja tarkasteltuaan liitteessä 7-C olevassa A jaksossa lueteltujen Uzbekistanin tasavallassa suojattavien Euroopan unionin tuotteiden maantieteellisiä merkintöjä, jotka Euroopan unioni on rekisteröinyt 2 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön nojalla, Uzbekistanin tasavalta suojaa kyseiset maantieteelliset merkinnät tässä alajaksossa vahvistetun suojan tason mukaisesti.

4. Edellä olevaa 3 kohtaa aletaan soveltaa viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Kyseisen viiden vuoden siirtymäkauden aikana Uzbekistanin tasavalta toteuttaa kaikki täydentävät toimet ja suojaa liitteessä 7-C olevassa A jaksossa lueteltujen Euroopan unionin tuotteiden maantieteelliset merkinnät kansallisessa lainsäädännössään säädetyllä tasolla. Tarjotun suojan tasoa ei saa alentaa siirtymäkauden aikana.

5. Saatuaan vastaväitemenettelyn päätökseen liitteessä 7-B vahvistettujen perusteiden mukaisesti ja tarkasteltuaan liitteessä 7-C olevassa B jaksossa lueteltujen Uzbekistanin tasavallan tuotteiden maantieteellisiä merkintöjä, jotka Uzbekistanin tasavalta on rekisteröinyt 1 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön nojalla, Euroopan unioni suojaa kyseiset maantieteelliset merkinnät tässä alajaksossa vahvistetun suojan tason mukaisesti.

105 ARTIKLA

Uusien maantieteellisten merkintöjen lisääminen

Osapuolet voivat muuttaa liitteessä 7-C olevaa suojattujen maantieteellisten merkintöjen luetteloa 136 artiklan mukaisesti. Uudet maantieteelliset merkinnät lisätään luetteloon, kun vastaväitemenettely ja maantieteellisten merkintöjen tarkastelu on saatu päätökseen 104 artiklan 3 tai 4 kohdan mukaisesti.

106 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen suojan laajuus

1. Liitteessä 7-C luetellut maantieteelliset merkinnät sekä 105 artiklan mukaisesti lisätyt maantieteelliset merkinnät suojataan
 - a) suojatun nimen suoralta tai välilliseltä kaupalliselta käytöltä, myös silloin, kun kyseisiä tuotteita käytetään ainesosana,
 - i) vastaavissa tuotteissa, jotka eivät ole suojattua nimitystä koskevan eritelmän mukaisia; tai
 - ii) jos nimen käytöllä hyödynnetään maantieteellisen merkinnän mainetta;
 - b) väärinkäytöltä, jäljittelyltä tai miellelyhtymiltä, vaikka tuotteen oikea alkuperä on merkitty tai suojattu nimi on käännetty, litteroitu tai translitteroitu tai siihen on liitetty esimerkiksi ilmaisu ”laatu”, ”tyyppi”, ”menetelmä”, ”tuotettu kuten”, ”jäljitelmä”, ”makuinen”, ”kaltainen” tai muu samankaltainen ilmaisu, myös silloin, kun kyseisiä tuotteita käytetään ainesosina;
 - c) muilta vääriltä tai harhaanjohtavilta merkinnöiltä, jotka liittyvät tuotteen alkuperään, luonteeseen tai olennaisiin ominaisuuksiin, jotka on merkitty sisä- tai ulkopakkaukseen, mainoksiin tai asianomaista tuotetta koskeviin asiakirjoihin, sekä tuotteen pakkaamiseen tavalla, joka on omiaan antamaan väärän kuvan sen alkuperästä, myös silloin, kun kyseisiä tuotteita käytetään ainesosina; ja
 - d) muilta käytännöiltä, jotka saattaisivat johtaa kuluttajaa harhaan tuotteen todellisen alkuperän suhteen.

2. Liitteessä 7-C luetelluista maantieteellisistä merkinnöistä ei saa tulla yleisnimiä osapuolten alueilla.
3. Tämä sopimus ei velvoita osapuolta suojaamaan toisen osapuolen maantieteellistä merkintää, joka ei ole suojattu tai jonka suoja lakkaa sen alkuperäalueella. Osapuolet ilmoittavat toisilleen, jos maantieteellinen merkintä ei ole enää suojattu kyseisen alkuperäosapuolen alueella. Tällainen ilmoitus tehdään 136 artiklan mukaisesti.
4. Tämä sopimus ei rajoita kenenkään oikeutta käyttää kaupallisiin tarkoituksiin omaa tai edeltäjänsä nimeä, paitsi jos kyseistä nimeä käytetään tavalla, joka johtaa yleisöä harhaan.

107 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen käyttöoikeus

1. Tämän sopimuksen mukaisesti suojattua nimeä saa käyttää kuka tahansa toimija, joka pitää kaupan vastaavan eritelmän mukaista tuotetta.
2. Kun maantieteellinen merkintä on tämän sopimuksen mukaisesti suojattu, tällaisen suojatun nimen käyttö ei edellytä käyttäjiltä minkäänlaista rekisteröintiä tai lisämaksuja.

108 ARTIKLA

Suhde tavaramerkkeihin

1. Jos maantieteellinen merkintä on suojattu tämän sopimuksen nojalla, osapuolet kieltäytyvät rekisteröimästä tavaramerkkiä, jonka käyttö olisi 106 artiklan 1 kohdan vastaista, jos tavaramerkkiä koskeva rekisteröintihakemus on jätetty sen päivän jälkeen, jona maantieteellisen merkinnän suojaa asianomaisen osapuolen alueella koskeva hakemus on jätetty.
2. Edellä olevan 1 kohdan vastaisesti rekisteröidyt tavaramerkit on mitätöitävä.
3. Edellä 104 artiklassa tarkoitettujen maantieteellisten merkintöjen osalta tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu suojaa koskevan hakemuksen jättämispäivä on päivä, jona pyyntö maantieteellisen merkinnän suojaamisesta toimitetaan toiselle osapuolelle.
4. Edellä 105 artiklassa tarkoitettujen maantieteellisten merkintöjen osalta tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu suojaa koskevan hakemuksen jättämispäivä on päivä, jona pyyntö maantieteellisen merkinnän suojaamisesta toimitetaan toiselle osapuolelle.
5. Kumpikin osapuoli suojaa maantieteelliset merkinnät myös silloin, kun aiempi tavaramerkki on olemassa, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan 7 kohdan soveltamista. 'Aiemmallalla tavaramerkillä' tarkoitetaan tavaramerkkiä, jonka käyttö on 106 artiklan 1 kohdan vastaista ja jota koskeva rekisteröintihakemus on tehty tai joka on rekisteröity tai, jos asianomaisessa lainsäädännössä säädetään kyseisestä mahdollisuudesta, jota koskeva oikeus on saatu toisen osapuolen alueella vilpittömässä mielessä tapahtuneella käytöllä ennen päivää, jona toinen osapuoli on jättänyt maantieteellisen merkinnän suojaa koskevan hakemuksen tämän sopimuksen mukaisesti.

6. Aiemman tavaramerkin käyttöä voidaan jatkaa ja se voidaan uusien maantieteellisen merkinnän suojaamisesta huolimatta, jos osapuolen tavaramerkkilainsäädännössä säädettyjä tavaramerkin mitättömyys- tai menettämisperusteita ei ole. Tällaisissa tapauksissa sallitaan sekä suojatun maantieteellisen merkinnän käyttö että asianomaisten tavaramerkkien käyttö.

7. Osapuolta ei vaadita suojaamaan nimeä maantieteellisenä merkintänä tämän sopimuksen mukaisesti, jos tavaramerkin maineen ja tunnettuuden sekä käytössäoloajan pituuden vuoksi kyseinen nimi saattaisi johtaa kuluttajaa harhaan tuotteen tunnistamisessa.

109 ARTIKLA

Maantieteellisiä merkintöjä koskevien oikeuksien täytäntöönpano

Osapuolet panevat 104–108 artiklan mukaisen suojan täytäntöön asianmukaisilla hallinnollisilla ja oikeudellisilla toimenpiteillä, myös niiden viranomaisten suorittamassa tullitarkastuksessa, suojatun alkuperänimityksen tai suojatun maantieteellisen merkinnän laittoman käytön estämiseksi tai lopettamiseksi. Niiden on valvottava tällaisten oikeuksien täytäntöönpanoa myös asianosaisen pyynnöstä.

110 ARTIKLA

Yleiset säännöt

1. Tätä sopimusta sovelletaan rajoittamatta kummallekin osapuolelle WTO:n perustamissopimuksesta mahdollisesti johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamista.

2. Osapuolta ei vaadita suojaamaan nimeä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvana maantieteellisenä merkintänä, jos nimi on ristiriidassa kasvilajikkeen tai eläinrodun nimen kanssa ja sen vuoksi todennäköisesti johtaa kuluttajaa harhaan tuotteen todellisen alkuperän osalta.
3. Samanlaista nimitystä, joka saa kuluttajat virheellisesti uskomaan, että tuotteet ovat peräisin joltakin muulta alueelta, ei saa suojata, vaikka nimi olisikin oikea sen alueen tai paikan osalta, josta kyseinen tuote on peräisin. Osapuolten on yhdessä päätettävä niistä käytännön edellytyksistä, joilla osittain tai kokonaan samannimiset maantieteelliset merkinnät erotetaan toisistaan, ottaen huomioon tarpeen varmistaa kyseisten tuottajien tasapuolinen kohtelu ja se, että kuluttajia ei johdeta harhaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta TRIPS-sopimuksen 23 artiklan soveltamista.
4. Jos osapuoli kolmannen maan kanssa käymiensä neuvottelujen yhteydessä ehdottaa sellaisen kyseisen kolmannen maan maantieteellisen merkinnän suojaamista, joka on kokonaan tai osittain samanniminen toisen osapuolen sellaisen maantieteellisen merkinnän kanssa, joka on suojattu tämän sopimuksen mukaisesti, se ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle ja antaa sille tilaisuuden esittää huomautuksia ennen kuin kolmannen osapuolen maantieteellinen merkintä suojataan.
5. Kaikkia suojattujen maantieteellisten merkintöjen tuote-eritelmiä koskevia kysymyksiä käsitellään 136 artiklalla perustetussa teollis- ja tekijänoikeuksien alakomiteassa.
6. Tämän sopimuksen mukaisesti suojattujen maantieteellisten merkintöjen suojan voi peruuttaa ainoastaan se osapuoli, josta tuote on peräisin.
7. Sen osapuolen viranomaiset, jonka alueelta tuote on peräisin, hyväksyvät tässä sopimuksessa tarkoitetun tuote-eritelmän ja sen muutokset.

111 ARTIKLA

Tekninen apu

Helpottaakseen tämän alajakson täytäntöönpanoa Uzbekistanin tasavallassa Euroopan unioni antaa Uzbekistanin tasavallalle tämän pyynnöstä ja tämän tarpeiden mukaisesti asianmukaista teknistä apua Euroopan unionin oikeuden mukaisesti.

5 ALAJAKSO

PATENTIT

112 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kumpikin osapuoli varmistaa, että Washingtonissa 19 päivänä kesäkuuta 1970 tehdyn patenttiyhteistyösopimuksen mukaiset menettelyt ovat käytettävissä sen alueella.

113 ARTIKLA

Patentit ja kansanterveys

1. Osapuolet tunnustavat 14 päivänä marraskuuta 2001 WTO:n ministerikokouksessa Dohassa TRIPS-sopimuksesta ja kansanterveydestä annetun julistuksen, jäljempänä 'Dohan julistus', merkityksen. Tämän alajakson mukaisia oikeuksia ja velvoitteita tulkittaessa ja täytäntöön pantaessa kummankin osapuolen on varmistettava, että Dohan julistusta noudatetaan.
2. Kumpikin osapuoli panee täytäntöön TRIPS-sopimuksen 31 bis artiklan sekä TRIPS-sopimuksen liitteen ja TRIPS-sopimuksen liitteen lisäyksen, jotka tulivat voimaan 23 päivänä tammikuuta 2017.

114 ARTIKLA

Lääkkeille ja kasvinsuojelutuotteille myönnetyn patenttisuojan pidentäminen

1. Osapuolet tunnustavat, että niiden alueilla patentilla suojattuihin lääkkeisiin ja kasvinsuojelutuotteisiin sovelletaan hallinnollista lupamenettelyä ennen markkinoille saattamista. Osapuolet tunnustavat, että aika, joka kuluu patenttihakemuksen tekemisen ja tuotteen markkinoille saattamista koskevan ensimmäisen myyntiluvan myöntämisen välillä niiden omassa oikeudessa määritellyn mukaisesti, saattaa lyhentää patentin antamaa todellista suojaa.

2. Kumpikin osapuoli säätää patentin suojaamalle lääkkeelle tai kasvinsuojelutuotteelle, johon on sovellettu hallinnollista lupamenettelyä, lisäsuojan, joka on sama kuin 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu aika. Tätä aikaa voidaan lyhentää enintään viidellä vuodella.
3. Lisäsuojan kesto voi olla enintään viisi vuotta¹.

6 ALAJAKSO

JULKISTAMATTOMAN TIEDON SUOJA

115 ARTIKLA

Liikesalaisuuksien suojan laajuus

1. Täyttäessään velvoitettaan noudattaa TRIPS-sopimusta ja erityisesti TRIPS-sopimuksen 39 artiklan 1 ja 2 kohtaa kumpikin osapuoli säätää asianmukaisista yksityisoikeudellisista menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, joilla liikesalaisuuden haltija voi estää liikesalaisuuden hankinnan, käytön tai ilmaisemisen tai saada oikeussuojan tällaista hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista vastaan tilanteissa, joissa on toimittu vastoin rehellisiä kaupallisia käytäntöjä.

¹ Sellaisten lääkkeiden osalta, joista on tehty pediatria tutkimuksia, joiden tulokset sisältyvät tuotetietoihin, 2 kohdassa tarkoitettuun suoja-aikaan voidaan säätää mahdollinen ylimääräinen lisäsuoja-aika.

2. Tässä alajaksossa tarkoitetaan

a) 'liikesalaisuudella' tietoa,

i) joka on salaista siinä mielessä, että se ei ole kokonaisuudessaan tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä sellaisten henkilöiden yleisessä tiedossa tai yleisesti helposti saatavissa, jotka yleensä käsittelevät tällaista tietoa;

ii) jolla on kaupallista arvoa, koska se on salaista; ja

iii) jonka osalta sitä laillisesti hallussaan pitävä henkilö on ryhtynyt vallitsevissa olosuhteissa kohtuullisiksi katsottaviin toimenpiteisiin pitääkseen tiedon salaisena;

b) 'liikesalaisuuden haltijalla' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää laillista määräysvaltaa liikesalaisuuteen nähden.

3. Tässä alajaksossa ainakin seuraavat toimintatavat katsotaan rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaisiksi:

a) liikesalaisuuden hankinta ilman liikesalaisuuden haltijan suostumusta aina, kun se tapahtuu seuraavin keinoin: luvaton pääsy sellaisiin liikesalaisuuden haltijan laillisessa määräysvallassa oleviin asiakirjoihin, esineisiin, materiaaleihin, aineisiin tai sähköisiin tiedostoihin, jotka sisältävät liikesalaisuuden tai joista liikesalaisuus voidaan johtaa, tai niiden anastus tai kopioiminen;

b) liikesalaisuuden käyttö tai ilmaiseminen aina, kun sen ilman liikesalaisuuden haltijan suostumusta suorittaa henkilö, joka täyttää jonkin seuraavista edellytyksistä:

i) kyseinen henkilö on hankkinut liikesalaisuuden a alakohdassa tarkoitetulla tavalla;

- ii) kyseinen henkilö rikkoo luottamuksellisuutta koskevaa sopimusta tai muuta velvollisuutta olla ilmaisematta liikesalaisuutta; tai
 - iii) kyseinen henkilö rikkoo sopimusvelvoitetta tai muuta velvoitetta, joka koskee liikesalaisuuden käytön rajoittamista; ja
- c) liikesalaisuuden hankinta, käyttö tai ilmaiseminen aina, kun henkilö hankinnan, käytön tai ilmaisemisen aikana tiesi tai hänen olisi vallitsevissa olosuhteissa pitänyt tietää, että liikesalaisuus oli saatu suoraan tai välillisesti toiselta henkilöltä, joka käytti liikesalaisuutta laittomasti tai oli ilmaissut sen laittomasti b alakohdassa tarkoitetulla tavalla.
4. Tämän alajakson määräyksiä ei saa tulkita siten, että osapuoli olisi velvoitettu pitämään seuraavia toimintatapoja rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaisina:
- a) itsenäinen keksiminen tai luominen;
 - b) tuotteen käänteismallinnus, jonka on tehnyt tuotetta laillisesti hallussaan pitävä henkilö, jota ei koske mikään oikeudellisesti pätevä velvoite rajoittaa kyseisten tietojen hankintaa;
 - c) tietojen hankinta, käyttö tai julkistaminen aina, kun sitä edellytetään tai se sallitaan osapuolen lainsäädännössä; ja
 - d) työntekijöiden sellaisen kokemuksen ja sellaisten taitojen käyttö, jotka he ovat rehellisesti hankkineet osana tavanomaista työskentelyään.
5. Tämän alajakson määräyksiä ei saa tulkita siten, että ne rajoittaisivat sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta, mukaan lukien osapuolen säädösten ja määräysten mukainen tiedotusvälineiden vapaus.

116 ARTIKLA

Liikesalaisuuden haltijoita koskevat yksityisoikeudelliset menettelyt ja oikeussuojakeinot

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että henkilöt, jotka osallistuvat 115 artiklassa tarkoitettuihin siviilioikeudenkäynteihin tai joilla on oikeus tutustua kyseisiin oikeudenkäynteihin liittyviin asiakirjoihin, eivät saa käyttää tai ilmaista liikesalaisuuksia tai väitettyjä liikesalaisuuksia, jotka toimivaltaiset oikeusviranomaiset ovat asiaan osallisen asianmukaisesti perustellun pyynnön nojalla katsoneet luottamuksellisiksi ja joista he ovat saaneet tiedon tällaisen osallistumisen tai asiakirjoihin tutustumisen seurauksena.
2. Kumpikin osapuoli säättää, että edellä 115 artiklassa tarkoitetuissa siviilioikeudenkäynneissä kyseisen osapuolen oikeusviranomaisilla on ainakin valtuudet
 - a) määrätä säädöstensä ja määräystensä mukaisesti väliaikaisia toimia estääkseen liikesalaisuuden hankinnan, käytön tai ilmaisemisen vastoin rehellisiä kaupallisia käytäntöjä;
 - b) määrätä kielto estääkseen liikesalaisuuden hankinnan, käytön tai ilmaisemisen vastoin rehellisiä kaupallisia käytäntöjä;
 - c) määrätä säädöstensä ja määräystensä mukaisesti henkilö, joka tiesi tai jonka olisi pitänyt tietää hankkineensa liikesalaisuuden, käyttäneensä sitä tai ilmaisseensa sen rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaisesti, maksamaan liikesalaisuuden haltijalle asianmukainen vahingonkorvaus, joka vastaa liikesalaisuuden tällaisen hankinnan, käytön tai ilmaisemisen johdosta koitunutta tosiasiallista vahinkoa;

- d) määrätä erityisiä toimenpiteitä väitettyyn rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaiseen hankintaan, käyttöön tai ilmaisemiseen liittyvän siviilioikeudenkäynnin aikana esille tuodun liikesalaisuuden tai väitetyn liikesalaisuuden luottamuksellisuuden säilyttämiseksi; tällaisiin erityisiin toimenpiteisiin voi osapuolen lainsäädännön mukaisesti sisältyä mahdollisuus
- i) rajoittaa kokonaan tai osittain oikeutta tutustua tiettyihin asiakirjoihin;
 - ii) rajoittaa pääsyä suulliseen käsittelyyn ja näiden käsittelyjen pöytäkirjoihin tai litteroituun tekstiin; ja
 - iii) asettaa saataville oikeudellisista päätöksistä julkinen toisinto, josta on poistettu kaikki liikesalaisuuksia sisältävät kohdat tai jossa tällaisia kohtia on muutettu; ja
- e) määrätä seuraamuksia oikeudenkäyntiin osallistuville henkilöille, jotka eivät noudata tai kieltäytyvät noudattamasta liikesalaisuuden tai väitetyn liikesalaisuuden suojaa koskevia tuomioistuimen määräyksiä.
3. Kummankaan osapuolen ei edellytetä määräävän 115 artiklassa tarkoitettuja yksityisoikeudellisia menettelyjä ja oikeussuojakeinoja, kun rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastainen toiminta toteutetaan osapuolen asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti väärinkäytöksen, tuomittavan toiminnan tai laittoman toiminnan paljastamiseksi tai osapuolen lainsäädännössä tunnustettujen oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

117 ARTIKLA

Lääkkeiden markkinoille saattamista koskevan luvan saamiseksi toimitettujen tietojen suoja

1. Kumpikin osapuoli suojaa kaupallisesti luottamuksellisia tietoja, jotka on toimitettu lääkkeiden markkinoille saattamista koskevan luvan, jäljempänä 'myyntilupa', saamiseksi, jotta tietoja ei ilmaista kolmansille osapuolille, paitsi jos toimenpiteisiin on jo ryhdytty sen varmistamiseksi, että tieto on suojassa sopimattomalta kaupalliselta käytännöltä tai jos ilmaiseminen on välttämätöntä ylivoimaisen yleisen edun kannalta.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että vähintään kuuden vuoden ajan ensimmäisen myyntiluvan myöntämispäivästä kyseisessä osapuolella myyntiluvan myöntämisestä vastaava viranomainen ei hyväksy sellaista myöhempää myyntilupahakemusta, joka perustuu toimitetussa ensimmäisessä myyntilupahakemuksessa esitettyihin prekliinisten tai kliinisten kokeiden tuloksiin, ilman ensimmäisen myyntiluvan haltijan nimenomaista suostumusta, ellei toisin määrätä sellaisissa kansainvälisissä sopimuksissa, joiden sopimuspuolia sekä Euroopan unioni että Uzbekistanin tasavalta ovat. Tätä sääntöä sovelletaan riippumatta siitä, onko 1 tai 2 kohdassa tarkoitettut tiedot asetettu yleisön saataville.
3. Tämä artikla ei vaikuta lisäsuojakausiin, joista kumpikin osapuoli voi säätää lainsäädännössään.
4. Uzbekistanin tasavallan osalta tätä artiklaa aletaan soveltaa kahden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.

118 ARTIKLA

Kasvinsuojeluaineita koskevan myyntiluvan hankkimiseksi toimitettujen tietojen suoja

1. Kumpikin osapuoli myöntää ensimmäisen kerran esitetyn testi- tai tutkimusraportin omistajalle tilapäisen oikeuden kasvinsuojeluaineen myyntiluvan saamiseksi. Tällaisen ajanjakson aikana testi- tai tutkimusraporttia ei saa käyttää minkään muun sellaisen henkilön eduksi, joka pyrkii saamaan myyntiluvan kasvinsuojelutuotteelle, paitsi jos on osoitettu, että ensimmäinen omistaja on antanut siihen nimenomaisen suostumuksensa. Tätä oikeutta nimitetään tässä artikkelissa tietosuojaksi.
2. Kasvinsuojelutuotteen myyntilupaa varten toimitetun testi- tai tutkimusraportin olisi täytettävä seuraavat edellytykset:
 - a) sen on oltava välttämätön sellaisen luvan tai luvan muuttamisen kannalta, jolla mahdollistetaan käyttö muilla viljelykasveilla; ja
 - b) sen on oltava todistettusti hyvän laboratoriokäytännön tai hyvän koekäytännön periaatteiden mukainen.
3. Tietosuojan keston on oltava vähintään kymmenen vuotta asianomaisen viranomaisen kyseessä olevan osapuolen alueella myöntämästä ensimmäisestä luvasta. Vähäriskisten kasvinsuojelutuotteiden osalta määräaika voidaan pidentää 13 vuoteen.

4. Tietosuojan kesto pidennetään kolmella kuukaudella kunkin vähäisiä käyttötarkoituksia koskevan luvan pidennyksen osalta, jos luvan haltija tekee tällaisia lupia koskevat hakemukset viimeistään viiden vuoden kuluessa ensimmäisen luvan saamisesta. Tietosuoja voi joka tapauksessa olla voimassa enintään 13 vuotta. Vähäriskisten kasvinsuojelutuotteiden tietosuoja voi olla voimassa enintään 15 vuotta.
5. Testi- tai tutkimusraportti on tietosuojan alainen myös, jos se on ollut välttämätön luvan uusimisen tai uudelleentarkastelun vuoksi. Siinä tapauksessa tietosuoja on voimassa 30 kuukautta.
6. Sen estämättä, mitä 3–5 kohdassa määrätään, myyntiluvan myöntämisestä vastaava julkinen elin ei saa ottaa huomioon 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja mahdollisia myöhempiä myyntilupia varten riippumatta siitä, onko ne asetettu yleisön saataville.
7. Kumpikin osapuoli vahvistaa toimenpiteet, joilla hakija ja kunkin osapuolen alueelle sijoittautuneet aiempien lupien haltijat velvoitetaan jakamaan yksinoikeudellisia tietoja, jotta voidaan välttää selkärankaisilla eläimillä suoritettavien kokeiden toistaminen.
8. Uzbekistanin tasavallan osalta tätä artiklaa aletaan soveltaa kahden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.

7 ALAJAKSO

KASVILAJIKKEET

119 ARTIKLA

Yleiset määräykset

Kumpikin osapuoli suojaa kasvinjalostajanoikeuksia diplomaattikonferenssin 2 päivänä joulukuuta 1961 hyväksymän uusien kasvilajikkeiden suojaamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, sellaisena kuin se on viimeksi tarkistettuna Genevessä 19 päivänä maaliskuuta 1991, jäljempänä 'UPOV-yleissopimus', mukaisesti ottaen huomioon myös UPOV-yleissopimuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut jalostajanoikeuksia koskevat valinnaiset poikkeukset. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen kyseisiä oikeuksia ja pannakseen ne täytäntöön.

3 JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1 ALAJAKSO

YKSITYISOIKEUDELLINEN JA HALLINNOLLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

120 ARTIKLA

Yleiset velvoitteet

1. Kumpikin osapuoli vahvistaa TRIPS-sopimuksen III osan mukaisen sitoumuksensa ja määrää toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, jotka ovat tarpeen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi.

Tässä jaksossa 'teollis- ja tekijänoikeuksilla' ei tarkoiteta 2 jakson 6 alajakson soveltamisalaan kuuluvia oikeuksia.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- a) niiden on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia;
- b) ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin;

- c) niiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia; ja
- d) niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja että luodaan takeet niiden väärinkäytön estämiseksi.

121 ARTIKLA

Henkilöt, joilla on oikeus pyytää toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista

Kumpikin osapuoli myöntää seuraaville oikeuden pyytää tässä alajaksossa ja TRIPS-sopimuksen III osassa tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista:

- a) teollis- ja tekijänoikeuksien haltijat osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti;
- b) kaikki muut henkilöt, joilla on oikeus käyttää teollis- ja tekijänoikeuksia, erityisesti käyttöluvan haltijat, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti;
- c) teollis- ja tekijänoikeuksia kollektiivisesti hallinnoivat elimet, joilla on säännönmukaisesti tunnustettu olevan oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti;
- d) alan edunvalvonnasta vastaavat elimet, joilla on säännönmukaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti.

122 ARTIKLA

Todistusaineisto

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat jo ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista sen osapuolen hakemuksesta, joka on esittänyt kohtuullisesti saatavissa olevaa todistusaineistoa tukeakseen väitteitään teollis- tai tekijänoikeutensa loukkaamisesta tai tällaisen loukkaamisen uhasta, määrätä nopeita, tehokkaita väliaikaisia toimia väitettyyn loukkaamiseen liittyvän merkityksellisen todistusaineiston suojaamiseksi edellyttäen, että luottamuksellisten tietojen suoja taataan. Määrätessään väliaikaisia toimenpiteitä oikeusviranomaisten on otettava huomioon väitetyn oikeudenloukkaajan oikeudet edut.
2. Tällaiset toimet voivat sisältää väitettyjen riidanalaisten tavaroiden yksityiskohtaisen kuvaamisen ja mahdollisen näytteiden oton tai riidanalaisten tavaroiden ja soveltuvissa tapauksissa kyseisten tavaroiden tuotannossa tai jakelussa käytettyjen materiaalien ja välineiden sekä tavaroihin liittyvien asiakirjojen haltuunottamisen.
3. Jos teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaus on toteutettu kaupallisessa laajuudessa, kumpikin osapuoli toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet sen mahdollistamiseksi, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat asianosaisen tahon pyynnöstä antaa tarvittaessa määräyksen esittää pankki-, rahoitus- tai kaupallisia asiakirjoja, jotka ovat vastapuolen hallussa, edellyttäen, että luottamukselliset tiedot suojataan.

123 ARTIKLA

Tiedonsaantioikeus

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan siviilioikeudenkäynnin aikana kantajan perustellusta ja oikeasuhteisesta pyynnöstä määrätä, että teollis- tai tekijänoikeuksia loukannut tai kuka tahansa muu henkilö, joka on oikeudenkäynnin osapuoli tai todistaja, antaa tietoja sellaisten tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta, jotka loukkaavat teollis- tai tekijänoikeutta.
2. Edellä olevassa 1 kohdassa 'kuka tahansa muu henkilö' tarkoittaa henkilöä,
 - a) jonka on todettu pitävän hallussaan riidanalaisia tavaroita kaupallisessa laajuudessa;
 - b) joka on tavattu käyttämästä riidanalaisia palveluja kaupallisessa laajuudessa;
 - c) jonka on todettu tarjoavan riidanalaisessa toiminnassa käytettäviä palveluja kaupallisessa laajuudessa; tai
 - d) jonka tämän kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitettu henkilö on osoittanut osallistuneen tavaroiden tuottamiseen, valmistukseen tai jakeluun tai palvelujen tarjoamiseen.
3. Edellä olevassa 1 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin sisältyvät tapauksen mukaan
 - a) tavaroiden tai palvelujen tuottajien, valmistajien, jakelijoiden, toimittajien ja muiden aikaisempien haltijoiden sekä aiottujen tukku- ja vähittäiskauppiaiden nimet ja osoitteet; ja

- b) tiedot tuotettujen, valmistettujen, toimitettujen, vastaanotettujen tai tilattujen tavaroiden tai palvelujen määrästä sekä kyseisistä tavaroista tai palveluista saaduista hinnoista.
4. Edellä olevaa 1 ja 2 kohtaa sovelletaan rajoittamatta osapuolen lainsäädäntöä,
- a) jolla annetaan oikeudenhaltijalle oikeus saada laajempia tietoja;
 - b) jolla säädelään tämän artiklan nojalla ilmoitettujen tietojen käyttöä siviilioikeudenkäynnissä;
 - c) joka koskee vastuuta tiedonsaantioikeuden väärinkäytöstä;
 - d) joka antaa mahdollisuuden kieltäytyä sellaisten tietojen antamisesta, jotka pakottaisivat 1 kohdassa tarkoitetun henkilön myöntämään oman tai lähisukulaisensa osallistumisen teollis- tai tekijänoikeuden loukkaukseen; tai
 - e) joka koskee tietolähteiden luottamuksellisuuden suojaa tai henkilötietojen käsittelyä.

Väliaikaiset ja turvaamistoimenpiteet

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen oikeusviranomaiset voivat hakijan pyynnöstä määrätä väitettyä oikeudenloukkaajaa koskevan väliaikaisen kiellon, jonka tarkoituksena on estää teollis- tai tekijänoikeuden välittömät loukkaukset, tai kieltää väliaikaisesti ja, jos kyseisen osapuolen lainsäädäntö sen mahdollistaa, tarvittaessa uhkasakon uhalla kyseisen oikeuden väitettyjen loukkausten jatkaminen tai asettaa tällaisen jatkamisen ehdoksi oikeudenhaltijalle kuuluvan korvauksen takaamiseen tarkoitetut vakuudet. Väliaikainen kiello voidaan määrätä samoin edellytyksin myös välittäjälle, jonka palveluja, verkkopalvelut mukaan lukien, kolmas osapuoli käyttää loukatakseen teollis- tai tekijänoikeutta.
2. Väliaikaisella kiellolla voidaan myös määrätä takavarikoitaviksi tai luovutettaviksi sellaiset tavarat, joiden epäillään loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, jotta voidaan estää niiden saattaminen jakelukanavien piiriin tai levittäminen jakelukanavia pitkin.
3. Kumpikin osapuoli säätää, että väitetyn kaupallisessa laajuudessa tehdyn loukkauksen tapauksessa, jos hakija osoittaa olosuhteet, jotka saattavat uhata vahingonkorvauksen maksamista, osapuolen oikeusviranomaiset voivat määrätä väitetyn oikeudenloukkaajan irtainta ja kiinteää omaisuutta asetettavaksi hukkaamiskieltoon sekä myös tämän pankkitilit ja muut varat jäädytettäväksi. Tässä tarkoituksessa toimivaltaiset viranomaiset voivat määrätä esitettäväksi pankki-, rahoitus- tai kaupallisia asiakirjoja tai järjestettäväksi asianmukaisen pääsyn asiaankuuluviin tietoihin.

125 ARTIKLA

Korjaavat toimenpiteet

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaiset voivat hakijan pyynnöstä, oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta kuuluvia vahingonkorvauksia rajoittamatta, määrätä sellaiset tavarat, joiden ne ovat todenneet loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, hävitettäväksi tai vähintään poistettaviksi lopullisesti jakelukanavista ilman minkäänlaista korvausta. Oikeusviranomaiset voivat tarvittaessa määrätä hävitettäväksi myös kyseisten tavaroiden luomisessa tai valmistuksessa pääasiassa käytetyt materiaalit ja välineet.
2. Kummankin osapuolen oikeusviranomaisilla on valtuudet määrätä, että 1 kohdassa tarkoitettut toimenpiteet toteutetaan oikeudenloukkaajan kustannuksella, jollei tämän esteeksi vedota erityisiin syihin.
3. Korjaavia toimenpiteitä koskevaa pyyntöä harkittaessa on otettava huomioon oikeasuhteisuus loukkauksen vakavuuden ja määrättyjen toimenpiteiden välillä sekä kolmansien osapuolten edut.
4. Uzbekistanin tasavallan osalta 1 kohtaa aletaan soveltaa kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

126 ARTIKLA

Kieltotuomiot

Kumpikin osapuoli varmistaa, että kun teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteava oikeudellinen päätös on tehty, oikeusviranomaiset voivat antaa oikeudenloukkaajaa vastaan sekä sellaista välittäjää vastaan, jonka palveluja kolmas osapuoli käyttää loukatakseen teollis- ja tekijänoikeutta, kieltotuomion, jonka tarkoituksena on kieltää loukkauksen jatkaminen.

127 ARTIKLA

Vaihtoehtoiset toimenpiteet

Kumpikin osapuoli voi säätää, että oikeusviranomaiset voivat soveltuvissa tapauksissa määrätä sen henkilön pyynnöstä, johon 125 tai 126 artiklassa säädetyt toimenpiteet voivat kohdistua, että vahingon kärsineelle osapuolelle maksetaan kyseisissä artikloissa mainittujen toimenpiteiden soveltamisen sijasta rahallinen hyvitys, jos kyseinen henkilö on toiminut ilman tuottamusta ja laiminlyöntiä, jos kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpano aiheuttaisi hänelle kohtuutonta vahinkoa ja jos vahingon kärsineelle osapuolelle maksettavaa rahallista hyvitystä voidaan kohtuudella pitää tyydyttävänä.

128 ARTIKLA

Vahingonkorvaukset

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaiset määräävät vahingon kärsineen osapuolen hakemuksesta oikeudenloukkaajan, joka tiesi tai jolla oli riittävät perusteet tietää ryhtyneensä loukkaavaan tekoon, maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvauksen, joka vastaa tälle loukkauksen johdosta koitunutta tosiasiallista vahinkoa.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kun oikeusviranomaiset määrittävät 1 kohdassa tarkoitettuja vahingonkorvauksia,
 - a) ne ottavat huomioon kaikki asianmukaiset tekijät, kuten vahingon kärsineelle osapuolelle aiheutuneet kielteiset taloudelliset seuraukset, saamatta jäänyt voitto mukaan lukien, oikeudenloukkaajan saaman perusteettoman voiton ja soveltuvin tapauksissa muita kuin taloudellisia tekijöitä, kuten oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutuneen aineettoman vahingon; tai
 - b) ne voivat vaihtoehtona a alakohdan määräyksille soveltuvin tapauksissa määrittää vahingonkorvaukset kertakorvauksena esimerkiksi vähintään niiden rojaltien tai maksujen määrän perusteella, jotka oikeudenloukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos se olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- ja tekijänoikeutta.
3. Jos oikeudenloukkaaja ei ole tietoisesti ryhtynyt loukkaavaan tekoon tai ryhtyi loukkaavaan tekoon ilman, että hänellä oli riittävät perusteet tietää ryhtyvänsä siihen, osapuolet voivat säätää, että oikeusviranomaiset voivat määrätä voitot perittäviksi takaisin vahingon kärsineelle osapuolelle tai mainitulle osapuolelle maksettavan vahingonkorvauksen, joka voi olla ennalta määrätty.

129 ARTIKLA

Oikeudenkäyntikulut

Kumpikin osapuoli varmistaa, että kohtuulliset ja oikeasuhteiset oikeudenkäyntikulut ja muut oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle aiheutuneet kulut kuuluvat yleensä oikeudenkäynnin hävinneen maksettaviksi, jollei se ole kohtuutonta.

130 ARTIKLA

Oikeudellisten päätösten julkaiseminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaiset voivat teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen johdosta nostetun kanteen yhteydessä kantajan pyynnöstä ja oikeudenloukkaajan kustannuksella määrätä toteutettaviksi soveltuvia toimenpiteitä päätöstä koskevien tietojen levittämiseksi, mukaan lukien päätöksen julkistaminen ja sen julkaiseminen kokonaan tai osittain.

131 ARTIKLA

Tekijänoikeusolettama

Osapuolet tunnustavat, että tässä jaksossa määrättyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja korjaavia toimenpiteitä sovellettaessa,

- a) jotta kirjallisen tai taiteellisen teoksen tekijää voidaan pitää, jollei toisin osoiteta, tekijänä ja sen johdosta oikeutettuna ajamaan kannetta tekijänoikeutensa loukkaamisesta, riittää, että tekijän nimi on tavanmukaisella tavalla ilmoitettu teoksessa; ja
- b) edellä olevaa a alakohtaa sovelletaan soveltuvin osin lähioikeuksien haltijoihin heidän suojatun aineistonsa osalta.

132 ARTIKLA

Hallinnolliset menettelyt

Mikäli pääasiaa koskevien hallinnollisten menettelyjen tuloksena voidaan määrätä yksityisoikeudellisia seuraamuksia, tällaisissa menettelyissä on noudatettava periaatteita, jotka vastaavat sisällöltään tämän jakson asiaa koskevissa määräyksissä vahvistettuja periaatteita.

2 ALAJAKSO

RAJAVALVONTA

133 ARTIKLA

Rajatoimenpiteet

1. Tullivalvonnassa olevien tavaroiden osalta kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyjä, joissa oikeudenhaltija voi hakemuksella pyytää tulliviranomaisia ottamaan haltuunsa sellaiset tavarat tai keskeyttämään sellaisten tavaroiden luovutuksen, joiden epäillään loukkaavan tavaramerkkejä, tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia, maantieteellisiä merkintöjä, patenteja, hyödyllisyysmalleja, teollismalleja, integroitujen piirien piirimalleja tai kasvinjalostajanoikeuksia, jäljempänä 'epäilyksenalaiset tavarat'.
2. Kummallakin osapuolella on oltava käytössä sähköiset järjestelmät, joilla tulliviranomaiset hallinnoivat hakemusten hyväksymistä tai tallentamista.
3. Kun osapuoli perii maksun hakemusten hyväksymisestä tai tallentamisesta aiheutuvien hallinnollisten kustannusten kattamiseksi, kyseisen maksun on oltava oikeassa suhteessa tarjottuun palveluun ja aiheutuneisiin kustannuksiin.
4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tulliviranomaiset päättävät hakemuksen hyväksymisestä tai tallentamisesta kohtuullisessa ajassa.
5. Kumpikin osapuoli voi säätää, että 1 kohdassa tarkoitetut hakemukset voivat koskea useita lähetyksiä.

6. Kumpikin osapuoli varmistaa tullivalvonnassa olevien tavaroiden osalta, että sen tulliviranomaiset voivat omasta aloitteestaan keskeyttää epäilyksenalaisten tavaroiden luovutuksen tai ottaa ne haltuun.
7. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tulliviranomaiset hyödyntävät riskianalyysseja epäilyksenalaisten tavaroiden tunnistamiseksi tarvittaessa muiden tunnistamismenetelmien lisäksi.
8. Osapuoli voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyt, joiden avulla toimivaltaiset viranomaiset voivat kohtuullisen ajan kuluessa 1 ja 5 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen aloittamisesta ratkaista, loukkaavatko epäilyksenalaiset tavarat oikeuksia. Tässä tapauksessa toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet määrätä tavaroita hävitettäväksi loukkauksen toteamisen jälkeen. Osapuolella voi olla käytössä menettelyjä, joilla sallitaan epäilyksenalaisten tavaroiden hävittäminen ilman loukkauksen toteamista, jos asianomaiset henkilöt suostuvat tavaroiden hävittämiseen tai eivät vastusta sitä.
9. Kummallakin osapuolella voi olla käytössä menettelyjä, joilla sallitaan postitse tai pikakuriiritoimituksena lähetettyjen ja väärennetyllä tavaramerkillä varustettujen tai laittomasti valmistettujen tavaroiden nopea hävittäminen.
10. Kumpikin osapuoli voi päättää olla soveltamatta tätä artiklaa sellaisten tavaroiden tuontiin, jotka saatetaan markkinoille toisessa maassa oikeudenhaltijan toimesta tai suostumuksella. Osapuoli voi jättää tämän artiklan soveltamisalan ulkopuolelle luonteeltaan ei-kaupalliset, matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin sisältyvät tavarat.
11. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tulliviranomaiset käyvät säännöllistä vuoropuhelua ja edistävät yhteistyötä merkityksellisten sidosryhmien ja muiden teollis- ja tekijänoikeuden täytäntöönpanoon osallistuvien viranomaisten kanssa.

12. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä epäilyksenalaisten tavaroiden kansainvälistä kauppaa koskevissa asioissa. Osapuolet sopivat erityisesti vaihtavansa tietoja toista osapuolta koskevasta epäilyksenalaisten tavaroiden kaupasta.

13. Muita yhteistyön muotoja rajoittamatta sellaisen teollis- tai tekijänoikeuslainsäädännön rikkomiseen, jonka täytäntöönpanoa koskeva toimivalta kuuluu tämän artiklan mukaisesti tulliviranomaisille, sovelletaan keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehtyä pöytäkirjaa.

14. Jäljempänä 136 artiklassa tarkoitettu alakomitea vastaa tämän artiklan moitteettoman toiminnan ja täytäntöönpanon varmistamisesta erityisesti osapuolten välisen yhteistyön osalta.

15. Kun tulliviranomaiset toteuttavat rajatoimenpiteitä teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanemiseksi, riippumatta siitä, kuuluvatko ne tämän alajakson soveltamisalaan, osapuolet varmistavat yhdenmukaisuuden GATT 1994 -sopimuksen V artiklan ja TRIPS-sopimuksen 41 artiklan ja III osan 4 jakson kanssa ja noudattavat niitä.

4 JAKSO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

134 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä tukeakseen tämän luvun mukaisten sitoumusten ja velvoitteiden täytäntöönpanoa. Osapuolet hyödyntävät muun muassa seuraavia yksityiskohtaisia sääntöjä teollis- ja tekijänoikeuksien suojaan ja täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa tehtävässä yhteistyössä.
2. Yhteistyö koskee muun muassa seuraavia toimintoja:
 - a) tietojen vaihto teollis- ja tekijänoikeuksia sekä asiaankuuluvia suojele- ja täytäntöönpanosääntöjä koskevasta oikeudellisesta kehyksestä;
 - b) osapuolten välinen kokemusten vaihto lainsäädäntötyön etenemisestä;
 - c) osapuolten välinen kokemusten vaihto teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanosta;
 - d) osapuolten välinen tullin, poliisin sekä hallinto- ja oikeuselinten keskushallinnon ja sitä alemmalla tasolla toteuttamasta täytäntöönpanosta saatujen kokemusten vaihto;
 - e) koordinointi, myös muiden maiden kanssa, väärennetyjen tavaroiden viennin estämiseksi;

- f) tekninen tuki, valmiuksien kehittäminen, henkilöstön vaihto ja koulutus;
- g) teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen ja puolustaminen ja siihen liittyvän tiedon levittäminen muun muassa liike-elämän piireissä ja kansalaisille;
- h) kuluttajien ja oikeudenhaltijoiden yleisen tietämyksen lisääminen; institutionaalisen yhteistyön kehittäminen erityisesti teollis- ja tekijänoikeuksista vastaavien virastojen välillä;
- i) teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamis- ja täytäntöönpanokäytäntöjä koskeva yleisen tietämyksen parantaminen ja valistustyö;
- j) teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamisen ja täytäntöönpanon edistäminen julkisten ja yksityisten toimijoiden välisessä yhteistyössä, johon osallistuu pieniä ja keskisuuria yrityksiä, jäljempänä 'pk-yritykset'; ja
- k) tehokkaiden strategioiden laatiminen kohderyhmien tunnistamiseksi sekä tiedotusohjelmien luominen kuluttajien ja tiedotusvälineiden tietoisuuden parantamiseksi teollis- ja tekijänoikeuksien rikkomisen vaikutuksista, mukaan lukien terveys- ja turvallisuusriskit ja yhteydet järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

3. Kumpikin osapuoli voi julkistaa tuote-eritelvät tai niiden tiivistelmän sekä 4 alajakson nojalla suojattujen toisen osapuolen maantieteellisten merkintöjen valvonnan tai hallinnoinnin kannalta merkitykselliset yhteyspisteet.

4. Osapuolet pitävät suoraan tai 136 artiklassa tarkoitetun alakomitean välityksellä yhteyttä kaikissa tämän jakson täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvissä asioissa.

135 ARTIKLA

Vapaaehtoiset sidosryhmäaloitteet

Kumpikin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan helpottamaan teollis- ja tekijänoikeusloukkauksia vähentäviä vapaaehtoisia sidosryhmäaloitteita, myös verkossa ja muualla toimivilla markkinapaikoilla, keskittyen konkreettisiin ongelmiin ja toteutettavissa olevien, tasapuolisten, oikeasuhteisten ja kaikille asianomaisille reilujen käytännön ratkaisujen löytämiseen muun muassa seuraavasti:

- a) kumpikin osapuoli pyrkii kutsumaan alueensa sidosryhmät koolle yhteisymmärryksessä helpottaakseen vapaaehtoisia aloitteita ratkaisujen löytämiseksi, jotta teollis- ja tekijänoikeusloukkauksia voidaan vähentää ja teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemista ja täytäntöönpanoa koskevia erimielisyyksiä ratkaista;
- b) osapuolet pyrkivät vaihtamaan keskenään tietoja vapaaehtoisten sidosryhmäaloitteiden helpottamiseksi osapuolten alueilla tehdyistä toimenpiteistä; ja
- c) osapuolet pyrkivät edistämään avointa vuoropuhelua ja yhteistyötä osapuolten sidosryhmien välillä sekä rohkaisemaan kyseisiä sidosryhmiä etsimään yhdessä ratkaisuja ja ratkaisemaan teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemista ja täytäntöönpanoa koskevia erimielisyyksiä ja vähentämään rikkomuksia.

136 ARTIKLA

Institutionaaliset määräykset

1. Osapuolet perustavat teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitean, joka koostuu Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan edustajista ja jonka tehtävänä on seurata tämän luvun täytäntöönpanoa ja tehostaa osapuolten välistä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa yhteistyötä ja vuoropuhelua.
2. Teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea kokoontuu jommankumman osapuolen pyynnöstä vuorotellen Euroopan unionissa ja Uzbekistanin tasavallassa osapuolten sopimana ajankohtana, niiden sopimassa paikassa ja niiden sopimalla tavalla, joka voi olla myös videoyhteyksin, viimeistään 90 päivän kuluttua pyynnön esittämisestä.
3. Teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea helpottaa tämän luvun täytäntöönpanoa ja osapuolten välistä yhteistyötä kaikissa teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvissä asioissa. Se vastaa erityisesti seuraavien muuttamisesta:
 - a) liitteessä 7-A oleva A jakso, siltä osin kuin kyse on viittauksista osapuolissa sovellettavaan lainsäädäntöön;
 - b) liitteessä 7-A oleva B osa, siltä osin kuin kyseessä ovat maantieteellisten merkintöjen rekisteröintiin ja valvontaan liittyvät vaatimukset;
 - c) liite 7-B vastaväitemenettelyllä sisällytettävien perusteiden osalta; ja
 - d) liite 7-C maantieteellisten merkintöjen osalta.

8 LUKU

KILPAILU JA VALTION OMISTAMAT YRITYKSET

A JAKSO

KILPAILU

137 ARTIKLA

Periaatteet

Osapuolet tunnustavat vapaan, vääristymättömän kilpailun merkityksen kauppaa- ja investointisuhteissaan. Osapuolet tunnustavat, että kilpailunvastaiset liiketoimintakäytännöt ja valtiolliset toimet voivat vääristää markkinoiden asianmukaista toimintaa sekä vaarantaa kaupan ja investointien vapauttamisesta saatavia etuja.

138 ARTIKLA

Kilpailuneutraliteetti

Kumpikin osapuoli soveltaa tätä lukua kaikkiin julkisiin tai yksityisiin yrityksiin.

1 ALAJAKSO

KILPAILUNVASTAINEN TOIMINTA JA YRITYSKESKITTYYMIEN VALVONTA

139 ARTIKLA

Lainsäädäntökehys

Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa kilpailulainsäädännön, jota sovelletaan kaikkiin yrityksiin kaikilla talouden aloilla¹ ja jolla puututaan tehokkaasti seuraaviin käytäntöihin:

- a) yritysten väliset horisontaaliset ja vertikaaliset sopimukset, yritysten muodostamien yhdistysten tekemät päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen;
- b) yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö; ja
- c) yrityskeskittymät, jotka olennaisesti estäisivät tehokasta kilpailua erityisesti määräävän aseman syntymisen tai vahvistumisen seurauksena.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 42 artiklan nojalla Euroopan unionin kilpailulainsäädäntöä sovelletaan maataloussektorilla noudattaen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1308/2013 maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj>).

140 ARTIKLA

Yleistä taloudellista etua koskevat tehtävät

Osapuolen toteuttama kilpailulainsäädännön soveltaminen ei saisi oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estää yrityksiä suorittamasta niille määrättyjä yleisen edun mukaisia erityistehtäviä. Osapuolen kilpailulainsäädäntöä koskevat poikkeukset olisi rajattava yleisen edun mukaisiin tehtäviin ja siihen, mikä on välttämätöntä halutun yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi, ja niiden olisi oltava läpinäkyviä.

141 ARTIKLA

Täytäntöönpano

1. Kumpikin osapuoli perustaa toiminnallisesti riippumattoman viranomaisen, joka vastaa kilpailulainsäädännön soveltamisesta kaikilta osin ja tosiasiallisesta täytäntöönpanosta ja jolla on tähän asianmukaiset valtuudet ja resurssit, sekä pitää tällaista viranomaista yllä.
2. Kumpikin osapuoli soveltaa kilpailulainsäädäntöään läpinäkyvällä tavalla noudattaen oikeudenmukaisen menettelyn periaatteita, mukaan lukien asianomaisten yritysten puolustautumisoikeudet, erityisesti oikeus tulla kuulluksi ja oikeus muutoksenhakuun.

142 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat, että on niiden yhteisen edun mukaista edistää yhteistyötä kilpailupolitiikan ja sen täytäntöönpanon alalla.
2. Tällaisen yhteistyön helpottamiseksi osapuolten kilpailuviranomaiset voivat vaihtaa tietoja, ellei osapuolten lainsäädännössä vahvistetuista luottamuksellisuutta koskevista säännöistä muuta johdu.
3. Osapuolten kilpailuviranomaisten on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa koordinoimaan täytäntöönpanotoimiaan, jotka liittyvät samaan käytäntöön tai tapaukseen tai toisiinsa liittyviin käytäntöihin tai tapauksiin.

143 ARTIKLA

Riitojen ratkaisemismenettelyn soveltamatta jättäminen

Tähän jaksoon ei sovelleta 14 lukua.

2 ALAJAKSO

TUET

144 ARTIKLA

Määritelmä ja soveltamisala

1. Tässä jaksossa 'tuella' tarkoitetaan toimenpidettä, joka täyttää tukisopimuksen 1 artiklan 1.1 kohdassa vahvistetut edellytykset, riippumatta siitä, onko tuki myönnetty tavaroita vai palveluja tarjoavalle yritykselle¹.
2. Tätä jaksoa sovelletaan tukisopimuksen 2 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin tukiin. Mikä tahansa tuki, johon sovelletaan tämän sopimuksen 148 artiklan määräyksiä, katsotaan erityiseksi.
3. Tämän jakson määräyksiä ei saa tulkita niin, että ne estäisivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti yrityksiä suorittamasta niille määrättyjä yleisen edun mukaisia erityistehtäviä. Tämän jakson määräyksiä koskevat poikkeukset olisi rajattava yleisen edun mukaisiin tehtäviin ja siihen, mikä on välttämätöntä yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi, ja niiden olisi oltava läpinäkyviä.
4. Tämän sopimuksen 146 artiklaa ei sovelleta maataloussopimuksen liitteeseen 1 sisältyvien tuotteiden kauppaa koskeviin tukiin.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tällä määritelmällä ei rajoiteta WTO:ssa tulevaisuudessa käytävien palveluille myönnettävien tukien määritelmää koskevien keskustelujen tuloksia. WTO:n tasolla käytävien keskustelujen edistymisestä riippuen osapuolet voivat päivittää tätä sopimusta tältä osin.

5. Tämän sopimuksen 146 ja 147 artiklaa ei sovelleta audiovisuaalialalla eikä matkailualalla.

145 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kumpikin osapuoli julkistaa seuraavat tiedot sen alueella myönnetystä tai voimassa pidetystä tuesta:
 - a) tuen oikeusperusta ja tarkoitus;
 - b) tuen muoto;
 - c) mahdollisuuksien mukaan tuen kokonaismäärä tai vuotuinen määrä sekä tuensaajan nimi.
2. Edellä olevan 1 kohdan noudattamiseksi osapuoli voi
 - a) tehdä tukisopimuksen 25 artiklan mukaisen ilmoituksen vähintään joka toinen vuosi;
 - b) tehdä maataloussopimuksen 18 artiklan mukaisen ilmoituksen; tai¹,

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että 145 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan mukaisia ilmoitusvaatimuksia sovelletaan Uzbekistanin tasavallan osalta siitä päivästä, jona se liittyy WTO:hon.

c) varmistaa, että osapuoli julkistaa 1 kohdassa tarkoitetut tiedot itse tai tiedot julkistetaan sen puolesta julkisella verkkosivustolla viimeistään tuen myöntämisen- tai voimassapitovuotta seuraavan kalenterivuoden joulukuun 31 päivänä.

146 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Jos osapuoli katsoo, että tuki vaikuttaa kielteisesti tai todennäköisesti vaikuttaa kielteisesti sen kaupan tai investointien vapauttamiseen liittyviin etuihin, se voi ilmaista huolensa kirjallisesti toiselle osapuolelle ja pyytää lisätietoja asiasta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuun pyyntöön on sisällytettävä selvitys siitä, miten tuki voi vaikuttaa kielteisesti pyynnön esittäneen osapuolen kaupan tai investointien vapauttamiseen liittyviin etuihin. Pynnön esittänyt osapuoli voi pyytää tuesta seuraavia tietoja:

- a) tuen oikeusperusta ja tarkoitus;
- b) tuen muoto;
- c) tuen päivämäärät ja kesto ja muut siihen liittyvät aikarajoitukset;
- d) tukikelpoisuutta koskevat vaatimukset;
- e) mahdollisuuksien mukaan tuen kokonaismäärä tai vuotuinen määrä sekä tuensaajan nimi;

- f) kaikki muut tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida tuen mahdollisesti kielteisiä vaikutuksia.
3. Pyynnön vastaanottanut osapuoli antaa pyydetty tiedot kirjallisesti viimeistään 60 päivän kuluttua pyynnön toimittamisesta. Jos pyynnön vastaanottanut osapuoli ei toimita pyydettyjä tietoja, sen on perusteltava kyseisten tietojen puuttuminen kirjallisessa vastauksessaan.
4. Saatuaan pyydetty tiedot pyynnön esittänyt osapuoli voi pyytää neuvotteluja asiasta. Osapuolten on neuvoteltava esiin tuoduista huolenaiheista 60 päivän kuluessa neuvottelupyynnön toimittamisesta.
5. Kumpikin osapuoli pyrkii pääsemään asiassa molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun.

147 ARTIKLA

Ehdolliset tuet

1. Siltä osin kuin tuki vaikuttaa kielteisesti toisen osapuolen kauppaan tai investointeihin, kumpikin osapuoli pyrkii soveltamaan tukiin seuraavia ehtoja:
- a) tuet, joilla valtio takaa tiettyjen yritysten velkoja tai vastuita, ovat sallittuja edellyttäen, että kyseisten velkojen ja vastuiden määrää tai takauksen kesto on rajoitettu; ja

- b) erilaiset maksukyvyttömille tai vaikeuksissa oleville yrityksille annetut tuet ovat sallittuja edellyttäen, että
- i) on laadittu realistisiin oletuksiin perustuva uskottava rakenneuudistussuunnitelma, jolla pyritään varmistamaan maksukyvyttömän tai vaikeuksissa olevan yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus kohtuullisessa ajassa; tai
 - ii) yritys osallistuu rakenneuudistuksen kustannuksiin; pienten ja keski suurten yritysten ei tarvitse osallistua rakenneuudistuksen kustannuksiin.
2. Edellä olevaa 1 kohdan b alakohtaa ei sovelleta tukiin, joita yrityksille myönnetään tilapäisenä maksuvalmiustukena lainatakausten tai lainojen muodossa rakenneuudistussuunnitelman valmistelun edellyttämänä ajanjaksona. Tällainen tilapäinen maksuvalmiustuki on rajoitettava määrään, joka on tarpeen yksinomaan yrityksen liiketoiminnan jatkamiseksi.
3. Tuet, joilla varmistetaan yrityksen hallittu poistuminen markkinoilta, ovat sallittuja.
4. Tätä artiklaa ei sovelleta tukiin, joiden kumulatiiviset määrät tai talousarviot ovat alle 500 000 euroa yritystä kohden kolmen peräkkäisen vuoden aikana.

148 ARTIKLA

Kielletyt tuet

Seuraavat teollisuustuotteiden tuet ovat kiellettyjä Uzbekistanin tasavallan WTO:hon liittymisestä alkaen, jollei maataloussopimuksessa toisin määrätä:

- a) lakisääteiset tai tosiasialliset¹ tuet, jotka yksin tai yhdessä muiden edellytysten kanssa riippuvat vientituloksesta; ja
- b) tuet, jotka yksin tai yhdessä muiden edellytysten kanssa riippuvat osapuolen omien tavaroiden käytön suosimisesta suhteessa tuontitavaroihin.

149 ARTIKLA

Tukien käyttö

Kumpikin osapuoli varmistaa, että yritykset käyttävät tuet yksinomaan siihen tarkoitukseen, johon ne on myönnetty.

¹ Tämä vaatimus täyttyy, kun tosiasiat osoittavat, että tuen myöntäminen on tosiasiasa kytkeyty tosiasialliseen tai oletettuun vientiin tai vientituloihin, vaikka sitä ei ole tehty oikeudellisesti vientituloksesta riippuvaiseksi. Tukea ei voi katsoa vientitueksi tässä määräyksessä tarkoitettussa merkityksessä pelkästään sen perusteella, että sitä myönnetään vientiä harjoittaville yrityksille.

B JAKSO

VALTION OMISTAMAT YRITYKSET, YRITYKSET, JOILLE ON MYÖNNETTY ERITYISOIKEUKSIA TAI ERIOIKEUKSIA, JA NIMETYT MONOPOLIT

150 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä jaksossa tarkoitetaan

- 1) 'järjestelyllä' sellaista Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön, jäljempänä 'OECD', julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevaa järjestelyä tai sitä seurannutta sitoumusta, riippumatta siitä, onko se laadittu OECD:n puitteissa vai sen ulkopuolella, jonka on hyväksynyt vähintään 12 alkuperäistä WTO:n jäsentä, jotka olivat järjestelyn osallistujia 1 päivänä tammikuuta 1979;
- 2) 'kaupallisella toiminnalla' voittoa tavoittelevaa toimintaa, jonka lopputuloksena on sellaisen tavaran tuotanto tai sellaisen palvelun tarjoaminen, jota myydään yrityksen määrittäminä määrinä ja sen määrittämillä hinnoilla¹;
- 3) 'kaupallisilla näkökohdilla' hintaa, laatua, saatavuutta, markkinoitavuutta, kuljetusta sekä muita oston tai myynnin ehtoja tai muita tekijöitä, jotka markkinatalouden periaatteiden mukaisesti kyseessä olevalla liiketoiminta- tai toimialalla toimiva yksityisessä omistuksessa oleva yritys ottaa tavanomaisesti huomioon kaupallisissa päätöksissään;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että voittoa tavoittelematta tai kustannusvastaavuusperiaatteella toimivan yrityksen harjoittama toiminta ei ole voittoa tavoittelevaa toimintaa.

- 4) 'nimeämisellä' monopolin perustamista tai sallimista tai monopolin alan laajentamista uuteen tavaraan tai palveluun;
- 5) 'nimetyllä monopolilla' yksikköä, myös yritysryhmittymää tai valtion virastoa, joka on nimetty osapuolen alueen asianomaisilla markkinoilla jonkin tavaran tai palvelun ainoaksi tarjoajaksi tai ostajaksi, mutta tällaiseksi yksiköksi ei katsota yksikköä, jolle on myönnetty yksinomainen teollis- tai tekijänoikeus, pelkästään kyseisen oikeuden myöntämisen perusteella;
- 6) 'yrityksellä, jolle on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia' julkista tai yksityistä yritystä, jolle osapuoli on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti myöntänyt erityisoikeuksia tai erioikeuksia, joiden nojalla osapuoli nimeää tietyt yritykset tavaran tai palvelun tarjoajiksi tai rajaa tällaisen valtuutuksen saavien yritysten lukumäärän kahteen tai useampaan yritykseen ilman, että asiassa sovellettaisiin objektiivisuuteen, oikeasuhteisuuteen ja syrjimättömyyteen perustuvia kriteereitä, tavalla, joka vaikuttaa olennaisesti muiden yritysten mahdollisuuteen tarjota samaa tavaraa tai palvelua samalla maantieteellisellä alueella olennaisilta osiltaan vastaavilla ehdoilla;
- 7) 'julkista valtaa käytettäessä tarjottavilla palveluilla' palveluja, joita tarjotaan käytettäessä julkista valtaa, siten kuin se on määritelty GATS-sopimuksessa ja, tapauksen mukaan, GATS-sopimuksen rahoituspalveluliitteessä; ja
- 8) 'valtion omistamalla yrityksellä' yritystä, jossa
 - a) osapuoli suoraan omistaa yli 50 prosenttia osakepääomasta;
 - b) osapuolella on suorassa määräysvallassaan yli 50 prosenttia äänioikeuksista tai se käyttää muulla tavoin vastaavaa määräysvaltaa äänioikeuksien avulla;
 - c) osapuolella on valta nimittää enemmistö yrityksen hallituksen tai vastaavan hallinnollisen elimen jäsenistä; tai

- d) osapuolella on määräysvalta¹.

151 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä jaksoa sovelletaan kaupallista toimintaa harjoittaviin valtion omistamiin yrityksiin, yrityksiin, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimettyihin monopoleihin. Jos tällaiset yritykset tai monopolit harjoittavat sekä kaupallista että muuta kuin kaupallista toimintaa, ainoastaan kaupallinen toiminta kuuluu tämän jakson soveltamisalaan.
2. Tätä jaksoa sovelletaan valtion omistamiin yrityksiin, yrityksiin, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimettyihin monopoleihin kaikilla hallintotasoilla.
3. Tätä jaksoa ei sovelleta valtion omistamiin yrityksiin, yrityksiin, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyihin monopoleihin, kun ne toimivat WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 4 sisältyvän, Marrakechissa 15 päivänä huhtikuuta 1994 tehdyn julkisia hankintoja koskevan sopimuksen² lisäyksen I ja tämän sopimuksen liitteessä 9-A olevien osapuolia koskevien liitteiden soveltamisalaan kuuluvina hankintayksikköinä valtion tarpeisiin eivätkä hankittujen tavaroiden tai palvelujen kaupalliseksi jälleenmyymiseksi tai käyttämiseksi tavaroiden tuotannossa tai palvelujen tarjonnassa kaupallista myyntiä varten.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että määräysvaltaa määriteltäessä tarkastellaan tapauskohtaisesti kaikkia merkityksellisiä oikeudellisia ja tosiasiallisia tekijöitä.

² Uzbekistanin tasavalta ei ole julkisia hankintoja koskevan sopimuksen sopimuspuoli [EU: tämän sopimuksen allekirjoituspäivänä].

4. Tätä jaksoa ei sovelleta julkista valtaa käytettäessä tarjottaviin palveluihin.
5. Jäljempänä olevaa 154 artiklaa ei sovelleta valtion omistaman yrityksen valtion toimeksiannosta toteuttamaan rahoituspalvelujen tarjontaan, jos tällaisella rahoituspalvelujen tarjonnalla
- a) tuetaan vientiä tai tuontia edellyttäen, että
 - i) kyseisillä palveluilla ei ole tarkoitus korvata kaupallista rahoitusta; tai
 - ii) kyseisiä palveluja ei tarjota suotuisammin ehdoin kuin ne, jotka olisivat saatavilla vastaaville rahoituspalveluille kaupallisilla markkinoilla;
 - b) tuetaan yksityisiä sijoituksia osapuolen alueen ulkopuolella edellyttäen, että
 - i) kyseisillä palveluilla ei ole tarkoitus korvata kaupallista rahoitusta; tai
 - ii) kyseisiä palveluja ei tarjota suotuisammin ehdoin kuin ne, jotka olisivat saatavilla vastaaville rahoituspalveluille kaupallisilla markkinoilla; tai
 - c) kyseisiä palveluja tarjotaan järjestelyn kanssa yhteensopivin ehdoin edellyttäen, että kyseisten palvelujen tarjonta kuuluu järjestelyn soveltamisalaan.
6. Jäljempänä olevaa 154 artiklaa ei sovelleta palvelualoihin, jotka eivät kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan 12 luvun mukaisesti.

7. Jäljempänä olevaa 154 artiklaa ei sovelleta valtion omistamien yritysten, yritysten, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyjen monopolien tavaroiden tai palvelujen hankintaan tai myyntiin liitteessä 12-D lueteltujen varaumien tai Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluettelon ja liitteiden 12-A, 12-B ja 12-C kattamilla aloilla sanotun kuitenkin rajoittamatta 190 artiklan soveltamista.

152 ARTIKLA

Suhde WTO:n perustamissopimukseen

1. GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan 1–3 kohta, GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan tulkinnasta tehty sopimus ja GATS-sopimuksen VIII artiklan 1, 2 ja 5 kohta sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.
2. Tätä artiklaa sovelletaan siitä päivästä alkaen, kun Uzbekistan liittyy WTO:hon, tai kuuden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä sen mukaan, kumpi ajankohdista on aikaisempi.

153 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Rajoittamatta kummankaan osapuolen tämän jakson mukaisia oikeuksia ja velvollisuuksia mikään tässä jaksossa ei estä osapuolta perustamasta tai ylläpitämästä valtion omistamia yrityksiä, myöntämästä yrityksille erityisoikeuksia tai erioikeuksia tai nimeämästä tai ylläpitämästä monopoleja.

2. Kumpikaan osapuoli ei vaadi tai kannusta valtion omistamaa yritystä, yritystä, jolle on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyä monopolia toimimaan tavalla, joka on ristiriidassa tämän jakson kanssa.

154 ARTIKLA

Syrjimätön kohtelu ja kaupalliset näkökohdat

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaupallista toimintaa harjoittaessaan kaikki sen valtion omistamat yritykset, yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimetyt monopolit toimivat tavarán tai palvelun ostossa tai myynnissä kaupallisten näkökohtien mukaisesti, paitsi silloin, kun ne täyttävät niille annetulle julkisen palvelun tehtävälle asetettuja ehtoja, jotka eivät ole ristiriidassa 2 kohdan kanssa.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että valtion omistamat yritykset, yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimetyt monopolit menettelevät kaupallisessa toiminnassaan seuraavasti:

a) ostaessaan tavarán tai palvelun

i) myöntävät toisen osapuolen yrityksen tarjoamalle tavaralle tai palvelulle yhtä edullisen kohtelun kuin se, jonka ne myöntävät oman osapuolen yritysten tarjoamalle vastaavalle tavaralle tai vastaavalle palvelulle;

ii) myöntävät sellaisten yritysten, jotka katsotaan toisen osapuolen sijoittajien investoinneiksi, tarjoamalle tavaralle tai palvelulle yhtä edullisen kohtelun kuin ne myöntävät sellaisten yritysten, jotka katsotaan oman osapuolen sijoittajien investoinneiksi, osapuolen asianomaisilla markkinoilla tarjoamalle vastaavalle tavaralle tai palvelulle; ja

b) myydessään tavarat tai palvelut

- i) myöntävät toisen osapuolen yritykselle yhtä edullisen kohtelun kuin ne myöntävät oman osapuolen yrityksille; ja
- ii) myöntävät toisen osapuolen sijoittajien yritykselle yhtä edullisen kohtelun kuin ne myöntävät oman osapuolen sijoittajien yritykselle osapuolen asianomaisilla markkinoilla.

3. Edellä olevat 1 ja 2 kohta eivät estä valtion omistamia yrityksiä, yrityksiä, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyjä monopoleja:

- a) ostamasta tai tarjoamasta tavaroita tai palveluja eri ehdoilla, hintaan liittyvät ehdot mukaan lukien, edellyttäen, että tällaisissa poikkeavissa ehdoissa tai kieltäytymisessä noudatetaan kaupallisia näkökohtia; tai
- b) kieltäytymästä tavaroiden tai palvelujen ostosta tai tarjoamisesta edellyttäen, että tällaisissa poikkeavissa ehdoissa tai kieltäytymisessä noudatetaan kaupallisia näkökohtia.

4. Tätä artiklaa aletaan soveltaa kahdeksan vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

155 ARTIKLA

Sääntelykehys

1. Kumpikin osapuoli hyödyntää mahdollisimman hyvin alan soveltuvia kansainvälisiä standardeja, muun muassa valtionyhtiöiden omistajaohjauksesta annettuja OECD:n suuntaviivoja.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen perustama tai ylläpitämä sääntelyelin tai muu sääntelyvaltaa käyttävä elin
 - a) on riippumaton kyseisen elimen sääntelemistä yrityksistä eikä vastaa toiminnastaan niille; ja
 - b) toimii puolueettomasti¹ suhteessa kaikkiin kyseisen elimen sääntelyn piiriin kuuluviin yrityksiin, mukaan lukien valtion omistamat yritykset, yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimetyt monopolit².
3. Kumpikin osapuoli soveltaa valtion omistamiin yrityksiin, yrityksiin, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyihin monopoleihin lainsäädäntöään johdonmukaisella ja syrjimättömällä tavalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta niiden liitteessä 12-A, 12-B, 12-C ja 12-D esitetyn varauman soveltamista.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että puolueettomuutta, jolla elin hoitaa sääntelytehtäviään, arvioidaan vertaamalla sitä elimen yleiseen toimintamalliin tai menettelytapaan.

² Selvyyden vuoksi todetaan, että aloilla, joilla osapuolet ovat sopineet noudattavansa tällaiseen elimeen liittyviä muissa luvuissa asetettuja erityisvelvoitteita, sovelletaan kyseisten lukujen asiaa koskevia määräyksiä.

Tietojenvaihto

1. Jos osapuoli katsoo, että sen tämän jakson mukaisiin etuihin vaikuttaa kielteisesti toisen osapuolen valtion omistaman yrityksen, yrityksen, jolle on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimetyn monopolin, jäljempänä tässä artiklassa 'yksikkö', kaupallinen toiminta, osapuoli voi pyytää 2 kohdan mukaisesti kirjallisesti toiselta osapuolelta tietoja tämän jakson toteuttamiseen liittyvän yksikön kaupallisesta toiminnasta.
2. Pyynnön vastaanottanut osapuoli antaa seuraavat tiedot sillä edellytyksellä, että pyyntöön sisältyy selvitys siitä, miten kyseisen yksikön toiminta voisi vaikuttaa pyynnön esittävän osapuolen tämän jakson mukaisiin etuihin, ja että siinä osoitetaan, mitkä seuraavista tiedoista on toimitettava:
 - a) yksikön omistusrakenne ja äänestysjärjestelmä, joiden osalta ilmoitetaan osakkeiden prosenttiosuus, jonka pyynnön vastaanottanut osapuoli, sen valtion omistamat yritykset, yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimetyt monopolit yhteensä omistavat, ja niiden hallussa oleva yhteenlaskettu osuus äänioikeuksista yksikössä;
 - b) kuvaus mahdollisista etuosakkeista tai erityisosakkeista tai erityisistä ääni- tai muista oikeuksista, jotka pyynnön vastaanottaneen osapuolen, sen valtion omistamien yritysten, yritysten, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyjen monopolien hallussa on, jos tällaiset oikeudet eroavat niistä oikeuksista, jotka liittyvät yksikön tavallisiin osakkeisiin;
 - c) kuvaus yksikön organisaatorakenteesta ja yksikön hallituksen tai vastaavan elimen kokoonpanosta;

- d) kuvaus julkishallinnon yksiköistä tai julkisista elimistä, jotka säätelevät tai valvovat yksikköä, kuvaus kyseisten yksiköiden tai elinten sille asettamista raportointivaatimuksista sekä oikeudet ja käytännöt, joita kyseiset yksiköt tai elimet käyttävät yksikön ylempien johtajien ja sen hallituksen tai vastaavan hallintoelimen jäsenten nimityksessä, irtisanomisessa ja palkkauksessa;
 - e) yksikön vuositulot ja kokonaisvarat viimeisimmältä kolmen vuoden jaksolta, jolta tiedot ovat saatavilla;
 - f) mahdolliset poikkeukset, erioikeudet ja niihin liittyvät toimenpiteet, joista yksikkö hyötyy pyynnön vastaanottavan osapuolen lainsäädännön mukaisesti; ja
 - g) yksikköä koskevat mahdolliset lisätiedot, jotka ovat yleisesti saatavilla, myös vuositilinpäätökset ja kolmansien osapuolten suorittamat tilintarkastukset.
3. Edellä olevien 1 ja 2 kohdan määräyksillä ei velvoiteta osapuolta julkistamaan luottamuksellisia tietoja, joiden julkistaminen olisi ristiriidassa osapuolen lainsäädännön kanssa, estäisi lainvalvontaa tai olisi muutoin vastoin yleistä etua tai vaarantaisi tiettyjen yritysten oikeutetut kaupalliset edut.
4. Jos pyydettyjä tietoja ei ole pyynnön vastaanottaneen osapuolen saatavilla, kyseisen osapuolen on ilmoitettava syyt tähän kirjallisesti toiselle, tietoja pyytäneelle osapuolelle.
5. Tätä artiklaa ei sovelleta pk-yrityksiin.

9 LUKU

JULKISET HANKINNAT

157 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'kaupallisilla tavaroilla tai palveluilla' sellaisia tavaroita tai palveluja, joita yleensä myydään tai tarjotaan myytäväksi kaupallisilla markkinoilla julkishallinnon ulkopuolisille ostajille julkishallinnon ulkopuolisiin tarkoituksiin ja joita tavanomaisesti ostavat tällaiset asiakkaat;
- b) 'rakennusalan palvelulla' palvelua, jonka tavoitteena on toteuttaa millä tahansa tavalla jokin Yhdistyneiden kansakuntien väliaikaisen yhteisen tuoteluokituksen (CPC-luokitus) alajaksossa 51 tarkoitettu maa- ja vesirakentamiseen tai rakennusten rakentamiseen liittyvä työsuorite;
- c) 'sähköisellä huutokaupalla' iteraatioprosessia, jossa toimittajat käyttävät sähköisiä välineitä uusien hintojen tai tarjouksen määrällisesti esitettävien, arviointiperusteisiin liittyvien muiden tekijöiden kuin hinnan tai molempien esittämiseen, minkä perusteella tarjoukset asetetaan järjestykseen tai niiden järjestystä muutetaan;
- d) ilmaisuilla 'kirjallisesti' tai 'kirjallisena/kirjallisina' mitä tahansa sanallista ilmaisua tai numeroilmaisua, joka voidaan lukea, toistaa ja tuoda julki myöhemmin; se voi sisältää sähköisesti lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;

- e) 'suljetulla' tarjouspyyntömenettelyllä hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö ottaa yhteyttä valitsemaansa toimittajaan tai valitsemiinsa toimittajiin;
- f) 'toimenpiteellä' mitä tahansa lakia, määräystä, menettelyä, hallinnollista ohjetta tai käytäntöä tai hankintayksikön toimintaa, joka liittyy tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan;
- g) 'kestoluettelolla' luetteloa toimittajista, jotka hankintayksikön mukaan täyttävät kyseiseen luetteloon osallistumista koskevat edellytykset ja jota hankintayksikkö aikoo käyttää useammin kuin kerran;
- h) 'aiottua hankintaa koskevalla ilmoituksella' ilmoitusta, jonka hankintayksikkö julkaisee ja jossa kiinnostuneita toimittajia pyydetään jättämään osallistumishakemus tai tarjous tai molemmat;
- i) 'vastikkeilla' kaikkia ehtoja tai sitoumuksia, joilla pyritään edistämään paikallista kehitystä tai parannetaan osapuolen maksutasetta esimerkiksi kotimaisuusasteen, teknologian lisensoinnin, sijoitusten, vastakauppojen tai muun vastaavanlaisen toimen tai vaatimuksen avulla;
- j) 'avoimella tarjouspyyntömenettelyllä' hankintamenettelyä, jossa kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat jättää tarjouksen;
- k) 'hankintayksiköllä' yksikköä, joka sisältyy liitteessä 9 olevaan 1, 2 tai 3 jaksoon;
- l) 'edellytykset täyttävällä toimittajalla' toimittajaa, joka hankintayksikön mukaan täyttää osallistumisedellytykset;
- m) 'valikoivalla tarjouspyyntömenettelyllä' hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö pyytää ainoastaan edellytykset täyttäviä toimittajia jättämään tarjouksen;

- n) 'palveluilla' myös rakennusalan palveluja, ellei toisin täsmennetä;
- o) 'standardilla' virallisen elimen hyväksymää asiakirjaa, joka sisältää yleistä ja toistuvaa käyttöä varten tavaroita tai palveluja tai niihin liittyviä prosesseja ja tuotantomenetelmiä koskevia sääntöjä tai ohjeita tai niiden ominaisuuksien kuvauksen, joiden noudattaminen ei ole pakollista, ja johon voi myös sisältyä tai joka voi yksinomaan käsitellä termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa, palvelua, prosessia tai tuotantomenetelmää;
- p) 'toimittajalla' henkilöä tai henkilöryhmää, joka tarjoaa tai voisi tarjota tavaroita tai palveluja; ja
- q) 'teknisellä eritelmällä' tarjouspyyntömenettelyn vaatimusta, jossa
 - i) esitetään hankittavien tavaroiden tai palvelujen ominaisuudet, mukaan lukien laatu, käyttöominaisuudet, turvallisuus ja mitat, tai prosessit ja menetelmät niiden valmistamiseksi tai tarjoamiseksi; tai
 - ii) käsitellään termeihin, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa tai palvelua.

158 ARTIKLA

Soveltamisala

Sopimuksen soveltaminen

1. Tätä lukua aletaan soveltaa kymmenen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.
2. Tätä lukua sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen soveltamisalaan liittyviin julkisiin hankintoihin riippumatta siitä, tehdäänkö ne täysin tai osittain sähköisin keinoin.
3. Tässä luvussa 'tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla hankinnalla' tarkoitetaan hankintaa julkishallinnon tarkoituksiin seuraavasti:
 - a) kyseessä on tavarán, palvelun tai niiden yhdistelmán hankinta,
 - i) joka on liitteessä 9 kuvatun mukainen; ja
 - ii) jossa tavaraa, palvelua tai niiden yhdistelmää ei hankita kaupalliseen myyntiin tai jälleenmyyntiin tai käytettäväksi tavarán tuotannossa tai palvelun tarjoamisessa myyntiin tai jälleenmyyntiin;
 - b) hankinta tapahtuu sopimusperusteisesti esimerkiksi ostamalla, vuokraamalla tai osamaksulla osto-optioin tai ilman niitä;
 - c) tämän artiklan 6–8 kohdan mukaisesti arvioitu hankinnan arvo on vähintään liitteessä 9 vahvistetun soveltuvan kynnysarvon suuruinen sillä hetkellä, kun ilmoitus julkaistaan 162 artiklan mukaisesti;

- d) kyseessä on hankintayksikön suorittama hankinta; ja
 - e) hankintaa ei ole muutoin jätetty soveltamisalan ulkopuolelle 3 kohdassa tai liitteessä 9.
4. Ellei liitteessä 9 toisin määrätä, tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:
- a) maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden tai niitä koskevien oikeuksien hankinta tai vuokraus;
 - b) muut kuin sopimusoikeudelliset sopimukset tai osapuolen antama mikä tahansa tuki, mukaan lukien yhteistyösopimukset, avustukset, lainat, pääomanlisäykset, takuut ja verokannustimet;
 - c) finanssihallinto- tai talletuspalvelujen, säänneltyjen rahoituslaitosten selvitys- ja hallintopalvelujen tai julkisen velan, myös lainojen, valtionobligaatioiden, velkasitoumusten ja muiden arvopapereiden, myyntiin, lunastukseen ja jakeluun liittyvien palvelujen hankinta tai ostaminen;
 - d) julkiset työsopimukset;
 - e) hankinnat, jotka tehdään
 - i) kansainvälisen avun, kehitysapu mukaan lukien, antamista varten;
 - ii) jonkin sellaiseen kansainväliseen sopimukseen kuuluvan menettelyn tai edellytyksen mukaisesti, joka liittyy joukkojen sijoittamiseen tai hankkeeseen, joka hankkeen allekirjoittaneiden valtioiden on tarkoitus toteuttaa yhdessä; tai

- iii) jonkin kansainväliseen järjestöön liittyvän menettelyn tai edellytyksen mukaisesti tai kansainvälisillä avustuksilla, lainoilla tai muulla tuella rahoitettuna, jos kyseinen sovellettava menettely tai edellytys olisi ristiriidassa tämän luvun kanssa.

5. Kumpikin osapuoli täsmentää itseään koskevassa liitteen 9 alajaksossa seuraavat tiedot:

- a) 1 jaksossa keskushallinnon yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;
- b) 2 jaksossa keskushallintoa alemman tason yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;
- c) 3 jaksossa kaikki muut yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;
- d) 4 jaksossa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat tavarat;
- e) 5 jaksossa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat muut palvelut kuin rakennusalan palvelut;
- f) 6 jaksossa tämän luvun soveltumisalaan kuuluvat rakennuspalvelut;
- g) 7 jaksossa mahdolliset yleiset huomautukset; ja
- h) 8 jaksossa tiedotuskanavat, joissa kumpikin osapuoli julkaisee hankintailmoituksensa, jälki-ilmoituksensa ja muut hankintajärjestelmäänsä liittyvät tiedot tämän luvun mukaisesti.

6. Jos hankintayksikkö pyytää sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä henkilöä, joka ei kuulu liitteen 9 soveltamisalaan, tekemään hankinnan tiettyjen vaatimusten mukaisesti, tällaisiin vaatimuksiin sovelletaan 160 artiklaa soveltuvien osien.

Arvonmäärittäminen

7. Arvioidessaan hankinnan arvoa sen varmistamiseksi, onko kyseessä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta, hankintayksikkö

- a) ei saa jakaa hankintaa erillisiin hankintoihin eikä valita tai käyttää tiettyä arvonmäärittämenetelmää hankinnan arvon arvioimiseksi jättääkseen sen kokonaan tai osittain tämän luvun soveltamisalan ulkopuolelle; ja
- b) ilmoittaa hankinnan kokonaisarvon arvioidun enimmäismäärän hankinnan koko keston ajalta, riippumatta siitä, onko se myönnetty yhdelle vai usealle toimittajalle, ottaen huomioon kaikenlaiset hyvitykset, kuten
 - i) palkkiot, maksut, provisiot ja korot; ja
 - ii) jos hankintaan on mahdollista sisällyttää optioita, niiden kokonaisarvo.

8. Jos yksi hankintakokonaisuus johtaa useamman kuin yhden sopimuksen tekemiseen tai sopimuksen osittamiseen, jäljempänä 'jaksotetut sopimukset', kokonaisarvon arvioidun enimmäismäärän laskentaperusteena on

- a) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana tai hankintayksikön edellisen verovuoden aikana tehtyjen saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen sopimusten arvo oikaistuna, jos mahdollista, seuraavien 12 kuukauden aikana tehtävien tavara- tai palveluhankintojen laatua tai arvoa koskevien ennakoitujen muutosten huomioon ottamiseksi; tai

- b) alkuperäisen sopimuksen tekemistä seuraavien 12 kuukauden aikana tai hankintayksikön verovuoden aikana tehtävien saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen sopimusten arvioitu arvo.

9. Jos kyseessä on tavaran tai palvelun hankkiminen vuokraamalla tai osamaksulla tai jos hankinnan kokonaishintaa ei määritellä, arvonmäärityspäätteenä

- a) on määräaikaisten sopimusten osalta
 - i) enintään 12 kuukauden pituisten sopimusten osalta kestonaikainen kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä; tai
 - ii) yli 12 kuukauden pituisten sopimusten osalta kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä, johon sisältyy mahdollinen arvioitu jäännösarvo;
- b) on määräämättömäksi ajaksi tehtyjen sopimusten kuukautta kohti erääntyvien maksuerien arvioitu arvo 48-kertaisena; ja
- c) sovelletaan b alakohtaa, kun on epävarmaa, onko sopimus määräaikainen.

159 ARTIKLA

Turvallisuus ja yleiset poikkeukset

1. Minkään tähän lukuun sisältyvän ei voida tulkita estävän osapuolta toteuttamasta toimea tai pitämästä salassa tietoa, jota se pitää keskeisten turvallisuusetujensa suojelemisen kannalta välttämättöminä ja joka liittyy

- a) aseiden, ampumatarvikkeiden tai sotatarvikkeiden hankkimiseen;
- b) kansallisen turvallisuuden kannalta välttämättömiin hankintoihin; tai
- c) hankintoihin kansallista puolustusta varten.

2. Edellyttäen, ettei tällaisia toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten kesken samanlaisten olosuhteiden vallitessa tai osapuolten välisen kaupan peiteltyä rajoittamista, minkään tässä luvussa ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta toimenpiteitä, jotka

- a) ovat tarpeen julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden suojelemiseksi;
- b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
- c) ovat tarpeen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemiseksi; tai
- d) liittyvät vammaisten henkilöiden, hyväntekeväisyysjärjestöjen tai vankityövoiman valmistamiin tavaroihin tai näiden tarjoamiin palveluihin.

160 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

Syrjimättömyys

1. Kumpikin osapuoli ja sen hankintayksiköt myöntävät kaikkien sopimuksen piiriin kuuluvia hankintoja koskevien toimenpiteiden osalta välittömästi ja ehdoitta toisen osapuolen tavaroille ja palveluille sekä tällaisia tavaroita ja palveluja tarjoaville toisen osapuolen toimittajille vähintään yhtä suotuisan kohtelun kuin osapuoli ja sen hankintayksiköt myöntävät omille tavaroilleen, palveluilleen ja toimittajilleen.
2. Osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa minkään tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa hankintaa koskevan toimenpiteen osalta
 - a) kohdella alueelleen sijoittautunutta toimittajaa epäedullisemmin kuin toista alueelleen sijoittautunutta toimittajaa sen ulkomaisten sidosten tai ulkomaisen omistuksen perusteella; tai
 - b) kohdella alueelleen sijoittautunutta toimittajaa syrjivästi sillä perusteella, että kyseisen toimittajan tiettyä hankintaa varten tarjoamat tavarat tai palvelut ovat toisen osapuolen tavaroita tai palveluja.

Sähköisten välineiden käyttö

3. Kun tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, hankintayksikkö
- a) varmistaa, että hankinta toteutetaan käyttäen yleisesti saatavilla olevia ja muiden yleisesti saatavilla olevien tietoteknisten järjestelmien ja ohjelmistojen kanssa yhteentoimivia tietoteknisiä järjestelmiä ja ohjelmistoja, tietojen todentamiseen ja salaamiseen käytettävät järjestelmät ja ohjelmistot mukaan lukien;
 - b) pitää voimassa mekanismeja, joilla varmistetaan osallistumishakemusten ja tarjousten koskemattomuus, vahvistetaan niiden saapumisaika ja estetään niiden asiaton saanti; ja
 - c) käyttää sähköisiä tiedotus- ja viestintävälineitä hankintailmoitusten ja hankintamenettelyyn liittyvien tarjouspyyntöasiakirjojen julkaisemiseksi ja, siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista, tarjousten jättämisessä.

Hankinnan toteuttaminen

4. Hankintayksikkö toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan avoimella ja puolueettomalla tavalla siten, että
- a) noudatetaan tätä lukua ja käytetään esimerkiksi avointa, valikoivaa tai suljettua tarjouspyyntömenettelyä;
 - b) vältetään eturistiriidat; ja
 - c) estetään korruptio.

Alkuperäsäännöt

5. Osapuoli ei saa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä soveltaa toisen osapuolen tuomiin tavaroihin tai tarjoamiin palveluihin alkuperäsääntöjä, jotka eroavat niistä alkuperäsäännöistä, joita kyseinen osapuoli soveltaa samaan aikaan tavanomaisessa kaupankäynnissä samanlaisten tavaroiden tuontiin tai palvelujen hankintaan osapuolelta.

Vastikkeet

6. Tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan osalta osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa tavoitella, ottaa huomioon, määrätä tai panna täytäntöön mitään vastiketta.

Toimenpiteet, jotka eivät koske hankintaa

7. Edellä olevaa 1 ja 2 kohtaa ei sovelleta

- a) tulleeihin eikä mihinkään tuonnin yhteydessä kannettaviin tai tuontiin liittyviin maksuihin;
- b) tällaisten tullien ja maksujen kantamismenettelyyn; eikä
- c) muihin tuontisäännöksiin ja -muodollisuuksiin tai palvelujen kauppaa koskeviin toimenpiteisiin lukuun ottamatta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevia toimenpiteitä.

Korruption vastaiset toimet

8. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sillä on käytössä asianmukaiset toimenpiteet korruptioon puuttumiseksi julkisissa hankinnoissa. Näihin toimenpiteisiin voi sisältyä menettelyjä, joilla estetään osapuolen julkisiin hankintoihin osallistuminen joko toistaiseksi tai määräajaksi sellaisilta toimittajilta, joiden osapuolen oikeusviranomaiset ovat lainvoimaisella päätöksellä todenneet osallistuneen kyseisen osapuolen alueella julkisten hankintojen yhteydessä petoksiin tai muihin laittomiin toimiin. Kumpikin osapuoli varmistaa myös, että sillä on käytössä toimintaperiaatteet ja menettelyt, joilla eliminoidaan mahdollisuuksien mukaan hankintoihin osallistuvien tai niihin vaikuttavien henkilöiden mahdolliset eturistiriidat tai hallitaan niitä.

161 ARTIKLA

Hankintajärjestelmästä tiedottaminen

1. Kumpikin osapuoli
 - a) julkaisee viipymättä kaikki tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevat säädökset, määräykset, oikeudelliset päätökset, yleisesti sovellettaviksi tarkoitetut hallinnolliset päätökset, sopimusten vakioehdot, joista säädetään laissa tai asetuksessa ja jotka on otettu viitteiksi ilmoituksiin ja tarjouspyyntöasiakirjoihin, ja menettelyt sekä kaikkien näiden mahdolliset muutokset virallisessa sähköisessä julkaisussa tai paperijulkaisussa, jota levitetään laajasti ja joka on helposti yleisön saatavilla; ja
 - b) antaa pyydettyä a kohdassa tarkoitettuja tietoja koskevan selvityksen toiselle osapuolelle.

2. Kumpikin osapuoli luettelee liitteessä 9 olevassa 8 jaksossa
 - a) sähköiset julkaisut tai paperijulkaisut, joissa osapuoli julkaisee 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;
 - b) sähköiset tai paperijulkaisut, joissa osapuoli julkaisee 162, 164 ja 171 artiklassa edellytetyt ilmoitukset; ja
 - c) niiden verkkosivujen osoitteet, joilla osapuoli julkaisee tehtyjä sopimuksia koskevat ilmoituksensa 171 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
3. Kumpikin osapuoli ilmoittaa viipymättä kauppaan liittyviä kysymyksiä käsittelevälle yhteistyökomitealle kaikista muutoksista liitteessä 9 olevassa 8 jaksossa lueteltuihin tiedotusvälineisiinsä.

162 ARTIKLA

Ilmoitukset

Aiottua hankintaa koskeva ilmoitus

1. Hankintayksikkö julkaisee kunkin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan osalta aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen, paitsi 168 artiklassa tarkoitetuissa olosuhteissa.

Kaikkien ilmoitusten (aiottua hankintaa koskevien ilmoitusten, ilmoitusten tiivistelmien ja suunniteltua hankintaa koskevien ilmoitusten) on oltava suoraan saatavilla sähköisesti ja maksutta verkossa olevan keskitetyn palvelupisteen kautta. Ilmoitukset voidaan myös julkaista soveltuvassa paperijulkaisussa, jota levitetään laajasti, ja niiden on oltava helposti yleisön saatavilla ainakin ilmoituksessa ilmoitetun ajanjakson päättymiseen saakka.

Kumpikin osapuoli ilmoittaa asianmukaisen paperijulkaisun ja sähköisen julkaisun liitteessä 9 olevassa 8 jaksossa.

2. Jollei tässä luvussa muuta määrätä, kunkin aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

- a) hankintayksikön nimi ja osoite ja muut tiedot, joita tarvitaan yhteyden ottamiseen hankintayksikköön ja kaikkien asiaankuuluvien hankintaan liittyvien asiakirjojen hankkimiseen, tarvittaessa myös niiden hintatiedot ja maksuehdot;
- b) hankinnan kuvaus, joka sisältää muun muassa hankittavien tavaroiden tai palvelujen luonteen ja määrän tai, jos määrä ei ole tiedossa, arvioidun määrän;
- c) jaksotettujen sopimusten osalta arvio aiottuja hankintoja koskevien ilmoitusten julkaisuajankohdasta, jos mahdollista;
- d) mahdollisten optioiden kuvaus;
- e) tavaroiden tai palvelujen toimittamisen aikataulu tai sopimuksen kesto;
- f) käytettävä hankintamenetelmä ja tieto siitä, liittyykö menetelmään neuvotteluja tai sähköinen huutokauppa;

- g) tarvittaessa osoite ja hankintaan osallistumista koskevien hakemusten viimeinen jättöpäivä;
- h) tarjousten toimitusosoite ja viimeinen jättöpäivä;
- i) kieli tai kielet, jolla tai joilla tarjoukset tai osallistumishakemukset voidaan jättää, jos ne voidaan jättää kielellä, joka ei ole hankintayksikön osapuolen virallinen kieli;
- j) luettelo ja lyhyt kuvaus kaikista toimittajiin sovellettavista osallistumisedellytyksistä, mukaan lukien toimittajilta edellytettäviä asiakirjoja tai todistuksia koskevat vaatimukset, jollei tällaisia vaatimuksia ole ilmoitettu tarjouspyyntöasiakirjoissa, jotka on asetettu kaikkien kiinnostuneiden toimittajien saataville samanaikaisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen kanssa;
- k) toimittajien valintaperusteet ja mahdolliset rajoitukset niiden toimittajien määrään, jotka voivat jättää tarjouksen, jos hankintayksikkö aikoo 164 artiklan nojalla pyytää rajatun määrän edellytykset täyttäviä toimittajia jättämään tarjouksen; ja
- l) maininta siitä, että hankinta kuuluu tämän luvun soveltamisalaan.

Ilmoituksen tiivistelmä

3. Hankintayksikkö julkaisee jokaisesta aiotusta hankinnasta helposti saatavilla olevan ilmoituksen tiivistelmän englanniksi samanaikaisesti, kun se julkaisee aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen. Ilmoituksen tiivistelmän on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

- a) hankinnan kohde;
- b) tarjousten viimeinen jättöpäivä tai, tapauksen mukaan, osallistumista tai kestopöytäkirjaan sisällyttämistä koskevan hakemuksen viimeinen jättöpäivä; ja
- c) osoite, josta hankinta-asiakirjoja voi pyytää.

Ilmoitus hankintasuunnitelmasta

4. Hankintayksiköitä kannustetaan julkaisemaan 8 jaksossa luetellussa sähköisessä julkaisussa ja paperijulkaisussa, jos se on käytössä, mahdollisimman aikaisin kunakin verovuonna ilmoitus tulevista hankintasuunnitelmista, jäljempänä 'ilmoitus hankintasuunnitelmasta'. Ilmoitus hankintasuunnitelmasta on julkaistava myös 8 jaksossa luetellun keskitetyn palvelupisteen verkkosivustolla. Ilmoituksessa hankintasuunnitelmasta olisi mainittava hankinnan kohde ja aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen suunniteltu julkaisupäivä tai -kausi.

5. Hankintayksikkö, joka kuuluu 2 tai 3 jakson soveltamisalaan, voi käyttää ilmoitusta hankintasuunnitelmasta ilmoituksena aiotusta hankinnasta, jos ilmoitus hankintasuunnitelmasta sisältää kaikki yksikön saatavilla olevat 3 kohdassa mainitut tiedot ja jos siinä pyydetään kiinnostuneita toimittajia ilmoittamaan hankintayksikölle kiinnostuksensa kyseistä hankintaa kohtaan.

163 ARTIKLA

Osallistumisedellytykset

1. Hankintayksikkö rajaa hankintaan osallistumisen edellytykset niihin, jotka ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että toimittajalla on oikeudelliset ja taloudelliset valmiudet sekä kaupalliset ja tekniset kyvyt toteuttaa asiaankuuluva hankinta.
2. Vahvistaessaan osallistumisedellytykset hankintayksikkö ei saa
 - a) asettaa toimittajan hankintaan osallistumisen edellytykseksi sitä, että osapuolen hankintayksikkö on aiemmin myöntänyt kyseiselle toimittajalle yhden tai useamman sopimuksen, mutta se voi edellyttää asianmukaista aiempaa kokemusta, jos se on oleellista hankinnan vaatimusten täyttämiseksi; eikä
 - b) asettaa edellytykseksi sitä, että toimittajalla on aiempaa kokemusta osapuolen alueella, mutta se voi tarvittaessa edellyttää aiemman, tietyissä ilmasto-oloissa tai topografisissa olosuhteissa hankitun kokemuksen osoittamista.
3. Arvioidessaan sitä, täyttääkö toimittaja osallistumisedellytykset, hankintayksikkö
 - a) arvioi toimittajan taloudellisia valmiuksia sekä kaupallisia ja teknisiä kykyjä tämän liiketoiminnan perusteella sekä hankintayksikön osapuolen alueella että sen ulkopuolella; ja
 - b) perustaa arvionsa edellytyksiin, jotka hankintayksikkö on etukäteen määrittänyt ilmoituksissa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

4. Jos on olemassa asiaa tukevia todisteita, osapuoli ja sen hankintayksiköt voivat hylätä toimittajan muun muassa seuraavin perustein:

- a) konkurssi;
- b) väärät ilmoitukset;
- c) aiemmasta sopimuksesta tai aiemmista sopimuksista johtuvien oleellisten vaatimusten tai velvoitteiden täyttämisen merkittävä tai jatkuva laiminlyönti;
- d) vakavista rikoksista tai muista vakavista rikkomuksista saadut lopulliset tuomiot;
- e) ammatillinen laiminlyönti tai toiminta tai toiminnan puute, joka vaikuttaa haitallisesti toimittajan kaupalliseen luotettavuuteen;
- f) verojen maksun laiminlyönti; tai
- g) toimittaja on menettänyt osallistumiskelpoisuutensa 160 artiklan 9 kohdan mukaisesti.

164 ARTIKLA

Toimittajien kelpoisuuden vahvistaminen

Rekisteröintijärjestelmät ja kelpuuttamismenettelyt

1. Osapuoli ja sen hankintayksiköt voivat ylläpitää toimittajien rekisteröintijärjestelmää, johon kiinnostuneita toimittajia vaaditaan rekisteröitymään ja antamaan tiettyjä tietoja. Tällaisessa tapauksessa osapuoli varmistaa, että kiinnostuneet toimittajat saavat rekisteröintijärjestelmää koskevat tiedot ja voivat pyytää rekisteröintiä milloin tahansa. Hankintayksikön tai muun toimittajien rekisteröintijärjestelmästä vastaavan viranomaisen on ilmoitettava kiinnostuneille toimittajille kohtuullisen ajan kuluessa pyynnön hyväksymistä tai hylkäämistä koskevasta päätöksestä. Jos pyyntö hylätään, päätös on perusteltava asianmukaisesti.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että
 - a) sen hankintayksiköt pyrkivät yhtenäistämään kelpoisuusmenettelyjään; ja
 - b) sen hankintayksiköt pyrkivät yhtenäistämään rekisteröintijärjestelmiään, jos ne ylläpitävät tällaisia järjestelmiä.
3. Osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät ota käyttöön tai sovelle mitään rekisteröintijärjestelmää tai kelpuuttamismenettelyä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti aiheutetaan tarpeettomia esteitä toisen osapuolen toimittajien osallistumiselle sen hankintamenettelyyn.

Valikoiva tarjouspyyntömenettely

4. Jos hankintayksikkö aikoo järjestää valikoivan tarjouspyyntömenettelyn, sen on
 - a) sisällytettävä aiottua hankintaa koskevaan ilmoitukseen ainakin 162 artiklan 3 kohdan a, b, f, g, j, k ja l alakohdan mukaiset tiedot ja pyydettyä toimittajia jättämään osallistumishakemus; ja
 - b) annettava tarjouskilpailun alkuun mennessä ainakin 162 artiklan 3 kohdan c, d, e, h ja i alakohdassa määritetyt tiedot edellytykset täyttävillä toimittajilla, joille se antaa ilmoituksen 166 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti.
5. Hankintayksikkö sallii kaikkien edellytykset täyttävien toimittajien osallistua tiettyyn hankintaan, ellei se ilmoita aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa rajoituksista niiden toimittajien määrään, jotka saavat jättää tarjouksen, eikä perusteita rajoitetun toimittajamäärän valitsemiselle. Tarjouspyyntö on osoitettava sellaiselle määrälle toimittajia, joka on tarpeen tosiasiallisen kilpailun varmistamiseksi.
6. Jos tarjouspyyntöasiakirjoja ei aseteta julkisesti saataville 4 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen julkaisupäivästä alkaen, hankintayksikön on varmistettava, että ne asetetaan samanaikaisesti kaikkien 5 kohdan mukaisesti valittujen edellytykset täyttävien toimittajien saataville.

Kestoluettelot

7. Hankintayksikkö voi ylläpitää toimittajien kestoluetteloa sillä edellytyksellä, että ilmoitus, jolla kiinnostuneita toimittajia pyydetään hakemaan sisällyttämistä luetteloon,

- a) julkaistaan vuosittain; ja
- b) jos luettelo julkaistaan sähköisesti, se on saatavilla jatkuvasti 8 jaksossa luetellussa asianmukaisessa julkaisuvälineessä.

8. Edellä olevassa 7 kohdassa määrättyyn ilmoitukseen on sisällytettävä

- a) kuvaus niistä tavaroista tai palveluista tai niiden luokista, joita varten luetteloa voidaan käyttää;
- b) osallistumisedellytykset, jotka toimittajien on täytettävä luetteloon sisällyttämiseksi, sekä menetelmät, joita hankintayksikkö käyttää varmentaa, että toimittaja täyttää edellytykset;
- c) hankintayksikön nimi ja osoite ja muut tiedot, joita tarvitaan yhteydenottoon hankintayksikköön ja kaikkien luetteloon liittyvien merkityksellisten asiakirjojen hankkimiseen;
- d) luettelon voimassaoloaika ja sen voimassaolon uudistamis- tai päättämistapa tai, jos voimassaoloaikaa ei mainita, ilmoitus siitä, miten luettelon käytön päättämisestä ilmoitetaan; ja
- e) maininta siitä, että luetteloa voidaan käyttää tämän luvun soveltamisalaan kuuluvassa hankinnassa.

9. Sen estämättä, mitä 7 kohdassa määrätään, hankintayksikkö voi, jos kestopuettelo on voimassa enintään kolme vuotta, julkaista 7 kohdassa tarkoitettun ilmoituksen ainoastaan kerran luettelon voimassaoloajan alkaessa sillä edellytyksellä, että

- a) ilmoituksessa mainitaan voimassaoloaika ja se, ettei muita ilmoituksia julkaista; ja
- b) ilmoitus julkaistaan sähköisesti ja asetetaan jatkuvasti saataville voimassaolon ajan.

10. Hankintayksikön on annettava toimittajien hakea milloin tahansa sisällyttämistä kestopuetteluun, ja sen on sisällytettävä luetteluun kaikki edellytykset täyttävät toimittajat kohtuullisessa ajassa.

11. Jos toimittaja, joka ei sisälly kestopuetteluun, jättää kestopuetteluun perustuvaan hankintaan liittyvän osallistumishakemuksen ja kaikki vaadittavat asiakirjat 166 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen määräaikojen puitteissa, hankintayksikön on käsiteltävä hakemus. Hankintayksikkö ei saa hylätä toimittajaa hankintaa koskevasta käsittelystä sillä perusteella, että yksiköllä ei ole riittävästi aikaa käsitellä hakemusta, jollei ole kyse poikkeustapauksesta, jossa yksikkö ei hankinnan monitahoisuuden vuoksi kykene käsittelemään hakemusta tarjousten jättämiselle asetetussa määräajassa.

2 ja 3 jaksossa luetellut yksiköt

12. Liitteessä 9 olevassa 2 ja 3 jaksossa mainittu hankintayksikkö voi käyttää aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena ilmoitusta, jossa toimittajia pyydetään hakemaan kestoluetteloon sisällyttämistä, edellyttäen, että

- a) ilmoitus julkaistaan tämän artiklan 7 kohdan mukaisesti ja se sisältää tämän artiklan 8 kohdassa vaaditut tiedot, kaikki saatavilla olevat 162 artiklan 3 kohdassa vaaditut tiedot sekä maininnan siitä, että kyseinen ilmoitus on aiottua hankintaa koskeva ilmoitus tai että ainoastaan kestoluettelossa olevat toimittajat saavat tulevaisuudessa kestoluettelon piiriin kuuluvaa hankintaa koskevia ilmoituksia; ja
- b) hankintayksikkö toimittaa viipymättä riittävästi tietoja toimittajille, jotka ovat ilmaisseet hankintayksikölle kiinnostuksensa tiettyä hankintaa kohtaan, jotta toimittajat voivat arvioida, ovatko ne kiinnostuneita hankinnasta, mukaan lukien kaikki saatavilla olevat lisätiedot, joita edellytetään 162 artiklan 3 kohdassa.

13. Liitteessä 9 olevassa 2 ja 3 jaksossa mainittu hankintayksikkö voi antaa toimittajan, joka on hakenut sisällyttämistä kestoluetteloon 10 kohdan mukaisesti, tehdä tarjouksen tietyssä hankinnassa, jos hankintayksiköllä on riittävästi aikaa tutkia, täyttääkö toimittaja osallistumisedellytykset.

14. Hankintayksikön on ilmoitettava viipymättä hankintaan liittyvän osallistumishakemuksen tai kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen lähettäneelle toimittajalle hakemuksen perusteella tekemästään päätöksestä.

15. Jos hankintayksikkö hylkää toimittajan hankintaa koskevan osallistumishakemuksen tai kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen, ei katso toimittajan enää täyttävän osallistumisedellytyksiä tai poistaa toimittajan kestoluettelosta, sen on ilmoitettava viipymättä asiasta toimittajalle ja toimitettava tälle pyynnöstä viipymättä kirjallinen selvitys päätöksen perusteluista.

165 ARTIKLA

Tekniset eritelvät ja tarjouspyyntöasiakirjat

Tekniset eritelvät

1. Hankintayksikkö ei laadi, ota käyttöön tai sovelle teknisiä eritelmiä tai määrää vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä, joiden tarkoituksena tai seurauksena aiheutetaan tarpeettomia esteitä osapuolten väliselle kaupalle.
2. Hankittavien tavaroiden tai palvelujen teknisistä eritelmistä määrätessään hankintayksikön on tarvittaessa
 - a) laadittava tekniset eritelvät tietoina käyttöominaisuuksista ja toimintavaatimuksista eikä niinkään mallina tai kuvailevina ominaisuuksina; ja
 - b) käytettävä teknisen eritelmän perustana osapuolen tunnustamia kansainvälisiä standardeja; muussa tapauksessa perustana on käytettävä kansallisia teknisiä määräyksiä, tunnustettuja kansallisia standardeja tai rakennusmääräyksiä.

3. Jos teknisissä eritelmissä käytetään mallia tai kuvailevia ominaisuuksia, hankintayksikön on tarvittaessa ilmoitettava, että se ottaa huomioon vastaavia tavaroita tai palveluja koskevat tarjoukset, jotka osoitetusti täyttävät hankintaa koskevat vaatimukset, esimerkiksi sisällyttämällä tarjouspyyntöasiakirjoihin maininta ”tai vastaava”.
4. Hankintayksikkö ei saa laatia teknisiä eritelmiä, joissa edellytetään tiettyä tavaramerkkiä tai toiminimeä, patenttia, tekijänoikeutta, mallia, tyyppiä, tiettyä alkuperää, valmistajaa tai toimittajaa tai viitataan niihin, paitsi jos hankintavaatimuksia ei voida muulla tavoin kuvata riittävän tarkasti tai selvästi ja edellyttäen, että hankintayksikkö tällaisissa tapauksissa sisällyttää tarjouspyyntöasiakirjoihin esimerkiksi maininnan ”tai vastaava”.
5. Hankintayksikkö ei saa pyytää eikä ottaa vastaan kilpailua rajoittavalla tavalla vaikuttavaa neuvontaa, jota voitaisiin käyttää tietyssä hankinnassa käytettävien teknisten eritelmien valmistelussa tai käyttöönotossa, henkilöltä, jolla voisi olla kaupallista mielenkiintoa tätä hankintaa kohtaan.
6. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuoli ja sen hankintayksiköt saavat valmistella, ottaa käyttöön tai soveltaa teknisiä eritelmiä luonnonvarojen säilyttämisen tai ympäristönsuojelun edistämiseksi sillä edellytyksellä, että ne näin tehdessään toimivat tämän artiklan mukaisesti.

Osapuoli voi

- a) sallia hankintaviranomaisten ottaa ympäristönäkökohdat ja sosiaaliset näkökohdat huomioon kaikissa hankintamenettelyn vaiheissa edellyttäen, että tällaiset näkökohdat ovat syrjimättömiä ja liittyvät kyseisen sopimuksen kohteeseen; ja
- b) toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että sen ympäristö-, sosiaali- ja työolainsäädäntöä koskevia velvoitteita noudatetaan, mukaan lukien 10 luvun mukaiset velvoitteet.

Tarjouspyyntöasiakirjat

7. Hankintayksikkö asettaa toimittajien saataville tarjouspyyntöasiakirjat, joissa ilmoitetaan kaikki tiedot, jotka toimittajat tarvitsevat asianmukaisten tarjousten laatimista ja jättämistä varten. Asiakirjojen on sisällettävä täydellinen kuvaus seuraavista seikoista, jollei niitä ole esitetty jo aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa:

- a) hankinta, mukaan lukien hankittavien tavaroiden tai palvelujen luonne ja määrä tai, jos määrä ei ole tiedossa, arvioitu määrä ja kaikki vaatimukset, kuten tekniset eritelvät, vaatimustenmukaisuuden arviointitodistus, suunnitelmat, piirustukset tai ohjeaineistot;
- b) kaikki toimittajien osallistumisedellytykset sekä luettelo kyseisiin osallistumisedellytyksiin liittyvistä tiedoista ja asiakirjoista, jotka toimittajien on esitettävä;
- c) kaikki arviointiperusteet, joita yksikkö soveltaa hankintasopimusta tehdessään, ja, ellei hinta ole ainoa arviointiperuste, arviointiperusteiden suhteellinen painoarvo;
- d) todentamiseen ja salaamiseen liittyvät vaatimukset tai tietojen sähköiseen toimittamiseen liittyvät muut vaatimukset, jos hankintayksikkö toteuttaa hankinnan sähköisesti;
- e) huutokaupan säännöt, mukaan lukien tarjousten arviointiperusteisiin liittyvien osatekijöiden yksilöinti, jos hankintayksikkö järjestää sähköisen huutokaupan;

- f) tarjousten avaamistilaisuuden päivämäärä, kellonaika ja paikka sekä tarvittaessa tiedot henkilöistä, joilla on oikeus olla läsnä, jos tarjoukset avataan julkisesti;
- g) kaikki muut ehdot, mukaan lukien maksuehdot ja rajoitukset, jotka koskevat tarjousten esittämistapaa, kuten sitä, onko ne esitettävä paperilla vai sähköisesti; ja
- h) tavaroiden toimittamiselle tai palvelujen tarjoamiselle mahdollisesti asetetut määräajat.

8. Vahvistaessaan mahdollisia määräaikoja hankittavien tavaroiden toimittamiselle tai palvelujen tarjoamiselle hankintayksikkö ottaa huomioon muun muassa hankinnan monitahoisuuden, odotettavissa olevan alihankinnan osuuden sekä realistisen ajan, jonka tuotanto, varastosta otto ja tavaroiden kuljetus lähtöpaikasta tai palvelun tarjoaminen vaatii.

9. Aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuihin arviointiperusteisiin voivat sisältyä muun muassa hinta ja muut kustannustekijät, laatu, tekniset ansiot, ympäristöominaisuudet ja toimitusehdot.

10. Hankintayksikön on viipymättä

- a) asetettava tarjouspyyntöasiakirjat saataville sen varmistamiseksi, että kiinnostuneilla toimittajilla on riittävästi aikaa asianmukaisten tarjousten jättämistä varten;
- b) toimitettava pyynnöstä tarjouspyyntöasiakirjat kaikille kiinnostuneille toimittajille; ja
- c) vastattava kaikkien kiinnostuneiden tai hankintaan osallistuvien toimittajien kaikkiin asianmukaisiin tietojen saantia koskeviin pyyntöihin edellyttäen, ettei kyseinen toimittaja saa näiden tietojen avulla etua muihin toimittajiin nähden.

Muutokset

11. Jos hankintayksikkö muuttaa aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai hankintaan osallistuville toimittajille annetuissa tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuja perusteita tai vaatimuksia tai muuttaa ilmoitusta tai tarjouspyyntöasiakirjoja tai julkaisee ne uudelleen, sen on toimitettava kirjallisesti kaikki tällaiset muutokset tai muutettu tai uudelleen julkaistu ilmoitus tai tarjouspyyntöasiakirjat

- a) kaikille toimittajille, jotka ovat osallisina menettelyssä ajankohtana, jona tietoja muutetaan tai julkaistaan uudelleen, jos ne ovat yksikön tiedossa, ja muissa tapauksissa samalla tavalla kuin alkuperäiset tiedot; ja
- b) riittävän aikaisin, jotta toimittajille jää aikaa tarvittaessa muuttaa tarjouksiaan ja toimittaa muutetut tarjoukset.

166 ARTIKLA

Määräajat

1. Hankintayksikkö antaa omien kohtuullisten tarpeidensa mukaisesti toimittajille riittävästi aikaa laatia ja toimittaa osallistumishakemukset ja asianmukaiset tarjoukset ottaen huomioon muun muassa

- a) hankinnan luonteen ja monitahoisuuden;
- b) odotettavissa olevan alihankinnan laajuuden; ja

- c) vaadittavan ajan tarjousten toimittamiseen muilla kuin sähköisillä välineillä ulkomailla sijaitsevista ja kansallisista paikoista, jos ei käytetä sähköisiä välineitä.

Näiden määräaikojen, mukaan lukien määräaikojen mahdolliset pidennykset, on oltava samat kaikille hankinnasta kiinnostuneille tai hankintaan osallistuville toimittajille.

2. Valikoivaa tarjouspyyntömenettelyä käyttävä hankintayksikkö vahvistaa osallistumishakemusten viimeisen jättöpäivän siten, että se ei lähtökohtaisesti ole aiemmin kuin 25 päivän kuluttua aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemispäivästä. Jos hankintayksikön asianmukaisesti osoittama tilanteen kiireellisyys vaikeuttaa tämän määräajan noudattamista, määräaika voidaan lyhentää vähintään kymmeneen päivään.

3. Jollei 4, 5, 7 ja 8 kohdan määräyksistä muuta johdu, hankintayksikön on vahvistettava tarjousten viimeinen jättöpäivä siten, että se on vähintään 40 päivän kuluttua siitä, kun

- a) aiottua hankintaa koskeva ilmoitus on julkaistu, jos kyseessä on avoin tarjouspyyntömenettely; tai
- b) hankintayksikkö ilmoittaa toimittajille, että niitä pyydetään jättämään tarjous, jos kyseessä on valikoiva tarjouspyyntömenettely, riippumatta siitä, käyttääkö hankintayksikkö kestopöytäkirjaa.

4. Hankintayksikkö voi lyhentää tarjousten jättämisen määräajan vähintään 20 päivään, jos

- a) hankintayksikkö on julkaissut suunniteltua hankintaa koskevan ilmoituksen 162 artiklan 4 kohdan mukaisesti vähintään 40 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemista ja suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus sisältää seuraavat:

- i) hankinnan kuvauksen;

- ii) arvioidun päivämäärän, jolloin tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään jätettävä;
 - iii) maininnan siitä, että kiinnostuneiden toimittajien on ilmaistava hankintayksikölle kiinnostuksensa hankintaan;
 - iv) osoitteen, josta hankinta-asiakirjoja voi pyytää; ja
 - v) kaikki saatavilla olevat tiedot, joita 162 artiklan 2 kohdassa edellytetään aiottua hankintaa koskevalta ilmoitukselta;
- b) hankintayksikkö ilmoittaa jaksotettujen sopimusten osalta aiottua hankintaa koskevassa ensimmäisessä ilmoituksessa, että seuraavissa ilmoituksissa esitetään tämän kohdan mukaiset määräajat tarjousten jättämiselle; tai
 - c) hankintayksikön asianmukaisesti osoittama tilanteen kiireellisyys vaikeuttaa tarjousten jättämiselle 3 kohdan mukaisesti asetetun määräajan noudattamista.
5. Hankintayksikkö voi lyhentää tarjousten jättämiselle 3 kohdan mukaisesti asetettua määräaika viidellä päivällä kaikissa seuraavissa tilanteissa:
- a) aiottua hankintaa koskeva ilmoitus julkaistaan sähköisesti;
 - b) kaikki tarjouspyyntöasiakirjat ovat saatavilla sähköisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisupäivästä alkaen; ja
 - c) hankintayksikkö hyväksyy tarjousten esittämisen sähköisesti.

6. Edellä olevan 5 kohdan soveltaminen yhdessä 4 kohdan kanssa ei saa missään tapauksessa johtaa siihen, että 3 kohdan mukaisesti tarjousten jättämiselle asetettua määräaikaa lyhennetään alle kymmeneen päivään aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisupäivästä.

7. Jos hankintayksikkö ostaa kaupallisia tavaroita tai palveluja tai niiden yhdistelmän, se voi lyhentää tarjousten jättämiselle 3 kohdan mukaisesti asetetun määräajan vähintään 13 päivään sillä edellytyksellä, että se julkaisee samaan aikaan sähköisesti sekä aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen että tarjouspyyntöasiakirjat, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muita tämän artiklan määräyksiä. Jos yksikkö hyväksyy kaupallisia tavaroita tai palveluja koskevien tarjousten esittämisen sähköisesti, se voi lyhentää 3 kohdan mukaisesti määritetyn määräajan vähintään kymmeneen päivään.

8. Jos liitteessä 9 olevassa 2 tai 3 jaksossa mainittu hankintayksikkö on valinnut kaikki edellytykset täyttävät toimittajat tai rajoitetun määrän niistä, hankintayksikkö ja valitut toimittajat voivat sopia keskenään määräajasta tarjousten jättämiselle. Jos sopimusta ei ole, määräaika on vähintään kymmenen päivää.

167 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuoli voi edellyttää, että sen hankintayksiköt käyvät tarjoajien kanssa neuvotteluja, jos
 - a) hankintayksikkö on ilmaissut 162 artiklan 2 kohdassa tarkoitetussa aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa aikomuksensa käydä neuvotteluja; tai

- b) tarjousten arvioinnissa ilmenee, ettei yksikään tarjouksista ole aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyillä arviointiperusteilla selvästi edullisin.

2. Hankintayksikön on

- a) varmistettava, että neuvotteluihin osallistuvien toimittajien mahdollinen poissulkeminen tehdään aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden mukaisesti; ja
- b) jos neuvottelut on saatettu päätökseen, ilmoitettava yleinen määräaika, johon mennessä jäljelle jääneiden hankintaan osallistuvien toimittajien on jätettävä uusi tai tarkistettu tarjous.

168 ARTIKLA

Suljettu tarjouspyyntömenettely

1. Edellyttäen, että hankintayksikkö ei käytä tätä määräystä toimittajien välisen kilpailun välttämiseksi tai tavalla, jolla syrjitään toisen osapuolen toimittajia tai suojellaan kotimaisia toimittajia, hankintayksikkö voi käyttää suljettua tarjouspyyntömenettelyä ja olla soveltamatta 162–164 artiklaa, 165 artiklan 7–11 kohtaa ja 166, 167, 169 ja 170 artiklaa seuraavin edellytyksin:
 - a) edellyttäen, että tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei ole oleellisesti muutettu, jos
 - i) yhtään tarjousta ei ole jätetty tai yksikään toimittaja ei ole pyytänyt osallistumista;
 - ii) yhtään tarjouspyyntöasiakirjojen olennaiset vaatimukset täyttävää tarjousta ei ole jätetty;
 - iii) yksikään toimittaja ei ole täyttänyt osallistumisedellytyksiä; tai
 - iv) toimitetut tarjoukset ovat olleet vilpillisiä;
 - b) jos ainoastaan tietty toimittaja voi toimittaa tavarat tai palvelut ja varteenotettavia vaihtoehtoisia tai korvaavia tavaroita tai palveluja ei ole mistä tahansa seuraavasta syystä:
 - i) vaatimuksena on taideteos;

- ii) kyse on patenttisuojasta, tekijänoikeuksista tai muista yksinoikeuksista; tai
 - iii) kilpailua ei ole teknisistä syistä;
- c) jos kyseessä ovat tavaroiden tai palvelujen alkuperäisen toimittajan suorittamat, alkuperäiseen hankintaan sisältyvät lisätoimitukset ja jos toimittajan vaihtaminen tällaisten lisätavaroiden tai -palvelujen osalta
- i) ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä, joita ovat muun muassa vaatimukset korvattavuudesta tai yhteentoimivuudesta sellaisten olemassa olevien laitteiden, ohjelmistojen, palvelujen tai laitteistojen kanssa, jotka on hankittu osana alkuperäistä hankintaa; ja
 - ii) aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten olennaista päällekkäisyyttä hankintayksikölle;
- d) vain kun tämä on ehdottoman välttämätöntä, jos tavaroita tai palveluja ei hankintayksikölle ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi ole voitu hankkia tarpeeksi ajoissa avointa tai valikoivaa tarjouspyyntömenettelyä noudattaen;
- e) jos tavarat hankitaan perushyödykemarkkinoilta;
- f) jos hankintayksikkö hankkii prototyypin tai uuden tavarän tai palvelun, joka on kehitetty sen pyynnöstä tietyn tutkimus- tai koetoimintaa, selvitystyötä tai alkuperäiskehittelyä koskevan sopimuksen osana ja sitä varten. Uuden tavarän tai palvelun alkuperäiskehittelyyn voi kuulua rajoitettua tuotantoa tai tarjontaa kettäkokeiden tulosten saamiseksi ja sen osoittamiseksi, että tavara tai palvelu soveltuu sarjatuotantoon tai -tarjontaan hyväksyttävien laatustandardien mukaisesti, mutta siihen ei kuulu sarjatuotanto tai -tarjonta kaupallisen kannattavuuden saavuttamiseksi tai tutkimus- ja kehittelykulujen kattamiseksi;

- g) jos kyse on hankinnasta poikkeuksellisen edullisissa olosuhteissa, jotka liittyvät vain erittäin lyhytaikaisesti ilmenevään epätavalliseen tilanteeseen, kuten selvitystilaan, konkurssipesän hallintoon tai konkurssiin, mutta ei tavanomaisesta hankinnasta vakituisilta toimittajilta; tai
- h) jos sopimus tehdään suunnittelukilpailun voittajan kanssa sillä edellytyksellä, että
 - i) kilpailu on järjestetty noudattaen tämän luvun periaatteita, erityisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemisen osalta; ja
 - ii) riippumaton tuomaristo arvioi osallistujat suunnittelusopimuksen tekemiseksi voittajan kanssa.

2. Hankintayksikkö laatii kirjallisen kertomuksen jokaisesta 1 kohdan mukaisesti tehdystä sopimuksesta. Kertomus sisältää hankintayksikön nimen, hankittujen tavaroiden tai palvelujen arvon ja laadun sekä selvityksen 1 kohdassa tarkoitetuista olosuhteista ja edellytyksistä, jotka oikeuttavat suljetun tarjouspyyntömenettelyn käytön.

169 ARTIKLA

Sähköiset huutokaupat

Jos hankintayksikkö aikoo toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan sähköistä huutokauppaa käyttäen, sen on toimitettava jokaiselle osallistujalle ennen sähköisen huutokaupan aloittamista

- a) tiedot automaattisesta arviointimenettelystä, joka perustuu tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyihin arviointiperusteisiin ja jota käytetään huutokaupassa tarjousten automaattisessa järjestykseen asettamisessa tai niiden järjestyksen muuttamisessa, ja siihen kuuluvista matemaattisista kaavoista;
- b) osallistujan tarjouksen alustavan arvioinnin tulokset, jos sopimus myönnetään edullisimman tarjouksen perusteella; ja
- c) kaikki muut huutokaupan toteuttamisen kannalta oleelliset tiedot.

170 ARTIKLA

Tarjousten käsittely ja sopimusten tekeminen

Tarjousten käsittely

1. Hankintayksikön on otettava kaikki tarjoukset vastaan, avattava ne ja käsiteltävä niitä sellaisia menettelyjä noudattaen, joilla taataan hankintaprosessin oikeudenmukaisuus ja puolueettomuus sekä tarjousten luottamuksellisuus.

2. Hankintayksikkö ei saa rangaista toimittajaa, jonka tarjous vastaanotetaan tarjousten vastaanottamiselle vahvistetun määräajan jälkeen, jos viive johtuu pelkästään hankintayksikön käsittelyvirheestä.

3. Jos hankintayksikkö antaa toimittajalle mahdollisuuden korjata tahattomat muotovirheet tarjousten avaamisen ja sopimuksen myöntämisen välisenä aikana, sen on annettava sama mahdollisuus kaikille tarjousmenettelyyn osallistuville toimittajille.

Sopimusten tekeminen

4. Jotta tarjous voidaan ottaa huomioon sopimusta tehtäessä, se on toimitettava kirjallisesti ja sen on tarjouksia avattaessa oltava ilmoitusten ja tarjouspyyntöasiakirjojen oleellisten vaatimusten mukainen, osallistumisedellytykset täyttävän toimittajan tarjous.

5. Jollei hankintayksikkö päätä, että sopimuksen myöntäminen ei ole yleisen edun mukaista, sen on myönnettävä sopimus sellaiselle toimittajalle, jonka se on todennut kykenevän täyttämään sopimuksen ehdot ja jonka tarjous on ainoastaan ilmoituksissa ja tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden perusteella

a) kokonaisuutena edullisin; tai

b) hinnaltaan alhaisin, jos hinta on yksinomainen arviointiperuste.

6. Jos hankintayksikkö saa tarjouksen, jonka hinta on epätavallisen alhainen muiden tarjousten hintaan verrattuna, se voi varmistaa toimittajalta, että tämä täyttää osallistumisehdot ja pystyy täyttämään sopimusehdot. Hankintayksikkö voi myös tarkistaa, onko toimittaja saanut tukia. Tässä tapauksessa tarjous voidaan hylätä pelkästään tällä perusteella, ellei toimittaja pysty osoittamaan hankintayksikön asettamassa riittävässä määräajassa, että tuki on myönnetty tässä sopimuksessa säädettyjen tukia koskevien sääntöjen mukaisesti.
7. Hankintayksikkö ei saa käyttää optioita, peruuttaa hankintaa tai muuttaa tehtyjä sopimuksia kiertääkseen tämän luvun mukaisia velvoitteitaan.
8. Kumpikin osapuoli säätää pääsääntöisesti odotusajasta sopimuksen myöntämisen ja tekemisen välillä, jotta hylätyillä tarjoajilla on riittävästi aikaa tarkastella sopimuksen myöntämistä koskevaa päätöstä ja riitauttaa se.

171 ARTIKLA

Hankintatietojen avoimuus

Tiedotus toimittajille

1. Hankintayksikön on ilmoitettava menettelyyn osallistuville toimittajille sopimuksen myöntämistä koskevista päätöksistään viipymättä ja toimittajan pyynnöstä kirjallisesti. Jollei 172 artiklan 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, hankintayksikön on pyynnöstä toimitettava menettelyn hävinneelle toimittajalle selvitys syistä, joiden vuoksi hankintayksikkö ei valinnut sen tarjousta, ja esitettävä valitun toimittajan tarjouksen suhteelliset edut.

Sopimuksen myöntämistä koskevien tietojen julkaiseminen

2. Hankintayksikön on viimeistään 72 päivän kuluttua kunkin tämän luvun soveltamisalaan kuuluvan sopimuksen tekemisestä julkaistava ilmoitus liitteessä 9 olevassa 8 jaksossa luetellussa soveltuvassa paperijulkaisussa tai sähköisessä julkaisussa. Jos yksikkö julkaisee ilmoituksen ainoastaan sähköisessä julkaisussa, tietojen on oltava helposti saatavilla kohtuullisen ajan.

Ilmoituksen on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

- a) hankittavien tavaroiden tai palvelujen kuvaus;
- b) hankintayksikön nimi ja osoite;
- c) valitun toimittajan nimi ja osoite;
- d) valitun tarjouksen arvo tai sopimuksen myöntämisessä huomioon otettujen tarjousten korkein ja alhaisin arvo;
- e) sopimuksen tekopäivä; ja
- f) käytetty hankintamenetelmä ja, jos käytettiin 168 artiklan mukaista suljettua tarjouspyyntömenettelyä, kuvaus sen käyttöön oikeuttaneista olosuhteista.

Asiakirjojen säilyttäminen, kertomukset ja sähköinen jäljitettävyyys

3. Jokaisen hankintayksikön on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sopimuksen tekopäivästä lähtien
 - a) tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin liittyviä tarjouspyyntömenettelyjä ja sopimusten tekemistä koskevat asiakirjat ja kertomukset, mukaan lukien 168 artiklan 2 kohdassa vaaditut kertomukset; ja
 - b) tiedot, joilla varmistetaan tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sähköisesti toteutetun hankinnan asianmukainen jäljitettävyyys.

172 ARTIKLA

Tietojen julkistaminen

Tiedotus osapuolille

1. Osapuoli toimittaa toisen osapuolen pyynnöstä viipymättä kaikki tiedot, joita tarvitaan sen arvioimiseksi, onko hankinta toteutettu oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja tämän luvun mukaisesti, mukaan lukien tiedot valitun tarjouksen erityispiirteistä ja sen suhteellisista eduista. Jos tietojen antaminen vaarantaisi kilpailun tulevien tarjouspyyntömenettelyjen yhteydessä, tiedot vastaanottava osapuoli ei saa luovuttaa niitä millekään toimittajalle muuten kuin neuvoteltuaan asiasta tiedot antaneen osapuolen kanssa ja saatuaan tämän suostumuksen.

Tietojen salassapito

2. Sen estämättä, mitä muualla tässä luvussa määrätään, osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa antaa millekään toimittajalle tietoja, jotka saattaisivat vaarantaa toimittajien välisen tasapuolisen kilpailun.
3. Tämän sopimuksen määräyksiä ei voida tulkita siten, että osapuolen, sen hankintayksiköt, viranomaiset ja muutoksenhakuelimet mukaan lukien, edellytettäisiin luovuttavan luottamuksellisia tietoja, jos luovuttaminen
 - a) häiritäisi lainvalvontaa;
 - b) saattaisi vaarantaa toimittajien välisen tasapuolisen kilpailun;
 - c) vaarantaisi tiettyjen henkilöiden perustellut kaupalliset edut, teollis- ja tekijänoikeuksien suoja mukaan lukien; tai
 - d) olisi muutoin yleisen edun vastaista.

Tilastotietojen vaihto

4. Kumpikin osapuoli asettaa toisen osapuolen saataville tilastotietoja kahdenvälisistä julkisista hankinnoista vuosittain.

173 ARTIKLA

Muutoksenhakumenettelyt

1. Kumpikin osapuoli tarjoaa käyttöön nopean, tehokkaan, läpinäkyvän ja syrjimättömän hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhakumenettelyn, jonka avulla toimittaja, jolla on tai on ollut tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan liittyvä etu, voi valittaa
 - a) suoraan tämän luvun rikkomisesta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä; tai
 - b) siitä, että tämän luvun täytäntöönpanoa koskevia osapuolen toimenpiteitä ei ole noudatettu, jos toimittajalla ei ole oikeutta valittaa tämän luvun rikkomisesta suoraan kyseisen osapuolen lainsäädännön nojalla.

Kaikkia tämän kohdan mukaisesti tehtyjä valituksia koskevat menettelysäännöt on esitettävä kirjallisesti ja asetettava yleisesti saataville.

2. Jos toimittaja on tehnyt valituksen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sellaisen hankinnan yhteydessä, johon liittyvä etu hänellä on tai on ollut, 1 kohdassa tarkoitettusta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, hankinnan toteuttavan hankintayksikön osapuoli kannustaa yksikköä ja toimittajaa ratkaisemaan asian neuvottelemalla. Hankintayksikön on käsiteltävä jokainen valitus puolueettomasti ja kohtuullisessa ajassa tavalla, joka ei vaikuta toimittajan osallistumiseen meneillään oleviin tai tuleviin hankintoihin tai oikeuteen pyytää hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhakumenettelyn mukaisia korjaavia toimenpiteitä.
3. Kullekin toimittajalle on annettava valituksen valmistelua ja jättämistä varten riittävästi aikaa, kuitenkin vähintään kymmenen päivää siitä ajankohdasta luettuna, jolloin valituksen peruste tuli toimittajan tietoon tai sen olisi kohtuullisesti katsoen pitänyt tulla tämän tietoon.

4. Kumpikin osapuoli perustaa tai nimeää vähintään yhden puolueettoman hallinto- tai oikeusviranomaisen, joka on riippumaton sen hankintayksiköistä ja ottaa vastaan ja tutkii valitukset, jotka toimittajat tekevät tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien hankintojen yhteydessä.
5. Jos muu elin kuin 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen tutkii valituksen ensin, osapuoli varmistaa, että toimittaja voi valittaa alkuperäisestä päätöksestä puolueettomalle hallinto- tai oikeusviranomaiselle, joka on riippumaton siitä hankintayksiköstä, jonka hankintaa valitus koskee.
6. Kumpikin osapuoli varmistaa, että jos 4 kohdan nojalla perustettu tai nimetty viranomainen ei ole tuomioistuin, sen ratkaisuihin voidaan kohdistaa oikeudellinen uudelleentarkastelu tai se noudattaa menettelyjä, joiden mukaan
- a) hankintayksikkö vastaa valitukseen kirjallisesti ja luovuttaa muutoksenhakuelimelle kaikki tarvittavat asiakirjat;
 - b) menettelyn osapuolilla on oikeus tulla kuulluksi ennen kuin muutoksenhakuelin tekee valituksesta päätöksen;
 - c) menettelyn osapuolilla on oikeus edustajaan ja avustajaan;
 - d) kaikki käsittelyt ovat menettelyn osapuolille avoimia;
 - e) menettelyn osapuolilla on oikeus pyytää, että käsittelyt järjestetään julkisesti ja että läsnä voi olla todistajia; ja
 - f) muutoksenhakuelin antaa päätöksensä tai suosituksensa kohtuullisessa ajassa kirjallisina ja liittää niihin selostuksen kunkin päätöksen tai suosituksen perusteluista.

7. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyjä, joilla mahdollistetaan
 - a) pikaiset väliaikaiset toimenpiteet, jotta toimittaja voi säilyttää mahdollisuutensa osallistua hankintaan. Tällaiset väliaikaiset toimenpiteet voivat johtaa hankintamenettelyn keskeyttämiseen. Menettelyissä voidaan sallia se, että asianomaisten etujen, myös yleisen edun, kannalta merkittävät kielteiset seuraukset voidaan ottaa huomioon päätettäessä olisiko tällaisia toimenpiteitä sovellettava. Jos asiassa ei ryhdytä toimenpiteisiin, perustelut siihen on ilmoitettava kirjallisesti; ja
 - b) korjaava toimenpide tai korvaus kärsitystä menetyksestä tai vahingosta, jos muutoksenhakuelin on todennut 1 kohdassa tarkoitetun rikkomisen tai laiminlyönnin tapahtuneen; korvaus voi rajoittua joko tarjouksen valmisteluun liittyviin kustannuksiin tai valitukseen liittyviin kustannuksiin tai molempiin.

174 ARTIKLA

Soveltamisalan muutokset ja oikaisut

1. Osapuoli voi ehdottaa liitteen 9 muuttamista tai oikaisemista niiden määräysten osalta, joissa määritellään soveltamisalaan kuuluva hankinta.

Muutokset

2. Osapuolen, joka aikoo ehdottaa muutosta liitteeseen 9, on
 - a) annettava toiselle osapuolelle kirjallinen ilmoitus; ja

- b) sisällytettävä ilmoitukseen ehdotus toista osapuolta koskevista asianmukaisista korvaavista muutoksista, jotta soveltamisalan taso vastaisi muutosta edeltänyttä tilannetta.
3. Sen estämättä, mitä 2 kohdan b alakohdassa määrätään, osapuolen ei tarvitse esittää korvaavia muutoksia, jos muutos koskee hankintayksikköä, jonka osalta osapuoli on tosiasiallisesti luopunut määräys- tai vaikutusvallastaan.
4. Toinen osapuoli voi esittää kirjallisen vastalauseen 45 päivän kuluessa 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta, jos se kiistää, että
- a) edellä olevan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti ehdotettu mukautus on riittävä, jotta säilytetään yhteisesti sovittua soveltamisalaa vastaava taso; tai
 - b) muutos koskee yksikköä, jonka osalta osapuoli on tosiasiallisesti luopunut määräys- tai vaikutusvallastaan 3 kohdan mukaisesti.

Jos toinen osapuoli ei ole esittänyt vastalauseita määräajassa, sen katsotaan hyväksyneen mukautuksen tai muutoksen.

Oikaisut

5. Seuraavia liitteen 9 muutoksia pidetään puhtaasti muodollisina oikaisuina edellyttäen, että ne eivät vaikuta tässä luvussa määrättyyn yhteisesti sovittuun soveltamisalaan:
- a) hankintayksikön nimen muutos;
 - b) kahden tai useamman liitteessä 9 mainitun hankintayksikön sulautuminen; ja

- c) liitteessä 9 mainitun hankintayksikön jakautuminen kahdeksi tai useammaksi hankintayksiköksi, jotka kaikki lisätään liitteessä 9 olevaan hankintayksiköiden luetteloon.

Tällaisen puhtaasti muodollisen oikaisun tekevä osapuoli ei ole velvollinen ehdottamaan korvaavia mukautuksia.

6. Kumpikin osapuoli antaa toiselle osapuolelle ilmoituksen liitteeseen 9 ehdotetuista oikaisuista kahden vuoden välein tämän sopimuksen tultua voimaan.

7. Osapuoli voi 45 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta esittää toiselle osapuolelle vastalauseen ehdotettua oikaisua vastaan. Kun osapuoli esittää vastalauseen, sen on perusteltava, miksi se katsoo, että ehdotettu oikaisu ei ole 5 kohdan mukainen, ja kuvailtava ehdotetun oikaisun vaikutus yhteisesti sovittuun soveltamisalaan, josta sopimuksessa määrätään. Jos kirjallista vastalauseetta ei esitetä 45 päivän kuluessa 6 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta, toisen osapuolen katsotaan hyväksyneen ehdotetun oikaisun. Toinen osapuoli voi pyytää kirjallisesti lisääaikaa ehdotettujen oikaisujen tarkastelua varten, jos ehdotetut muutokset edellyttävät tietojen tarkistamista tai lisäselvennyksiä ehdotuksen tehneeltä osapuolelta.

Neuvottelut ja riitojen ratkaiseminen

8. Jos toinen osapuoli vastustaa ehdotettua muutosta tai oikaisua, osapuolet pyrkivät ratkaisemaan asian neuvottelemalla. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen 60 päivän kuluessa vastalauseen vastaanottamisesta, osapuoli, joka haluaa muuttaa tai oikaista liitettä 9, voi turvautua tämän osaston mukaiseen riitojenratkaisumenettelyyn.

175 ARTIKLA

Institutionaaliset määräykset

Kauppakokoonpanossa kokoontuva yhteistyökomitea käsittelee osapuolen pyynnöstä tämän luvun täytäntöönpanoon ja toimintaan liittyviä kysymyksiä, kuten

- a) liitteen 9 muuttamista, oikaisemista tai tarkistamista;
- b) tämän luvun toimintaan liittyviä kysymyksiä;
- c) muita julkisiin hankintoihin liittyviä kysymyksiä.

10 LUKU

KAUPPA JA KESTÄVÄ KEHITYS

176 ARTIKLA

Taustaa ja tavoitteet

1. Osapuolet palauttavat mieleen YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin Agenda 21 -asiakirjan vuodelta 1992, ILO:n julistuksen työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista vuodelta 1998, YK:n talous- ja sosiaalineuvoston ministerikokouksen antaman julistuksen täystyöllisyydestä ja ihmisarvoisesta työstä vuodelta 2006, ILO:n julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta vuodelta 2008 sekä YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman vuodelta 2015 ja sen kestävän kehityksen tavoitteet.
2. Osapuolet tunnustavat, että taloudellinen kehitys, sosiaalinen kehitys ja ympäristönsuojelu ovat toisistaan riippuvaisia ja toinen toistaan vahvistavia kestävän kehityksen osatekijöitä. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa edistämään kansainvälisen kaupan ja investointien kehittämistä siten, että se edistää kestävän kehityksen tavoitteen saavuttamista erityisesti niiden monenvälisten työhön ja ympäristöön liittyvien sitoumusten mukaisesti.

177 ARTIKLA

Oikeus sääntelyyn ja suojelun tasot

1. Osapuolet tunnustavat kummankin osapuolen oikeuden määrittää kestävää kehitystä koskevat toimintapolitiikkansa ja painopisteensä, vahvistaa asianmukaiseksi katsomansa oman ympäristönsuojelun ja työsuojelun tasonsa sekä hyväksyä tai muuttaa tätä alaa koskevaa lainsäädäntöään ja toimintapolitiikkaansa vastaavasti. Tällaisen lainsäädännön ja toimintapolitiikan on oltava johdonmukaista siihen nähden, että kumpikin osapuoli on sitoutunut 178 artiklassa tarkoitettuihin kansainvälisesti tunnustettuihin sopimuksiin ja normeihin.
2. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan asiaa koskevassa lainsäädännössään ja toimintapolitiikassaan korkeatasoisen ympäristönsuojelun ja työsuojelun ja niiden edistämisen.
3. Osapuolet toteavat, että niiden on epäasianmukaista edistää kauppaa tai investointeja heikentämällä tai alentamalla ympäristö- tai työlainsäädäntöjensä ja -normiensä tarjoamaa suojaa.
4. Osapuoli ei pyri edistämään kauppaa tai investointeja luopumalla tai poikkeamalla ympäristö- tai työlainsäädännöstään tai lyömällä laimin jatkuvalla tai toistuvalla toiminnalla tai toimimatta jättämisellä ympäristö- tai työlainsäädäntönsä tosiasiallista täytäntöönpanoa.

178 ARTIKLA

Monenväliset ympäristösopimukset ja työtä koskevat yleissopimukset

1. Osapuolet tunnustavat kansainvälisen ympäristöhallinnon ja -sopimusten merkityksen kansainvälisen yhteisön vastauksena ympäristöä koskeviin kestäväen kehityksen haasteisiin sekä täyden ja tuottavan työllisyyden ja ihmisarvoisten työolojen aikaansaamisen merkityksen kaikille kestäväen kehityksen keskeisinä tekijöinä.
2. Tässä yhteydessä ja ottaen huomioon 290–295 artiklan kumpikin osapuoli panee tehokkaasti täytäntöön ratifioimansa monenväliset ympäristösopimukset, mukaan lukien vuoden 2015 Pariisin ilmastopöimus ja New Yorkissa 9 päivänä toukokuuta 1992 tehty ilmastomuutosta koskeva YK:n puitesopimus.
3. Ottaen huomioon 314 artiklan kumpikin osapuoli panee tosiasiallisesti täytäntöön kansainvälisesti tunnustetut työelämän perusnormit, sellaisina kuin ne on määritelty ILO:n keskeisissä yleissopimuksissa sekä muissa ILO:n yleissopimuksissa, jotka Uzbekistanin tasavalta ja jäsenvaltiot ovat ratifioineet tahoillaan. Osapuolet pyrkivät ratifioimaan muut ILO:n ajantasaisiksi luokittelemat yleissopimukset ja pöytäkirjat. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön ja panee täytäntöön työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia toimenpiteitä ja politiikkoja sekä pitää yllä tehokasta työsuojelutarkastusjärjestelmää, joka vastaa niitä ILO:n yleissopimuksia, joiden sopimuspuoli osapuoli on tai joiden sopimuspuoli osapuolesta saattaa tulla.

179 ARTIKLA

Kestävää kehitystä edistävä kauppa ja kestävä kehitys edistävät investoinnit

1. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa tehostamaan kaupan myötävaikutusta kestävä kehityksen tavoitteeseen. Tämän mukaisesti ne edistävät yritysten yhteiskuntavastuuta ja vastuullisia liiketoimintakäytäntöjä, kauppaa ja investointeja ympäristöhyödykkeiden ja -palvelujen alalla sekä kestävä kehityksen takaavien järjestelmien, joita ovat esimerkiksi reilun ja eettisen kaupan järjestelmät ja ympäristömerkit, käyttöä.
2. Osapuolet vaihtavat tietoja ja jakavat kokemuksia toimistaan, joilla edistetään kauppa-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikkojen yhdenmukaisuutta ja keskinäistä tukea, sekä lisäävät vuoropuhelua ja yhteistyötä kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä, joita esiintyy kauppasuhteiden yhteydessä.
3. Tällaiseen vuoropuheluun ja yhteistyöhön otetaan mukaan merkityksellisiä sidosryhmiä, erityisesti työmarkkinaosapuolet, sekä muita kansalaisyhteiskunnan organisaatioita hyödyntäen 341 artiklan mukaista kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä.

180 ARTIKLA

Riitojen ratkaiseminen

Tämän luvun soveltamisalaan kuuluviin riitoihin ei sovelleta 250–254 artiklaa. Tällaisissa riidoissa osapuolet keskustelevat toteutettavista asianmukaisista toimenpiteistä paneelin annettua 248 ja 249 artiklan mukaisesti loppuraporttinsa, jonka ne ottavat huomioon. Yhteistyökomitea seuraa tällaisten toimenpiteiden toteuttamista ja tarkastelee asian edistymistä muun muassa 179 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun mekanismin avulla.

11 LUKU

AVOIMUUS

181 ARTIKLA

Tavoite

Osapuolet ovat tietoisia siitä, millainen vaikutus niiden sääntely-ympäristöllä voisi olla niiden väliseen kauppaan ja investointitoimintaan, ja pyrkivät tarjoamaan talouden toimijoille, erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille, ennakoitavan sääntely-ympäristön ja tehokkaat menettelyt.

182 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'hallinnollisella päätöksellä' päätöstä, toimea tai toimenpidettä, jolla on yksittäisessä tapauksessa oikeusvaikutus tiettyyn henkilöön, tavaraan tai palveluun, ja määritelmä kattaa myös osapuolen lainsäädännössä edellytetyn tällaisen päätöksen, toimen tai toimenpiteen tekemättä jättämisen;
- b) 'asianomaisella henkilöllä' ketä tahansa henkilöä, johon yleisesti sovellettava toimenpide saattaa vaikuttaa; ja
- c) 'yleisesti sovellettavalla toimenpiteellä' säädöksiä, määräyksiä, menettelyjä, hallinnollisia päätöksiä ja yleisesti sovellettaviksi tarkoitettuja oikeudellisia päätöksiä, jotka koskevat mitä tahansa tämän osaston soveltamisalaan kuuluvaa asiaa osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

183 ARTIKLA

Julkaiseminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että kun kyseessä on yleisesti sovellettava toimenpide, joka koskee mitä tahansa tämän osaston soveltamisalaan kuuluvaa asiaa, osapuoli

- a) julkaisee toimenpiteen viipymättä virallisesti nimetyn julkaisun kautta ja mahdollisuuksien mukaan sähköisessä muodossa tai asettaa sen muulla tavoin saataville siten, että kuka tahansa voi tutustua siihen;

- b) antaa selvityksen toimenpiteen tavoitteesta ja perusteluista; ja
- c) varaa lainsäädännön julkaisemisen ja voimaantulon välille riittävästi aikaa ainakin, jos toimenpide lisää talouden toimijoiden rasitetta, paitsi jos tämä ei ole mahdollista asian kiireellisyyden vuoksi. Tätä kohtaa ei sovelleta oikeudellisiin tai hallinnollisiin päätöksiin.

184 ARTIKLA

Tiedustelut

1. Kumpikin osapuoli perustaa tai pitää voimassa asianmukaisia mekanismeja, joilla vastataan henkilöiden esittämiin tiedusteluihin, jotka koskevat mitä tahansa tämän osaston soveltamisalaan kuuluvaa asiaa koskevia säädöksiä tai määräyksiä.
2. Toisen osapuolen on osapuolen pyynnöstä viipymättä annettava tietoja ja vastattava kysymyksiin, jotka liittyvät voimassa tai kehitteillä oleviin säädöksiin tai määräyksiin, jotka koskevat mitä tahansa tämän osaston soveltamisalaan kuuluvaa asiaa.

185 ARTIKLA

Yleisesti sovellettavien toimenpiteiden toteuttaminen

1. Kumpikin osapuoli hallinnoi kaikkia tämän osaston soveltamisalaan kuuluviin asioihin liittyviä yleisesti sovellettavia toimenpiteitä objektiivisella, puolueettomalla ja kohtuullisella tavalla.

2. Soveltaessaan 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä toisen osapuolen tiettyihin henkilöihin, tavaroihin tai palveluihin yksittäisissä tapauksissa kumpikin osapuoli
- a) pyrkii tarjoamaan menettelyn alkaessa henkilöille, joita hallinnollinen menettely välittömästi koskee, kohtuullisessa määräajassa lainsäädäntönsä mukaisesti menettelyn luonteen kuvauksen sisältävän selvityksen siitä oikeusviranomaisesta, jossa menettely on aloitettu, ja yleisen kuvauksen kyseisistä aiheista; ja
 - b) antaa henkilöille kohtuullisen mahdollisuuden esittää toiseikkoja ja perusteluja kantansa tueksi ennen lopullista hallinnollista päätöstä, jos siihen on aikaa ja jos menettelyjen luonne ja yleinen etu sen sallivat.

186 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu ja muutoksenhaku

1. Kumpikin osapuoli perustaa tai pitää voimassa oikeudellisia, välitys- tai hallinnollisia tuomioistuimia tai menettelyjä tämän osaston soveltamisalaan kuuluvaa asiaa koskevien hallinnollisten päätösten pikaista uudelleentarkastelua ja tarvittaessa oikaisua varten. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen muutoksenhaku- ja uudelleentarkastelumenettelyt toteutetaan sen tuomioistuimissa syrjimättömällä ja puolueettomalla tavalla. Näiden tuomioistuinten on oltava puolueettomia ja riippumattomia hallinnollisesta toimeenpanosta vastaavasta viranomaisesta, eikä niille saa koitua etua asian lopputuloksesta.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että 1 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen osapuolilla on oikeus
- a) kohtuulliseen mahdollisuuteen tukea tai puolustaa kantojaan; ja
 - b) ratkaisuun, joka perustuu näyttöön ja esitettyihin asiakirjoihin tai, jos sen lainsäädäntö niin edellyttää, hallintoviranomaisen kokoamiin asiaan liittyviin asiakirjoihin.
3. Hallinnollisesta toimeenpanosta vastaava viranomainen panee täytäntöön 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun päätöksen, jollei sen lainsäädännössä säädetystä muutoksenhausta tai uudelleentarkastelusta muuta johdu.

187 ARTIKLA

Suhde muihin lukuihin

Tämä luku ei rajoita tämän osaston muissa luvuissa vahvistettujen erityisten sääntöjen soveltamista.

12 LUKU

INVESTOINNIT JA PALVELUKAUPPA

1 JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

188 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa luomaan paremmat olosuhteet investointien ja keskinäisen kaupan kehittämiseksi ja määräävät tarvittavista järjestelyistä investointien ja palvelukaupan vastavuoroisten ehtojen parantamiseksi.
2. Osapuolet vahvistavat oikeutensa toteuttaa ja ottaa käyttöön alueillaan uutta sääntelyä oikeutettujen politiikan tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten kansanterveyden, sosiaalipalvelujen, julkisen koulutuksen, turvallisuuden, ympäristön, ilmastonmuutos mukaan lukien, tai yleisen moraalin suojelemiseksi, sosiaalista suojelua tai kuluttajansuojaa, yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa varten ja kulttuurisen monimuotoisuuden edistämiseksi ja suojelemiseksi.
3. Tätä lukua ei sovelleta toisen osapuolen työmarkkinoille pyrkiviä osapuolen luonnollisia henkilöitä koskeviin toimenpiteisiin eikä kansallisuutta tai kansalaisuutta, asumista tai työpaikkaa pysyvästi koskeviin toimenpiteisiin.

4. Tämän luvun määräykset eivät estä osapuolta soveltamasta toimenpiteitä, joilla säännellään luonnollisten henkilöiden pääsyä sen alueelle tai heidän väliaikaista oleskeluaan sen alueella, mukaan lukien toimenpiteet, joita tarvitaan sen rajojen koskemattomuuden suojelemiseksi ja jotta varmistetaan luonnollisten henkilöiden asianmukainen liikkuminen rajojen yli, sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta siten, että ne mitätöisivät ne edut, joita toinen osapuoli saa tämän luvun nojalla, tai heikentäisivät kyseisiä etuja¹.
5. Tätä lukua ei sovelleta sellaisiin osapuolten toimenpiteisiin, jotka koskevat valtion tai viraston toteuttamia tavarain tai palvelun hankintoja valtion tarpeisiin eikä kaupalliseen jälleenmyyntiin tai käytettäväksi tavaroiden tuotannossa tai palvelujen tarjonnassa kaupallista myyntiä varten, riippumatta siitä, onko kyseinen hankinta 9 luvussa tarkoitettu 'soveltamisalaan kuuluva hankinta'.
6. Tätä lukua ei sovelleta osapuolten myöntämiin tukiin tai avustuksiin, mukaan lukien valtion tukemat lainat ja takaukset, eikä vakuutuksiin.
7. Tätä lukua ei sovelleta
- a) lentoliikennepalveluihin tai lentoliikenteen tukipalveluihin², lukuun ottamatta seuraavia:
- i) ilma-aluksen korjaus- ja huoltopalvelut;
 - ii) tietokonepohjaiseen paikanvarausjärjestelmään (TPJ) liittyvät palvelut;

¹ Pelkästään sen seikan, että viisumi vaaditaan tiettyjen maiden luonnollisilta henkilöiltä mutta ei muiden maiden luonnollisilta henkilöiltä, ei katsota tekevän tyhjäksi tai heikentävän tähän lukuun perustuvia etuja.

² Selvyyden vuoksi todetaan, että lentoliikennepalveluihin tai lentoliikenteen tukipalveluihin kuuluvat muun muassa seuraavat palvelut: ilmakuljetus, ilma-alusta käyttäen tarjottavat palvelut, joiden ensisijaisena tarkoituksena ei ole tavaroiden tai matkustajien kuljettaminen, kuten metsäpalojen torjuminen ilmasta, lentokoulutus, yleisölennätykset, lentolevitys, maanmittaus, kartoitus, valokuvaus, laskuvarjohyppääminen, purjelentokoneen hinaus, helikopterin käyttö hakkuissa ja rakennustöissä sekä muut ilmasta tapahtuvat maatalous-, teollisuus- ja tarkastuspalvelut, sekä ilma-alusten vuokraus miehistöineen ja lentoaseman toimintapalveluineen.

- iii) maahuolintapalvelut; ja
- iv) lentoliikennepalvelujen myynti ja markkinointi;
- b) audiovisuaalisen alan palvelut;
- c) sisävesiliikenne; ja
- d) kansallinen meriliikenteen kabotaasi¹.

189 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'ilma-aluksen korjaus- ja huoltopalveluilla' toimia, jotka on tehty ilma-alukseen tai sen osaan sen ollessa poissa liikenteestä ja jotka eivät sisällä niin sanottua linjahuoltoa;
- b) 'julkista valtaa käytettäessä toteutetulla toiminnalla tai tarjotuilla palveluilla' toteutettua toimintaa tai palveluja, joita ei toteuteta tai tarjota kaupallisesti eikä kilpaillen yhden tai useamman talouden toimijan kanssa;

¹ Euroopan unionin osalta tässä luvussa kansallinen meriliikenteen kabotaasi kattaa matkustajien tai tavaroiden kuljetuksen Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan sataman tai paikan ja samassa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan toisen sataman tai paikan välillä, mukaan lukien mannerjalusta Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen mukaisesti, sekä jostakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevasta satamasta tai paikasta alkavan ja samaan satamaan tai paikkaan päättyvän liikenteen, sanotun kuitenkin rajoittamatta sitä, mitä asianomaisessa kansallisessa lainsäädännössä pidetään kabotaasina.

- c) 'tietokonepohjaista paikanvarausjärjestelmää koskevilla palveluilla' sellaisella automaattisella tietojenkäsittelyjärjestelmällä tuotettuja palveluja, joka sisältää tietoja lentoliikenteen harjoittajien aikatauluista, tarjonnasta, hinnoista ja hintasäännöistä ja jonka kautta voidaan tehdä varauksia tai toimittaa lippuja;
- d) 'sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla yrityksellä' osapuolen alueella toimivaa yritystä, jonka toisen osapuolen oikeushenkilö on sovellettavan lainsäädännön mukaisesti perustanut h alakohdan mukaisesti, riippumatta siitä, onko se jo perustettu tämän sopimuksen voimaantulopäivänä tai sen jälkeen;
- e) 'rajat ylittävällä palvelujen kaupalla' palveluntarjontaa
 - i) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle; tai
 - ii) osapuolen alueella toisen osapuolen palvelunkäyttäjälle;
- f) 'taloudellisella toiminnalla' kaikkea luonteeltaan teollista, kaupallista tai ammatillista toimintaa tai käsityöläistoimintaa, mukaan lukien palvelujen tarjoaminen ja pois lukien julkista valtaa käytettäessä toteutettu toiminta;
- g) 'yrityksellä' oikeushenkilöä tai oikeushenkilön sivuliikettä tai edustustoimistoa;
- h) 'sijoittautumisella' oikeushenkilön perustamista tai hankkimista, myös osakkuuden kautta, tai oikeushenkilön sivuliikkeen tai edustustoimiston perustamista osapuolen alueelle pysyvien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi;
- i) 'voimassa olevalla' tai 'nykyisellä' tämän sopimuksen allekirjoituspäivämääränä voimassa olevaa;

- j) 'maahuolintapalveluilla' lentoasemalla palkkio- tai sopimusperusteisesti tapahtuvaa seuraavien palvelujen tarjontaa: lentoyhtiön edustaminen, hallinto ja valvonta, matkustajien käsittely, matkatavaran käsittely, asematasopalvelut, ateriapalvelu, lentorahdin ja postin käsittely, ilma-aluksen polttoainehuolto, ilma-aluksen huolto ja siivous, pintakuljetukset sekä lentotoiminta, miehistön hallinto ja lentosuunnittelu; maahuolintapalveluihin eivät kuulu omahuolinta, turvallisuus, ilma-alusten korjaus ja huolto tai lentoaseman keskitetyn infrastruktuurin, kuten jäänpoistolaitteistojen, polttoaineen jakelujärjestelmien, matkatavaran käsittelyjärjestelmien ja lentoaseman sisäisten kiinteiden liikennejärjestelmien, hallinto tai käyttö;
- k) 'oikeushenkilöllä' sovellettavan lainsäädännön mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa mitä tahansa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;
- l) 'osapuolen oikeushenkilöllä'¹
- i) Euroopan unionin osalta
- A) Euroopan unionin tai vähintään yhden sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa² Euroopan unionin alueella; ja

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tässä alakohdassa mainittuja meriliikenteen harjoittajia pidetään oikeushenkilöinä ainoastaan meriliikennepalvelujen tarjoamiseen liittyvän toimintansa osalta.

² Euroopan yhteisön perustamissopimusta koskevan WTO:lle antamansa ilmoituksen mukaisesti (asiakirja WT/REG39/1) Euroopan unioni katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklaan kirjattu käsite 'tosiasiallinen ja jatkuva yhteys' jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion talouteen vastaa 'merkittävän liiketoiminnan' käsitettä.

B) Euroopan unionin ulkopuolelle sijoittautunutta meriliikenneyhtiötä, joka on jonkin jäsenvaltion luonnollisen henkilön määräysvallassa ja jonka alus on rekisteröity johonkin jäsenvaltioon ja purjehtii sen lipun alla;

ii) Uzbekistanin tasavallan osalta

A) Uzbekistanin tasavallan lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa Uzbekistanin tasavallan alueella; ja

B) Uzbekistanin tasavallan ulkopuolelle sijoittautunutta meriliikenneyhtiötä, joka on Uzbekistanin tasavallan luonnollisen henkilön määräysvallassa ja jonka alus on rekisteröity Uzbekistanin tasavaltaan ja purjehtii sen lipun alla;

m) 'osapuolen toimenpiteellä'¹ tarkoitetaan toimenpidettä, jonka toteuttavat tai pitävät voimassa

i) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet tai viranomaiset; ja

ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet käyttäessään keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että ilmaisulla 'osapuolen toimenpiteet' tarkoitetaan sellaisia I kohdan i ja ii alakohdassa lueteltujen tahojen toimenpiteitä, jotka toteutetaan tai pidetään voimassa ohjeistamalla, ohjaamalla tai valvomalla suoraan tai välillisesti muiden tahojen toimintaa näiden toimenpiteiden osalta.

- n) 'osapuolen luonnollisella henkilöllä'
- i) Euroopan unionin osalta jonkin jäsenvaltion kansalaista sen lainsäädännön mukaisesti¹; ja
 - ii) Uzbekistanin tasavallan osalta Uzbekistanin tasavallan kansalaista sen lainsäädännön mukaisesti;
- o) 'toiminnalla' yrityksen johtamista, hallintoa, ylläpitoa, käyttöä, hyödyntämistä ja myyntiä tai muunlaista luovuttamista;
- p) 'lentoliikennepalvelujen myynnillä ja markkinoinnilla' kyseisen lentoliikenteen harjoittajan mahdollisuuksia myydä ja markkinoida vapaasti lentoliikennepalvelujaan, mukaan lukien kaikki markkinoinnin osat, kuten markkinatutkimus, mainonta ja jakelu, mutta pois lukien lentoliikennepalvelujen hinnoittelu ja siihen sovellettavat ehdot;
- q) 'palvelulla' kaikkien alojen kaikkia palveluja lukuun ottamatta julkista valtaa käytettäessä tarjottavia palveluja;
- r) 'palveluntarjoajalla' henkilöä, joka aikoo tarjota tai tarjoaa palvelua.

¹ Euroopan unionissa 'osapuolen luonnollisen henkilön' määritelmään sisältyvät myös Latvian tasavallassa pysyvästi asuvat luonnolliset henkilöt, jotka eivät ole Latvian tasavallan tai minkään muun valtion kansalaisia mutta joilla on Latvian tasavallan lain nojalla oikeus saada kansalaisuudettoman henkilön passi (muukalaispassi).

190 ARTIKLA

Palveluja koskeva horisontaalinen rajoitus

1. Sen estämättä, mitä tämän luvun muissa määräyksissä määrätään, osapuolta ei pidä velvoittaa myöntämään GATS-sopimuksen kattamille aloille tai toimenpiteille suotuisampaa kohtelua kuin se, joka kyseisen osapuolen on GATS-sopimuksen nojalla myönnettävä kunkin palvelualan, alasektorin ja toimitusmuodon osalta. Tätä kohtaa sovelletaan päivästä, joka on yksi kuukausi ennen osapuolen GATS-sopimuksen mukaisten eri velvoitteiden voimaantulopäivää.
2. Selvyyden vuoksi palvelujen osalta todetaan, että Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluettelot, mukaan lukien varaumat ja II artiklan poikkeuksia koskeva liite (luettelo suosituimmuuskohtelua koskevista poikkeuksista), sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.
3. Selvyyden vuoksi todetaan, että ennen Uzbekistanin tasavallan liittymistä WTO:hon Uzbekistanin tasavallan erityissitoumusluettelo, mukaan lukien varaumat, on liitteissä 12-B, 12-C ja 12-D oleva luettelo.

191 ARTIKLA

Taloudellista yhdentymistä koskevat sopimukset

Tämän luvun mukaisesti myönnettyä kohtelua ei sovelleta kohteluun, jonka osapuoli myöntää sellaisen sopimuksen nojalla, jolla olennaisesti vapautetaan palvelukauppaa (mukaan lukien sijoittautuminen palvelujen alalla) ja joka täyttää GATS-sopimuksen V ja V bis artiklan perusteet, tai sellaisen sopimuksen nojalla, jolla olennaisesti vapautetaan sijoittautuminen muun taloudellisen toiminnan alalla ja joka täyttää samat kriteerit tällaisen toiminnan osalta.

Avoimuus ja luottamuksellisten tietojen luovuttaminen

1. Osapuoli vastaa viipymättä kaikkiin toisen osapuolen pyyntöihin saada yksityiskohtaisia tietoja kaikista sen yleisesti sovellettavista toimenpiteistä, mukaan lukien sijoittajien ja palveluntarjoajien toimilupia ja todistuksia koskevat normit ja perusteet sekä tiedot asianmukaisista sääntelyelimistä tai muista kansainvälisistä sopimuksista, jotka koskevat tämän luvun soveltamisalaan kuuluvia asioita tai vaikuttavat niihin. Kumpikin osapuoli perustaa yhden tai useamman tiedotuspisteen ja ilmoittaa toiselle osapuolelle sen yhteystiedot. Näiden tiedotuspisteiden on pyynnöstä annettava toisen osapuolen sijoittajille ja palveluntarjoajille yksityiskohtaisia tietoja kaikista tällaisista asioista.
2. Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä kaikki yleisesti sovellettavat toimenpiteet, jotka liittyvät tai vaikuttavat tämän luvun toimintaan. Jos tällainen julkistaminen ei ole käytännössä mahdollista, tällaisia toimenpiteitä koskevat tiedot on asetettava muulla tavalla julkisesti saataville.
3. Tämän sopimuksen määräykset eivät velvoita osapuolta toimittamaan luottamuksellisia tietoja, joiden luovuttaminen estäisi lain noudattamisen tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut.

2 JAKSO

SIJOTUKSET

193 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä jaksoa sovelletaan osapuolen toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat osapuolen alueella sijoittautumiseen tai sellaiseen toimintaan taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi, jota toteuttavat:

- a) toisen osapuolen oikeushenkilöt; ja
- b) soveltamisalaan kuuluvat yritykset.

194 ARTIKLA

Suosituimmuuskohtelu ja kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen oikeushenkilöille ja soveltamisalaan kuuluville yrityksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää samanlaisissa tilanteissa kolmannen maan oikeushenkilöille ja niiden yrityksille sijoittautumisen ja toiminnan osalta alueellaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen liitteessä 12-A, Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloissa ja tämän sopimuksen liitteessä 12-B lueteltujen varaumien soveltamista.

2. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen oikeushenkilöille ja soveltamisalaan kuuluville yrityksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää samanlaisissa tilanteissa omille oikeushenkilöilleen ja niiden yrityksille sijoittautumisen ja toiminnan osalta alueellaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta liitteessä 12-A, Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloissa ja liitteessä 12-B lueteltujen varaumien soveltamista.

3. Edellä olevan 2 kohdan mukaisesti myönnettyllä kohtelulla tarkoitetaan:

- a) Uzbekistanin tasavallan alue- tai paikallishallinnon tasolla kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen hallintotaso myöntää vastaavissa tilanteissa Uzbekistanin tasavallan oikeushenkilöille ja niiden yrityksille Uzbekistanin tasavallan alueella; ja
- b) jäsenvaltion valtionhallinnon osalta tai jäsenvaltiossa kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen valtionhallinto myöntää samanlaisissa tilanteissa kyseisen jäsenvaltion oikeushenkilöille ja niiden yrityksille alueellaan.

4. Tämän artiklan ei saa tulkita velvoittavan osapuolta myöntämään toisen osapuolen oikeushenkilöille tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluville yrityksille etuuskohtelua, joka on seurausta seuraavista:

- a) kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehty kansainvälinen sopimus tai mikä tahansa muu kokonaan tai pääosin verotukseen liittyvä kansainvälinen sopimus tai järjestely; tai
- b) toimenpiteet, joilla tunnustetaan muun muassa luonnollisen henkilön tai yrityksen taloudellisen toiminnan harjoittamiseen tarvittavien toimi- ja muiden lupien tai todistusten normit tai perusteet tai GATS-sopimuksen rahoituspalveluja koskevan liitteen 3 kohdassa tarkoitetut vakavaraisuusvaatimukset.

5. Selvyyden vuoksi todetaan, että 1 kohdassa tarkoitettuun 'kohteluun' eivät sisälly muissa kansainvälisissä sopimuksissa määrätty riitojenratkaisumenettelyt.

6. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuolen jonkin kolmannen maan kanssa tekemien muiden kansainvälisten sopimusten aineelliset määräykset eivät itsessään ole 1 kohdassa tarkoitettua kohtelua. Näiden määräysten mukaiset osapuolen toimet¹ voivat olla tällaista kohtelua ja näin ollen merkitä tämän artiklan rikkomista.

195 ARTIKLA

Ylempi johto ja hallitukset

Osapuoli ei saa vaatia soveltamisalaan kuuluvaa yritystä nimittämään pääjohtajiksi tai johtajiksi taikka hallituksen jäseniksi henkilöitä, joilla on tietty kansalaisuus, sanotun kuitenkin rajoittamatta liitteessä 12-A, Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloissa ja liitteessä 12-B lueteltujen varaumien soveltamista.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että pelkästään se, että osapuoli saattaa kolmannen maan kanssa tehtyjen muiden kansainvälisten sopimusten aineelliset määräykset osaksi lainsäädäntöään siinä määrin kuin on tarpeen niiden saattamiseksi osaksi osapuolen oikeusjärjestystä, ei itsessään ole toimenpide.

196 ARTIKLA

Etujen kieltäminen

Osapuoli voi evätä tämän jakson mukaiset edut toisen osapuolen oikeushenkilöltä tai sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalta yritykseltä, jos epäävä osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, jotka liittyvät kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen, ihmisoikeuksien suojelu mukaan lukien, ja

- a) joilla kielletään liiketoimet kyseisen oikeushenkilön tai soveltamisalaan kuuluvan yrityksen kanssa; tai
- b) joita rikottaisiin tai kierrettäisiin, jos tämän jakson mukaiset edut myönnettäisiin kyseiselle oikeushenkilölle tai soveltamisalaan kuuluvalla yritykselle, myös silloin kun toimenpiteillä kielletään liiketoimet sellaisen henkilön kanssa, joka omistaa kyseisen oikeushenkilön tai yrityksen tai jolla on siihen määräysvalta.

3 JAKSO

RAJAT YLITTÄVÄ PALVELUKAUPPA

197 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä jaksoa sovelletaan osapuolen toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat toisen osapuolen palveluntarjoajien rajat ylittävään palvelujen kauppaan.

198 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloön ja tämän sopimuksen liitteeseen 12-C kirjattujen sitoumusten kattamilla aloilla toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää samanlaisissa tilanteissa omille palveluilleen ja palveluntarjoajilleen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 190 artiklan soveltamista.
2. Osapuoli voi täyttää 1 kohdan vaatimuksen myöntämällä toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille joko muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun kuin se myöntää omille palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.
3. Muodollisesti samanlaisen tai erilaisen kohtelun katsotaan olevan vähemmän edullinen, jos se muuttaa kilpailuedellytyksiä osapuolen palvelujen tai palveluntarjoajien eduksi verrattuna toisen osapuolen palveluihin tai palveluntarjoajiin.
4. Tämän artiklan määräysten ei voida tulkita velvoittavan osapuolta korvaamaan luontaisia kilpailuhaittoja, jotka johtuvat asianomaisten palvelujen tai palveluntarjoajien ulkomaalaisuudesta.

199 ARTIKLA

Asteittainen vapauttaminen

1. Osapuolet pyrkivät tämän jakson mukaisesti toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet rajat ylittävän palvelukaupan lisäämisen mahdollistamiseksi asteittain ottaen huomioon osapuolten palvelualojen kehityksen.
2. Kauppakokoonpanossaan toimiva yhteistyökomitea antaa suosituksia 1 kohdan täytäntöönpanemiseksi.
3. Osapuolet pyrkivät välttämään sellaisten toimenpiteiden hyväksymistä, jotka muuttavat rajat ylittävää palvelukauppaa koskevat edellytykset rajoittavammiksi kuin ne olivat tämän sopimuksen allekirjoituspäivää edeltäneenä päivänä.

200 ARTIKLA

Etujen kieltäminen

Osapuoli voi evätä tämän jakson mukaiset edut toisen osapuolen palveluntarjoajalta, jos epäävä osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden, ihmisoikeuksien suojelelun mukaan lukien, ylläpitämiseen liittyviä toimenpiteitä,

- a) joilla kielletään liiketoimet kyseisen palveluntarjoajan kanssa; tai

- b) joita rikottaisiin tai kierrettäisiin, jos tämän jakson mukaiset edut myönnettäisiin kyseiselle palveluntarjoajalle, myös silloin kun toimenpiteillä kielletään liiketoimet sellaisen henkilön kanssa, joka omistaa palveluntarjoajan tai jolla on määräysvalta siihen.

4 JAKSO

LUONNOLLISTEN HENKILÖIDEN MAAHANTULO JA TILAPÄINEN OLESKELU LIIKETOIMINTAA VARTEN

201 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä jaksoa sovelletaan osapuolen toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat palvelujen tarjontaan seuraaviin luokkiin kuuluvien toisen osapuolen luonnollisten henkilöiden osapuolen alueelle tulon ja osapuolen alueella tapahtuvan tilapäisen oleskelun kautta:
 - a) sijoittautumisen vuoksi matkustavat liikematkustajat;
 - b) sopimusperusteiset palveluntarjoajat; ja
 - c) yrityksen sisäisesti siirretyt työntekijät.

2. Niiltä osin kuin tässä jaksossa ei vahvisteta sitoumuksia sovelletaan edelleen osapuolen lainsäädännössä vahvistettuja kaikkia luonnollisten henkilöiden maahantuloa ja tilapäistä oleskelua koskevia vaatimuksia, mukaan lukien määräyksiä, jotka koskevat oleskelun pituutta.
3. Sen estämättä, mitä tässä jaksossa määrätään, sovelletaan edelleen kaikkia osapuolten lainsäädännössä vahvistettuja vaatimuksia, jotka koskevat työtä ja sosiaaliturvatoimenpiteitä, myös vähimmäispalkkaa ja työehtosopimuksia koskevia sääntöjä.
4. Luonnollisten henkilöiden saapumista ja tilapäistä oleskelua liiketoimintaa varten koskevia sitoumuksia ei sovelleta tapauksiin, joissa saapumisen tai tilapäisen oleskelun tarkoituksena tai vaikutuksena on muuttaa työriidan tai johdon riidan tai näitä koskevien neuvotteluiden tulosta tai työllistää joku luonnollinen henkilö, joka on osallisena tällaisessa riidassa tai neuvottelussa.
5. Tässä jaksossa tarkoitetaan
- a) 'sijoittautumisen vuoksi matkustavilla liikematkustajilla' luonnollisia henkilöitä, jotka työskentelevät johtavassa asemassa osapuolen oikeushenkilössä ja jotka
- i) ovat vastuussa tällaisen oikeushenkilön yrityksen perustamisesta toisen osapuolen alueella;
- ii) eivät tarjoa palveluja eivätkä toteuta muuta taloudellista toimintaa kuin sitä, mitä kyseisen yrityksen sijoittautuminen edellyttää; ja
- iii) eivät saa korvausta toisen osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä;

- b) 'sopimusperusteisella palveluntarjoajalla' luonnollista henkilöä, joka työskentelee muutoin kuin työnvälitys- ja henkilöstönhankintapalvelujen toimiston kautta osapuolen oikeushenkilössä, joka ei ole sijoittautunut toisen osapuolen alueelle ja joka on tehnyt vilpittömässä mielessä palvelusopimuksen¹ palvelujen tarjoamisesta toisen osapuolen alueella olevalle lopulliselle kuluttajalle, mikä edellyttää tilapäistä läsnäoloa sen työntekijältä²,
- i) jotka ovat tarjonneet näitä palveluja oikeushenkilön työntekijöinä vähintään yhden vuoden ajan välittömästi ennen maahantuloa ja tilapäistä oleskelua koskevan hakemuksen päivämäärää;
- ii) joilla on kyseisenä päivänä
- A) Euroopan unionin luonnollisten henkilöiden osalta vähintään kolmen vuoden ja Uzbekistanin tasavallan luonnollisten henkilöiden osalta vähintään viiden vuoden työkokemus tehtäviin liittyvältä alalta³;
- B) korkeakoulututkinto tai vastaavan osaamistason osoittava pätevyys⁴; ja
- C) ammattipätevyys, jota vaaditaan lakisääteisesti kyseisen toiminnan harjoittamiseksi toisessa osapuolella; ja
- iii) jotka eivät saa korvausta toisen osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä;

¹ Euroopan unionin osalta vilpittömässä mielessä tehty sopimus voidaan tehdä enintään 12 kuukauden ajaksi.

² Tässä b alakohdassa tarkoitettun palvelusopimuksen on oltava sen osapuolen lain vaatimusten mukainen, jossa sopimus pannaan täytäntöön.

³ Hankittu täysi-ikäisenä.

⁴ Jos tutkintoa ei ole suoritettu tai pätevyyttä hankittu sen osapuolen alueella, jossa palvelu tarjotaan, tämä osapuoli voi arvioida, vastaako tutkinto tai kelpoisuus sen alueella vaadittavaa korkeakoulututkintoa.

- c) 'yrityksen sisäisesti siirretyillä työntekijöillä' tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä, jotka
- i) ovat olleet osapuolen jonkin oikeushenkilön tai sen sivuliikkeen palveluksessa tai osakkaana vähintään yhden vuoden ajan välittömästi ennen maahantuloa ja tilapäistä oleskelua toisen osapuolen alueella koskevan hakemuksen tekopäivää;
 - ii) asuvat toisen osapuolen alueen ulkopuolella hakemisajankohtana;
 - iii) on tilapäisesti siirretty sellaiseen oikeushenkilön yritykseen toisen osapuolen alueella, joka kuuluu lähettävän oikeushenkilön yritysryhmään tai on sen sivuliike, mukaan lukien sen edustustoimisto, tytäryhtiö, sivuliike tai emoyritys¹; ja
 - iv) Euroopan unionin osalta kuuluvat seuraaviin ryhmiin:
 - A) johtavassa asemassa olevat henkilöt, jotka ensisijaisesti vastaavat yrityksen johtamisesta² ja joita valvovat tai neuvovat pääasiassa yrityksen hallitus tai osakkeenomistajat taikka näitä vastaavat tahot, ja joiden tehtäviin kuuluvat vähintään seuraavat:
 - 1) yrityksen, sen osaston tai alaosaston johtaminen;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että johtajia ja asiantuntijoita saatetaan vaatia osoittamaan, että heillä on siinä oikeushenkilössä tarvittava ammattipätevyys ja kokemus, johon heidät siirretään.

² Selvennyksenä todetaan, että vaikka johtajat tai johtohenkilöstö eivät suoraan suorita tehtäviä, jotka koskevat palvelujen tosiasiallista tarjoamista, tämä ei estä heitä edellä kuvattujen työtehtäviensä yhteydessä suorittamasta tehtäviä, jotka saattavat olla välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi.

- 2) muun valvonta-, asiantuntija- tai johtotehtävissä toimivan henkilöstön työn ohjaus ja valvonta; ja
 - 3) toimivalta suositella työhönottoa, irtisanomisia tai muita henkilöstöön liittyviä toimia; tai
- B) asiantuntijat, joilla on erityistä yrityksen toimialojen, tekniikoiden tai johtamisen kannalta olennaista osaamista, jonka arvioinnissa otetaan huomioon yrityksen kannalta erityisen osaamisen lisäksi se, onko kyseisellä henkilöllä huomattava pätevyys ja riittävä ammattikokemus erityistä teknistä osaamista vaativassa työssä tai toiminnassa, sekä henkilön mahdollinen kuuluminen luvanvaraisten ammattien harjoittajiin; tai
- v) Uzbekistanin tasavallan osalta tekevät työtään kyseisen osapuolen alueella, eivät ole Uzbekistanin tasavallan kansalaisia ja täyttävät seuraavat vähimmäisvaatimukset:
- A) he ovat suorittaneet harjoitettavaan ammattiin liittyvän korkeakoulututkinnon;
 - B) heillä on vähintään viiden vuoden kokemus aiotulta toimialalta; ja
 - C) heidän vuosipalkkansa Uzbekistanin tasavallassa vastaa vähintään 22 000:ta erityisnosto-oikeutta.

202 ARTIKLA

Yrityksen sisäisesti siirretyt työntekijät ja sijoittautumisen vuoksi matkustavat liikematkustajat

1. Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluettelon ja tämän sopimuksen liitteen 12-B kattamien toimialojen, osa-alojen ja toimintojen osalta ja niissä esitettyjen varaumien mukaisesti¹

a) osapuoli sallii

i) yrityksen sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden ja lyhytaikaisten liikematkustajien maahantulon ja tilapäisen oleskelun; ja

ii) toisen osapuolen yrityksen sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden työskentelyn sen alueella; ja

b) osapuoli ei pidä voimassa tai ota käyttöön alueellisen jaon pohjalta tai koko alueellaan lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellisen tarveharkinnan muodossa olevia tai syrjiviä rajoituksia niiden luonnollisten henkilöiden yhteismäärälle, joita yrityksellä voi olla tietyllä alalla palveluksessaan yrityksen sisäisesti siirrettyinä työntekijöinä ja sijoittautumisen vuoksi matkustavina liikematkustajina.

2. Oleskelun sallittu kesto on yrityksen sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden osalta enintään kolme vuotta ja sijoittautumisen vuoksi matkustavien liikematkustajien osalta 90 päivää².

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että jos osapuoli on esittänyt liitteessä 12-D tai 12-A varauman, tällainen varauma on varauma myös tähän artiklaan nähden siinä määrin kuin varaumassa esitetty tai sallittu toimenpide vaikuttaa sellaisen luonnollisen henkilön kohteluun, joka saapuu toisen osapuolen alueelle tai oleskelee siellä tilapäisesti liiketoimintaa varten.

² Euroopan unionin osalta 90 päivää lasketaan minkä tahansa kuuden kuukauden kauden ajalta.

203 ARTIKLA

Sopimusperusteiset palveluntarjoajat

1. Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluettelon tai tämän sopimuksen liitteen 12-D kattamien toimialojen, osa-alojen ja toimintojen osalta ja niissä esitettyjen varaumien¹ mukaisesti osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa lukumääraisten kiintiöiden tai taloudellisen tarveharkinnan muodossa olevia tai syrjiviä rajoituksia toisen osapuolen sopimusperusteisten palveluntarjoajien, joille sallitaan väliaikainen maahantulo, yhteismäärälle.
2. Tämän artiklan nojalla myönnetty pääsy koskee ainoastaan sopimuksen kohteena olevaa palvelua eikä luo oikeutta käyttää sen osapuolen ammattinimikettä, jonka alueella palvelua tarjotaan.
3. Palvelusopimuksen kattamien henkilöiden määrä ei saa olla suurempi kuin on tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi sen osapuolen lain edellyttämällä tavalla, jonka alueella palvelua tarjotaan.
4. Oleskelun sallittu kesto on yhteenlaskettuna kolme kuukautta 12 kuukauden ajanjaksolla tai sopimuksen kesto sen mukaan, kumpi näistä on lyhyempi.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että jos osapuoli on tehnyt varauman liitteessä 12-A tai liitteessä 12-B, varauma on myös tätä artiklaa koskeva varauma siltä osin kuin varauman mukainen tai sillä sallittu toimenpide vaikuttaa sellaisen luonnollisen henkilön kohteluun liiketoiminnan osalta, joka saapuu toisen osapuolen alueelle ja oleskelee siellä tilapäisesti.

204 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kumpikin osapuoli asettaa julkisesti saataville tiedot toimenpiteistä, jotka liittyvät 201 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toisen osapuolen luonnollisten henkilöiden maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen on mahdollisuuksien mukaan sisällettävä muun muassa seuraavat luonnollisten henkilöiden maahantulon ja tilapäisen oleskelun kannalta merkitykselliset tiedot:
 - a) maahantulon edellytykset;
 - b) suuntaa antava luettelo asiakirjoista, joita voidaan vaatia edellytysten täyttymisen todentamiseksi;
 - c) suuntaa antava käsittelyaika;
 - d) sovellettavat maksut;
 - e) muutoksenhakumenettelyt tarvittaessa; ja
 - f) asiaa koskevat yleisesti sovellettavat lait, jotka liittyvät luonnollisten henkilöiden maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun.

5 JAKSO

SÄÄNTELYKEHYS

A ALAJAKSO

KANSALLINEN SÄÄNTELY

205 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä jaksoa sovelletaan ainoastaan aloihin, joita koskevat sitoumukset on lueteltu tämän sopimuksen liitteessä 12-A, Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloissa sekä tämän sopimuksen liitteissä 12-B, 12-C ja 12-D, jotka liittyvät lupavaatimuksiin ja -menettelyihin sekä pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin, jotka vaikuttavat

- a) rajat ylittävään palvelujen kauppaan;
- b) sijoittautumiseen tai toimintaan; tai
- c) edellä 201 artiklassa tarkoitettuihin luonnollisten henkilöiden luokkiin kuuluvien osapuolen luonnollisten henkilöiden läsnäolon kautta tapahtuvaan palvelujen tarjoamiseen toisen osapuolen alueella.

2. Tässä jaksossa tarkoitetaan

- a) 'toimivaltaisella viranomaisella' keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelintä ja viranomaista tai julkishallinnon ulkopuolista elintä, joka käyttää keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten sille siirtämiä valtuuksia ja jolla on valtuudet tehdä lupapäätöksiä, jotka koskevat palvelun tarjoamista, myös sijoittautumisen kautta tapahtuvaa, tai lupapäätöksiä, jotka koskevat yrityksen sijoittautumista muuta taloudellista toimintaa kuin palvelun tarjoamista varten;
- b) 'lupamenettelyllä' hallinnollisia tai menettelyä koskevia sääntöjä, joita henkilön, joka hakee lupaa 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitettuun toimintaan, mukaan lukien luvan muuttaminen tai uusiminen, on noudatettava lupavaatimukset täyttääkseen;
- c) 'lupavaatimuksilla' muita kuin pätevyyttä koskevia sisällöllisiä vaatimuksia, jotka henkilön on täytettävä saadakseen tai uusiakseen luvan tai muuttaakseen lupaa 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitettuun toimintaan;
- d) 'pätevyysmenettelyillä' hallinnollisia tai menettelyä koskevia sääntöjä, joita luonnollisen henkilön on noudatettava osoittaakseen pätevyysvaatimusten täyttymisen ja saadakseen luvan palvelun tarjoamiseen; ja
- e) 'pätevyysvaatimuksilla' sisällöllisiä vaatimuksia, jotka liittyvät luonnollisen henkilön pätevyyteen tarjota jokin palvelu ja joiden täyttymisen osoittamista edellytetään luvan saamiseksi palvelun tarjoamista varten.

Lupia ja pätevyyttä koskevat edellytykset

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että lupavaatimuksia ja -menettelyjä sekä pätevyysvaatimuksia ja -menettelyjä koskevat toimenpiteet perustuvat kriteereihin, joilla estetään toimivaltaisia viranomaisia käyttämästä harkintavaltaansa mielivaltaisesti. Tällaiset kriteerit on vahvistettava etukäteen, ja niiden on oltava selkeitä, yksiselitteisiä, objektiivisia, läpinäkyviä ja sekä yleisesti että asianosaisten saatavilla.
2. Toimivaltaisen viranomaisen on myönnettävä lupa tai toimilupa heti, kun asianmukaisen tarkastelun perusteella on todettu, että hakija täyttää sen saamisen edellytykset.
3. Kumpikin osapuoli pitää yllä oikeudellisia, välitys- tai hallinnollisia tuomioistuimia tai menettelyjä, jotka mahdollistavat nopean uudelleenkäsittelyn ja tarvittaessa asianmukaiset oikaisukeinot vahinkoa kärsineen toisen osapuolen palveluntarjoajan tai oikeushenkilön pyynnöstä silloin, kun kyse on hallinnollisista päätöksistä, jotka koskevat sijoittautumista, rajat ylittävää palvelujen kauppaa tai luonnollisten henkilöiden tilapäistä oleskelua liiketoimintaa varten. Siinä tapauksessa, että edellä mainitut menettelyt eivät ole riippumattomia elimestä, jolle on uskottu asianomaisen hallinnollisen päätöksen tekeminen, kummankin osapuolen on taattava, että menettelyt mahdollistavat tehokkaasti asian objektiivisen, puolueettoman tarkastelun.
4. Jos tiettyyn toimintaan saatavilla olevien lupien määrää on rajoitettu vähäisistä luonnonvaroista tai teknisistä valmiuksista johtuvista syistä, kumpikin osapuoli soveltaa mahdollisten ehdokkaiden valintaan menettelyä, jolla varmistetaan tasapuolisuus ja avoimuus, erityisesti tiedottamalla menettelyn aloittamisesta, toteuttamisesta ja päättämisestä riittävän laajasti. Valintamenettelyn sääntöjä laatiessaan kumpikin osapuoli voi ottaa huomioon oikeutetut politiikkatavoitteet, mukaan lukien terveyteen, turvallisuuteen, ympäristönsuojeluun ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyvät näkökohdat.

Lupia ja pätevyyttä koskevat menettelyt

1. Lupa- ja pätevyysmenettelyjen on oltava selkeitä ja ennalta julkisesti ilmoitettuja, eivätkä ne itsessään saa rajoittaa palvelun tarjoamista tai muun taloudellisen toiminnan harjoittamista. Kumpikin osapuoli varmistaa, että tällaiset menettelyt ja muodollisuudet ovat mahdollisimman yksinkertaisia eivätkä tarpeettomasti mutkista tai viivytä palvelun tarjoamista tai muun taloudellisen toiminnan harjoittamista. Mahdollisesti perittävien lupamaksujen¹ olisi oltava kohtuullisia ja läpinäkyviä, eivätkä ne saa itsessään rajoittaa kyseisen palvelun tarjoamista tai kyseisen taloudellisen toiminnan harjoittamista.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimivaltaisen viranomaisen menettelyt ja päätökset ovat puolueettomia kaikkien hakijoiden osalta. Toimivaltaisen viranomaisen olisi tehtävä päätöksensä riippumattomasti, eikä se saisi olla vastuussa toiminnastaan siihen palvelua tarjoavaan tai taloudellista toimintaa harjoittavaan henkilöön nähden, jolta toimilupaa tai lupaa edellytetään.
3. Jos hakemuksille on määräaika, hakijalle on jätettävä kohtuullisesti aikaa hakemuksen tekemiseen. Toimivaltaisen viranomaisen on aloitettava hakemuksen käsittely ilman aiheutonta viivytystä. Sähköiset hakemukset olisi mahdollisuuksien mukaan hyväksyttävä samoin aitousa koskevin edellytyksin kuin paperilla toimitettavat hakemukset.
4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että hakemuksen käsittely, myös lopullisen päätöksen tekeminen, saatetaan loppuun kohtuullisessa ajassa valmiin hakemuksen toimittamisen jälkeen. Kumpikin osapuoli pyrkii vahvistamaan ja asettamaan julkisesti saataville ohjeellisen määräajan hakemusten käsittelylle.

¹ Lupamaksuihin eivät sisälly huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjittämättömästä luvan myöntämistavasta johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.

5. Hakijan pyynnöstä toimivaltaisen viranomaisen on ilman aiheetonta viivytystä annettava tietoja hakemuksen käsittelyvaiheesta.
6. Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava hakijalle kohtuullisessa ajassa hakemuksen vastaanottamisesta, jos se katsoo hakemuksen puutteelliseksi, ja mahdollisuuksien mukaan yksilöitävä hakemuksen täydentämiseksi vaadittavat lisätiedot ja tarjottava mahdollisuus korjata puutteet.
7. Toimivaltaisen viranomaisen olisi alkuperäisten asiakirjojen sijaan mahdollisuuksien mukaan hyväksyttävä oikeiksi todistetut kopiot.
8. Jos toimivaltainen viranomainen hylkää hakemuksen, sen on ilmoitettava tästä hakijalle kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä. Pyydettyäessä sen on myös ilmoitettava hakijalle hakemuksen hylkäämisen syyt sekä määräaika, jonka kuluessa päätökseen voi hakea muutosta. Hakijalle olisi annettava kohtuullisen ajan kuluessa mahdollisuus toimittaa uusi hakemus.
9. Kummankin osapuolen on varmistettava, että myönnetty toimilupa tai lupa tulee ilman aiheetonta viivytystä voimaan siinä vahvistettujen ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

B ALAJAKSO

JAKELUPALVELUT

208 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tässä jaksossa vahvistetaan sääntelykehyksen periaatteet sellaisten jakelupalvelujen tarjoamiselle, joita koskevat sitoumukset on lueteltu tämän sopimuksen liitteessä 12-A, Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloissa sekä tämän sopimuksen liitteissä 12-B, 12-C ja 12-D.
2. Tässä jaksossa tarkoitetaan:
 - a) 'jakelupalveluilla' posti-, pikalähetys- tai pikapostipalveluja, joihin kuuluvat seuraavat toiminnot: postilähetysten kerääminen, lajittelu, kuljetus ja jakelu;
 - b) 'pikalähetyspalveluilla' postilähetysten nopeutettua ja luotettavampaa keräämistä, lajittelua, kuljetusta ja jakelua, joihin voi kuulua lisäarvoa tuovia elementtejä, kuten nouto lähtöpisteestä, henkilökohtainen toimitus vastaanottajalle, jäljittäminen, mahdollisuus muuttaa määräpaikkaa ja vastaanottajaa kuljetuksen aikana tai vastaanottovahvistus;
 - c) 'pikapostipalveluilla' kansainvälisiä pikalähetyspalveluja EMS Cooperativen kautta, joka on Maailman postiliiton alaisuudessa toimiva nimettyjen postitoiminnan harjoittajien vapaaehtoinen yhdistys;

- d) 'toimiluvalla' lupaa, jonka osapuolen sääntelyviranomainen voi myöntää jakelupalvelujen tarjoajalle, jotta kyseinen tarjoaja voi tarjota posti-, pikälähetys- tai pikapostipalveluja;
- e) 'postilähetyksellä' jakelupalvelujen kuljetettavaksi annettavaa, enintään 31,5 kg:n painoista valmista lähetystä, joka on osoitettu jollekin vastaanottajalle ja joka voi olla esimerkiksi kirje tai paketti;
- f) 'monopolilla' yksinoikeutta tarjota tiettyjä jakelupalveluja osapuolen alueella tai sen osassa kyseisen osapuolen lainsäädännön nojalla; ja
- g) 'yleispalvelulla' tietynlaatuisten jakelupalvelujen pysyvää tarjontaa kaikille käyttäjille kohtuullisin hinnoin osapuolen koko alueella tai sen osassa.

209 ARTIKLA

Yleispalvelu

1. Kummallakin osapuolella on oikeus määritellä, minkälaisen yleispalveluvelvoitteen se haluaa pitää voimassa, ja oikeus päättää velvoitteen soveltamisalasta ja täytäntöönpanosta. Yleispalveluvelvoitteita hallitaan läpinäkyvästi, syrjimättömästi ja puolueettomalla tavalla kaikkien niiden toimittajien osalta, joita velvoite koskee.
2. Jos osapuoli vaatii, että saapuvia pikapostipalveluja on tarjottava yleispalveluna, se ei sovelleta kyseisiin palveluihin muihin kansainvälisiin pikälähetyspalveluihin verrattuna suotuisampaa kohtelua.

210 ARTIKLA

Yleispalvelun rahoitus

Osapuoli ei saa määrätä yleispalveluvelvoitteen piiriin kuulumattoman jakelupalvelun tarjoamisesta maksuja yleispalvelun tarjoamisen rahoittamista varten¹.

211 ARTIKLA

Markkinoita vääristävien käytäntöjen ehkäiseminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että yleispalveluvelvoitteen ja postimonopoliin piiriin kuuluvien jakelupalvelujen tarjoajat eivät toimi markkinoita vääristävällä tavalla.

212 ARTIKLA

Toimiluvat

1. Jos osapuoli vaatii toimiluvan jakelupalvelujen tarjontaa varten, sen on julkistettava
 - a) kaikki toimilupavaatimukset sekä aika, joka yleensä tarvitaan toimilupahakemusta koskevan päätöksen tekemiseen; ja

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että tätä kohtaa ei sovelleta yleisesti sovellettaviin verotustoimenpiteisiin tai hallinnollisiin maksuihin.

b) toimilupien ehdot ja edellytykset.

2. Toimiluvan menettelyjen, velvoitteiden ja vaatimusten on oltava läpinäkyviä ja syrjimättömiä ja perustuttava objektiivisiin kriteereihin.

3. Jos toimivaltainen viranomainen hylkää toimilupahakemuksen, sen on ilmoitettava hakijalle kirjallisesti hylkäämisen syyt. Kumpikin osapuoli vahvistaa riippumattoman elimen välityksellä tapahtuvan muutoksenhakumenettelyn, joka on sellaisten hakijoiden saatavilla, joiden toimilupahakemus on hylätty. Kyseinen riippumaton elin voi olla tuomioistuin.

213 ARTIKLA

Sääntelyelimen riippumattomuus

1. Kumpikin osapuoli perustaa sääntelyelimen tai pitää yllä sääntelyelintä, joka on oikeudellisesti erillinen ja toiminnallisesti riippumaton kaikista jakelupalvelujen tarjoajista. Jos osapuoli omistaa jakelupalvelujen tarjoajan tai osapuolella on siihen määräysvalta, sen on varmistettava, että sääntelytoiminta ja omistajuuteen tai määräysvaltaan liittyvä toiminta erotetaan rakenteellisesti tosiasiallisesti toisistaan.

2. Sääntelyviranomaisten on suoritettava tehtävänsä läpinäkyvästi ja kohtuullisessa ajassa, ja niillä on oltava riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit tehtäviensä hoitamiseen. Niiden päätösten on oltava puolueettomia kaikkien markkinaosapuolten suhteen.

C ALAJAKSO

TELEPALVELUT

214 ARTIKLA

Soveltamisala

Tässä jaksossa vahvistetaan sellaisiin televerkkoihin ja -palveluihin vaikuttavat sääntelykehyksen periaatteet, joita koskevat sitoumukset on lueteltu tämän sopimuksen liitteessä 12-A, Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloissa sekä tämän sopimuksen liitteissä 12-B, 12-C ja 12-D.

215 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä jaksossa tarkoitetaan

- a) 'liitännäistoiminnoilla' palveluja, fyysisiä infrastruktuureja ja muita televerkkoon tai -palveluun liittyviä toimintoja, jotka mahdollistavat palvelujen tarjoamisen tai tukevat sitä kyseisen verkon tai palvelun kautta, tai joilla on mahdollisuus toimia näin;

- b) 'välttämättömillä laitteilla' yleisen televerkon ja -palvelun laitteita,
 - i) jotka tarjoaa ainoastaan tai pääasiassa yksi tarjoaja tai rajallinen määrä tarjoajia; ja
 - ii) joiden korvaaminen palvelun tarjoamista varten ei ole taloudellisesti tai teknisesti mahdollista;
- c) 'yhteenliittämisellä' saman televerkkojen tai -palvelujen tarjoajan tai eri tarjoajien käyttämien yleisten televerkkojen linkittämistä, jotta yhden tarjoajan käyttäjät voivat olla yhteydessä saman tai toisen tarjoajan käyttäjiin tai käyttää jonkin muun tarjoajan palveluja; palveluja voivat tarjota yhteenliittämiseen osallistuvat palveluntarjoajat tai kaikki muut palveluntarjoajat, joilla on pääsy verkkoon;
- d) 'vuokrajohdolla' telepalveluja tai -toimintoja, virtuaaliset mukaan lukien, joilla varataan kapasiteettia kahden tai useamman nimetyn pisteen välissä olevan tietyn käyttäjän käyttöön tai saataville;
- e) 'suurella palveluntarjoajalla' televerkkojen tai -palvelujen tarjoajaa, joka kykenee vaikuttamaan merkittävästi hintaa ja tarjontaa koskeviin osallistumisehtoihin asianomaisilla televerkkojen tai -palvelujen markkinoilla, koska se hallitsee välttämättömiä laitteita tai koska se voi käyttää markkina-asemaansa;
- f) 'verkkoelementillä' toiminnetta tai laitetta, jota käytetään telepalvelun tarjoamiseen, mukaan lukien kyseisen toiminteen tai laitteen avulla tarjottavat ominaisuudet, toiminnot ja valmiudet;

- g) 'yleisellä televerkolla' televerkkoa, jota käytetään ainoastaan tai pääasiallisesti yleisten telepalvelujen tarjoamiseen verkon liityntäpisteiden välillä;
- h) 'yleisellä palvelulla' mitä tahansa yleisesti tarjottavaa telepalvelua;
- i) 'televiestinnällä' signaalien lähettämistä ja vastaanottamista mitä tahansa elektromagneettista tapaa käyttäen;
- j) 'televerkolla' siirtojärjestelmiä sekä soveltuvin osin kytkentä- tai reitityslaitteistoa ja muita resursseja, muut kuin aktiiviset verkkoelementit mukaan lukien, joilla voidaan siirtää ja vastaanottaa signaaleja johtojen välityksellä, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla;
- k) 'televiestinnän sääntelyviranomaisella' elintä tai elimiä, joiden hoidettavaksi osapuoli on antanut tämän jakson soveltamisalaan kuuluvien televerkkojen ja -palvelujen sääntelyn;
- l) 'telepalvelulla' palvelua, joka koostuu kokonaan tai osittain signaalien, radio- ja televisiosignaalit mukaan lukien, lähettämisestä ja vastaanottamisesta televerkoissa, mukaan lukien radio- ja televisiotoiminnassa käytetyt verkot, mutta ei televerkkojen ja -palvelujen avulla siirrettyä sisältöä tarjoavia tai sisältöä toimituksellisessa valvonnassaan pitäviä palveluja;
- m) 'yleispalvelulla' tietynlaatuista vähimmäispalvelukokonaisuutta, joka on tarjottava kaikille käyttäjille tai tietyille käyttäjäryhmälle osapuolen alueella tai sen osassa maantieteellisestä sijainnista riippumatta ja kohtuullisin hinnoin; ja

- n) 'käyttäjällä' mitä tahansa luonnollista tai oikeushenkilöä, joka käyttää yleistä telepalvelua.

216 ARTIKLA

Televiestinnän sääntelyviranomainen

1. Kumpikin osapuoli perustaa televiestinnän sääntelyviranomaisen tai pitää yllä televiestinnän sääntelyviranomaista,
 - a) joka on oikeudellisesti erillinen ja toiminnallisesti riippumaton kaikista televerkkojen, -palvelujen tai -laitteiden tarjoajista;
 - b) joka käyttää menettelyjä ja tekee päätöksiä, jotka ovat puolueettomia kaikkien markkinaosapuolten kannalta;
 - c) joka toimii riippumattomasti eikä pyydä tai ota vastaan miltään muulta elimeltä ohjeita niiden tehtävien hoitamisessa, jotka sille on annettu lainsäädännön nojalla 218–220, 222 ja 223 artiklassa määrättyjen velvoitteiden täytäntöönpanon valvomiseksi;
 - d) jolla on sääntelyvaltuudet sekä riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit kyseisten tehtävien toteuttamiseksi;
 - e) jolla on valta varmistaa, että televerkkojen tai -palvelujen tarjoajat toimittavat sille pyynnöstä viipymättä kaikki tiedot, mukaan lukien taloudelliset tiedot, jotka tarvitaan kyseisten tehtävien suorittamiseksi;

- f) joka käsittelee kaikkia e alakohdan mukaisesti tehdyn pyynnön nojalla vastaanotettuja pyydettyjä tietoja luottamuksellisuusvaatimusten mukaisesti; ja
 - g) joka käyttää toimivaltuuksiaan läpinäkyvästi ja viivytyksittä.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että televiestinnän sääntelyviranomaisen tehtävät julkaistaan helposti saatavilla olevassa, selkeässä muodossa varsinkin, jos tehtävät on osoitettu useammalle kuin yhdelle elimelle.
3. Jos osapuolella on omistussuosuuksia tai määräysvaltaa televerkkojen tai -palvelujen tarjoajassa, sen on pyrittävä varmistamaan, että sääntelytoiminta ja omistajuuteen tai määräysvaltaan liittyvä toiminta erotetaan rakenteellisesti tosiasiallisesti toisistaan.
4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että televerkkojen tai -palvelujen käyttäjällä tai tarjoajalla, johon televiestinnän sääntelyviranomaisen tekemä päätös vaikuttaa, on oikeus hakea muutosta muutoksenhakuelimeltä, joka on riippumaton sekä sääntelyviranomaisesta että muista tahoista, joihin asia vaikuttaa. Päätös on voimassa, kunnes muutoksenhakuprosessissa on annettu ratkaisu, jollei määrätä väliaikaisia toimenpiteitä osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

217 ARTIKLA

Televerkkojen tai -palvelujen tarjoamista koskeva lupa

1. Jos osapuoli edellyttää lupaa televerkkojen tai -palvelujen tarjoamista varten, sen on asetettava julkisesti saataville luvanvaraiset palvelutyypit sekä kaikki lupaperusteet, sovellettavat menettelyt ja kyseiseen lupaan yleisesti liittyvät ehdot ja edellytykset.

2. Jos osapuoli edellyttää virallista lupapäätöstä, sen on ilmoitettava kohtuullinen aika, joka tavallisesti tarvitaan tällaisen päätöksen saamiseksi, ja ilmoitettava siitä avoimesti. Osapuoli pyrkii varmistamaan, että päätös tehdään määritetyn ajan kuluessa.
3. Luvan myöntämisperusteiden ja sovellettavien menettelyjen on oltava objektiivisia, läpinäkyviä, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia. Luvalle asetettujen tai siihen liittyvien velvoitteiden ja ehtojen on oltava läpinäkyviä, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia, ja niiden on liityttävä tarjottaviin palveluihin.
4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että hakija saa kirjallisesti tiedon luvan hylkäämisen tai peruuttamisen tai kyseistä tarjoajaa koskevien ehtojen asettamisen syystä. Tällaisissa tapauksissa hakijalla on oikeus hakea muutosta muutoksenhakuelimeltä.
5. Tarjoajille määrättävien hallinnollisten maksujen on oltava kohtuullisia, läpinäkyviä ja syrjimättömiä.

218 ARTIKLA

Yhteenliittäminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että yleisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoajalla on oikeus ja, jos toinen yleisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoaja niin pyytää, velvollisuus neuvotella yhteenliittämisestä yleisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoamista varten.

219 ARTIKLA

Pääsy ja käyttö

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaikille toisen osapuolen oikeushenkilön perustamille yrityksille ja toisen osapuolen palveluntarjoajille annetaan pääsy yleisiin televerkkoihin ja -palveluihin sekä näiden käyttömahdollisuus kohtuullisin ja syrjimättömin¹ ehdoin ja edellytyksin. Tätä velvoitetta sovelletaan muun muassa soveltamalla 2–5 kohtaa.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toisen osapuolen oikeushenkilöiden perustamilla yrityksillä tai toisen osapuolen palveluntarjoajilla on pääsy kaikkiin sen rajojen sisällä tai rajojen yli tarjottaviin yleisiin televerkkoihin ja -palveluihin, mukaan lukien yksityiset vuokrajohtot, sekä näiden käyttömahdollisuus ja varmistaa tätä varten, ellei 5 kohdasta muuta johdu, että tällaisille yrityksille ja palveluntarjoajille annetaan lupa:
 - a) hankkia tai vuokrata ja kiinnittää päätelaite tai muu laite, joka liitetään verkkoon ja joka on välttämätön niiden toiminnan harjoittamiselle;
 - b) kytkeä yksityisiä vuokrajohtoja tai omistusjohtoja julkisiin televerkkoihin tai toisen yrityksen tai palveluntarjoajan vuokrajohtoihin tai omistusjohtoihin; ja
 - c) käyttää toiminnassaan valitsemiaan käyttöprotokollia sen lisäksi, mikä on tarpeen, jotta varmistetaan telepalvelujen yleinen saatavuus.

¹ Tätä artiklaa sovellettaessa 'syrjimättömällä' tarkoitetaan suosituimmuuskohtelua ja kansallista kohtelua sellaisina kuin ne määritellään 194 artiklassa sekä kohtelua vähintään yhtä edullisin ehdoin ja edellytyksin kuin ne, jotka myönnetään samankaltaisten yleisten televerkkojen tai -palvelujen käyttäjille samanlaisissa tilanteissa.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toisen osapuolen oikeushenkilöiden perustamat yritykset tai toisen osapuolen palveluntarjoajat voivat käyttää yleisiä televerkkoja ja -palveluja tiedonsiirtoon sen rajojen sisällä ja rajojen yli, mukaan lukien niiden yrityksen sisäinen viestintä, ja saadakseen pääsyn kumman tahansa osapuolen alueella tietokannoissa pidettyihin tai muulla tavalla koneellisesti luettavassa muodossa säilytettyihin tietoihin.
4. Sen estämättä, mitä 3 kohdassa määrätään, osapuoli voi ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä viestinnän turvallisuuden ja luottamuksellisuuden takaamiseksi ottaen huomioon vaatimuksen, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi palvelukaupan peiteltyyn rajoittamiseen, mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään tai tämän luvun mukaisten etujen mitätöimiseen tai heikentämiseen.
5. Kumpikin osapuoli varmistaa, että pääsulle yleisiin televerkkoihin tai -palveluihin tai näiden käyttömahdollisuudelle ei aseteta muita ehtoja kuin ne, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan
- a) turvata yleisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoajien julkisen palvelun velvollisuudet ja erityisesti niiden mahdollisuudet pitää palvelujaan yleisesti saatavilla; tai
 - b) suojata yleisten televerkkojen tai -palvelujen teknistä eheyttä.
6. Tätä artiklaa aletaan soveltaa viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tai siitä päivästä alkaen, kun Uzbekistan liittyy WTO:hon, sen mukaan, kumpi ajankohdista on aikaisempi.

220 ARTIKLA

Televiestintäriitojen ratkaiseminen

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että mikäli televerkkojen tai -palvelujen tarjoajien välillä ilmenee riita, joka liittyy tästä jaksosta johtuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, televiestinnän sääntelyviranomaisen tekee riidan osapuolen pyynnöstä kohtuullisen ajan kuluessa sitovan päätöksen riidan ratkaisemiseksi.
2. Televiestinnän sääntelyviranomaisen päätös on saatettava yleisön saataville liikesalaisuuksia koskevia vaatimuksia noudattaen. Asianomaisille osapuolille on esitettävä päätöksen täydelliset perustelut, ja niillä on 217 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu muutoksenhakuoikeus.
3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu menettely ei estä asianomaista osapuolta saattamasta asiaa oikeusviranomaisen käsiteltäväksi.

221 ARTIKLA

Kilpailun suojaaminen suurilta palveluntarjoajilta

Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa asianmukaisia toimenpiteitä sen estämiseksi, että televerkkojen tai televiestintäpalvelujen tarjoajat, jotka joko yksin tai yhdessä ovat suuria palveluntarjoajia, ottavat käyttöön kilpailunvastaisia käytäntöjä tai jatkavat sellaisten soveltamista. Tällaisia kilpailunvastaisia käytäntöjä ovat erityisesti:

- a) kilpailua rajoittavien ristikkäistukien käyttö;
- b) kilpailijoilta saatujen tietojen käyttö kilpailua rajoittavasti; ja
- c) se, ettei muiden palveluntarjoajien käyttöön anneta ripeästi teknisiä tietoja välttämättömistä laitteista eikä kaupallisesti merkityksellisiä tietoja, joita ne tarvitsevat voidakseen tarjota palveluja.

222 ARTIKLA

Yhteenliittäminen suurten palveluntarjoajien kanssa

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että suuret yleisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoajat tarjoavat yhteenliittämismahdollisuuden kaikissa verkon teknisesti mahdollisissa kohdissa.

Tällainen yhteenliittämismahdollisuus on tarjottava

- a) syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin, mukaan lukien hinnat, tekniset standardit, eritelmät, laatu ja ylläpito, sekä yhtä laadukkaana kuin tällaisen suuren palveluntarjoajan omia vastaavia palveluja tai sen tytäryhtiöiden tai sidosyritysten vastaavia palveluita varten;
- b) kohtuullisessa ajassa ja soveltaen ehtoja ja edellytyksiä, mukaan lukien hinnat, tekniset standardit, eritelmät, laatu ja ylläpito, jotka ovat läpinäkyviä, taloudelliseen toteutettavuuteen nähden kohtuullisia ja riittävän eriteltyjä, jotta palveluntarjoajan ei tarvitse maksaa sellaisista verkkoelementeistä tai toiminteista, joita se ei tarvitse palvelunsa tarjoamiseen; ja
- c) käyttäjien enemmistölle tarjottujen verkon liityntäpisteiden lisäksi pyynnöstä muissa pisteissä sellaista maksua vastaan, joka perustuu tarvittavien lisätoimintojen rakentamiskustannuksiin.

2. Menettelyt, joita sovelletaan yhteenliittämiseen suurten palveluntarjoajien kanssa, on julkistettava.

3. Suurten palveluntarjoajien on julkistettava tapauksen mukaan joko yhteenliittämissopimustensa tai yhteenliittämistarjoustensa malli.

223 ARTIKLA

Pääsy suurten palveluntarjoajien välttämättömiin laitteisiin

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen alueella olevat suuret palveluntarjoajat antavat välttämättömät laitteensa yleisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoajien saataville kohtuullisin, läpinäkyvin ja syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin yleisten telepalvelujen tarjoamista varten silloin, kun tämä on välttämätöntä tehokkaan kilpailun saavuttamiseksi.
2. Jos televiestinnän sääntelyviranomaisen on tehtävä päätös 1 kohdan noudattamisen varmistamiseksi,
 - a) tällainen päätös on perusteltava todettujen tosiseikkojen ja televiestinnän sääntelyviranomaisen suorittaman markkina-arvion perusteella;
 - b) televiestinnän sääntelyviranomaisella on valtuudet:
 - i) määrittää ne välttämättömät laitteet, jotka suuren palveluntarjoajan on asetettava saataville; ja
 - ii) vaatia suurta palveluntarjoajaa tarjoamaan eriytetyn käyttöoikeuden välttämättömiksi laitteiksi määritettyihin verkkoelementteihinsä.

224 ARTIKLA

Rajalliset resurssit

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että rajallisten resurssien, mukaan lukien radiotaajuudet, numerot ja reititysoikeudet, käyttöoikeudet jaetaan ja myönnetään kohtuullisessa ajassa avoimella, objektiivisella, läpinäkyvällä, syrjimättömällä ja oikeasuhteisella tavalla ottaen huomioon yleishyödylliset tavoitteet. Käyttöoikeuksiin liittyvien menettelyjen, ehtojen ja velvoitteiden on perustuttava objektiivisiin, läpinäkyviin, syrjimättömiin ja oikeasuhteisiin kriteereihin.
2. Jaettujen taajuusalueiden kulloinenkin käyttö on julkaistava, mutta yksityiskohtaisia tietoja julkishallinnon erityisiin käyttötarkoituksiin osoitetuista radiotaajuuksista ei edellytetä.

225 ARTIKLA

Yleispalvelu

1. Kummallakin osapuolella on oikeus määritellä, millaiset yleispalveluvelvoitteet se haluaa pitää voimassa, ja oikeus päättää niiden soveltamisalasta ja täytäntöönpanosta.
2. Kumpikin osapuoli hallinnoi yleispalveluvelvollisuuksia läpinäkyvällä, objektiivisella ja syrjimättömällä tavalla, joka on neutraali kilpailun suhteen eikä aiheuta suurempaa rasitetta kuin osapuolen määrittämä yleispalvelu edellyttää.

3. Jos osapuoli päättää nimetä yleispalvelun tarjoajan, sen on varmistettava, että yleispalvelun tarjoajien nimeämismenettelyt ovat avoimia kaikille yleisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoajille. Valinta on tehtävä tehokkaalla, läpinäkyvällä ja syrjimättömällä tavalla.

4. Jos osapuoli päättää suorittaa korvausta yleispalvelun tarjoajille, sen on varmistettava, että tällainen korvaus ei ylitä yleispalveluvelvoitteen aiheuttamia nettokustannuksia.

226 ARTIKLA

Tietojen luottamuksellisuus

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että tarjoajat, jotka saavat tietoja toiselta tarjoajalta 219, 220, 223 ja 224 artiklan mukaisia järjestelyjä koskevien neuvottelujen myötä, käyttävät tällaisia tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu, ja huolehtivat aina toimitettujen tai tallennettujen tietojen luottamuksellisuudesta.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa yleisten televerkkojen tai -palvelujen käytön aikana tapahtuneen viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden sillä edellytyksellä, että tätä varten toteutettuja toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään tai palvelukaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

D ALAJAKSO

RAHOITUSPALVELUT

227 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä jaksoa sovelletaan rahoituspalvelujen tarjontaan vaikuttaviin toimenpiteisiin, joita koskevat sitoumukset on lueteltu tämän sopimuksen liitteessä 12-A, Euroopan unionin GATS-erityissitoumusluetteloissa sekä tämän sopimuksen liitteissä 12-B, 12-C ja 12-D.
2. Tätä jaksoa sovellettaessa 189 artiklan b kohdassa tarkoitettulla 'julkista valtaa käytettäessä toteutetulla toiminnalla tai tarjottavilla palveluilla' tarkoitetaan
 - a) raha- tai valuuttakurssipolitiikkaan liittyvää keskuspankin tai rahaviranomaisen tai muun julkisen elimen toimintaa;
 - b) lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään tai yleiseen eläkejärjestelmään kuuluvaa toimintaa; ja
 - c) muuta julkisen elimen toimintaa, joka toteutetaan osapuolen tai sen julkisten elinten puolesta tai takaamana tai niiden rahoitusvaroja käyttäen.

3. Jos osapuoli sallii rahoituspalvelujen tarjoajiensa harjoittaa jotakin tämän artiklan 2 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitettua toimintaa kilpailussa jonkin julkisen elimen tai rahoituspalvelujen tarjoajan kanssa, 189 artiklan q alakohdassa tarkoitetun 'palvelun' katsotaan sisältävän tällaisen toiminnan.

4. Edellä olevaa 189 artiklan b alakohtaa ei sovelleta tämän jakson soveltamisalaan kuuluviin palveluihin.

228 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä osastossa tarkoitetaan

a) 'rahoituspalvelulla' mitä tahansa osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajan tarjoamaa rahoitusluonteista palvelua, ja siihen kuuluvat seuraavat toiminnot:

i) vakuutustoiminta ja siihen liittyvät palvelut:

A) ensivakuutus (mukaan luettuna rinnakkaisvakuutus):

1) henkivakuutus;

2) vahinkovakuutus;

B) jälleenvakuutus ja edelleenvakuutus;

- C) vakuutusten välittäminen kuten vakuutusmeklarien ja -asiamiesten toiminta; ja
 - D) vakuutusten liitännäispalvelut, kuten neuvonta-, aktuaari-, riskinarviointi- ja vahingonkäsittelypalvelut;
- ii) pankkipalvelut ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuksia):
- A) talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanotto yleisöltä;
 - B) kaikenlaisen luotonanto, mukaan luettuina kulutusluotot, kiinnitysluotot, factoring-rahoitus ja liiketoimien rahoitus;
 - C) rahoitusleasing;
 - D) kaikki maksu- ja rahansiirtopalvelut, mukaan luettuina luotto- ja maksukortit, matkasekit ja pankkivekselit;
 - E) takaukset ja sitoumukset;
 - F) kaupankäynti omaan tai asiakkaiden lukuun pörssissä, OTC-markkinoilla tai muuten seuraavilla välineillä:
 - 1) rahamarkkinavälineet (mukaan lukien sekkit, vekselit ja talletustodistukset);
 - 2) ulkomaanvaluutta;

- 3) johdannaistuotteet, esimerkiksi futuurit ja optiot;
- 4) valuuttakursseihin ja korkoihin liittyvät välineet, mukaan lukien muun muassa swap-sopimukset ja korkotermiinit;
- 5) siirtokelpoiset arvopaperit;
- 6) muut siirtokelpoiset rahoitusvälineet ja rahoitusvarat, mukaan lukien jalometalliharkot;
- G) osallistuminen kaikenlaisten arvopapereiden liikkeeseenlaskuun, mukaan lukien merkintätakuut ja sijoitukset asiamiehenä (julkisesti tai yksityisesti) ja liikkeeseenlaskuun liittyvien palvelujen tarjoaminen;
- H) välitystoiminta rahamarkkinoilla;
- I) omaisuuden hoito, kuten käteisvarojen tai arvopaperisalkun hoito, kaikenlaatuinen yhteissijoitusten hoito, eläkerahastojen hoito sekä arvopapereiden talletus- ja notariaattipalvelut;
- J) rahoitusvaroihin, kuten arvopapereihin, johdannaistuotteisiin ja muihin siirtokelpoisiin välineisiin, liittyvät maksu- ja selvityspalvelut;
- K) rahoitustietojen antaminen ja siirto, rahoitusalan tietojenkäsittelyn ja siihen liittyvien ohjelmistojen tarjonta; ja

- L) neuvonta, välitys ja muut liitännäisrahoituspalvelut A–K alakohdassa tarkoitettujen toimintamuotojen osalta, mukaan lukien luottotiedot ja luottotietanalyysit, sijoituksiin ja arvopaperisalkkuihin liittyvä tutkimus ja neuvonta sekä yritysostoihin ja yritysten uudelleenjärjestelyyn ja strategiaan liittyvä neuvonta;
- b) 'rahoituspalvelujen tarjoajalla' osapuolen henkilöä, joka haluaa tarjota tai tarjoaa rahoituspalveluja, lukuun ottamatta julkisia elimiä;
- c) 'julkisella elimellä'
- i) osapuolen julkisia viranomaisia, keskuspankkia tai rahaviranomaista tai osapuolen omistuksessa tai määräysvallassa olevaa laitosta, jos sen pääasiallisena tehtävänä on hoitaa julkisia tehtäviä tai suorittaa julkishallintoon kuuluvia toimintoja, ei kuitenkaan laitosta, joka pääasiallisesti tarjoaa rahoituspalveluja kaupallisin ehdoin; tai
- ii) kyseisten tehtävien osalta yksityistä elintä, joka hoitaa tehtäviä, joita yleensä hoitaa keskuspankki tai rahaviranomainen;
- d) 'itsesääntelyorganisaatiolla' valtiosta riippumatonta elintä, mukaan lukien arvopaperi- tai futuuripörssiä tai arvopaperi- tai futuurimarkkinoita, selvitystoimistoa tai muuta organisaatiota tai yhdistystä, joka käyttää omaa tai sille valtion-, alue- tai paikallishallinnolta tai viranomaisilta siirrettyä sääntely- tai valvontavaltaa rahoituspalvelujen tarjoajiin nähden.

Vakauden ja luotettavuuden turvaamista koskeva poikkeus

1. Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä toiminnan vakauteen liittyvistä syistä, esimerkiksi
 - a) suojellakseen sijoittajia, tallettajia, vakuutuksenottajia tai sellaisia henkilöitä, joiden omaisuudenhoidosta vastaa rahoituspalvelujen tarjoaja;
 - b) varmistaakseen osapuolen rahoitusjärjestelmän luotettavuuden ja vakauden.
2. Jos tällaiset toimenpiteet eivät ole tämän sopimuksen mukaisia, niitä ei saa käyttää keinona välttää osapuolelle tämän sopimuksen mukaisesti kuuluvia sitoumuksia tai velvoitteita.
3. Tämän sopimuksen määräysten ei voida tulkita velvoittavan osapuolta paljastamaan yksittäisten asiakkaiden liiketoimiin ja tileihin liittyviä tietoja tai julkisten elinten hallussa olevia luottamuksellisia tai yksityisiä tietoja.

230 ARTIKLA

Kansainväliset standardit

Osapuolet pyrkivät parhaansa mukaan varmistamaan, että sääntelyä ja valvontaa, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumista sekä veropetosten ja veronkierron torjumista koskevat kansainvälisesti hyväksytyt standardit pannaan täytäntöön ja niitä sovelletaan osapuolten alueella. Tällaisia kansainvälisesti sovittuja normeja ovat muun muassa standardit, jotka ovat hyväksyneet Baselin pankkivalvontakomitea (etenkin *Core Principles for Effective Banking Supervision* – pankkivalvonnassa noudatettavat perusperiaatteet), kansainvälinen vakuutusvalvojien järjestö (etenkin *Insurance Core Principles* – vakuutusalan perusperiaatteet), kansainvälinen arvopaperimarkkinavalvojien yhteisö (etenkin *Objectives and Principles of Securities Regulation* – arvopaperikaupan sääntelyn tavoitteet ja periaatteet), rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä sekä OECD:n verotusta koskevaa avoimuutta ja tietojenvaihtoa käsittelevä maailmanlaajuinen foorumi.

231 ARTIKLA

Itsesääntelyorganisaatiot

Kun osapuoli edellyttää toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajalta liittymistä, osallistumista tai pääsyä johonkin itsesääntelyorganisaatioon, jotta se voi tarjota rahoituspalveluja ensimmäisen osapuolen alueella, kyseinen osapuoli varmistaa, että kyseinen itsesääntelyorganisaatio noudattaa 194 artiklassa määrättyjä velvoitteita.

232 ARTIKLA

Selvitys- ja maksujärjestelmät

Kumpikin osapuoli sallii alueelleen sijoittautuneiden toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajille pääsyn julkisten elinten ylläpitämiin maksu- ja selvitysjärjestelmiin sekä sellaisiin virallisiin rahoitus- ja jälleenrahoitusmahdollisuuksiin, jotka ovat käytettävissä tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä niillä ehdoilla ja edellytyksillä, joilla myönnetään kansallinen kohtelu. Tällä artiklalla ei anneta pääsyä osapuolen viimekäden rahoitusmahdollisuuksiin (*lender of last resort*).

E ALAJAKSO

KANSAINVÄLISET MERILIIKENNEPALVELUT

233 ARTIKLA

Soveltamisala ja velvoitteet

1. Tässä artiklassa vahvistetaan periaatteet, jotka koskevat kansainvälisten meriliikennepalvelujen vapauttamista.
2. Tässä jaksossa 'kansainväliseen meriliikenteeseen' sisältyvät ovelta ovelle -kuljetukset ja multimodaaliset kuljetukset, joilla tarkoitetaan tavaroiden kuljettamista useammalla kuin yhdellä liikennemuodolla, joihin sisältyy meriosuus, mutta ainoastaan yhdellä kuljetusasiakirjalla, minkä vuoksi tähän sisältyy kansainvälisten meriliikennepalvelujen tarjoajien oikeus tehdä suoraan sopimuksia muiden liikennemuotojen tarjoajien kanssa.

3. Siltä osin kuin on kyse huolintaliikkeiden toiminnasta 4 kohdassa tarkoitettujen palvelujen tuottamiseksi kansainväliselle meriliikenteelle, kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen oikeushenkilöiden perustaa alueelleen tytäryrityksiä tai sivuliikkeitä siten, että sijoittautumis- ja toimintaedellytykset eivät ole epäsuotuisampia kuin edellytykset, jotka myönnetään sen omille oikeushenkilöille tai kolmansien maiden oikeushenkilöiden tytäryrityksille tai sivuliikkeille, sen mukaan, kummat näistä ovat suotuisampia.

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitettuun toimintaan kuuluvat

- a) meriliikennepalvelujen markkinointi ja myynti sekä niihin liittyvät palvelut suoraan asiakkaalle tarjouksista laskutukseen saakka;
- b) kaikkien kuljetusmuotojen ja niihin liittyvien palvelujen hankkiminen ja jälleenmyynti, mukaan lukien yhdistetyn palvelun tarjoamiseksi tarpeelliset sisämaankuljetuspalvelut;
- c) kuljetusasiakirjojen, tulliasiakirjojen tai muiden kuljetettujen tavaroiden alkuperään tai ominaisuuksiin liittyvien asiakirjojen laatiminen;
- d) liiketoimintaa koskevien tietojen toimittaminen millä tahansa välineellä, tietokoneavusteiset tietojärjestelmät ja sähköinen tiedonsiirto mukaan lukien (jollei televiestintään liittyvistä syrjimättömistä rajoituksista muuta johdu);
- e) liiketoimintaa koskevien järjestelmien perustaminen toisten huolintaliikkeiden kanssa; ja
- f) toimiminen oikeushenkilöiden puolesta muun muassa järjestämällä tarvittaessa aluksen satamassa käynti tai ottamalla vastuu rahdista.

5. Ottaen huomioon kansainvälisten meriliikennepalvelujen nykyisen vapauttamisasteen osapuolten välillä kumpikin osapuoli

- a) soveltaa tosiasiallisesti periaatetta, jonka mukaan kansainvälisille markkinoille ja meriliikenteeseen on rajoittamaton pääsy kaupallisin ehdoin ja syrjimättömästi; ja
- b) myöntää toisen osapuolen lipun alla purjehtiville tai sen palveluntarjoajien liikennöimille aluksille yhtä edullisen kohtelun kuin omille aluksilleen tai minkä tahansa kolmannen maan aluksille sen mukaan, kumpi näistä kohteluista on edullisempi, muun muassa satamiin pääsyn, satamien infrastruktuurin ja palvelujen ja merenkulun tukipalvelujen käytön, niistä johtuvien maksujen ja palkkioiden, tullipalvelujen ja laituripaikkojen sekä lastausta ja purkamista varten osoitettavien tilojen ja välineiden osalta.

6. Soveltaessaan tässä artiklassa tarkoitettuja periaatteita osapuolet

- a) eivät ota käyttöön tulevissa, kolmansien maiden kanssa meriliikennepalveluista tehtävissä sopimuksissa lastinjakojärjestelyjä, kuivan ja nestemäisen irtolastin kuljetukset ja linjaliikenne mukaan lukien, ja lopettavat kohtuullisen ajan kuluessa tällaiset lastinjakojärjestelyt, jos niitä on otettu käyttöön aiemmissa sopimuksissa; ja
- b) poistavat kaikki yksipuoliset toimenpiteet tai hallinnolliset, tekniset ja muut esteet, jotka voisivat rajoittaa peitellysti kansainvälisten meriliikennepalvelujen vapaata tarjoamista tai vaikuttaa niihin syrjivästi, ja pidättäytyvät ottamasta tällaisia käyttöön.

7. Kumpikin osapuoli antaa toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalvelujen tarjoajien saataville kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin seuraavat satamapalvelut: luotsaaminen, hinaus ja vetoapu, muonitus, polttoaineen ja veden toimitus, jätehuolto ja painolastiveden hävittäminen, satamakapteenipalvelut, navigointilaitteet, korjausvälineet hätätapauksia varten, ankkuripaikka, laituri- ja alusten kiinnityspalvelut sekä alusten käytön kannalta tärkeät maissa sijaitsevat viestintä-, vesi-, sähkö- ja muut vastaavat palvelut.

13 LUKU

PÄÄOMANLIIKKEET, MAKSUT JA SIIRROT SEKÄ SUOJATOIMENPITEET

234 ARTIKLA

Vaihtotase ja pääomanliikkeet

1. Kumpikin osapuoli sallii vapaasti vaihdettavassa valuutassa¹ ja YK:n valuutta- ja rahoituskonferenssissa 22 päivänä heinäkuuta 1944 hyväksytyn Kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen sovellettavien artiklojen mukaisesti kaikki vaihtotaseeseen liittyvät maksut ja siirrot, jotka kuuluvat tämän sopimuksen soveltamisalaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.

¹ Tässä luvussa 'vapaasti vaihdettavalla valuutalla' tarkoitetaan valuuttaa, jota voidaan vapaasti vaihtaa valuuttoihin, joilla käydään yleisesti kauppaa kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla ja joita käytetään yleisesti kansainvälisissä liiketoimissa. Selvyyden vuoksi todetaan, että valuuttoihin, joilla käydään yleisesti kauppaa kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla ja joita käytetään yleisesti kansainvälisissä liiketoimissa, kuuluvat vapaasti vaihdettavat valuutat, jotka Kansainvälinen valuuttarahasto on nimennyt Kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen sovellettavien artiklojen mukaisesti.

2. Kumpikin osapuoli sallii maksutaseen pääoma- ja rahoitustasetta koskevien suoritusten osalta pääomien vapaan liikkuvuuden suorissa sijoituksissa, jotka on tehty osapuolen alueella sovellettavan lainsäädännön ja 12 luvun mukaisesti, mukaan lukien tällaisten sijoitusten ja niistä saatujen voittojen rahaksi muuttaminen ja kotiuttaminen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.
3. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan asukkaiden välisiä pääomanliikkeitä eikä niihin liittyviä juoksevia maksuja koskevia uusia valuuttarajoituksia eikä tiukentaa olemassa olevia määräyksiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.
4. Osapuolet kuulevat toisiaan helpottaakseen pääoman liikkuvuutta välillään sekä edistääkseen kauppaa ja investointeja.

235 ARTIKLA

Pääomanliikkeitä, maksuja ja siirtoja koskevan lainsäädännön soveltaminen

1. Edellä olevan 234 artiklan 1–3 kohdan ei saa tulkita estävän osapuolta soveltamasta lainsäädäntöään, joka koskee
 - a) konkurssia, maksukyvyttömyyttä tai velkojien oikeuksien suojelua;
 - b) arvopapereiden, futuurien, optioiden tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskua, niiden välittämistä tai niillä käytävää kauppaa;

- c) pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja koskevia rahoitustietoja tai kirjanpitoa, kun se on tarpeen lain täytäntöönpanon valvonnan tai rahoitusalan sääntelyviranomaisten avustamiseksi;
 - d) rikoksia tai harhaanjohtavia ja vilpillisiä toimintatapoja;
 - e) sen varmistamista, että oikeudellisissa tai hallinnollisissa menettelyissä annettuja määräyksiä tai päätöksiä noudatetaan; tai
 - f) sosiaaliturvaa, julkisia eläkejärjestelmiä tai pakollisia säästöohjelmia.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua lainsäädäntöä ei saa soveltaa mielivaltaisella tai syrjivällä tavalla, eikä se saa muulla tavoin merkitä pääomanliikkeiden, maksujen tai siirtojen peiteltyä rajoittamista.

236 ARTIKLA

Tilapäiset suojatoimenpiteet

1. Poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa vakavia vaikeuksia Euroopan unionin talous- ja rahaliiton toiminnalle tai jotka aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa vakavia vaikeuksia sellaisen Euroopan unionin jäsenvaltion, jonka rahayksikkö ei ole euro, tai Uzbekistanin tasavallan raha- ja valuuttakurssipolitiikan toiminnalle, Euroopan unioni, sen jäsenvaltiot tai Uzbekistanin tasavalta voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja koskevia suojatoimenpiteitä enintään kuuden kuukauden ajan.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet on rajattava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä.

237 ARTIKLA

Maksutaseeseen ja ulkoiseen rahoitukseen liittyvien vaikeuksien ilmetessä sovellettavat rajoitukset

1. Osapuoli, jolla on vakavia maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyviä vaikeuksia tai sellaisten uhka, voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja koskevia rajoittavia toimenpiteitä¹.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevat seuraavat vaatimukset:
 - a) niiden on oltava soveltuvin osin Kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen mukaisia;
 - b) niissä ei saa mennä pidemmälle kuin 1 kohdassa kuvattujen olosuhteiden kannalta on välttämätöntä;
 - c) niiden on oltava väliaikaisia, ja ne on poistettava vähitellen 1 kohdassa määritellyn tilanteen parantuessa;
 - d) niissä on vältettävä tarpeettoman vahingon aiheuttamista toisen osapuolen kaupallisille, taloudellisille ja rahoitukseen liittyville eduille;
 - e) niiden on oltava syrjimättömiä verrattuna kolmansiin maihin samankaltaisissa tilanteissa.

¹ Euroopan unionin osalta jäsenvaltio voi toteuttaa tällaisia toimenpiteitä sellaisissa muissa kuin 236 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa, jotka vaikuttavat kyseisen jäsenvaltion talouteen. Selvyyden vuoksi todetaan, että vakavien maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyvien vaikeuksien tai niiden uhkan syynä voivat olla muun muassa raha- tai valuuttakurssipolitiikkaan liittyvät vakavat vaikeudet tai niiden uhka.

3. Tavarakaupan osalta osapuoli voi toteuttaa rajoittavia toimenpiteitä suojatakseen ulkoista rahoitusasemaansa tai maksutasettaan. Tällaisten toimenpiteiden on oltava GATT 1994 -sopimuksen sekä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1994 maksutasetta koskevista määräyksistä tehdyn sopimuksen mukaisia.
4. Palvelukaupan osalta osapuoli voi ottaa käyttöön rajoittavia toimenpiteitä suojatakseen ulkoista rahoitusasemaansa tai maksutasettaan. Tällaisten toimenpiteiden on oltava GATS-sopimuksen XII artiklan mukaisia.
5. Osapuolen, joka pitää voimassa tai ottaa käyttöön 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, on viipymättä ilmoitettava niistä toiselle osapuolelle.
6. Jos rajoituksia otetaan käyttöön tai pidetään voimassa tämän artiklan mukaisesti, osapuolten on viipymättä neuvoteltava asiasta yhteistyökomiteassa, ellei neuvotteluja käydä muilla foorumeilla. Neuvotteluissa käsitellään kyseisiin toimenpiteisiin johtaneita, maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyviä vaikeuksia ottaen huomioon muun muassa seuraavat tekijät:
- a) maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyvien vaikeuksien luonne ja laajuus;
 - b) taloudelliset ja kaupankäyntiin liittyvät ulkoiset olosuhteet; ja
 - c) mahdollisesti käytettävissä olevat vaihtoehtoiset korjaavat toimenpiteet.

7. Edellä olevan 6 kohdan mukaisissa neuvotteluissa käsitellään sitä, ovatko mahdolliset rajoittavat toimenpiteet 1 ja 2 kohdan mukaisia. Kaikki saatavilla olevat Kansainvälisen valuuttarahaston esittämät asiaan liittyvät tilastotulokset ja muut tosiseikat on hyväksyttävä, ja päätelmissä on otettava huomioon Kansainvälisen valuuttarahaston arvio asianomaisen osapuolen maksutaseesta ja ulkoisesta rahoitusasemasta.

14 LUKU

RIITOJEN RATKAISEMINEN

1 JAKSO

TAVOITE JA SOVELTAMISALA

238 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on luoda tehokas, toimiva järjestelmä osapuolten välisten, tämän osaston tulkintaan ja soveltamiseen liittyvien riitojen välttämiseksi ja ratkaisemiseksi, jotta voidaan mahdollisuuksien mukaan päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun.

239 ARTIKLA

Soveltamisala

Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, tätä lukua sovelletaan kaikkiin osapuolten välisiin riitoihin, jotka koskevat tämän osaston määräysten, jäljempänä 'soveltamisalaan kuuluvat määräykset', tulkintaa tai soveltamista.

2 JAKSO

NEUVOTTELUT

240 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolet pyrkivät ratkaisemaan kaikki 239 artiklassa tarkoitetut riidat käymällä neuvotteluja vilpittömässä mielessä tavoitteenaan saavuttaa yhteisesti sovittu ratkaisu.
2. Osapuoli pyytää neuvottelujen aloittamista esittämällä toiselle osapuolelle kirjallisen pyynnön, jossa yksilöidään kyseessä oleva toimenpide sekä ne soveltamisalaan kuuluvat määräykset, joiden se katsoo soveltuvan tapaukseen.

3. Osapuoli, jolle neuvottelupyynnö on esitetty, vastaa pyyntöön viipymättä, kuitenkin viimeistään kymmenen päivän kuluttua neuvottelupyynnön toimittamisesta. Neuvottelut on pidettävä 30 päivän kuluessa neuvottelupyynnön toimittamispäivästä, ja ne on käytävä, elleivät osapuolet muuta sovi, neuvottelupyynnön kohteena olevan osapuolen alueella. Neuvottelut katsotaan saatetuiksi päätökseen 30 päivän kuluessa pyynnön toimittamisesta, elleivät osapuolet sovi jatkavansa neuvotteluja.
4. Kiireellisiä asioita koskevat neuvottelut, mukaan lukien pilaantuvia tavaroita taikka kausitavaroita tai - palveluja koskevat neuvottelut, on pidettävä viimeistään 15 päivän kuluttua neuvottelupyynnön toimittamisesta. Neuvottelut katsotaan saatetuiksi päätökseen kyseisten 15 päivän kuluessa, elleivät osapuolet sovi neuvottelujen jatkamisesta.
5. Neuvottelujen aikana kumpikin osapuoli esittää riittävät tosiasiatiedot, jotta voidaan kattavasti tarkastella tapaa, jolla kyseessä oleva toimenpide saattaa vaikuttaa tämän osaston soveltamiseen. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että neuvotteluihin osallistuu sellaisia sen toimivaltaisten valtion viranomaisten työntekijöitä, joilla on asiantuntemusta neuvotteluissa käsiteltävästä asiasta.
6. Neuvottelut ja erityisesti kaikki luottamuksellisiksi ilmoitetut tiedot ja osapuolten neuvottelujen aikana esittämät kannat ovat luottamuksellisia eivätkä vaikuta kummankaan osapuolen oikeuksiin mahdollisessa myöhemmässä menettelyssä.

3 JAKSO

Paneelimenettelyt

241 ARTIKLA

Paneelimenettelyn aloittaminen

1. Osapuoli, joka on pyytänyt neuvotteluja 240 artiklan mukaisesti, voi pyytää paneelin asettamista, jos
 - a) vastaajaosapuoli ei vastaa pyyntöön kymmenen päivän kuluessa sen toimittamisesta;
 - b) neuvotteluja ei järjestetä 240 artiklan 3 tai 4 kohdassa vahvistetussa määräajassa;
 - c) osapuolet sopivat, että neuvotteluja ei järjestetä; tai
 - d) neuvottelut ovat päättyneet eikä yhteisesti sovittua ratkaisua ole saavutettu.
2. Osapuolen, joka pyytää paneelin asettamista, jäljempänä 'kantajaosapuoli', on esitettävä paneelin asettamista koskeva pyyntö, jäljempänä 'paneelin asettamispyyntö', kirjallisesti sille osapuolelle, jonka väitetään rikkovan soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, jäljempänä 'vastaajaosapuoli', sekä tarvittaessa 3 kohdan mukaisesti valtuutetulle ulkopuoliselle elimelle. Kantajaosapuolen on paneelin asettamispyynnössä yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide ja selitettävä, miten toimenpide rikkoo soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, niin, että valituksen oikeusperusta käy selvästi ilmi.

3. Yhteistyökomitea voi päätöksellään antaa tämän luvun mukaisen riitojenratkaisumenettelyn tai tuen tarjoamisen jonkin ulkopuolisen elimen tehtäväksi. Päätöksessä käsitellään myös tällaisesta toimeksiannosta aiheutuvia kustannuksia.

242 ARTIKLA

Paneelin asettaminen

1. Paneeli koostuu kolmesta paneelin jäsenestä.
2. Osapuolet kuulevat toisiaan sopiakseen paneelin kokoonpanosta 15 päivän kuluessa paneelin asettamispyynnön esittämisestä.
3. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen paneelin kokoonpanosta tämän artiklan 2 kohdassa asetetussa määräajassa, kumpikin osapuoli nimeää paneelin jäsenen 243 artiklan mukaisesti laaditusta alaluettelostaan viiden päivän kuluessa tämän artiklan 2 kohdassa asetetun määräajan päättymisestä. Jos jompikumpi osapuoli ei nimeä alaluettelostaan paneelin jäsentä tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa ajassa, kantajaosapuolta edustava yhteistyökomitean puheenjohtaja valitsee paneelin jäsenen arvalla kyseessä olevan osapuolen alaluettelosta viiden päivän kuluessa tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetun määräajan päättymisestä. Kantajaosapuolta edustava yhteistyökomitean puheenjohtaja voi valtuuttaa toisen henkilön valitsemaan paneelin jäsenen arvalla.

4. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen paneelin puheenjohtajasta tämän artiklan 2 kohdassa asetetussa määräajassa, kantajaosapuolta edustava yhteistyökomitean puheenjohtaja valitsee paneelin puheenjohtajan arvalla 243 artiklan mukaisesti laaditusta puheenjohtajien alaluettelosta viiden päivän kuluessa kyseisen määräajan päättymisestä. Kantajaosapuolta edustava yhteistyökomitean puheenjohtaja voi valtuuttaa toisen henkilön valitsemaan puheenjohtajan arvalla.
5. Paneeli katsotaan perustetuksi 15 päivän kuluttua siitä, kun kolme valittua paneelin jäsentä ovat hyväksyneet nimityksensä liitteen 14-A mukaisesti, elleivät osapuolet toisin sovi. Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä paneelin asettamispäivän.
6. Jos jotakin 243 artiklassa tarkoitetuista luetteloista ei ole laadittu tai jokin luettelo ei sisällä riittävästi nimiä silloin, kun tämän artiklan 3 tai 4 kohdassa tarkoitettu pyyntö esitetään, paneelin jäsenet on valittava arvalla niiden henkilöiden joukosta, joita toinen osapuoli tai molemmat osapuolet ovat virallisesti ehdottaneet liitteen 14-A mukaisesti.

243 ARTIKLA

Luettelot paneelin jäsenistä

1. Yhteistyökomitea laatii kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta luettelon vähintään 15 henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan paneelin jäseninä. Luetteloon sisältyy kolme alaluetteloa:
 - a) yksi alaluettelo henkilöistä, jotka on valittu Euroopan unionin ehdotusten perusteella;

- b) yksi alaluettelo henkilöistä, jotka on valittu Uzbekistanin tasavallan ehdotusten perusteella; ja
 - c) yksi alaluettelo henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja jotka toimivat paneelin puheenjohtajana.
2. Jokaisessa alaluettelossa on oltava vähintään viisi henkilöä. Yhteistyökomitea varmistaa, että jokaisessa luettelossa on aina vähintään tämän verran henkilöitä.
3. Yhteistyökomitea voi laatia lisäksi luetteloja henkilöistä, jotka ovat erikoistuneet tämän osaston kattamiin erityisaloihin. Tällaisia lisäluetteloja käytetään muodostettaessa paneelia 242 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti, jos osapuolet niin sopivat.

244 ARTIKLA

Paneelin jäseniä koskevat vaatimukset

1. Kunkin paneelin jäsenen on täytettävä seuraavat vaatimukset:
- a) hänellä on osoitettua asiantuntemusta lakialalta, kansainvälisestä kaupasta ja muista tämän osaston soveltamisalaan kuuluvista asioista;
 - b) hänen on oltava riippumaton eikä hänellä ei saa olla sidoksia kumpaankaan osapuoleen eikä hän saa ottaa näiltä ohjeita;
 - c) hänen on toimittava yksilönä eikä hän saa ottaa ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta riitaan liittyvissä kysymyksissä; ja

- d) hänen on noudatettava liitettä 14-B.
- 2. Puheenjohtajalla on oltava asiantuntemusta riitojenratkaisumenettelyistä.
- 3. Tietyn riidan kohteena olevan kysymyksen vuoksi osapuolet voivat sopia poikkeavansa 1 kohdan a alakohdassa luetelluista vaatimuksista.

245 ARTIKLA

Paneelin toiminta

Paneelin

- a) on arvioitava sen käsiteltäväksi saatettua asiaa objektiivisesti, mukaan lukien asian tosiseikkojen objektiivinen arviointi sekä soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuus ja yhdenmukaisuus niiden kanssa;
- b) on esitettävä päätöksissään ja raporteissaan selvitettyt tosiseikat, soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuus sekä tekemiensä havaintojen ja päätelmien perustelut; ja
- c) olisi kuultava säännöllisesti osapuolia ja tarjottava riittävät mahdollisuudet yhteisesti sovitun ratkaisun saavuttamiseen.

246 ARTIKLA

Tehtävät

1. Elleivät osapuolet viiden päivän kuluessa paneelin asettamisesta toisin sovi, paneelin tehtävänä on tarkastella paneelin asettamispyyynnössä tarkoitettua asiaa osapuolten mainitsemien tämän osaston asiaa koskevien määräysten pohjalta, tehdä päätelmiä siitä, onko kyseessä oleva toimenpide 239 artiklassa tarkoitettujen tämän osaston määräysten mukainen, sekä antaa raportti 248 ja 249 artiklan mukaisesti.
2. Jos osapuolet sopivat muista kuin 1 kohdassa määrätystä tehtävistä, niiden on ilmoitettava sovituista tehtävistä paneelille 1 kohdassa tarkoitetun määräajan kuluessa.

247 ARTIKLA

Päätös asian kiireellisyydestä

1. Osapuolen sitä pyytäessä paneeli päättää kymmenen päivän kuluessa asettamisestaan, koskeeko tapaus kiireellisiä asioita.
2. Jos paneeli päättää, että riita koskee kiireellisiä asioita, tämän luvun 3 jaksossa vahvistetut sovellettavat määräajat puolitetaan, lukuun ottamatta 242 ja 246 artiklassa tarkoitettuja määräaikoja.

248 ARTIKLA

Väliraportti

1. Paneelin on annettava osapuolille väliraportti 90 päivän kuluessa asettamispäivästään. Jos paneeli katsoo, että tätä määräaika ei voida noudattaa, paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivä, jona paneeli aikoo antaa väliraporttinsa. Paneelin on annettava väliraporttinsa joka tapauksessa viimeistään 120 päivän kuluttua paneelin asettamisesta.
2. Kumpikin osapuoli voi toimittaa paneelille kymmenen päivän kuluessa väliraportin antamisesta kirjallisen pyynnön tarkistaa tiettyjä väliraportin kohtia. Osapuoli voi tehdä toisen osapuolen pyyntöä koskevia huomautuksia kuuden päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.
3. Jos kumpikaan osapuoli ei esitä 2 kohdassa tarkoitetussa määräajassa kirjallista pyyntöä tarkastella uudelleen tiettyjä väliraportin kohtia, väliraportista tulee loppuraportti.

249 ARTIKLA

Loppuraportti

1. Paneelin on annettava osapuolille loppuraportti 120 päivän kuluessa asettamispäivästään. Jos paneeli katsoo, että tätä määräaika ei pystytä noudattamaan, paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivä, jona paneeli aikoo antaa loppuraporttinsa. Paneelin on annettava loppuraporttinsa joka tapauksessa viimeistään 150 päivän kuluttua paneelin asettamisesta.

2. Loppuraportissa on tarkastettava osapuolten mahdollisia kirjallisia pyyntöjä, jotka koskevat 248 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua väliraporttia, ja siinä on selkeästi käsiteltävä osapuolten tekemiä huomautuksia.

250 ARTIKLA

Toimenpiteet raportin noudattamiseksi

1. Jos paneeli toteaa, että kyseessä oleva toimenpide ei ole soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen, vastaajaosapuolen on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet mukautuakseen viipymättä loppuraportissa esitettyihin havaintoihin ja päätelmiin ja alkaakseen noudattaa soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä.
2. Vastaajaosapuolen on 30 päivän kuluessa loppuraportin antamisesta ilmoitettava kantajaosapuolelle toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut tai aikoo toteuttaa noudattaakseen ratkaisua.

251 ARTIKLA

Kohtuullinen määräaika

1. Jos välitön noudattaminen ei ole mahdollista, vastaajaosapuolen on 30 päivän kuluessa loppuraportin toimittamispäivästä ilmoitettava kantajaosapuolelle kohtuullinen määräaika, jonka se tarvitsee tällaista noudattamista varten. Osapuolet pyrkivät sopimaan loppuraportin noudattamiseksi tarvittavan kohtuullisen määräajan pituudesta.

2. Jos osapuolet eivät ole sopineet kohtuullisen määräajan pituudesta, kantajaosapuoli voi aikaisintaan 20 päivän kuluttua 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimittamispäivästä pyytää kirjallisesti, että alkuperäinen paneeli määrittää kohtuullisen määräajan pituuden. Paneeli antaa päätöksensä osapuolille 20 päivän kuluessa tällaisen pyynnön toimittamispäivästä.

3. Vastaajaosapuolen on toimitettava kantajaosapuolelle kirjallinen ilmoitus edistymisestään loppuraportin noudattamisessa vähintään kuukautta ennen 2 kohdan mukaisesti vahvistetun kohtuullisen määräajan päättymistä.

4. Osapuolet voivat sopia 2 kohdan mukaisesti vahvistetun kohtuullisen määräajan pidentämisestä.

252 ARTIKLA

Noudattamisen tarkastelu

1. Vastaajaosapuoli ilmoittaa kirjallisesti kantajaosapuolelle viimeistään sinä päivänä, jona 251 artiklassa tarkoitettu kohtuullinen määräaika päättyy, kaikista loppuraportin noudattamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä.

2. Jos osapuolet ovat eri mieltä loppuraportin noudattamiseksi toteutetuista toimenpiteistä tai tällaisten toimenpiteiden yhdenmukaisuudesta soveltamisalaan kuuluvien määräysten kanssa, kantajaosapuoli voi pyytää kirjallisesti alkuperäistä paneelia ratkaisemaan asian. Tällaisessa pyynnössä on yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide ja selitettävä, miten toimenpide rikkoo soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, niin, että valituksen oikeusperusta käy selvästi ilmi. Paneeli antaa päätöksensä osapuolille 46 päivän kuluessa pyynnön toimittamispäivästä.

253 ARTIKLA

Väliaikaiset korjaavat toimenpiteet

1. Vastaajaosapuoli esittää kantajaosapuolen pyynnöstä ja sen kanssa neuvoteltuaan tarjouksen väliaikaisesta korvauksesta, jos
 - a) vastaajaosapuoli ilmoittaa kantajaosapuolelle, että loppuraportin noudattaminen ei ole mahdollista; tai
 - b) vastaajaosapuoli ei ilmoita loppuraportin noudattamiseksi toteutetuista toimenpiteistä 250 artiklassa tarkoitetun määräajan kuluessa tai ennen kohtuullisen ajan päättymispäivää; tai
 - c) paneeli toteaa, että toimenpiteitä loppuraportin noudattamiseksi ei ole toteutettu lainkaan tai että loppuraportin noudattamiseksi toteutetut toimenpiteet ovat ristiriidassa soveltamisalaan kuuluvien määräysten kanssa.
2. Kantajaosapuoli voi kaikissa 1 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa ilmoittaa vastaajaosapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan keskeyttää soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaisten velvoitteidensa täyttämisen, jos
 - a) kantajaosapuoli päättää olla esittämättä 1 kohdan mukaista pyyntöä; tai
 - b) kantajaosapuoli on esittänyt tämän artiklan 1 kohdan mukaisen pyynnön, mutta osapuolet eivät pääse sopimukseen väliaikaisesta korvauksesta 20 päivän kuluessa 251 artiklassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan päättymisestä tai 252 artiklan 2 kohdan mukaisen paneelin päätöksen toimittamispäivästä.

3. Ilmoituksessa on tarkennettava aiottu velvoitteiden keskeyttämisen taso.
4. Kantajaosapuoli voi keskeyttää velvoitteiden täyttämisen kymmenen päivän kuluttua 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimituspäivästä, paitsi jos vastaajaosapuoli esittää 6 kohdassa tarkoitetun kirjallisen pyynnön.
5. Velvoitteiden keskeyttämisen taso ei saa ylittää rikkomisesta johtuvia mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia vastaavaa tasoa .
6. Jos vastaajaosapuoli katsoo, että ilmoitettu velvoitteiden keskeyttämisen taso ylittää rikkomisesta johtuvia mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia vastaavan tason, se voi ennen 4 kohdassa vahvistetun kymmenen päivän määräajan päättymistä pyytää alkuperäiseltä paneelilta ratkaisua asiaan. Paneeli antaa osapuolille päätöksensä velvoitteiden keskeytyksen tasosta 30 päivän kuluessa kyseisen pyynnön esittämispäivästä. Velvoitteita ei saa keskeyttää ennen kuin paneeli on antanut päätöksensä. Velvoitteiden keskeyttämisessä on noudatettava kyseistä päätöstä.
7. Velvoitteiden keskeyttäminen tai tässä artiklassa tarkoitettu korvaus on väliaikainen, eikä sitä sovelleta sen jälkeen, kun
 - a) osapuolet ovat saavuttaneet yhteisesti sovitun ratkaisun 269 artiklan mukaisesti;
 - b) osapuolet ovat päässeet sopimukseen siitä, että loppuraportin noudattamiseksi toteutetun toimenpiteen myötä vastaajaosapuolen toiminta on soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaista; tai
 - c) kaikki loppuraportin noudattamiseksi toteutetut toimenpiteet, joiden paneeli on todennut olevan ristiriidassa soveltamisalaan kuuluvien määräysten kanssa, on peruutettu tai niitä on muutettu niin, että vastaajaosapuolen toiminta on saatettu kyseisten määräysten mukaiseksi.

Väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen
loppuraportin noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu

1. Vastaajaosapuolen on ilmoitettava kantajaosapuolelle kaikista toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut joko velvollisuuksien keskeyttämisen tai väliaikaisen korvauksen soveltamisen jälkeen. Tämän artiklan 2 kohdan mukaisia tapauksia lukuun ottamatta kantajaosapuoli lopettaa velvollisuuksien keskeyttämisen 30 päivän kuluessa ilmoituksen toimittamispäivästä. Tapauksissa, joissa on sovellettu korvausta, vastaajaosapuoli voi 2 kohdan mukaisia tapauksia lukuun ottamatta lopettaa tällaisen korvauksen soveltamisen 30 päivän kuluessa siitä, kun se on toimittanut ilmoituksensa loppuraportin noudattamisesta.
2. Jos osapuolet eivät 30 päivän kuluessa ilmoituksen toimittamisesta pääse yhteisymmärrykseen siitä, muuttaako ilmoitettu toimenpide vastaajaosapuolen noudattamaan soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, kantajaosapuoli pyytää kirjallisesti alkuperäistä paneelia ratkaisemaan asian. Paneeli antaa päätöksensä osapuolille 46 päivän kuluessa pyynnön toimittamispäivästä. Jos paneeli toteaa, että toteutettu toimenpide on soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen, tapauksen mukaan velvoitteiden keskeyttäminen tai korvaus lopetetaan. Kantajaosapuolen on tarvittaessa mukautettava velvoitteiden keskeyttämisen tasoa tai korvauksen tasoa paneelin päätöksen perusteella.
3. Jos vastaajaosapuoli katsoo, että kantajaosapuolen toteuttama velvoitteiden keskeytyksen taso ylittää rikkomisesta johtuvia mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia vastaavan tason, se voi pyytää kirjallisesti alkuperäistä paneelia ratkaisemaan asian. Paneeli antaa päätöksensä 46 päivän kuluessa pyynnön toimittamisesta.

255 ARTIKLA

Paneelin jäsenten vaihtaminen

Jos riitojenratkaisumenettelyn aikana paneelin jäsen ei kykene osallistumaan menettelyyn tai eroaa tehtävästään tai hänet joudutaan vaihtamaan, koska hän ei noudata liitettä 14-B, sovelletaan 242 artiklan mukaista menettelyä. Paneelin antaman raportin tai päätöksen määräaikaa pidennetään paneelin uuden jäsenen nimittämiseen tarvittavalla ajalla.

256 ARTIKLA

Työjärjestys

1. Paneelin menettelyistä määrätään tässä jaksossa sekä liitteessä 14-A.
2. Paneelin kuulemiset ovat avoimia yleisölle, ellei liitteessä 14-C toisin määrätä.

257 ARTIKLA

Keskeyttäminen ja päättäminen

1. Paneelin on molempien osapuolten pyynnöstä keskeytettävä työnsä milloin tahansa osapuolten sopimaksi ajanjaksoksi, joka saa olla enintään 12 peräkkäistä kuukautta.

2. Paneeli jatkaa työtään ennen keskeytysajan päättymistä osapuolten yhteisestä kirjallisesta pyynnöstä tai keskeytysajan lopussa kumman tahansa osapuolen kirjallisesta pyynnöstä. Pynnön esittänyt osapuoli ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle. Jos paneeli ei jatka työtään keskeyttämisaajan päätyttyä tämän kohdan mukaisesti, paneelin toimivalta raukeaa ja riitojenratkaisumenettely päätetään.
3. Jos paneelin työ keskeytetään, tämän jakson mukaisia asiaankuuluvia määräaikoja pidennetään yhtä pitkäksi aikaa kuin paneelin työ keskeytyy.

258 ARTIKLA

Oikeus tietojen saantiin

1. Paneeli voi osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää osapuolilta asiaankuuluvia tietoja, joita se pitää tarpeellisina ja asianmukaisina. Osapuolten on vastattava tällaisiin paneelin tietopyyntöihin viipymättä ja kaikilta osin.
2. Paneeli voi osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää miltä tahansa taholta mitä tahansa tietoja, joita se pitää asianmukaisina. Paneeli voi myös tarvittaessa pyytää asiantuntijalausuntoa asianmukaiseksi katsomallaan tavalla, kunhan se noudattaa osapuolten sopimia ehtoja.
3. Paneeli tutkii osapuolen luonnollisten henkilöiden tai osapuolen alueelle sijoittautuneiden oikeushenkilöiden esittämät *amicus curiae* -huomautukset liitteen 14-A mukaisesti.
4. Kaikki paneelin tämän artiklan nojalla saamat tiedot on ilmoitettava osapuolille, ja osapuolet voivat esittää niistä huomautuksia.

259 ARTIKLA

Tulkintasäännöt

1. Paneeli tulkitsee soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen mukaisesti, valtiosopimusoikeutta koskevassa Wienin yleissopimuksessa kodifioidut säännöt mukaan luettuina.
2. Paneelin ottaa myös huomioon asiaa koskevat WTO-paneelien ja valituselimen raporteissa esitetyt tulkinnat, jotka WTO:n riitojenratkaisuelin on hyväksynyt.
3. Paneelin raportit ja päätökset eivät saa lisätä tai vähentää osapuolten tämän sopimuksen mukaisia oikeuksia tai velvollisuuksia.

260 ARTIKLA

Paneelin raportit ja päätökset

1. Asioiden käsittely paneelissa on luottamuksellista. Paneelin on kaikin keinoin pyrittävä siihen, että sen raportit ja päätökset ovat yksimielisiä. Jos tämä ei ole mahdollista, paneeli tekee ratkaisun enemmistöpäätöksellä. Paneelin jäsenten erillisiä lausuntoja ei julkaista missään tilanteessa.
2. Osapuolten on hyväksyttävä paneelin päätökset ja raportit ehdoitta. Niillä ei luoda minkäänlaisia oikeuksia tai velvoitteita luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille.

3. Kumpikin osapuoli asettaa paneelin raportit ja päätökset sekä sen toimittamat tiedot yleisesti saataville siten, että luottamukselliset tiedot suojataan.

4. Paneeli ja osapuolet pitävät luottamuksellisina kaikkia osapuolen paneelille liitteen 14-A mukaisesti toimittamia tietoja.

261 ARTIKLA

Foorumin valinta

1. Jos syntyy riita, jossa tietyn toimenpiteen väitetään rikkovan soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä ja oleellisilta osin vastaavaa sellaisesta toisesta kansainvälisestä sopimuksesta johtuvaa velvollisuutta, jonka sopimuspuoli kumpikin osapuoli on, WTO-sopimus mukaan lukien, muutosta hakeva osapuoli valitsee foorumin, jossa riita ratkaistaan.

2. Kun osapuoli on valinnut foorumin ja aloittanut tämän jakson tai jonkin toisen kansainvälisen sopimuksen mukaiset riitojenratkaisumenettelyt, se ei 1 kohdassa tarkoitetun toimenpiteen osalta saa aloittaa riitojenratkaisumenettelyä minkään muun sopimuksen nojalla, paitsi jos ensin valittu foorumi ei pysty tekemään ratkaisuja menettelyllisten tai oikeudenkäyttöön liittyvien syiden vuoksi.

3. Sovellettaessa tätä artiklaa

a) osapuolen katsotaan aloittaneen tämän jakson mukaiset riitojenratkaisumenettelyt, jos se esittää paneelin asettamispyynnön 241 artiklan mukaisesti;

- b) osapuolen katsotaan aloittaneen WTO-sopimuksen mukaiset riitojenratkaisumenettelyt, jos se esittää paneelin asettamispyynnön WTO:n riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen 6 artiklan mukaisesti; ja
 - c) minkä tahansa muun kansainvälisen kauppasopimuksen mukaiset riitojenratkaisumenettelyt katsotaan aloitetuiksi kyseisen sopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisesti.
4. Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolta keskeyttämästä velvoitteita, jotka WTO:n riitojenratkaisuelin on hyväksynyt tai jotka on hyväksytty sellaisen toisen kansainvälisen kauppasopimuksen riitojenratkaisumenettelyissä, jonka osapuolia riidan osapuolet ovat, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 kohdan soveltamista. Osapuolta ei saa estää keskeyttämästä tämän jakson mukaisia velvoitteita vetoamalla WTO:n perustamissopimukseen tai mihinkään muuhun osapuolten väliseen kansainväliseen kauppasopimukseen.

4 JAKSO

SOVITTELU

262 ARTIKLA

Tavoite

Sovittelumekanismin tavoitteena on helpottaa yhteisesti sovitun ratkaisun löytymistä soveltamalla kattavaa ja nopeaa menettelyä sovittelijan avustuksella.

263 ARTIKLA

Tietojen pyytäminen

1. Osapuoli voi milloin tahansa ennen sovittelumenettelyn aloittamista toimittaa toiselle osapuolelle kirjallisen tietopyynnön toimenpiteestä, joka vaikuttaa kielteisesti osapuolten väliseen kauppaan tai niiden välisiin investointeihin. Osapuolen, jolle tällainen pyyntö on esitetty, on annettava 20 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä kirjallinen vastaus, jossa se esittää pyydettyjä tietoja koskevat huomautuksensa.
2. Jos pyyntöön vastaava osapuoli katsoo, että se ei pysty antamaan vastausta 20 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle osapuolelle, ilmoitettava syyt viivästykseen ja esitettävä arvio lyhimmästä määräajasta, jonka kuluessa se pystyy antamaan vastauksensa.
3. Osapuolen odotetaan yleensä esittävän 1 kohdan mukaisen tietopyynnön ennen sovittelumenettelyn aloittamista.

264 ARTIKLA

Sovittelumenettelyn aloittaminen

1. Osapuoli voi milloin tahansa pyytää sovittelumenettelyn aloittamista minkä tahansa sellaisen toimenpiteen osalta, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan tai investointeihin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu pyyntö on toimitettava kirjallisesti toiselle osapuolelle. Pyyntö on esitettävä pyynnön esittävän osapuolen huolenaiheet selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti ja siinä on

- a) yksilöitävä kyseessä oleva erityistoimenpide;
- b) esitettävä selvitys niistä kielteisistä vaikutuksista, joita pyynnön esittävä osapuoli katsoo toimenpiteellä olevan osapuolten väliseen tämänhetkiseen tai tulevaan kauppaan tai investointeihin; ja
- c) selostettava, miten nämä vaikutukset pyynnön esittävän osapuolen mukaan liittyvät toimenpiteeseen.

3. Sovittelumenettely voidaan aloittaa ainoastaan osapuolten yhteisestä sopimuksesta, jotta voidaan etsiä yhteisesti sovittavia ratkaisuja ja harkita sovittelijan mahdollisesti antamia neuvoja ja ehdottamia ratkaisuja. Osapuolen, jolle sovittelumenettelyn aloittamista koskeva pyyntö on osoitettu, on harkittava pyyntöä myötämielisesti ja ilmoitettava kirjallisesti pyynnön esittäneelle osapuolelle pyynnön hyväksymisestä tai hylkäämisestä kymmenen päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos osapuoli, jolle pyyntö on esitetty, ei ilmoita kirjallisesti pyynnön hyväksymisestä tai hylkäämisestä määräajassa, pyyntö katsotaan hylätyksi.

265 ARTIKLA

Sovittelijan valinta

1. Osapuolet pyrkivät sopimaan sovittelijan valinnasta kymmenen päivän kuluessa sovittelumenettelyn aloittamisesta.

2. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen sovittelijasta tämän artiklan 1 kohdassa vahvistetussa määräajassa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää sovittelumenettelyn aloittamista pyytävää osapuolta edustavaa yhteistyökomitean puheenjohtajaa valitsemaan sovittelijan arvalla 243 artiklan mukaisesti laaditusta puheenjohtajien alaluettelosta viiden päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Sovittelumenettelyn aloittamista pyytävää osapuolta edustava yhteistyökomitean puheenjohtaja voi valtuuttaa toisen henkilön valitsemaan sovittelijan arvalla.
3. Jos 243 artiklassa tarkoitettua puheenjohtajien alaluetteloa ei ole laadittuna silloin, kun 264 artiklan mukainen pyyntö tehdään, sovittelija valitaan arvalla henkilöistä, joita joko toinen osapuoli tai molemmat osapuolet ovat virallisesti ehdottaneet kyseiseen alaluetteloon.
4. Sovittelija ei saa olla kummankaan osapuolen kansalainen eikä kummankaan osapuolen palveluksessa, elleivät osapuolet toisin sovi.
5. Sovittelijan on noudatettava liitteessä 14-B vahvistettuja paneelin jäseniä ja sovittelijoita koskevia käytäntöjä.

266 ARTIKLA

Sovittelumenettelyä koskevat säännöt

1. Sovittelumenettelyn aloittanut osapuoli toimittaa kymmenen päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä sovittelijalle ja toiselle osapuolelle yksityiskohtaisen kirjallisen kuvauksen huolenaiheistaan, erityisesti niistä, jotka liittyvät kyseessä olevan toimenpiteen soveltamiseen ja sen mahdollisiin kielteisiin vaikutuksiin kauppaan tai investointeihin osapuolten välillä. Toinen osapuoli voi esittää tällaista kuvausta koskevat kirjalliset huomautuksensa 20 päivän kuluessa tällaisen kuvauksen toimittamispäivästä. Kumpikin osapuoli voi sisällyttää kuvaukseensa tai huomautuksiinsa kaikki tiedot, joilla se katsoo olevan merkitystä.

2. Sovittelija auttaa osapuolia läpinäkyvällä tavalla tekemään selkoa kyseessä olevasta toimenpiteestä ja sen mahdollisista kielteisistä vaikutuksista kauppaan tai investointeihin osapuolten välillä. Sovittelija voi erityisesti järjestää osapuolten välisiä tapaamisia, kuulla osapuolia yhdessä tai erikseen, pyytää apua alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä ja kuulla niitä sekä antaa osapuolten pyytämää lisätukea. Sovittelija kuulee osapuolia ennen kuin se pyytää apua alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä tai kuulee näitä.
3. Sovittelija voi antaa neuvoja ja ehdottaa ratkaisua osapuolten tarkasteltavaksi. Osapuolet voivat hyväksyä tai hylätä ehdotetun ratkaisun tai sopia muusta ratkaisusta. Sovittelija ei anna neuvoja tai huomautuksia siitä, onko kyseessä oleva toimenpide tämän osaston mukainen.
4. Sovittelumenettely toteutetaan sen osapuolen alueella, jolle pyyntö osoitettiin, tai yhteisestä sopimuksesta missä tahansa muualla tai millä tahansa muulla tavalla.
5. Osapuolet pyrkivät saavuttamaan yhteisesti sovitun ratkaisun 60 päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä. Ennen lopullista sopimusta osapuolet voivat harkita mahdollisia tilapäisiä ratkaisuja, erityisesti jos toimenpide koskee pilaantuvia tavaroita tai kausitavaroita tai - palveluja.
6. Yhteisesti sovittu ratkaisu voidaan hyväksyä yhteistyökomitean päätöksellä. Kumpikin osapuoli voi päättää, että yhteisesti sovittu ratkaisu edellyttää sisäisten menettelyjen päätökseen saattamista. Yhteisesti sovitut ratkaisut julkistetaan. Julkistettava versio ei saa sisältää mitään osapuolen luottamukselliseksi luokittelemia tietoja.

7. Sovittelija antaa kumman tahansa osapuolen pyynnöstä osapuolille raporttiluonnoksen, jossa esitetään

- a) tiivistelmä kiistanalaisesta toimenpiteestä;
- b) noudatetut menettelyt; ja
- c) mahdolliset yhteisesti sovitut ratkaisut, myös mahdolliset tilapäiset ratkaisut.

8. Sovittelijan on annettava osapuolille 15 päivää aikaa esittää huomautuksensa raporttiluonnoksesta. Osapuolten huomautuksia tarkasteltuaan sovittelija antaa osapuolille 15 päivän kuluessa lopullisen raportin. Lopulliseen raporttiin ei saa sisältyä tämän osaston tulkintoja.

9. Menettely päättyy

- a) osapuolten yhteisesti sopimaan ratkaisuun ratkaisun hyväksymispäivänä;
- b) osapuolten yhteisestä sopimuksesta missä tahansa menettelyn vaiheessa päivänä, jona tällaiseen sopimukseen päästään;
- c) sovittelijan osapuolia kuultuaan tekemällä kirjallisella ilmoituksella siitä, että sovittelupyrimysten jatkaminen ei enää ole hyödyllistä, tällaisen ilmoituksen antamispäivänä; tai
- d) osapuolen kirjallisella ilmoituksella, jonka tämä tekee tarkasteltuaan sovittelumenettelyssä esitettyjä sovintoratkaisuja ja sovittelijan mahdollisesti antamia neuvoja ja ehdotuksia, tällaisen ilmoituksen antamispäivänä.

267 ARTIKLA

Luottamuksellisuus

Kaikki sovittelumenettelyn vaiheet, mukaan lukien mahdolliset neuvot ja ehdotetut ratkaisut, ovat luottamuksellisia, jolleivät osapuolet toisin sovi. Kumpikin osapuoli voi julkistaa sen, että sovittelu on käynnissä.

268 ARTIKLA

Suhde muihin riitojenratkaisumenettelyihin

1. Sovittelumenettelyllä ei rajoiteta 2 tai 3 jakson tai minkään muun kansainvälisen sopimuksen riitojenratkaisumenettelyjen mukaisia osapuolten oikeuksia tai velvollisuuksia.
2. Osapuoli ei saa muiden tämän osaston tai minkään muun kansainvälisen sopimuksen mukaisten riitojenratkaisumenettelyjen yhteydessä käyttää tai esittää todisteena eikä paneeli saa ottaa huomioon
 - a) toisen osapuolen sovittelumenettelyn aikana esittämiä kantoja tai yksinomaan 266 artiklan 2 kohdan mukaisesti kerättyjä tietoja;
 - b) sitä seikkaa, että toinen osapuoli on ilmoittanut olevansa valmis hyväksymään sovittelun kohteena olevaa toimenpidettä koskevan ratkaisun; tai
 - c) sovittelijan antamia neuvoja tai tekemiä ehdotuksia.

3. Jolleivät osapuolet toisin sovi, sovittelija ei saa toimia tämän osaston tai minkään muun kansainvälisen sopimuksen riitojenratkaisumenettelyssä paneelin jäsenenä samassa asiassa, jossa hän on ollut sovittelijana.

5 JAKSO

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

269 ARTIKLA

Yhteisesti sovittu ratkaisu

1. Osapuolet voivat milloin tahansa päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun jossakin 239 artiklassa tarkoitetussa riidassa.
2. Jos yhteisesti sovittuun ratkaisuun päästään paneelimenettelyn tai sovittelumenettelyn aikana, osapuolet ilmoittavat ratkaisusta yhdessä tapauksen mukaan paneelin puheenjohtajalle tai sovittelijalle. Tällaisen ilmoituksen jälkeen paneelimenettely tai sovittelumenettely päätetään.
3. Kumpikin osapuoli toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet yhteisesti sovitun ratkaisun panemiseksi täytäntöön sovitussa määräajassa.
4. Täytäntöönpaneva osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti viimeistään sovitun määräajan umpeutuessa kaikista toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanemiseksi.

270 ARTIKLA

Määräajat

1. Kaikki tässä luvussa vahvistetut määräajat lasketaan kalenteripäivinä alkaen sitä toimea seuraavasta päivästä, johon ne viittaavat.
2. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä luvussa tarkoitettua määräaikaa.
3. Edellä olevan 3 jakson osalta paneeli voi milloin tahansa ehdottaa osapuolille tässä luvussa tarkoitettujen määräaikojen muuttamista, ja sen on perusteltava ehdotuksensa.

271 ARTIKLA

Kustannukset

1. Kumpikin osapuoli vastaa itse paneelimenettelyyn tai sovittelumenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kustannuksistaan.
2. Osapuolet jakavat yhdessä ja tasapuolisesti järjestelyistä aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien paneelin jäsenten ja sovittelijoiden palkkiot ja kulukorvaukset.
3. Yhteistyökomitea voi tehdä päätöksen, jossa vahvistetaan paneelin jäsenten ja sovittelijoiden palkkioita ja korvauksia koskevat parametrit tai muut yksityiskohdat, mukaan lukien menettelystä mahdollisesti aiheutuvat liitännäiskustannukset. Kunnes tällainen päätös on tehty, paneelin jäsenten ja sovittelijoiden palkkiot ja kulukorvaukset sekä niihin liittyvät kulut määritetään liitteessä 14-A olevan säännön numero 10 mukaisesti.

272 ARTIKLA

Liitteiden muuttaminen

Yhteistyökomitea voi muuttaa liitteitä 14-A ja 14-B.

15 LUKU

POIKKEUKSET

273 ARTIKLA

Yleiset poikkeukset

1. Tämän sopimuksen 2, 4, 8 ja 12 luvun soveltamiseksi GATT 1994 -sopimuksen XX artikla, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, sisällytetään soveltuvin osin tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.
2. Sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään osapuolten välillä samanlaisten olosuhteiden vallitessa taikka investointien tai palvelukaupan peiteltyyn rajoittamiseen, 8 ja 12 luvun määräysten ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen
 - a) yleisen turvallisuuden tai julkisen moraalien taikka yleisen järjestyksen suojelemiseksi¹;

¹ Yleiseen turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen liittyviä poikkeuksia voidaan käyttää ainoastaan, kun johonkin yhteiskunnallisesti perustavanlaatuihin etuihin kohdistuu aito ja riittävän vakava uhka.

- b) ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
 - c) sellaisten säädösten tai määräysten noudattamisen turvaamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa tämän sopimuksen kanssa, mukaan lukien sen määräykset, jotka koskevat seuraavia:
 - i) harhaanjohtavien ja vilpillisten käytäntöjen estäminen;
 - ii) sopimusten laiminlyöntien seuraukset;
 - iii) yksityisyyden suojaaminen henkilötietojen käsittelyn ja levittämisen yhteydessä ja yksittäisten tietueiden ja tilien luottamuksellisuuden suojaaminen; ja
 - iv) turvallisuus.
3. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuolet ovat yhtä mieltä 1 ja 2 kohdan soveltamisesta siten, että
- a) GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan b alakohdassa ja tämän artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet sisältävät ympäristötoimenpiteet, jotka ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
 - b) GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan g alakohtaa sovelletaan toimenpiteisiin, jotka koskevat elollisten ja elottomien uusiutumattomien luonnonvarojen säilyttämistä; ja
 - c) monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanemiseksi toteutetut toimenpiteet voivat olla perusteltuja GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan b tai g alakohdan tai tämän artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla.

4. Ennen kuin osapuoli toteuttaa GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan i ja j alakohdan mukaisia toimenpiteitä, kyseinen osapuoli antaa toiselle osapuolelle kaikki asiaankuuluvat tiedot molempien osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi. Jos yhteisymmärrykseen ei päästä 30 päivän kuluessa tällaisten tietojen antamisesta, toimenpiteiden toteuttamista suunnitteleva osapuoli voi toteuttaa suunnittelemansa toimenpiteet. Jos välitöntä toimintaa edellyttävien poikkeuksellisten ja kriittisten olosuhteiden vuoksi ennakoon tiedottaminen tai tarkastelu ei ole mahdollista, toimenpiteiden toteuttamista suunnitteleva osapuoli voi viipymättä soveltaa tilanteen vaatimia varotoimenpiteitä. Kyseinen osapuoli ilmoittaa tästä viipymättä toiselle osapuolelle.

274 ARTIKLA

Verotus

1. Tämän osaston määräyksillä ei ole vaikutusta kansainvälisistä verosopimuksista johtuviin Euroopan unionin tai jäsenvaltioiden tai Uzbekistanin tasavallan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Jos tämä sopimus ja jokin kansainvälinen verosopimus ovat keskenään ristiriidassa, ristiriidan osalta sovelletaan kyseistä kansainvälistä verosopimusta.
2. Tämän sopimuksen 33 ja 194 artiklaa ei sovelleta osapuolen kansainvälisen verosopimuksen nojalla myöntämään etuun.

3. Edellyttäen, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään osapuolten välillä samanlaisten olosuhteiden vallitessa tai kaupan ja investointien peiteltyyn rajoittamiseen, minkään tässä osastossa ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön, pitämästä voimassa tai panemasta täytäntöön toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on turvata välittömien verojen tasapuolinen tai tehokas määrittäminen tai kantaminen ja

- a) tehdä ero eri tilanteessa olevien veronmaksajien välillä erityisesti näiden kotipaikan osalta tai sen paikan osalta, minne ne ovat sijoittaneet pääomansa; tai
- b) estää kansainvälisten verosopimusten tai kansallisen verolainsäädännön mukaisesti verojen välttäminen tai kiertäminen.

4. Tässä artiklassa tarkoitetaan

- a) 'kotipaikalla' verotuksellista kotipaikkaa; ja
- b) 'kansainvälisellä verosopimuksella' sopimusta kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tai muuta kokonaan tai pääosin verotukseen liittyvää kansainvälistä sopimusta tai järjestelyä, jonka sopimuspuoli Euroopan unioni tai jäsenvaltiot tai Uzbekistanin tasavalta on.

275 ARTIKLA

Tietojen julkistaminen

1. Tämän osaston ei pidä tulkita velvoittavan osapuolta asettamaan saataville luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen haittaisi lainvalvontaa, olisi muutoin yleisen edun vastaista tai vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut, paitsi jos paneeli pyytää luottamuksellisia tietoja 14 luvun mukaisessa riitojenratkaisumenettelyssä. Tällaisissa tapauksissa luottamuksellisten tietojen käsittelyyn sovelletaan 14 luvun asiaankuuluvia määräyksiä.
2. Kun osapuoli toimittaa toiselle osapuolelle, myös tämän sopimuksen nojalla perustettujen elinten välityksellä, omassa lainsäädännössään luottamuksellisiksi luokiteltuja tietoja, toisen osapuolen on käsiteltävä kyseisiä tietoja luottamuksellisina, paitsi jos tiedot toimittaneen osapuolen kanssa toisin sovitaan.

276 ARTIKLA

WTO-poikkeusluvut

Jos jokin tämän osaston velvoite vastaa olennaisilta osin WTO:n perustamissopimukseen sisältyvää velvoitetta, WTO:n perustamissopimuksen IX artiklan nojalla hyväksytyn poikkeusluvan mukaisesti toteutettujen toimenpiteiden katsotaan olevan sisällöltään tämän sopimuksen vastaavan määräyksen mukaisia.

V OSASTO

YHTEISTYÖ TALOUSKEHITYKSEN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN ALALLA

277 ARTIKLA

Taloudelliseen vuoropuheluun liittyvän yhteistyön yleiset tavoitteet

1. Osapuolet tekevät talouden uudistamiseen liittyvää yhteistyötä parantamalla yhteistä käsitystä Uzbekistanin tasavallan ja Euroopan unionin taloudellisesta tilanteesta sekä talouspolitiikkojen laatimisesta ja täytäntöönpanosta.
2. Uzbekistanin tasavalta toteuttaa lisätoimia hyvin toimivan ja kestävä markkinatalouden kehittämiseksi, mukaan lukien investointiympäristön parantaminen ja yksityisen sektorin osallisuuden lisääminen. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen vakaan makrotalouspolitiikan ja julkisen talouden hoidon, joissa noudatetaan tuloksellisuuden, läpinäkyvyyden ja vastuuvollisuuden perusperiaatteita.

278 ARTIKLA

Taloudelliseen vuoropuheluun liittyvän yhteistyön yleiset periaatteet

Osapuolet

- a) vaihtavat kokemuksia ja parhaita käytäntöjä, jotka liittyvät kestävän kehityksen strategioihin, mukaan lukien taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien edistäminen;
- b) vaihtavat tietoja makrotalouden suuntauksista ja politiikoista sekä rakenteellisista uudistuksista;
- c) vaihtavat asiantuntemusta ja parhaita käytäntöjä muun muassa julkisen talouden, raha- ja valuuttakurssipolitiikan puitteiden, rahoitusalaan koskevan politiikan ja tilastojen alalla;
- d) vaihtavat tietoja ja kokemuksia alueellisesta taloudellisesta yhdentymisestä, mukaan lukien Euroopan talous- ja rahaliiton toiminta; ja
- e) tarkastelevat kahdensivulisen yhteistyön asemaa talouden, rahoituksen ja tilastoinnin alalla.

Julkinen varainhoito, julkinen ulkoinen tarkastus ja varainhoidon sisäinen valvonta

Osapuolet tekevät yhteistyötä vankkojen julkisten varainhoitojärjestelmien sekä julkisen ulkoisen tarkastuksen ja varainhoidon sisäisen valvonnan alalla tavoitteinaan

- a) vahvistaa tilintarkastuskamarin asemaa Uzbekistanin tasavallan ylimpänä julkisen ulkoisen tarkastuksen ja varainhoidon sisäisen valvonnan elimenä sen taloudellisen, organisatorisen ja toiminnallisen riippumattomuuden ja valmiuksien kehittämisen osalta kansainvälisesti hyväksytyjen ulkoista tarkastusta koskevien standardien (INTOSAI) mukaisesti;
- b) tukea yhdenmukaistamisesta vastaavan keskusyksikön (Talousarviomenetelmiä, valtiovarainhallinnon toteuttamista, varainhoidon valvontaa ja sisäistä tarkastusta käsittelevä osasto) toimintaa Uzbekistanin tasavallan julkisen varainhoidon sisäisen valvonnan kehittämiseksi edelleen sekä vahvistaa sen toimivaltaa ja asemaa;
- c) kehittää edelleen ja toteuttaa vastuuvollisuuden periaatteeseen perustuvaa julkisen sektorin varainhoidon sisäistä valvontajärjestelmää, johon kuuluu toiminnallisesti itsenäinen sisäinen tarkastus koko julkisella sektorilla, yhdenmukaistamalla se yleisesti hyväksytyjen kansainvälisten normien, menetelmien ja Euroopan unionin hyvien käytäntöjen kanssa;
- d) kehittää riittävä talouden tarkastusjärjestelmä sisäisen tarkastustoiminnon täydentämiseksi (pällekkäisyyttä välttämällä);
- e) varainhoitoon ja varainhoidon valvontaan ja tarkastuksiin osallistuvien toimijoiden sekä talousarvion laatimiseen, valtion varojen hallinnointiin ja kirjanpitoon osallistuvien toimijoiden välinen tehokas yhteistyö ja koordinointi hallintotavan kehittämisen edistämiseksi; ja

- f) tietojen, kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihto julkisen varainhoidon, julkisen ulkoisen tarkastuksen ja varainhoidon sisäisen valvonnan alalla.

280 ARTIKLA

Hyvä hallintotapa verotuksen alalla

Osapuolet sitoutuvat panemaan täytäntöön verotusalan hyvän hallinnon periaatteet, kuten läpinäkyvyyttä, tietojenvaihtoa ja oikeudenmukaista verotusta koskevat globaalit standardit sekä veropohjan rapautumisen ja voitonsiirtojen torjumista koskevat vähimmäisstandardit. Osapuolet edistävät hyvää hallintotapaa veroasioissa, parantavat kansainvälistä yhteistyötä verotuksen alalla ja helpottavat lainmukaisten verotulojen keräämistä.

281 ARTIKLA

Tilastot

1. Osapuolet edistävät tilastollisten menetelmien ja käytäntöjen eurooppalaisia ja kansainvälisiä standardeja sekä yhdenmukaistamista, mukaan lukien tilastotietojen kerääminen ja levittäminen ammattimaisesti riippumattoman, kestävän ja tehokkaan kansallisen tilastojärjestelmän avulla.
2. Tilastoyhteistyössä keskitytään tietämyksen vaihtoon ja hyvien käytäntöjen edistämiseen sekä YK:n virallisen tilaston peruseriaatteiden ja Euroopan tilastojärjestelmää käsittelevän komitean 16 päivänä marraskuuta 2017 hyväksymien tarkistettujen Euroopan tilastoja koskevien käytännesääntöjen noudattamiseen.

282 ARTIKLA

Yhteydet

Osapuolet edistävät kestäviä yhteyksiä alueellaan ja sen ulkopuolella. Tätä varten osapuolet tekevät yhteistyötä yhteistä etua koskevissa kysymyksissä edistääkseen yhteysaloitteita, jotka ovat taloudellisesti, julkisen talouden ja ympäristön kannalta ja sosiaalisesti kestäviä pitkällä aikavälillä sekä kansainvälisesti sovittujen sääntöjen ja määräysten mukaisia.

283 ARTIKLA

Energiayhteistyön yleiset tavoitteet

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä energia-asioissa ja tarvittavan oikeudellisen kehyksen kehittämisessä edistääkseen uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa ja käyttöä sekä energiatehokkuutta ja energiaturvallisuutta.
2. Yhteistyö perustuu kokonaisvaltaiseen kumppanuuteen, ja sitä ohjaavat keskinäiset edut, vastavuoroisuus, avoimuus ja ennustettavuus markkinatalouden periaatteiden ja energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Yhteistyön tavoitteena on myös edistää alueellista energiayhteistyötä kiinnittäen erityistä huomiota Keski-Aasian maiden keskinäiseen yhdentymiseen sekä kansainvälisiin markkinoihin ja energiakäytäviin.

Yhteistyö energia-alalla

Energia-alan yhteistyö kattaa muun muassa seuraavat alat:

- a) uusiutuvien energialähteiden, energiatehokkuuden ja energiaturvallisuuden, erityisesti energiahuollon luotettavuuden, turvallisuuden ja kestävyys, parantaminen, kuten energialaitosten turvallisuuden varmistaminen ja tuotantokapasiteetin energiatehokkuuden parantaminen edistämällä alueellista energiayhteistyötä, mukaan lukien alueellisten energiamarkkinoiden perustaminen sekä alueiden sisäisen ja välisen energia-alan kaupan ja vuorovaikutuksen helpottaminen;
- b) energia-alan strategioiden ja politiikkojen täytäntöönpano, keskustelu tulevaisuudennäkymistä ja skenaarioista, mukaan lukien energiatuotteiden maailmanlaajuiset markkinaolosuhteet, sekä energia-alan tilastojärjestelmän parantaminen;
- c) houkuttelevan ja vakaan investointiympäristön luominen ja keskinäisten energia-alan investointien edistäminen syrjimättömästi ja läpinäkyvästi;
- d) toimiva vuorovaikutus Euroopan investointipankin, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin ja muiden asiaankuuluvien kansainvälisten rahoituslaitosten ja -välineiden kanssa energia-alalla;
- e) tieteellinen ja tekninen vuorovaikutus energiateknologioiden kehittämiseksi kiinnittäen erityistä huomiota energiatehokkaisuun ja ympäristöystävällisiin teknologioihin;
- f) yhteistyö monenvälisillä energia-alan foorumeilla, aloitteissa ja instituutioissa; ja

- g) tietämyksen ja kokemusten vaihto sekä innovointiin liittyvän teknologian siirtäminen, esimerkiksi hallinnoinnin, energiateknologioiden ja energiateollisuuden digitalisaation aloilla, mukaan lukien kulutuksen seurannan automatisointi ja hävikin vähentäminen.

285 ARTIKLA

Uusiutuvat energialähteet

Yhteistyötä tehdään muun muassa seuraavin keinoin:

- a) uusiutuvien energianlähteiden käyttöönotto ja kehittäminen taloudellisesti ja ympäristön kannalta järkevästi, mukaan lukien sääntelykysymyksiä, sertifiointia ja standardointia sekä teknologian kehittämistä koskeva yhteistyö;
- b) osapuolten laitosten, laboratorioiden ja yksityisen sektorin yksiköiden vuorovaikutuksen edistäminen tavoitteena toteuttaa parhaita käytäntöjä tulevaisuuden energian tuottamiseksi ja vihreän talouden luomiseksi; ja
- c) yhteisten seminaarien, konferenssien ja koulutusohjelmien järjestäminen, tieteellisen ja käytännön tiedon ja avoimen tilastotiedon vaihto sekä tiedottaminen uusiutuvia energialähteitä koskevasta kehityksestä.

Energiatehokkuus ja energiansäästö

Yhteistyötä energiatehokkuuden ja energiansäästön edistämiseksi muun muassa hiilialalla sekä kaasun soihdutuksen (ja siihen liittyvän kaasun käytön), rakennusalan, laitteiden ja liikenteen yhteydessä tehdään muun muassa seuraavasti:

- a) vaihdetaan tietoja energiatehokkuutta edistävästä toimintapolitiikoista sekä lainsäädännöllisistä ja sääntelypuitteista ja toimintasuunnitelmista;
- b) helpotetaan kokemusten ja asiantuntemuksen vaihtoa energiatehokkuuden ja energiansäästön alalla;
- c) pannaan vireille ja täytäntöön hankkeita, mukaan lukien demonstraatiohankkeet, jotka koskevat innovatiivisten teknologioiden ja ratkaisujen käyttöönottoa energiatehokkuuden ja energiansäästön alalla; ja
- d) järjestetään koulutusohjelmia ja kursseja energiatehokkuuden alalla tämän artiklan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hiilivetyihin perustuva energia ja sähkö

Yhteistyö hiilivetyihin perustuvan energian alalla koskee seuraavia aloja:

- a) olemassa olevien energiainfrastruktuurien nykyaikaistaminen ja tehostaminen sekä tulevien energiainfrastruktuurien kehittäminen yhteisen edun ja markkinaperiaatteiden mukaisesti, mukaan lukien infrastruktuurit energian lähteiden, toimittajien, kuljetusreittien ja -menetelmien monipuolistamista varten, uuden tuotantokapasiteetin aikaansaaminen sekä energiainfrastruktuurien eheys, tehokkuus, varmuus ja turvallisuus muun muassa sähkövoiman alalla;
- b) kilpailukykyisten, avoimien ja syrjimättömien energiamarkkinoiden kehittäminen parhaiden käytäntöjen mukaisesti sääntelyä uudistamalla;
- c) energiakaupan pitkän aikavälin vakauden ja varmuuden lisääminen ja lujittaminen muun muassa varmistamalla energiankysynnän syrjimättömän ennakoitavuuden ja vakauden samalla, kun minimoidaan ympäristövaikutukset ja -riskit;
- d) korkeatasoisen ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen edistäminen energia-alalla, mukaan lukien tuotanto, jalostus, kuljetus, jakelu ja kulutus; ja
- e) hiilivetyjen etsinnän ja tuotannon turvallisuuden parantaminen vaihtamalla kokemuksia onnettomuuksien ehkäisystä ja jälkianalysoinnista, onnettomuuksiin reagoimisesta ja niiden vaikutusten lievittämisestä sekä katastrofeja koskevaan vastuuseen ja oikeudellisiin käytäntöihin liittyvistä parhaista käytännöistä.

288 ARTIKLA

Liikenneyhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet tekevät yhteistyötä liikenteen alalla seuraavien tavoitteiden saavuttamiseksi:

- a) liikenteen alojen keskinäisen täydentävyyden edistäminen;
- b) osapuolten liikenneverkkojen yhteenliitettävyyden ja alueiden välisten yhteyksien parantaminen;
- c) liikenneinfrastruktuurin parantaminen ja yhteentoimivuuden edistäminen;
- d) tehokkaiden, turvallisten ja varmojen kuljetusten ja järjestelmien edistäminen;
- e) liikenneturvallisuuden tason parantaminen;
- f) kestävien liikennejärjestelmien kehittäminen, mukaan lukien niiden taloudelliset, julkista taloutta koskevat, ympäristöön liittyvät ja sosiaaliset näkökohdat; ja
- g) matkustajien ja tavaroiden liikkumisen parantaminen sekä liikennevirtojen sujuvoittaminen poistamalla hallinnollisia, teknisiä ja muita esteitä, millä pyritään markkinoiden tiiviimpään yhdentymiseen.

Yhteistyö liikennealalla

Liikennealan yhteistyö kattaa muun muassa:

- a) liikennepolitiikan parhaiden käytäntöjen vaihdon;
- b) tietojen vaihdon ja yhteisten toimien toteuttamisen alueellisella ja kansainvälisellä tasolla, mukaan lukien sellaisten kansainvälisten sopimusten ja yleissopimusten täytäntöönpano, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat;
- c) kokemusten vaihdon liikennejärjestelmien vihreistä teknologioista, kuten ympäristöystävällisten liikennemuotojen käyttöönotosta;
- d) kokemusten vaihdon liikenne- ja logistiikkajärjestelmien digitalisoimisesta sekä yhteentoimivien standardien ja teknologioiden käyttöönoton liikenneinfrastruktuurin suunnittelussa, rakentamisessa ja jälleenrakentamisessa;
- e) Uzbekistanin tasavallan avustamisen sen pyrkiessä liittymään Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission (UNECE) alaisiin kansainvälisiin monenvälisiin sopimuksiin ja yleissopimuksiin, jotka koskevat kansainvälistä liikennettä; ja
- f) molempien osapuolten kansainvälistä tieliikennettä harjoittavien moottoriajoneuvojen kuljettajien liikkumisen helpottamisen sovellettavien sääntöjen mukaisesti.

290 ARTIKLA

Ympäristöyhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet kehittävät ja lujittavat yhteistyötään ympäristökysymyksissä ja edistävät näin kestävää kehitystä ja ympäristönsuojelun hyvää hallintotapaa.

291 ARTIKLA

Yhteistyö ympäristöalalla

1. Yhteistyön tarkoituksena on ympäristön laadun säilyttäminen, suojeleminen, parantaminen ja palauttaminen, ihmisten terveyden suojeleminen, luonnonvarojen järkevä ja kestävä käyttö sekä sellaisten toimenpiteiden edistäminen kansainvälisellä tasolla, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin, muun muassa seuraavilla aloilla:

- a) ympäristöhallinto ja monialaiset kysymykset, kuten strateginen suunnittelu, ympäristövaikutusten arviointi ja strateginen ympäristöarviointi, koulutus, seuranta- ja ympäristötietojärjestelmät, tarkastus ja täytäntöönpano, ympäristövahinkovastuu, ympäristörikosten torjunta, ympäristövahinkojen korjaaminen, valtioiden rajat ylittävä yhteistyö, kansalaisten osallistuminen ja ympäristöä koskevan tiedon saanti, päätöksentekoprosessit sekä tehokkaat hallinnolliset ja tuomioistuimissa tapahtuvat muutoksenhakumenettelyt;
- b) Araljärven kuivumisen ympäristövaikutusten torjuminen muun muassa edistämällä alueellisia toimia;

- c) ympäristöntarkkailujärjestelmän kehittäminen;
- d) kaupunkien viherryttäminen;
- e) ilman laatu;
- f) veden laatu ja vesivarojen hoito, mukaan lukien tulvariskien hallinta, veden niukkuus ja kuivuus;
- g) resurssi- ja jätehuolto;
- h) resurssitehokkuus, vihreä talous ja kiertotalous;
- i) luonnonsuojelu, mukaan lukien metsätalous, suojelualueverkoston perustaminen ja biologisen monimuotoisuuden suojelu;
- j) teollisuuden päästöt ja teollisuusonnettomuudet; ja
- k) kemikaalien käsittely.

2. Yhteistyöllä pyritään ottamaan ympäristönäkökohdat huomioon myös muilla politiikan aloilla kuin ympäristöpolitiikassa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n täytäntöönpanon edistämiseksi.

292 ARTIKLA

Ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen muilla aloilla

1. Osapuolet tehostavat yhteistyötään alueellisella tasolla ja asiaa koskevien monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanossa.
2. Osapuolet vaihtavat kokemuksia siitä, miten ne ovat edistäneet ympäristönäkökohtien ottamista huomioon muilla aloilla, mukaan lukien parhaiden käytäntöjen vaihto, tiedon ja osaamisen lisääminen sekä ympäristökasvatus ja -tiedotus tässä luvussa tarkoitetuilla aloilla.
3. Osapuolet tukevat ja kehittävät yhteistyötä ympäristötoimia toteuttavien ja erityisesti sellaisten tieteellisten laitosten välillä, jotka edistävät kiertotalouden periaatteita sekä luonnonvarojen järkevää ja kestävää käyttöä.

293 ARTIKLA

Ilmastonmuutosta koskevan yhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet kehittävät ja lujittavat yhteistyötään ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja siihen sopeutumisiksi pyrkimyksensä saavuttaa Pariisin ilmastopimuksen tavoitteet. Yhteistyössä otetaan huomioon kummankin osapuolen edut tasavertaisuuden ja vastavuoroisen hyödyn pohjalta sekä kahdenvälisten ja monenvälisten sitoumusten keskinäinen riippuvuus kyseisellä alalla.

294 ARTIKLA

Ilmastonmuutosta koskeva yhteistyö kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla

Yhteistyöllä edistetään kansallisen, alueellisen ja kansainvälisen tason toimenpiteitä muun muassa seuraavilla aloilla:

- a) ilmastonmuutoksen hillitseminen;
- b) ilmastonmuutokseen sopeutuminen;
- c) ilmastonmuutoksen haitallisten vaikutusten välttäminen, minimointi ja käsittely;
- d) markkinamekanismit ja muut kuin markkinamekanismit, joilla puututaan ilmastonmuutokseen;
- e) uusien, innovatiivisten, turvallisten ja kestävien vähähiilisten teknologioiden ja sopeutumisteknologioiden edistäminen;
- f) Pariisin ilmastosopimuksen täytäntöönpano;
- g) ilmastonäkökohtien sisällyttäminen yleisiin ja alakohtaisiin politiikkoihin; ja
- h) tietoisuuden lisäämiseen tähtäävät toimet ja koulutus.

295 ARTIKLA

Ilmastonmuutokseen liittyvä yhteistyö

1. Osapuolet muun muassa

- a) vaihtavat tietoja ja kokemuksia;
- b) toteuttavat yhteisiä tutkimustoimia ja vaihtavat tietoja puhtaammista ja ympäristön kannalta kestävästä teknologioista; ja
- c) toteuttavat yhteisiä toimia alueellisella ja kansainvälisellä tasolla, myös osapuolten ratifioimien monenvälisten ympäristösopimusten, kuten Yhdistyneiden kansakuntien ilmastomuutosta koskevan vuoden 1992 puitesopimuksen ja Pariisin ilmastopöytäkirjan puitteissa.

2. Yhteistyö kattaa muun muassa

- a) toimenpiteet, joilla parannetaan valmiuksia ryhtyä tehokkaisiin ilmastotoimiin;
- b) kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtäävien pitkän aikavälin strategioiden ja toimintasuunnitelmien laatiminen;
- c) ilmastomuutokseen liittyviä riskejä ja haavoittuvuuksia koskevien arviointien kehittäminen;
- d) tietämyksen ja hallinnollisten valmiuksien kehittäminen ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi;

- e) sopeutumisprioriteettien ja -toimenpiteiden määrittäminen ja kehittäminen, mukaan lukien toimenpiteet ilmastonmuutoksen sisällyttämiseksi kehitystoimiin ja -suunnitelmiin, kehittämiss politiikkaan ja kehitysohjelmien suunnitteluun;
 - f) pitkän aikavälin toimenpiteiden toteuttaminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi kasvihuonekaasupäästöjä vähentämällä;
 - g) ilmastoon liittyvien katastrofiriskien vähentäminen ja hallinta sekä hätävalmiustoimenpiteet;
 - h) hiilikauppaan valmistautumiseen tähtäävät toimenpiteet Pariisin ilmastopöimöksen puitteissa;
 - i) toimenpiteet teknologian siirron edistämiseksi;
 - j) toimenpiteet, joilla ilmastönäkökohdat sisällytetään alakohtaisiin politiikkoihin; ja
 - k) otsonikerrosta heikentäviä aineita ja fluorattuja kaasuja koskevat toimenpiteet.
3. Osapuolet edistävät alueiden sisäistä ja välistä yhteistyötä.

296 ARTIKLA

Teollisuus- ja yrityspöitiikan yleiset yhteistyötavoitteet

Osapuolet pyrkivät kehittämään ja lujittamaan yhteistyötään teollisuus- ja yrityspöitiikan alalla parantaakseen liiketoimintaympäristöä kaikkien talouden toimijoiden ja erityisesti pk-yritysten kannalta.

297 ARTIKLA

Yhteistyö teollisuus- ja yrityspolitiikan alalla

Teollisuus- ja yrityspolitiikan alan yhteistyö kattaa:

- a) tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon yrittäjyyden ja pk-yritysten kehittämiss politiikan tukemiseksi;
- b) tuottavuutta ja resurssien käytön tehokkuutta, mukaan lukien energiankulutuksen vähentäminen ja puhtaampi tuotanto, koskevien tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihdon;
- c) tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon yritysten ja teollisuuden yhteiskuntavastuun vahvistamiseksi kestävä kehityksen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen suhteen;
- d) teollisuudenalojen julkiset tukitoimenpiteet, jotka perustuvat WTO:n vaatimuksiin ja osapuoliin sovellettaviin muihin kansainvälisiin sääntöihin;
- e) tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihdon, jonka tavoitteena on kehittää innovaatiopolitiikkaa kaupallistamalla tutkimus- ja kehitystoiminnan tuloksia (mukaan lukien teknologiapohjaisten yritysten perustamisen tukivälineet) sekä edistämällä klusterien kehittämistä ja rahoituksen hankintaa;
- f) liiketoiminta-aloitteiden ja teollisen yhteistyön edistämisen Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan yritysten välillä;

- g) yritysten kannalta suotuisamman toimintaympäristön luomisen kasvupotentiaalin, kaupan ja investointimahdollisuuksien lisäämiseksi; ja
- h) läheisempien yhteyksien luomisen osapuolten yrittäjien välille sekä yritysvaltuuskuntien vierailujen, yritysfoorumien, esittelyjen, pyöreän pöydän keskustelujen ja näyttely- ja messutoiminnan järjestämisen Euroopan unionissa ja Uzbekistanin tasavallassa.

298 ARTIKLA

Yhtiöoikeus

1. Osapuolet tunnustavat yhtiöoikeutta ja yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää sekä kirjanpitoa ja tilintarkastusta koskevien tehokkaiden sääntöjen ja käytäntöjen merkityksen moitteettomasti toimivassa markkinataloudessa, jossa liiketoimintaympäristö on ennakoitava ja läpinäkyvä, ja korostavat olevan tärkeää edistää tämän alan sääntelyn lähentämistä.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä seuraavissa asioissa:
 - a) rekisteröityjen yhtiöiden organisaatiota ja edustusta koskevien tietojen käytettävissä olon ja saatavuuden varmistamiseen avoimella ja helppokäyttöisellä tavalla liittyvien parhaiden käytäntöjen vaihto;
 - b) yritysten hallinto- ja ohjausjärjestelmää koskevan politiikan kehittäminen edelleen kansainvälisten ja etenkin OECD:n standardien mukaisesti;
 - c) kansainvälisten tilinpäätösstandardien täytäntöönpanon ja johdonmukaisen soveltamisen jatkaminen julkisesti noteerattujen yhtiöiden konsolidoiduissa tilinpäätöksissä;

- d) kirjanpitosäännöt ja taloudellinen raportointi, myös pk-yritysten osalta;
- e) tilintarkastajien ammatillisen toiminnan sääntely ja valvonta; ja
- f) kansainvälisten tilintarkastusstandardien ja eettisten sääntöjen, esimerkiksi kansainvälisen tilintarkastajaliiton sääntöjen, soveltaminen tavoitteena parantaa tilintarkastajien ammattipätevyyttä noudattamalla ammatillisten järjestöjen, tilintarkastusjärjestöjen ja tilintarkastajien standardeja ja eettisiä normeja.

299 ARTIKLA

Pankki-, vakuutus- ja muut rahoituspalvelut

1. Osapuolet tunnustavat tehokkaan lainsäädännön ja tehokkaiden käytäntöjen merkityksen rahoituspalvelujen alalla ja voivat tehdä yhteistyötä tavoitteenaan
 - a) parantaa rahoituspalvelujen sääntelyä;
 - b) varmistaa sijoittajien ja rahoituspalvelujen käyttäjien oikeuksien tehokas, asianmukainen suojelu, erityisesti kehitettäessä arvopaperimarkkinoita;
 - c) edistää yhteistyötä rahoitusjärjestelmän eri toimijoiden, myös sääntely- ja valvontaviranomaisten, välillä; ja
 - d) varmistaa riippumaton, tehokas valvonta.

2. Osapuolet edistävät sääntelyn lähentämistä vakaiden rahoitusjärjestelmien edellyttämiin tunnustettuihin kansainvälisiin standardeihin.

300 ARTIKLA

Digitaalitaloutta ja -yhteiskuntaa koskevan yhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet edistävät digitaalitalouden ja -yhteiskunnan kehittämiseen liittyvää yhteistyötä, jotta kansalaiset ja yritykset hyötyisivät tieto- ja viestintäteknologian laajasta saatavuudesta ja parempilaatuisista, kohtuuhintaisista sähköisistä palveluista erityisesti kaupan ja sähköisen kaupankäynnin, terveydenhuollon ja koulutuksen sekä yleisesti hallinnon aloilla. Tällä yhteistyöllä pyritään edistämään kilpailun kehittämistä tieto- ja viestintäteknologian markkinoilla ja näiden markkinoiden avoimuutta sekä rohkaisemaan investoimaan tälle alalle.

301 ARTIKLA

Yleinen yhteistyö digitaalitalouden ja -yhteiskunnan alalla

Yhteistyö kattaa muun muassa seuraavat alat:

- a) kansallisten digitaalisten strategioiden täytäntöönpanoa koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihto tietotekniikan, televiestinnän, sähköisen hallinnon ja digitaalitalouden alalla, mukaan lukien muun muassa aloitteet, joilla pyritään edistämään laajakaistayhteyksiä, parantamaan rajat ylittävää tiedonsiirtoa ja verkkoturvallisuutta koskevia sääntöjä sekä kehittämään julkisia verkkopalveluja; ja

- b) tietojen, parhaiden käytäntöjen ja kokemusten vaihto kattavan sähköisen viestinnän sääntelyjärjestelmän kehittämisestä, myös riippumattomien kansallisten sääntelyviranomaisten osalta, taajuusresurssien paremman käytön ja sähköisen viestinnän infrastruktuurin yhteentoimivuuden edistämiseksi osapuolten välillä.

302 ARTIKLA

Sääntelyviranomaisten välinen yhteistyö digitaalitalouden ja -yhteiskunnan alalla

Osapuolet edistävät Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan sääntelyviranomaisten välistä yhteistyötä televiestinnän, tietotekniikan, sähköisen hallinnon ja digitaalitalouden aloilla.

303 ARTIKLA

Matkailualan yhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä matkailualalla tavoitteenaan lujittaa kilpailukykyisen ja kestävä matkailuelinkeinon kehittämistä talouskasvun, vaikutusmahdollisuuksien, työpaikkojen, koulutuksen ja matkailualan vuorovaikutuksen luomiseksi.

304 ARTIKLA

Matkailua koskevan yhteistyön periaatteet

Matkailua koskeva yhteistyö perustuu seuraaviin kestävän matkailun periaatteisiin:

- a) paikallisyhteisöjen koskemattomuuden ja etujen kunnioittaminen erityisesti maaseutualueilla;
- b) kulttuuriperinnön, historiallisen perinnön ja luonnonperinnön säilyttämisen tärkeys;
- c) positiivinen vuorovaikutus matkailun ja ympäristönsuojelun välillä; ja
- d) matkailun sosiaalinen vastuu, myös suhteessa paikallisyhteisöihin.

305 ARTIKLA

Yhteistyö matkailualalla

Matkailualan yhteistyö voi kattaa muun muassa:

- a) matkailualan tilastoja, standardeja ja investointeja, innovatiivisia teknologioita, markkinoiden uusia tarpeita ja kulttuuriperintökohteiden hyödyntämismahdollisuuksia matkailutarkoituksissa koskevien tietojen ja liiketoimintakäytäntöjen vaihdon;

- b) kestävää ja vastuullista matkailua koskevien kehitysmallien edistämisen ja parhaiden käytäntöjen, kokemusten ja taitotiedon vaihdon;
- c) matkailualan koulutusta ja osaamisen kehittämistä koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon; ja
- d) yhteyksien parantamisen Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan matkailualasta vastaavien yksityisten ja julkisten sidosryhmien sekä yhteisötason sidosryhmien välillä.

306 ARTIKLA

Maatalouden ja maaseudun kehittämisen alan yhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet tekevät yhteistyötä maatalouden ja maaseudun kehittämisen edistämiseksi erityisesti vaihtamalla tietoja ja parhaita käytäntöjä sekä lähentämällä asteittain politiikkoja ja lainsäädäntöä molemmille osapuolille tärkeillä aloilla.

307 ARTIKLA

Yhteistyö maatalouden ja maaseudun kehittämisen alalla

Osapuolten yhteistyö maatalouden ja maaseudun kehittämisen alalla kattaa muun muassa

- a) maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeviin politiikkoihin liittyvän keskinäisen ymmärtämyksen helpottamisen;
- b) parhaiden käytäntöjen vaihdon keskus- ja paikallistason hallinnollisten valmiuksien parantamiseksi politiikkojen suunnittelussa, arvioinnissa ja täytäntöönpanossa;
- c) maataloustuotannon nykyaikaistamisen ja kestävyysedistämisen, mukaan lukien sadonkorjuun jälkeisten menetelmien parantaminen;
- d) maaseudun kehittämiss politiikkoihin liittyvän tietämyksen ja parhaiden käytäntöjen jakamisen maaseutuyhteisöjen taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja niiden taloudellisen toiminnan monipuolistamiseksi;
- e) maatalousalan kilpailukyyn sekä markkinoiden tehokkuuden ja avoimuuden parantamisen;
- f) laadunvarmistuspolitiikkojen ja niiden valvontamekanismien, erityisesti maantieteellisten merkintöjen, ja luonnonmukaisen maatalouden edistämisen;
- g) tietämyksen levittämisen ja maataloustuottajille tarkoitettujen palvelujen laajentamisen;

- h) kokemusten vaihdon toimintapolitiikoista, jotka koskevat maatalousteollisuuden kestävästä kehittämisestä sekä maataloustuotteiden jalostusta ja jakelua;
- i) yrittäjien välisen yhteistyön edistämisen molempien osapuolten kannalta merkittävillä aloilla;
ja
- j) maatalouskaupan edistämisen.

308 ARTIKLA

Kaivostoimintaa ja raaka-aineita koskevan yhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet kehittävät ja lujittavat yhteistyötään kaivostoiminnan ja raaka-aineiden tuotannon alalla pyrkien edistämään molemminpuolista ymmärtämystä, parantamaan liiketoimintaympäristöä sekä vaihtamaan tietoja ja tekemään yhteistyötä muissa kuin energiaa koskevissa kysymyksissä, jotka liittyvät etenkin metallimalmien ja ei-metallisten teollisuusmineraalien turvalliseen ja kestäväan etsintään ja louhintaan.

309 ARTIKLA

Yhteistyö kaivostoiminnan ja raaka-aineiden alalla

Kaivostoimintaa ja raaka-aineita koskevaan yhteistyöhön kuuluvat muun muassa

- a) osapuolten kaivos- ja raaka-ainealojen kehitystä koskevien tietojen vaihto;

- b) tietojen vaihto raaka-aineiden kauppaan liittyvissä kysymyksissä keskinäisen vuorovaikutuksen edistämiseksi;
- c) kaivosteollisuuden kestävä kehitystä koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihto, mukaan lukien puhtaiden teknologioiden käyttö kaivosprosesseissa;
- d) kaivosteollisuuden työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden ylläpitoa koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihto; ja
- e) tutkimus- ja innovointiyhteistyö olemassa olevien rahoitusvälineiden avulla yhteisten tieteellisten ja teknologisten aloitteiden kehittämiseksi.

310 ARTIKLA

Tutkimuksen ja innovoinnin alan yhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet edistävät yhteistyötä tieteellisen tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin aloilla yhteisen edun ja hyödyn sekä mahdollisuuksien mukaan vastavuoroisuuden pohjalta omia sääntöjään ja määräyksiään noudattaen. Yhteistyön tavoitteena on edistää sosiaalista ja taloudellista kehitystä, vastata maailmanlaajuisiin ja alueellisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin, synnyttää tieteellistä huippuosaamista, parantaa tutkimustoiminnan integriteettiä ja vahvistaa osapuolten välisiä suhteita.

311 ARTIKLA

Yhteistyö tutkimuksen ja innovoinnin alalla

Tutkimuksen ja innovoinnin alan yhteistyöhön kuuluvat muun muassa

- a) alan politiikkaa koskeva vuoropuhelu sekä tutkimuksen ja innovoinnin tukivälineitä koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihto;
- b) pääsyn helpottaminen kummankin osapuolen tutkimus- ja innovointiohjelmiin, tutkimusinfrastruktuuriin ja -laitoksiin, tieteellisiin julkaisuihin ja tieteellisiin tietoihin;
- c) Uzbekistanin tasavallan tutkimuslaitosten ja yliopistojen tutkimusvalmiuksien parantaminen ja tarvittaessa Uzbekistanin tasavallan tutkimusyksiköiden osallistumisen helpottaminen Euroopan unionin tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaan ja jäsenvaltioiden kansallisiin aloitteisiin;
- d) yhteistyön edistäminen esinormatiivisessa tutkimuksessa ja standardoinnissa;
- e) osapuolten korkeakoulu-, tutkimus- ja innovaatiolaitosten välisten verkostojen ja yhteyksien edistäminen;
- f) koulutustoimien ja vaihto-ohjelmien järjestäminen molempien osapuolten tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa mukana oleville tieteilijöille, tutkijoille ja muulle henkilöstölle koordinoitusti osapuolten korkea-asteen ja ammatillisen koulutuksen ohjelmien kanssa;

- g) oikeudenmukaista ja tasapuolista suhtautumista teollis- ja tekijänoikeuksiin tutkimus- ja innovointihankkeissa koskevien yhteisten periaatteiden edistäminen;
- h) yhteisten tutkimus- ja innovointihankkeiden tulosten kaupallistamisen edistäminen;
- i) teknologiapohjaisten yritysten perustamisen tukivälineitä, klusterien kehittämistä ja rahoituksen hankintaa koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihto;
- j) uuden teknologian osapuolten kotimarkkinoille pääsyn helpottaminen;
- k) sellaisten sosiaalisten ja julkisten innovaatio-ohjelmien tukeminen, joilla pyritään parantamaan alueiden sosiaalista kehitystä ja erityisesti kansalaisten elämänlaatua; ja
- l) tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan toimintaan osallistuvien tutkijoiden, tieteilijöiden, asiantuntijoiden, opiskelijoiden ja yrittäjien vapaan liikkuvuuden helpottaminen sovellettavan lainsäädännön puitteissa sekä tällaisessa toiminnassa käytettäväksi tarkoitettujen tavaroiden rajat ylittävän liikkumisen helpottaminen.

312 ARTIKLA

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan edistäminen

Osapuolet edistävät seuraavia toimia, joihin osallistuu valtion organisaatioita, julkisia ja yksityisiä tutkimuskeskuksia, korkea-asteen oppilaitoksia, innovaatiokeskuksia ja -verkostoja sekä muita sidosryhmiä, myös pk-yrityksiä vapaaehtoiselta pohjalta:

- a) yhteiset tutkimus- ja innovointitoimet, mukaan lukien aihepiirikohtaiset verkostot, yhteisen edun mukaisilla aloilla;
- b) yhteisaloitteet tietoisuuden lisäämiseksi tiede-, teknologia- ja innovointiohjelmista ja valmiuksien kehittämisohjelmista sekä mahdollisuuksista osallistua toisen osapuolen ohjelmiin;
- c) yhteiset kokoukset ja työpajat, joiden tarkoituksena on vaihtaa tietoja ja parhaita käytäntöjä ja kartoittaa yhteisiä tutkimusaloja;
- d) molemminpuolisesti tunnustettu tiede- ja innovaatioyhteistyön arviointi ja tulosten levittäminen;
- e) yhteiset toimet opiskelijoiden, tutkijoiden ja henkilöstön liikkumisen lisäämiseksi yhteistä etua koskevilla aloilla; ja
- f) muunlainen osapuolten yhteiseen sopimukseen perustuva tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan alan yhteistyö, myös Euroopan unionin alueellisten lähestymistapojen ja aloitteiden kautta.

VI OSASTO

MUUT YHTEISTYÖALAT

313 ARTIKLA

Kuluttajansuoja

Osapuolet tunnustavat kuluttajansuojan korkean tason varmistamisen tärkeyden ja pyrkivät tätä varten tekemään yhteistyötä kuluttajapolitiikan alalla. Yhteistyö sisältää mahdollisuuksien mukaan

- a) osapuolten kuluttajansuojakehyksiin, myös kuluttajalainsäädäntöön, kulutustavaroiden turvallisuuteen, kuluttajien oikeussuojakeinoihin ja kuluttajalainsäädännön valvontaan liittyvien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon;
- b) riippumattomien kuluttajajärjestöjen kehittämisen ja kuluttajien edustajien välisten yhteyksien edistämisen; ja
- c) tiedonvaihdon ja yhteisten toimien edistämisen osapuolten kuluttajaelinten välillä niiden keskinäisen sopimuksen mukaisesti.

314 ARTIKLA

Yleinen työllisyyttä, sosiaalipolitiikkaa ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat, ottaen huomioon YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman sekä täyttää ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja koskevan kestävän kehityksen tavoitteen nro 8, että täysi ja tuottava työllisyys ja ihmisarvoinen työ kaikille ovat kestävän kehityksen keskeisiä osatekijöitä.
2. Osapuolet vahvistavat vuoropuheluaan ja yhteistyötään edistääkseen ILO:n ihmisarvoista työtä koskevaa ohjelmaa, työllisyyspolitiikkaa, elin- ja työoloja, työterveyttä ja -turvallisuutta, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, sosiaalista suojelua, sosiaalista osallisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja syrjinnän estämistä ja edistävät siten uusien, parempien työpaikkojen luomista, sosiaalista yhteenkuuluvuutta, kestäväää kehitystä ja parempaa elämänlaatua ja elintasoa.
3. Osapuolet pyrkivät tehostamaan ihmisarvoista työtä, työllisyyttä ja sosiaalipolitiikkaa koskevaa yhteistyötä kaikkien asiaan liittyvien foorumien ja organisaatioiden puitteissa.
4. Kumpikin osapuoli estää ja poistaa kaikenlaisen pakkotyön ja lapsityövoiman käytön.

315 ARTIKLA

ILO:n yleissopimukset ja sidosryhmien osallistuminen

1. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa panna täytäntöön ILO:n yleissopimukset, joiden sopimuspuolia ne ovat, ja edistää liittymistä muihin sopimuksiin. Ne vahvistavat sitoutumisensa tehokkaaseen työsuojelutarkastusjärjestelmään ILO:n normien mukaisesti samoin kuin sitoutumisensa tehokkaisiin täytäntöönpanomekanismeihin ja oikeussuojakeinojen saatavuuteen.

2. Osapuolet kannustavat työelämän peruseriaatteista ja -oikeuksista vuonna 1998 annetun ILO:n julistuksen ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta vuonna 2008 annetun ILO:n julistuksen mukaisesti kaikkia merkityksellisiä sidosryhmiä, etenkin työmarkkinaosapuolia, osallistumaan osapuolten sisäiseen sosiaalipolitiikan kehittämiseen sekä tämän sopimuksen mukaiseen Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan yhteistyöhön.

316 ARTIKLA

Muu työllisyyttä, sosiaalipolitiikkaa ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva yhteistyö

Työllisyyttä, sosiaalipolitiikkaa ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva yhteistyö perustuu tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoon ja voi sisältää seuraavia:

- a) elintason parantaminen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja osallistavien työmarkkinoiden edistäminen sekä heikommassa asemassa olevien henkilöiden integroiminen;
- b) uusien ja parempien työpaikkojen, joissa on kunnolliset työolot, edistäminen erityisesti epävirallisen talouden ja epävirallisen työllisyyden vähentämiseksi ja elinolojen parantamiseksi;
- c) työolojen parantaminen, erityisesti työelämäoikeuksien suojeleminen ja täytäntöönpano, kuten kaikenlaisen pakkotyön, lapsityövoiman käytön ja nykyajan orjuuden muotojen ehkäiseminen ja poistaminen sekä työterveyden ja -turvallisuuden suojelutason kohentaminen;
- d) sukupuolten tasa-arvon parantaminen edistämällä naisten osallistumista yhteiskuntaan ja talouselämään sekä varmistamalla miehille ja naisille yhtäläiset mahdollisuudet työmarkkinoilla, yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa, taloudessa, yhteiskunnassa ja päätöksenteossa;

- e) syrjinnän torjuminen työmarkkinoilla ja sosiaaliasioissa kummankin osapuolen kansainvälisistä normeista ja yleissopimuksista johtuvien velvoitteiden mukaisesti;
- f) kaikkia koskevan sosiaalisen suojelun tason parantaminen ja sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistaminen laadun, riittävyyden, saatavuuden ja taloudellisen kestävyysosalta; ja
- g) työmarkkinaosapuolten osallistumisen lisääminen ja vuoropuhelun edistäminen muun muassa vahvistamalla työmarkkinaosapuolten valmiuksia.

317 ARTIKLA

Toimitusketjujen vastuullista hallintaa koskeva yhteistyö

1. Osapuolet toteavat, että on tärkeää hallita toimitusketjuja vastuullisesti noudattamalla vastuullisen liiketoiminnan ja yritysten yhteiskuntavastuun käytäntöjä järjestämällä tämän mahdollistavat olosuhteet. Kumpikin osapuoli tukee asiaa koskevien kansainvälisten välineiden, kuten OECD:n monikansallisille yrityksille 21 päivänä kesäkuuta 1976 osana kansainvälisiä investointeja ja monikansallisia yrityksiä koskevaa julistusta antamien toimintaohjeiden, Genevessä 16 päivänä marraskuuta 1977 hyväksytyn monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan ILO:n kolmikantaisen periaatejulistuksen, YK:n New Yorkissa 26 päivänä heinäkuuta 2000 käynnistetyn Global Compact -aloitteen ja YK:n ihmisoikeusneuvoston 16 päivänä kesäkuuta 2011 antamalla päätöslauselmalla 17/4 hyväksytyn yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden, levittämistä ja käyttöä.
2. Osapuolet vaihtavat tietoja ja parhaita käytäntöjä ja tekevät tarvittaessa yhteistyötä toisen osapuolen kanssa alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

318 ARTIKLA

Terveysalan yhteistyön yleiset tavoitteet

Osapuolet kehittävät yhteistyötään kansanterveyden alalla parantaakseen ihmisten terveyden suojelun tasoa ja lisätäkseen terveyteen liittyviä yhtäläisiä mahdollisuuksia yhteisten terveyttä koskevien arvojen ja periaatteiden mukaisesti sekä kestävän kehityksen ja talouskasvun ennakoedellytyksenä.

319 ARTIKLA

Yhteistyö terveysalalla

Terveysalan yhteistyö koskee tartuntatautien ja ei-tarttuvien tautien ehkäisyä ja torjuntaa muun muassa terveyttä koskevan tiedonvaihdon, terveystietokantojen huomioon ottamista kaikilla politiikanaloilla koskevan lähestymistavan edistämisen, kansainvälisten järjestöjen ja etenkin Maailman terveysjärjestön, jäljempänä 'WHO', kanssa tehtävän yhteistyön sekä terveyttä koskevien kansainvälisten sopimusten, kuten Genevessä 21 päivänä toukokuuta 2003 tehdyn tupakoinnin torjuntaa koskevan WHO:n puitesopimuksen ja WHO:n Maailman terveystalouksessa 23 päivänä toukokuuta 2005 hyväksymän WHO:n kansainvälisen terveyssäännösten, täytäntöönpanon edistämisen avulla.

320 ARTIKLA

Huumausaineiden, psykotrooppisten aineiden ja niiden lähtöaineiden torjumista koskeva yhteistyö

1. Osapuolet aikovat vaihtaa sovitussa määräajassa kokemuksiaan huumausainepolitiikan valmistelusta ja täytäntöönpanosta Keski-Aasiassa.
2. Euroopan unioni aikoo tarjota sovitussa määräajassa Uzbekistanin tasavallalle apua asianmukaisten, uusia psykoaktiivisia aineita koskevien varhaisvaroitus- ja riskinarviointijärjestelmien kehittämisessä kansanterveyden suojelemiseksi.
3. Euroopan unioni tehostaa sovitussa määräajassa huumausaineita koskevaan tasapainoiseen ja yhtenäistettyyn lähestymistapaan perustuvaa koordinointiaan Uzbekistanin tasavallan kanssa sellaisten koulutusohjelmien tarjoamiseksi, joilla voi olla merkitystä kyberavaruudessa käytävän huumekaupan torjunnassa.

321 ARTIKLA

Yhteistyö yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla sekä nuorisokysymyksissä

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla edistääkseen elinikäistä oppimista, yhteistoimintaa ja avoimuutta kaikilla koulutustasoilla keskittyen erityisesti ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.
2. Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alan yhteistyössä keskitytään seuraaviin asioihin:
 - a) elinikäisen oppimisen, joka on keskeinen tekijä kasvun ja työllisyyden kannalta ja voi antaa kansalaisille mahdollisuuksia osallistua täysipainoisesti yhteiskuntaan, edistäminen;

- b) koulutusjärjestelmien nykyaikaistaminen, mukaan lukien järjestelmät virkamiesten ja viranhaltijoiden valmiuksien kehittämiseksi, kouluttamiseksi ja uudelleen kouluttamiseksi, sekä koulutuksen laadun ja hyödyllisyyden ja koulutukseen pääsyn parantaminen kaikilla koulutustasoilla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen;
- c) korkea-asteen ja ammatillisen koulutuksen lähentymisen ja koordinoitujen uudistusten edistäminen;
- d) kansainvälisen akateemisen yhteistyön lujittaminen Euroopan unionin yhteistyöohjelmiin osallistumisen lisäämiseksi sekä opiskelijoiden, henkilöstön ja tutkijoiden vaihto-ohjelmien parantamiseksi;
- e) koulutusalan ja työmarkkinoiden välisten yhteyksien vahvistaminen;
- f) kansallisen tutkintojen viitekehyksen kehittäminen edelleen korkea-asteen ja ammatillisen koulutuksen tutkintojen ja pätevyyksien läpinäkyvyyden ja tunnustamisen parantamiseksi;
- g) yhteistyön tiivistäminen ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi edelleen Euroopan unionin hyvät käytännöt huomioon ottaen;
- h) Uzbekistanin tasavallan yliopistojen kansainvälistymisen tukeminen varmistamalla samalla laadukas koulutus ja asianmukaiset olosuhteet;
- i) Uzbekistanin tasavallan koulutusalan investointien edistäminen; ja
- j) yhteistyön edistäminen eri alojen koulutukseen, ammattikoulutukseen ja ammatilliseen sopeutumiseen erikoistuneiden keskusten perustamisessa Uzbekistanin tasavallan alueella.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä myös nuorisokysymyksissä
 - a) lisätäkseen yhteistyötä ja vuorovaikutusta nuorisopolitiikan sekä nuorille ja nuorisotyöntekijöille tarkoitetun epävirallisen koulutuksen aloilla;
 - b) helpottaakseen kaikkien nuorten aktiivista yhteiskuntaan osallistumista;
 - c) tukeakseen nuorten ja nuorisotyöntekijöiden liikkumista keinona edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua ja hankkia tietämystä, taitoja ja osaamista virallisten koulutusjärjestelmien ulkopuolelta, myös vapaaehtoistyön kautta; ja
 - d) edistääkseen nuorisojärjestöjen yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi.

322 ARTIKLA

Yhteistyö kulttuurialalla

1. Osapuolet toteuttavat asianmukaisia toimenpiteitä edistääkseen kulttuurivaihtoa ja yhteisiä aloitteita kulttuurin eri aloilla ja luovilla aloilla sekä vaihtaakseen taiteilijoiden, kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten ja järjestöjen koulutukseen ja valmiuksien kehittämiseen liittyviä parhaita käytäntöjä.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä monenvälisten kansainvälisten sopimusten ja kansainvälisten järjestöjen, mukaan lukien Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestön, jäljempänä 'Unesco', puitteissa kulttuurisen monimuotoisuuden tukemiseksi sekä kulttuuriperinnön ja historiallisen perinnön säilyttämiseksi ja hyödyntämiseksi.

323 ARTIKLA

Yhteistyö audiovisuaali- ja tiedotusvälinepolitiikan alalla

1. Osapuolet edistävät yhteistyötä tiedotusväline- ja audiovisuaalipolitiikan alalla erityisesti vaihtamalla tietoja ja parhaita käytäntöjä tiedotusvälineitä ja audiovisuaalialaa koskevista politiikoista sekä toimittajien ja muiden tiedotusvälineiden ja elokuva- ja audiovisuaalialan ammattilaisten koulutuksesta.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä vahvistaakseen tiedotusvälineiden riippumattomuutta ja ammattimaisuutta tapauksen mukaan sovellettavissa kansainvälisissä yleissopimuksissa, mukaan lukien Unescon ja Euroopan neuvoston yleissopimukset, vahvistettujen normien mukaisesti.
3. Osapuolet tekevät yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla, kuten Unescossa.

324 ARTIKLA

Yhteistyö urheilun ja liikunnan alalla

Osapuolet edistävät yhteistyötä urheilun ja liikunnan alalla edistääkseen terveellisiä elämäntapoja kaikissa ikäryhmissä, hyvää hallintoa ja urheilun sosiaalisia ja kasvatuksellisia vaikutuksia sekä torjuakseen urheiluun liittyviä uhkia, kuten dopingia, ottelumanipulointia, rasismia ja väkivaltaa. Yhteistyöhön kuuluu erityisesti tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihto.

325 ARTIKLA

Hätätilanteisiin ja pelastuspalveluun liittyvä yhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä parantaakseen ehkäisy-, lievittämis- ja varautumistoimia sekä reagointia ja toipumista, jotta voidaan vähentää luonnonkatastrofien ja ihmisten aiheuttamien katastrofien vaikutusta ja parantaa osapuolten yhteiskuntien ja infrastruktuurin häiriönsietokykyä. Osapuolet tekevät asianmukaisilla tasoilla yhteistyötä parantaakseen katastrofiriskien hallintaa.
2. Osapuolet pyrkivät vaihtamaan tietoja ja asiantuntemusta sekä toteuttamaan tarpeen mukaan yhteisiä toimia edellyttäen, että käytettävissä on riittävästi voimavaroja.

326 ARTIKLA

Yhteistyö aluekehityksen alalla

Osapuolet edistävät keskinäistä ymmärtämystä ja kahdenvälistä yhteistyötä aluekehityspolitiikan, mukaan lukien aluepolitiikkojen muotoilua ja täytäntöönpanoa koskevat menettelyt, monitasoisen hallinnon ja kumppanuuden aloilla kiinnittäen erityistä huomiota epäsuotuisten alueiden kehittämiseen ja alueelliseen yhteistyöhön tavoitteenaan parantaa elinoloja, edistää taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta ja tehostaa sekä tietojen ja kokemusten vaihtoa kansallisten, alueellisten ja paikallisviranomaisten välillä että sosioekonomisten toimijoiden ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista.

327 ARTIKLA

Aluepolitiikkaa koskeva ja rajat ylittävä yhteistyö

Osapuolet tukevat ja lujittavat paikallis- ja aluetason viranomaisten osallistumista aluepolitiikkaa koskevaan ja rajat ylittävään yhteistyöhön edistääkseen keskinäistä ymmärtämystä ja tiedonvaihtoa, kehittääkseen valmiuksia parantavia toimenpiteitä, edistääkseen asiaankuuluvien rakenteiden ja lainsäädäntökehysten luomista sekä vahvistaakseen rajat ylittäviä talouden ja liike-elämän verkostoja.

328 ARTIKLA

Rajat ylittävä yhteistyö muilla aloilla

Osapuolet tehostavat ja edistävät edelleen rajat ylittävän yhteistyön kehittämistä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla, joita ovat muun muassa kauppa, liikenne, energia, vesivarat, ympäristö, ilmasto, digitaalitalous, kulttuuri, koulutus, tutkimus ja matkailu.

329 ARTIKLA

Alueiden välinen yhteistyö

Osapuolet edistävät jäsenvaltioiden alueiden ja Uzbekistanin tasavallan alueiden välistä yhteistyötä.

330 ARTIKLA

Täytäntöönpano ja valmiuksien kehittäminen

1. Osapuolet katsovat, että Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan välisten yhteyksien vahvistamisen kannalta on tärkeää lähentää Uzbekistanin tasavallan lainsäädäntöä asteittain Euroopan unionin lainsäädäntöön tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla.
2. Tämän yhteistyön tavoitteena on muun muassa kehittää Uzbekistanin tasavallan hallinnollisia ja institutionaalisia valmiuksia siinä määrin kuin se on tarpeen tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi sekä tarvittavien rakenneuudistusten toteuttamiseksi ja lainsäädännön lähentämiseksi.
3. Euroopan unioni pyrkii antamaan Uzbekistanin tasavallalle teknistä apua näiden toimenpiteiden toteuttamiseksi muun muassa seuraavin keinoin:
 - a) asiantuntijavaihto;
 - b) tietojen toimittaminen varhaisessa vaiheessa, erityisesti asiaankuuluvan lainsäädännön osalta;
 - c) seminaarien järjestäminen; ja
 - d) koulutustoiminta.

VII OSASTO

TEKNINEN JA RAHOITUSYHTEISTYÖ

331 ARTIKLA

Rahoitustuki ja tekninen apu

1. Tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi Uzbekistanin tasavalta voi saada Euroopan unionilta rahoitustukea avustusten ja lainojen muodossa, mahdollisesti kumppanuudessa Euroopan investointipankin ja muiden kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa. Uzbekistanin tasavalta voi saada myös teknistä apua.
2. Rahoitustukea voidaan antaa Euroopan unionin ulkoisen toiminnan kuhunkin tarkoitukseen sopivien rahoitusvälineiden mukaisesti. Euroopan unionin rahoitukseen sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU, Euratom) 2018/1046¹ ja komission delegoitua asetusta (EU) N:o 1268/2012².

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU, Euratom) 2018/1046, annettu 18 päivänä heinäkuuta 2018, unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä, asetusten (EU) N:o 1296/2013, (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 1304/2013, (EU) N:o 1309/2013, (EU) N:o 1316/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) N:o 283/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU muuttamisesta sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 kumoamisesta (EUVL L 193, 30.7.2018, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

² Komission delegoitu asetusta (EU) N:o 1268/2012, annettu 29 päivänä lokakuuta 2012, Euroopan unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 soveltamissäännöistä (EUVL L 362, 31.12.2012, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2012/1268/oj).

3. Rahoitustuki perustuu Euroopan unionin laatimiin vuotuisiin toimintaohjelmiin, joita valmisteltaessa kuullaan Uzbekistanin tasavaltaa.
4. Euroopan unioni ja Uzbekistanin tasavalta voivat rahoittaa ohjelmia ja hankkeita yhteisesti. Osapuolet sovittavat rahoitusyhteistyön ja teknisen yhteistyön ohjelmia ja hankkeita yhteen ja vaihtavat tietoja kaikista tukilähteistä.
5. Avoimuuden periaatteen noudattamiseksi Euroopan unionin Uzbekistanin tasavallalle antaman taloudellisen ja teknisen avustusprosessin yhteydessä Euroopan unioni toimittaa Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisille viranomaisille säännöllisesti tiedot, jotka koskevat Euroopan unionin kahdenvälisen ohjelmien puitteissa kustakin ohjelmasta ja hankkeesta Uzbekistanin tasavaltaan kohdennettuja menoja.
6. Avun tuloksellisuus, sellaisena kuin se on määritelty 2 päivänä maaliskuuta 2005 annetussa OECD:n Pariisin julistuksessa avun tuloksellisuudesta, teknisen yhteistyön uudistamista koskeva Euroopan unionin yleisstrategia, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kertomukset ja kokemukset Euroopan unionin Uzbekistanin tasavallan kanssa aiemmin tai parhaillaan toteuttamista yhteistyöohjelmista muodostavat perustan Euroopan unionin rahoitustuen antamiselle Uzbekistanin tasavallalle.

332 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Osapuolet panevat rahoitustuen täytäntöön moitteettoman varainhoidon ja läpinäkyvyyden periaatteiden mukaisesti ja tekevät yhteistyötä varmistaakseen Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan taloudellisten etujen suojaamisen. Osapuolet toteuttavat tehokkaita toimenpiteitä petosten, lahjonnan ja muun Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan taloudellisille eduille haitallisen laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.
2. Osapuolten tämän sopimuksen täytäntöönpanon aikana tekemiin lisäsopimukseen tai rahoitusvälineisiin sisällytetään erityiset rahoitusyhteistyötä koskevat lausekkeet, jotka koskevat paikalla tehtäviä tarkastuksia, todentamisia, valvontaa ja petostentorjuntatoimenpiteitä, mukaan lukien Euroopan tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan petostentorjuntaviraston, jäljempänä 'OLAF', suorittamat toimenpiteet, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 3 kohdan suoraa soveltamista.
3. Uzbekistanin tasavallassa toteutettaviin avustuksiin ja muihin Euroopan unionin rahoittamiin kehityshankkeisiin sekä niihin liittyviin palveluihin ja tavaroihin ei sovelleta Uzbekistanin tasavallassa veroja, tulleja tai muita vastaavia maksuja Uzbekistanin tasavallan lainsäädännössä säädetyn menettelyn mukaisesti.

333 ARTIKLA

Avunantajien välinen koordinointi

Jotta saatavilla olevia resursseja käytettäisiin parhaalla mahdollisella tavalla, kumpikin osapuoli varmistaa, että Euroopan unionin rahoitus sovitetaan huolellisesti yhteen muista lähteistä, kolmansilta mailta ja kansainvälisiltä rahoituslaitoksilta saatavan rahoituksen kanssa. Tätä varten osapuolet vaihtavat säännöllisesti tietoja kaikista tuen lähteistä. Uzbekistanin tasavalta voi osallistua Euroopan unionin rahoitustuen rahoittamiseen.

334 ARTIKLA

Ennaltaehkäisy ja viestintä

Jos Uzbekistanin tasavallan annetaan käyttää Euroopan unionin varoja tai jos se on suorassa hallinnassa olevien Euroopan unionin varojen saaja, Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet väärinkäytösten, petosten, lahjonnan ja muun Euroopan unionin varoille ja tapauksen mukaan Uzbekistanin tasavallan yhteisrahoitusvaroille haitallisen laittoman toiminnan ehkäisemiseksi. Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisten viranomaisten on viipymättä toimitettava Euroopan komissiolle ja OLAFille tietoonsa saamansa tiedot Euroopan unionin varoihin liittyvistä petoksista, lahjontaa tai muita sääntöjenvastaisuuksista, eturistiriidat mukaan lukien, koskevista epäillyistä tai toteutuneista tapauksista.

335 ARTIKLA

Yhteistyö OLAFin kanssa

1. Tämän sopimuksen puitteissa OLAFilla on valtuudet suorittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013¹ sekä neuvoston asetusten (Euratom, EY) N:o 2185/96² ja (EY, Euratom) N:o 2988/95³ mukaisia paikalla tehtäviä tarkastuksia ja todentamisia sen selvittämiseksi, onko tapahtunut petoksia, korruptiota tai muuta Euroopan unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavaa laitonta toimintaa.
2. OLAF valmistelee paikalla tehtävät tarkastukset ja todentamiset tiiviissä yhteistyössä Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisten viranomaisten kanssa ottaen huomioon Uzbekistanin tasavallan lainsäädännön vaatimukset.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU, Euratom) N:o 883/2013, annettu 11 päivänä syyskuuta 2013, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1073/1999 ja neuvoston asetuksen (Euratom) N:o 1074/1999 kumoamisesta (EUVL L 248, 18.9.2013, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 26 päivänä lokakuuta 2016 annetulla asetuksella (EU, Euratom) 2016/2030 (EUVL L 317, 23.11.2016, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/2030/oj>).

² Neuvoston asetukset (Euratom, EY) N:o 2185/96, annettu 11 päivänä marraskuuta 1996, komission paikan päällä suorittamista tarkastuksista ja todentamisista Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muiden väärinkäytösten estämiseksi (EYVL L 292, 15.11.1996, s. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

³ Neuvoston asetukset (EY, Euratom) N:o 2988/95, annettu 18 päivänä joulukuuta 1995, Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta (EYVL L 312, 23.12.1995, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

3. Jos talouden toimija vastustaa paikalla tehtävää tarkastusta tai todentamista, Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisten viranomaisten on annettava OLAFille tarvittava apu, jotta tämä voi täyttää velvollisuutensa suorittaa paikalla tehtävät tarkastukset ja todentamiset.
4. Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisten viranomaisten on pyynnöstä vaihdettava OLAFin kanssa tietoja, joilla voi olla merkitystä Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamisen kannalta.
5. Henkilötietojen siirtämiseen sovelletaan siirtävän osapuolen henkilötietojen suojaa koskevia sääntöjä.
6. OLAF voi sopia Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisten viranomaisten kanssa yhteistyön lisäämisestä petosten torjunnan alalla, mukaan lukien hallinnollisista järjestelyistä sopiminen.

336 ARTIKLA

Tutkinta ja syytetoimet

Uzbekistanin tasavallan toimivaltaiset viranomaiset varmistavat petoksia, lahjontaa ja muuta Euroopan unionin varoille haitallista laitonta toimintaa koskevien epäiltyjen ja toteutuneiden tapausten tutkinnan ja syytteesenpanon Uzbekistanin tasavallan lainsäädännön mukaisesti. Tarvittaessa OLAF avustaa Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisia viranomaisia tässä tehtävässä Uzbekistanin tasavallan toimivaltaisten viranomaisten kirjallisesta pyynnöstä.

VIII OSASTO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

337 ARTIKLA

Yhteistyöneuvosto

1. Perustetaan yhteistyöneuvosto, joka seuraa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja valvoo sen täytäntöönpanoa. Yhteistyöneuvosto tarkastelee tämän sopimuksen puitteissa ilmeneviä tärkeitä kysymyksiä sekä kaikkia muita kahdenvälisiä tai kansainvälisiä yhteistä etua koskevia kysymyksiä.
2. Yhteistyöneuvosto kokoontuu säännöllisin väliajoin, yleensä vuosittain tai yhteisesti sovituin väliajoin.
3. Yhteistyöneuvosto koostuu osapuolten ministeritason edustajista tai heidän nimeämistään henkilöistä. Yhteistyöneuvosto kokoontuu kaikissa tarvittavissa kokoonpanoissa yhteisestä sopimuksesta. Kun yhteistyöneuvosto käsittelee tämän sopimuksen IV osastoon liittyviä kysymyksiä, se koostuu Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan edustajista, jotka vastaavat kauppaan liittyvistä asioista.
4. Yhteistyöneuvosto vahvistaa oman työjärjestyksensä ja yhteistyökomitean työjärjestyksen.

5. Yhteistyöneuvoston puheenjohtajana toimii vuorotellen Euroopan unionin edustaja ja Uzbekistanin tasavallan edustaja.
6. Yhteistyöneuvostolla on valtuudet tehdä päätöksiä ja antaa aiheellisia suosituksia tämän sopimuksen ja työjärjestyksensä mukaisesti. Yhteistyöneuvostolla on tämän sopimuksen I, II, III, V, VI, VII, VIII ja IX osaston soveltamisalan osalta toimivalta tehdä päätöksiä ja antaa suosituksia osapuolten yhteisesti sopimalla tavalla. Päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet.
7. Yhteistyöneuvosto voi siirtää yhteistyökomitealle tehtäviään, myös valtuudet tehdä sitovia päätöksiä.

338 ARTIKLA

Yhteistyökomitea

1. Perustetaan yhteistyökomitea, joka avustaa yhteistyöneuvostoa sen tehtävien hoitamisessa.
2. Yhteistyökomitea vastaa tämän sopimuksen yleisestä täytäntöönpanosta.
3. Yhteistyökomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen Euroopan unionin edustaja ja Uzbekistanin tasavallan edustaja.

4. Yhteistyökomitea koostuu osapuolten edustajista, jotka ovat johtavia virkamiehiä tai muita kummankin osapuolen nimeämiä henkilöitä.
5. Yhteistyökomitea voi kokoontua erityisessä kokoonpanossa käsittelemään kaikkia tämän sopimuksen IV osastoon liittyviä kysymyksiä. Kun yhteistyökomitea käsittelee tämän sopimuksen IV osastoon liittyviä kysymyksiä, se koostuu kummankin osapuolen edustajista, jotka vastaavat kauppaan liittyvistä asioista.
6. Yhteistyökomitea kokoontuu kerran vuodessa tai yhteisesti sovitulla tavalla osapuolten ennalta sopimana päivänä ja etukäteen sovittua asialistaa noudattaen vuorotellen Brysselissä ja Taškentissa tai osapuolten yhteisestä sopimuksesta etäyhteyden välityksellä millä tahansa osapuolten käytettävissä olevalla teknisellä keinolla. Erityiskokouksia voidaan kutsua koolle osapuolten suostumuksella kumman tahansa osapuolen pyynnöstä.
7. Yhteistyökomitealla on valtuudet tehdä päätöksiä tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa tai jos yhteistyöneuvosto on siirtänyt sille päätäntävällän. Päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Käyttäessään siirrettyä päätäntävaltaa yhteistyökomitea tekee päätöksensä yhteistyöneuvoston työjärjestyksen mukaisesti.

339 ARTIKLA

Alakomiteat ja muut elimet

1. Yhteistyökomitea voi perustaa alakomiteoita tai muita elimiä avustamaan sitä tehtäviensä suorittamisessa ja käsittelemään tiettyjä tehtäviä tai aiheita. Se voi muuttaa tämän kohdan ensimmäisen virkkeen nojalla perustettujen alakomiteoiden tai muiden elinten tehtäviä tai lakkauttaa tällaiset alakomiteat tai muut elimet.

2. Yhteistyökomitea vahvistaa 1 kohdan nojalla perustettujen alakomiteoiden tai muiden elinten työjärjestyksen.
3. Alakomiteat ja muut elimet kokoontuvat jommankumman osapuolen tai yhteistyökomitean pyynnöstä, jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä tai jolleivät osapuolet toisin sovi. Kokoukset järjestetään lähikokouksina tai osapuolten yhteisestä sopimuksesta etäkokouksina millä tahansa osapuolten käytettävissä olevalla teknisellä keinolla. Lähikokoukset pidetään vuorotellen Brysselissä ja Taškentissa.
4. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä tai jolleivät osapuolet toisin sovi, alakomiteat ja muut tämän sopimuksen nojalla perustetut tai yhteistyökomitean perustamat elimet raportoivat toiminnastaan yhteistyökomitealle säännöllisesti tai pyynnöstä.
5. Alakomiteoiden tai muiden elinten perustaminen tai olemassaolo ei estä osapuolta saattamasta asiaa suoraan yhteistyökomitean käsiteltäväksi.

340 ARTIKLA

Parlamentaarinen yhteistyökomitea

1. Perustetaan parlamentaarinen yhteistyökomitea. Se koostuu Euroopan parlamentin jäsenistä ja Uzbekistanin tasavallan Oliy Majlisin jäsenistä.

2. Parlamentaarinen yhteistyökomitea toimii foorumina kokoontumista ja näkemysten vaihtoa varten, ja sen tarkoituksena on syventää ja lujittaa osapuolten välisiä suhteita. Se kokoontuu itse määräämnsä väliajoin.
3. Parlamentaarinen yhteistyökomitea vahvistaa oman työjärjestyksensä.
4. Parlamentaariselle yhteistyökomitealle tiedotetaan yhteistyöneuvoston päätöksistä ja suosituksista.
5. Parlamentaarinen yhteistyökomitea voi antaa suosituksia yhteistyöneuvostolle.

341 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen

Jotta osapuolet voisivat tiedottaa kansalaisyhteiskunnalle ja kuulla sitä tämän sopimuksen täytäntöönpanosta 6 artiklan mukaisesti, ne voivat perustaa tätä varten erityisen elimen 339 artiklassa vahvistetun menettelyn mukaisesti.

IX OSASTO

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

342 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

1. Tätä sopimusta sovelletaan
 - a) alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyin edellytyksin; ja
 - b) alueeseen, joka kuuluu Uzbekistanin tasavallan suvereniteettiin ja jolla se käyttää täysivaltaisia oikeuksia ja lainkäyttövaltaa kansallisen lainsäädäntönsä ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti.
2. Tämän sopimuksen viittaukset 'alueeseen' on tulkittava 1 kohdan mukaisiksi, ellei nimenomaisesti toisin määrätä.
3. Tämän sopimuksen viittaukset 'alueeseen' kattavat myös ilmatilan ja aluemerен sellaisina kuin niistä määrätään Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyssä Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksessa.

4. Tämän sopimuksen tulliyhteistyötä koskevien määräysten osalta tätä sopimusta sovelletaan Euroopan unionin tapauksessa myös niihin unionin tullikodeksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013¹ 4 artiklassa tarkoitettuihin Euroopan unionin tullialueen alueisiin, jotka eivät kuulu tämän artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.

343 ARTIKLA

Velvoitteiden täyttäminen ja keskeyttäminen

1. Osapuolet toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet täyttääkseen tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteensa.
2. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin tämän sopimuksen IV osaston mukaisista velvoitteista, sovelletaan kyseisessä osastossa määrättyjä erityismekanismeja.
3. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole täyttänyt jotakin 2 tai 11 artiklassa olennaiseksi osaksi määritettyä velvollisuutta, se ilmoittaa välittömästi toiselle osapuolelle aikeestaan toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä. Neuvotteluja käydään jommankumman osapuolen pyynnöstä enintään 15 päivän ajan siitä päivästä, jona jompikumpi osapuoli on ilmoittanut aikeestaan toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä. Aiheellisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa kyseisen ajanjakson jälkeen. Tässä kohdassa tarkoitettuihin 'aiheellisiin toimenpiteisiin' voi sisältyä tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen joko osittain tai kokonaan.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 952/2013, annettu 9 päivänä lokakuuta 2013, unionin tullikodeksista (EUVL L 269, 10.10.2013, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj>).

4. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole täyttänyt jotakin tämän sopimuksen velvoitteista, lukuun ottamatta tämän artiklan 2 ja 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvia velvoitteita, sen on ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle. Osapuolet neuvottelevat asiasta yhteistyöneuvostossa päästäkseen molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Jos yhteistyöneuvosto ei pääse molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun, ilmoituksen tehnyt osapuoli voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Tätä kohtaa sovellettaessa 'aiheellisiin toimenpiteisiin' voi sisältyä sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen ainoastaan tämän sopimuksen I, II, III, V, VI, VII, VIII tai IX osaston osalta.

5. Tämän artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut aiheelliset toimenpiteet on toteutettava noudattaen kaikilta osin kansainvälistä oikeutta, ja niiden on oltava oikeassa suhteessa tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden noudattamatta jättämiseen. Etusijalle on asetettava toimenpiteet, jotka häiritsevät vähiten tämän sopimuksen toimintaa.

344 ARTIKLA

Turvallisuuteen perustuvat poikkeukset

Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei saa tulkita

- a) velvoittavan osapuolta luovuttamaan tai antamaan käyttöön tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo olevan vastoin keskeisiä turvallisuusetujaan; tai

- b) velvoittavan osapuolta toteuttamaan toimenpiteitä, joita se pitää välttämättöminä keskeisten turvallisuusasetujensa suojelemiseksi ja jotka
 - i) liittyvät aseiden, ammusten tai muiden sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan tai muiden tavaroiden ja materiaalien, palvelujen ja teknologian kauppaan ja niitä koskeviin liiketoimiin, joita toteutetaan suoraan tai välillisesti puolustuslaitosten tarpeita varten;
 - ii) liittyvät fissioituvaan ja fuusioituvaan ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista edellä mainitut on johdettu; tai
 - iii) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisissä suhteissa ilmenevän hätätilanteen aikana; tai
- c) estävän osapuolta toteuttamasta toimia täyttääkseen YK:n peruskirjan mukaiset kansainväliset velvoitteensa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

345 ARTIKLA

Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen

1. Osapuolet ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti ja ilmoittavat toisilleen tätä varten tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.
2. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka kuluessa viimeinen 1 kohdassa määrätty ilmoitus on tehty.

Kyseisiä ilmoituksia varten Uzbekistanin tasavalta toimittaa Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ilmoituksensa Euroopan unionille ja jäsenvaltioille, ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin toimittaa Uzbekistanin tasavallalle Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden ilmoituksen. Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden ilmoitukseen sisällytetään kunkin jäsenvaltion ilmoitus, jolla vahvistetaan, että menettelyt, jotka ovat tarpeen tämän sopimuksen voimaantuloa varten, on saatettu päätökseen kyseisessä jäsenvaltiossa.

3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, Euroopan unioni ja Uzbekistanin tasavalta voivat soveltaa tätä sopimusta väliaikaisesti kokonaan tai osittain omien sisäisten menettelyjensä mukaisesti. Väliaikainen soveltaminen alkaa sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona Euroopan unioni ja Uzbekistanin tasavalta antavat toisilleen seuraavat ilmoitukset:

- a) Euroopan unionin osalta tätä varten tarvittavien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamista koskeva ilmoitus sekä maininta niistä sopimuksen osista, joita Euroopan unioni ehdottaa sovellettaviksi väliaikaisesti; ja
- b) Uzbekistanin tasavallan osalta tätä varten tarvittavien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamista koskeva ilmoitus, jossa on maininta niistä sopimuksen osista, joita Euroopan unioni ehdottaa sovellettaviksi väliaikaisesti, ja jossa se hyväksyy niiden väliaikaisen soveltamisen.

4. Kumpikin osapuoli voi ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan lopettaa tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen. Tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen lopettaminen tulee voimaan kyseistä ilmoitusta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

5. Tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen osalta ilmaisun 'tämän sopimuksen voimaantulo' tulkitaan tarkoittavan väliaikaisen soveltamisen alkamispäivää. Yhteistyöneuvosto, yhteistyökomitea ja sen alakomiteat sekä muut tämän sopimuksen nojalla perustetut elimet voivat harjoittaa tehtäviään tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen aikana. Niiden tehtävien harjoittamisen yhteydessä tehtyjen päätösten voimassaolo lakkaa, jos tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen lopetetaan 4 kohdan mukaisesti.

6. Jos osapuolet soveltavat 3 kohdan mukaisesti jotakin tämän sopimuksen määräystä väliaikaisesti, tällaisessa määräyksessä olevaa viittausta voimaantulopäivään pidetään viittauksena päivään, josta alkaen osapuolet sopivat soveltavansa kyseistä määräystä väliaikaisesti.

346 ARTIKLA

Muutokset

1. Osapuolet voivat sopia tämän sopimuksen muuttamisesta kirjallisesti. Tällaisten muutosten voimaantuloon sovelletaan 345 artiklaa.

2. Yhteistyöneuvosto voi tehdä päätöksiä tämän sopimuksen muuttamisesta 27 ja 28 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa.

347 ARTIKLA

Muut sopimukset

1. Tämän sopimuksen voimaan tullessa tällä sopimuksella kumotaan ja korvataan Firenzessä 21 päivänä kesäkuuta 1996 allekirjoitettu Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Uzbekistanin tasavallan kumppanuus- ja yhteistyösopimus kumppanuuden perustamisesta.
2. Viittauksia tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen kaikissa muissa osapuolten välisissä sopimuksissa pidetään viittauksina tähän sopimukseen.
3. Osapuolet voivat täydentää tätä sopimusta tekemällä erillissopimuksia millä tahansa tämän sopimuksen kattamalla yhteistyöalalla. Tällaiset erillissopimukset ovat erottamaton osa tämän sopimuksen mukaisia kahdenvälisiä suhteita, ja niihin sovelletaan tässä sopimuksessa vahvistettua institutionaalista kehystä.

348 ARTIKLA

Liitteet, lisäykset, pöytäkirjat ja huomautukset sekä alaviitteet

Tämän sopimuksen liitteet, lisäykset, pöytäkirjat ja huomautukset sekä alaviitteet ovat sen erottamattomia osia.

349 ARTIKLA

Uusien jäsenvaltioiden liittyminen

1. Euroopan unioni ilmoittaa Uzbekistanin tasavallalle kaikista kolmansien maiden pyynnöistä liittyä Euroopan unioniin.
2. Euroopan unioni ilmoittaa Uzbekistanin tasavallalle kolmannen maan Euroopan unioniin liittymistä koskevan sopimuksen, jäljempänä 'liittymissopimus', voimaantulosta.
3. Uusi jäsenvaltio liittyy tähän sopimukseen yhteistyöneuvoston päättämien ehtojen mukaisesti. Jollei 4 kohdassa toisin määrätä, liittyminen tulee voimaan siitä päivästä, jona uusi jäsenvaltio liittyy Euroopan unioniin, minkä seurauksena myös tätä sopimusta muutetaan vastaavasti yhteistyöneuvoston päätöksellä, jossa vahvistetaan liittymisehdot.
4. Tämän sopimuksen IV osastoa sovelletaan uuden jäsenvaltion ja Uzbekistanin tasavallan välillä siitä päivästä, jona kyseinen uusi jäsenvaltio liittyy Euroopan unioniin.
5. Tämän artiklan 4 kohdan täytäntöönpanon helpottamiseksi yhteistyökomitea tarkastelee kauppakokoonpanossaan uuden jäsenvaltion liittymisen mahdollisia vaikutuksia tähän sopimukseen liittymissopimuksen allekirjoituspäivästä alkaen. Yhteistyökomitea päättää tämän sopimuksen liitteisiin 7-A, 7-C ja 9 tarvittavista teknisistä muutoksista sekä muista tarvittavista mukautuksista tai siirtymätoimenpiteistä. Yhteistyökomitean päätökset tulevat voimaan päivänä, jona uusi jäsenvaltio liittyy Euroopan unioniin.

350 ARTIKLA

Yksityiset oikeudet

Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita luovan henkilöille muita oikeuksia tai velvoitteita kuin osapuolten välillä kansainvälisen julkisoikeuden mukaisesti luodut oikeudet ja velvollisuudet, eikä sallivan sitä, että tähän sopimuksen vedotaan suoraan osapuolten omissa oikeusjärjestelmissä.

351 ARTIKLA

Viittaukset säädöksiin ja määräyksiin sekä muihin sopimuksiin

1. Kun IV osastossa viitataan osapuolen säädöksiin ja määräyksiin, kyseisten säädösten ja määräysten katsotaan sisältävän niihin tehdyt muutokset, jollei tosin määrätä.
2. Kun tässä sopimuksessa viitataan kansainvälisiin sopimuksiin tai siihen sisältyy niitä joko kokonaisuudessaan tai osittain, niiden katsotaan, jollei IV osastossa toisin määrätä, sisältävän niihin tehdyt muutokset tai niiden jatkosopimukset, jotka tulevat voimaan kummassakin osapuolella tämän sopimuksen allekirjoituspäivästä alkaen tai sen jälkeen. Jos tällaisten muutosten tai jatkosopimusten vuoksi tämän sopimuksen täytäntöönpanossa tai soveltamisessa nousee esiin jokin kysymys, osapuolet voivat neuvotella keskenään kumman tahansa osapuolen pyynnöstä, jotta kyseiseen kysymykseen voidaan löytää kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu.

352 ARTIKLA

Kesto

Tämä sopimus tehdään rajoittamattomaksi ajaksi.

353 ARTIKLA

Osapuolten määritelmä

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita niiden toimivallan mukaisesti, sekä Uzbekistanin tasavaltaa.

354 ARTIKLA

Irtisanominen

Kumpi tahansa osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle. Tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa sitä kuukautta seuraavan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka kuluessa irtisanomista koskeva ilmoitus on tehty.

355 ARTIKLA

Ilmoitukset

Tämän sopimuksen 345, 346 ja 353 artiklan mukaisesti tehdyt ilmoitukset lähetetään Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden osalta Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ja Uzbekistanin tasavallan osalta Uzbekistanin tasavallan ulkoministerille.

356 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja uzbekin kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI tätä varten alla mainitut asianmukaisesti valtuutetut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty ... ssa/ssä ... päivänä ...kuuta vuonna ...

Belgian kuningaskunnan puolesta

Bulgarian tasavallan puolesta

Tšekin tasavallan puolesta

Tanskan kuningaskunnan puolesta

Saksan liittotasavallan puolesta

Viron tasavallan puolesta

Irlannin puolesta

Helleenien tasavallan puolesta

Espanjan kuningaskunnan puolesta

Ranskan tasavallan puolesta

Kroatian tasavallan puolesta

Italian tasavallan puolesta

Kyproksen tasavallan puolesta

Latvian tasavallan puolesta

Liettuan tasavallan puolesta

Luxemburgin suurherttuakunnan puolesta

Unkarin puolesta

Maltan tasavallan puolesta

Alankomaiden kuningaskunnan puolesta

Itävallan tasavallan puolesta

Puolan tasavallan puolesta

Portugalin tasavallan puolesta

Romanian puolesta

Slovenian tasavallan puolesta

Slovakian tasavallan puolesta

Suomen tasavallan puolesta

Ruotsin kuningaskunnan puolesta

Euroopan unionin puolesta

Uzbekistanin tasavallan puolesta